

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI
AVRUPA BİRLİĞİ BAŞKANLIĞI

REPUBLIC OF TÜRKİYE
MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS
DIRECTORATE FOR EU AFFAIRS

AVRUPA BİRLİĞİ ve ÜYELİK SÜRECİMİZ

TEMEL BİLGİLER KİTABI

ŞUBAT 2023

AVRUPA BİRLİĞİ
ve
ÜYELİK SÜRECİMİZ

TEMEL BİLGİLER KİTABI
ŞUBAT 2023

ÖNSÖZ

Avrupa Birliği'nin (AB) yıllar içinde geçirdiği kurumsal dönüşümü ve mevcut yapısını, Türkiye'nin AB üyelik sürecinde attığı adımları, yürüttüğü çalışmaları ve AB'ye uyumunu güncel veri ve bilgilere dayalı olarak özetleyen "Avrupa Birliği ve Üyelik Sürecimiz" başlıklı temel kaynak çalışmamızın güncellenmiş baskısını istifadelerinize sunuyoruz.

Son çalışmamızın yayımlanmasından bu yana geçen iki yıllık dönemde Türkiye-AB ilişkileri, küresel ve bölgesel gelişmelerin de etkisiyle görece diyaloga açık bir atmosferde sürdürülmüştür. Ülkemizin izlediği yapıcı politika sayesinde, AB ile ilişkilerimizde Doğu Akdeniz ve göç bağlantılı gerginlikler azalmış, 2021 ve 2022 yıllarında, AB'nin kendi önerisi olan "olumlu gündem" kapsamında, iklim, göç ve güvenlik, sağlık, tarım ile bilim, araştırma, teknoloji ve yenilikçilik gibi alanlarda Yüksek Düzeyli Diyalog (YDD) mekanizmaları geliştirilmiştir. Bununla birlikte, 15 Temmuz 2019 tarihli AB Dış İlişkiler Konseyi toplantısında ülkemiz aleyhinde alınan kararlardan geri adım atılmamış, Ortaklık Konseyi'nin yanısıra dış politika, ekonomi, enerji ve ulaştırma alanlarındaki YDD'ler yeniden canlandırılmamıştır. Ayrıca olumlu gündem kapsamında ülkemizin en önemli beklentisi olan Gümrük Birliği'nin güncellenmesi ve Vize Serbestisi Diyalogu gibi AB ile ilişkilerimizin her boyutuna ivme kazandıracak konularda da somut bir ilerleme kaydedilememiştir.

Geride bıraktığımız iki yıllık dönemde başta Kovid-19 salgını, iklim değişikliği ve Rusya-Ukrayna savaşı olmak üzere yaşanan pek çok küresel ve bölgesel sınama Türkiye-AB ilişkilerini etkilemeye devam etmiştir. 2020 yılının Mart ayında ortaya çıkan Kovid-19 salgını, 2021 ve 2022 yıllarında da tüm dünyayı etkisi altına almayı sürdürmüştür. Salgına karşı alınan tedbirler, yeni varyantların tespit edilmesi, virüse karşı yürütülen aşılama çalışmaları ve salgınla birlikte büyüyen sosyo-ekonomik sorunlar, gerek Avrupa'da gerek dünyada gündemin başlıca konuları olmuştur. Buna ilaveten, süregelen bölgesel çatışmalar, iç savaşlar, göç, terör, iklim krizi ve buna bağlı orman yangınları ve sel felaketleri, geride bıraktığımız dönemde yaşanan ve hafızamızda kalan diğer olumsuz gelişmelerdir. Uluslararası sistemdeki bu değişim, dönüşüm ve en önemlisi de belirsizliklerin AB'ye ciddi yansımaları olmuştur. Kovid-19 salgınıyla mücadelenin yanı sıra, tedarik zincirlerindeki aksaklıklar ile bunların yol açtığı ekonomik ve sosyal sorunlar, transatlantik ilişkilerdeki hassasiyetler, bölgesel krizler, enerji ve iklim alanındaki meydan okumalar, AB'yi derinden etkilemiş, bazılarına çözüm üretilebilirken, çözümsüz kalan konular, Birlik içindeki siyasi, coğrafi ve ekonomik ayrışmaları derinleştirmiştir. Dolayısıyla hem küresel sistemdeki gelişmeler, hem AB'nin mevcut iç dinamikleri 2021 yılının AB için yoğun ve zorlu geçmesine neden olmuştur. 2022 yılında patlak veren Rusya-Ukrayna savaşı ise, zaten zor bir dönemden geçen AB açısından tam bir dönüm noktasıdır. Son yıllarda eş zamanlı pek zor krizle mücadele eden AB'nin karşılaştığı sınamaların hiçbirisi, Soğuk Savaş sonrasında oluşan Avrupa güvenlik mimarisini Ukrayna'daki savaş kadar derinden sarsmamıştır. Nitekim zaman zaman görüş ayrılıkları yaşansa da, savaşın ilk gününden itibaren AB, Ukrayna ile eşi benzeri görülmemiş bir dayanışma içinde olmuş ve Rusya'ya karşı kapsamlı ve sert tedbirler almıştır.

AB'nin içinde bulunduğu bu yeni jeopolitik konjonktür, başta genişleme politikası olmak üzere bir yandan Birliğin bazı politikalarını gözden geçirmesine, diğeri yandan ise başta yakın coğrafyası olmak üzere AB'nin dünyanın farklı bölgeleriyle ilişkilerini yeniden ele almasına neden olmuştur. AB uzun zamandır somut adım atmadığı genişleme politikasında art arda önemli kararlar almış; önce Ukrayna ve Moldova'yı aday ülke ilan etmiş, Gürcistan'a üyelik perspektifi sunmuş, daha sonra Kuzey Makedonya ve Arnavutluk ile uzun süredir siyasi nedenlerle bekletilen katılım müzakerelerine başlamış, son olarak ise Bosna-Hersek'i aday ülke ilan etmiştir. Genişleme politikasında yaşanan bu olumlu gelişmeler ne yazık ki Türkiye-AB ilişkilerine yansımamıştır. Bölgemizde ve uluslararası düzlemdeki köklü dönüşüm, Türkiye-AB yakınlaşmasının ve birlikteliğinin önemini bir kez daha hatırlatsa da, bazı üye ülkeler veto haklarını ve "dayanışma" prensibini suistimal ederek, kendi ulusal/siyasal gündemleri uğruna hem Türkiye-AB ilişkilerinin hem AB bütünleşmesinin ilerlemesini engellemeyi sürdürmüştür.

Bu nedenle 2021 ve 2022 yıllarında bazı fırsatlar doğmasına rağmen, gerek katılım sürecimizde gerek Gümrük Birliği'nin güncellenmesi ve Vize Serbestisi Diyalogu gibi önemli konularda ilerleme sağlanamamıştır. Bununla birlikte ülkemiz bir yandan reform gündemine sahip çıkmış, diğeri yandan her fırsatta AB ile üst düzey diyalogunu sürdürmüştür. Her türlü siyasi engellemeye rağmen, Türkiye'nin AB'ye tam üyeliğı, ülkemizin en önemli stratejik hedeflerinden biri olmaya devam etmektedir. Bu doğrultuda çalışmalarımız kararlılıkla sürdürölmektedir. Son iki yılda AB'ye Katılım için Ulusal Eylem Planı 2021-2023 (204 yasal düzenleme ile 126 idari tedbir), altı yargı paketinin yanı sıra Yargı Reformu Stratejisi, İnsan Hakları Eylem Planı, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele 4. Ulusal Eylem Planı (2021-2025), Yeşil Mutabakat Eylem Planı, 2030 Engelsiz Vizyon Belgesi, Ulusal Engelli Hakları Eylem Planı (2023-2025), Roman Vatandaşlara Yönelik Strateji Belgesi (2023-2030) ve I. Aşama Eylem Planı (2023-2025) ve Paris İklim Anlaşması'nın onaylanması, reform sürecimizde kaydedilen önemli gelişmeler arasındadır.

Öte yandan, 2021 ve 2022 yılları AB ile üst düzey temasların yeniden canlandığı da bir dönem olmuş, özellikle savaş, Türkiye'nin AB üyeliğinin hem AB hem NATO açısından önemini bir kez daha gözler önüne sermiştir. Ülkemizin Rusya-Ukrayna savaşında oynadığı arabulucu rol, tahıl mutabakatı ve esir değişimi gibi uluslararası toplum tarafından takdirle karşılanan somut sonuçlar doğurarak, ülkemizin küresel ve bölgesel meselelerdeki kritik konumunu bir kez daha ortaya koymuştur. Bu nedenle AB'nin 15 Temmuz 2019'da kendi getirdiğı kısıtlamalara rağmen, duyduğu istişare ihtiyacından dolayı, gerek ikili gerek bölgesel konularda, AB Konseyi Başkanı, Avrupa Komisyonu Başkanı, AB Dönem Başkanı ülke ve AB üyesi ülkelerin Devlet/Hükümet Başkanları Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan ile Avrupa Komisyonu Başkan Yardımcısı/Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Josep Borrell ve üye ülke Dışişleri Bakanları ise Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu ile yoğun bir temas trafiğine girmişlerdir. Ayrıca Avrupa Komisyonu Kıdemli Başkan Yardımcısı Frans Timmermans, AB Genişleme Komiseri Olivér Várhelyi, AB Tarım Komiseri Janusz Wojciechowski, Finansal İstikrar ve Sermaye Piyasaları Birliğinden sorumlu AB Komiseri Mairead McGuinness, AB Belgrad-Priştine Diyalog Süreci ve "Batı Balkanlar" Özel Temsilcisi Miroslav Lajcak, Avrupa Parlamentosu (AP) Türkiye Raportörü Nacho Sanchez Amor başta olmak üzere

gerek AB Komiserleri ve bürokratları gerek AP'den temsilciler çeşitli vesilelerle  lkemize gelerek temaslarda bulunmuşlardır.

Geride bıraktığımız dönemin bir diğer önemli gelişmesi de Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın, AB Konseyi Başkanı Charles Michel ve AB Konseyi Dönem Başkanı  ek Cumhuriyeti Başbakanı Petr Fiala'nın davetlerine icabetle, ilk defa 6 Ekim 2022 tarihinde Prag'da düzenlenen Avrupa Siyasi Topluluğu (AST) Zirvesi'ne katılmalarıdır. Sayın Cumhurbaşkanımız, söz konusu toplantıda, genel oturumların yanı sıra, "Barış ve Güvenlik" konulu yuvarlak masa toplantısına da katılarak, Avrupa'yı etkileyen küresel sorunlar ile Türkiye'nin AB katılım süreci konusunda görüşlerimizi aktarmışlardır. Sayın Cumhurbaşkanımız, Zirve marjında Çekya Başbakanı Petr Fiala ve Avrupa Komisyonu Başkanı Ursula von der Leyen ile   l  formatta biraraya gelmişlerdir. Genişleme sürecinin hazırlık ve alıştırma aşaması olarak  nerilen AST'nin ilk aşamada AB'nin tüm Avrupa'yı temsil etme aracı olarak kullanılmaya çalışıldığı g r lmektedir.

Sonuc olarak, yakın coğrafyamızda ve küresel düzeyde yaşanan savaş ve çatışmalar, Türkiye ve AB'nin, başta güvenlik ve savunma, iklim değişikliği/enerji politikaları, ekonomi ve güç olmak üzere, Avrupa ve ötesinde birbirine bağlı sonuçlar doğuran birçok alanda bütüncül yeni politikalar geliştirmesinin kaçınılmaz olduğunu göstermiştir. Cumhuriyetimizin 100. yılını kutladığımız 2023 yılında, Türkiye-AB ilişkilerinin konjonktürel iniş çıkışların çok ötesinde bir derinliğe sahip olduğu göz ardı edilmemelidir. Türkiye-AB ilişkileri tarihsel derinlik, güncel ortaklık ve gelecek kazanımları içermektedir. Tarih boyunca Avrupa'nın siyasi, ekonomik ve kültürel gelişiminde belirleyici bir rol oynamış, güvenlikten ekonomiye, spordan kültür ve sanata pek çok alanda Avrupa'yla bütünleşmesini kurumsallaştırmış olan Türkiye, bundan sonra da Avrupa'da ve dünyada istikrar ve refahın güçlendirilmesine katkıda bulunmayı sürdürecektir. Önümüzdeki dönemde de, AB'ye katılım sürecinin getirdiği kazanımların ve zorlukların farkında olarak, günümüz gerçekliklerinden kopmadan ve AB'nin de değişen yapısını yakından takip ederek çalışmalarımıza aralıksız devam edeceğiz.

AB ve Türkiye-AB ilişkilerinde 2022 yılı sonuna kadar yaşanan gelişmeleri yansıtan bu yayınınızın, AB ile ilgili çalışmalarda temel bir kaynak olmasını umuyor, bu vesileyle emekleri için AB Başkanlığı'ndaki tüm çalışma arkadaşlarıma ve Dışışleri Bakanlığımız Basımevi çalışanlarına şükranlarımı yineliyorum.

Ankara, şubat 2023

Büyükelçi Faruk KAYMAKCI

**Dışışleri Bakan Yardımcısı ve
Avrupa Birliği Başkanı**

İÇİNDEKİLER

Önsöz

Kısaltmalar Listesi

I. BÖLÜM: AB HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Avrupa Birliği (AB) Genişleme Haritası	3
Üye Ülkelere İlişkin Temel Veriler	4
Müzakere Eden Aday Ülkelere İlişkin Temel Veriler	11
Aday Ülkelere İlişkin Temel Veriler	13
Potansiyel Aday Ülkelere İlişkin Temel Veriler	14
AB'nin Kurucu Antlaşmaları	15
Lizbon Antlaşması'nın Getirdiği Yenilikler	16
AB Konseyi	18
AB Bakanlar Konseyi	20
AB Bakanlar Konseyi Dönem Başkanlıkları	22
Avrupa Komisyonu	25
Avrupa Komisyonu Başkanları	27
Avrupa Komisyonu Üyeleri ve Yapısı	28
Avrupa Parlamentosu (AP)	29
AP Üyelerinin Gruplara Göre Dağılımı	31
AP Üyelerinin Ülkelere Göre Dağılımı	32
AB Kurumları ve Ajanslarının Üye Ülkelere Göre Dağılımı	33
Avrupa Devletlerinin Üye Oldukları Bazı AB Grupları ve Uluslararası Örgütler	38
AB'nin Mevcut Vize Uygulamaları	39
Schengen Bölgesi	40
AB Ekonomisinin Genel Görünümü	41
AB Ticaret Politikasında Kaydedilen Gelişmeler	50
Avrupa'nın Geleceği Konferansı ve Avrupa Siyasi Topluluğu	55
AB Programları ve Ajansları	59

II. BÖLÜM: TÜRKİYE-AB İLİŞKİLERİ ve KATILIM SÜRECİMİZ

Türkiye-AB İlişkilerine Ait Bazı Önemli Tarihler	63
Türkiye-AB İlişkilerinde Son Durum	77
Türkiye-AB Ortaklık Konseyi	81
Türkiye-AB Ortaklık Komitesi	83
Alt Komiteler	84
Katılım Müzakerelerimiz	89
Türkiye-AB Katılım Müzakerelerinde Mevcut Durum	90
Müzakere Fasıllarının Açılışı Çerçevesinde Düzenlenen Hükümetlerarası Konferanslar (HAK)	97
Avrupa Parlamentosu ile İlişkiler	100
AB ile Yürütölmekte Olan Diyalog Süreçleri	110
Türkiye-AB Ticari İlişkileri ve Gümrük Birliği	116
Avrupa Yeşil Mutabakatı ve Türkiye	123
AB'de Dijitalleşme ve Türkiye	126
AB ile Yürütölen Vize Serbestisi Diyaloğu	128
AB'nin Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası (OGSP) ve Türkiye	132
Teknik Destek ve Bilgi Değişimi (TAIEX) Mekanizması	135
Eşleştirme (TWINNING) Mekanizması	137
AB Tarafından Türkiye'ye ve Diğer Aday Ülkelere Verilen Hibe Nitelikli Yardımlar	138
AB Programları ve Türkiye	146
AB Başkanlığı Tarafından Yürütölmekte Olan Programlar	167
Avrupa Birliği İletişim Stratejisi (ABİS)	

Kısaltmalar Listesi

AB: Avrupa Birliği

ABA: Avrupa Birliği Antlaşması

ABAD: Avrupa Birliği Adalet Divanı

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

ABEK: Avrupa Birliği Eşgüdüm Kurulu

ABİHA: AB'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma

ABİS: Avrupa Birliği İletişim Stratejisi

ACER: Enerji Regülatörleri İşbirliği Ajansı-Agency for the Cooperation of Energy Regulators

AÇA: Avrupa Çevre Ajansı - European Environment Agency (EEA)

ADF: Antalya Diplomasi Forumu

AEA: Avrupa Ekonomik Alanı

AET: Avrupa Ekonomik Topluluğu

AFAD: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı

AKÇT: Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu

AKPM: Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi

AMB: Avrupa Merkez Bankası

AP: Avrupa Parlamentosu

AT: Avrupa Topluluğu

AYF: Avrupa Yatırım Fonu

BEREC: Avrupa Elektronik Haberleşme Düzenleyicileri Kurumu-Body of European Regulators

BK: Birleşik Krallık

BM: Birleşmiş Milletler

BMGK: Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi

CARD: Eşgüdümlü Yıllık Savunma Değerlendirmesi-Coordinated Annual Review on Defence

CBE JU: Döngüsel Biyo-Tabanlı Avrupa için Avrupa Ortaklığı (Circular Bio-based Europe Joint Undertaking)

CdT: Avrupa Birliği Kurumları Tercüme Merkezi-Translation Centre for the Bodies of the European Union

Cedefop: Avrupa Mesleki Eğitimi Geliştirme Merkezi-European Centre for the Development of Vocational Training

CEPOL: Avrupa Polis Koleji-European Police College

CERT-EU: AB Kuruluşları, Kurumları ve Ajansları Bilgisayar Acil Müdahale Ekibi-Computer Emergency Response Team for the EU Institutions, Bodies and Agencies

CINEA: Avrupa İklim, Altyapı ve Çevre Yürütme Ajansı-The European Climate, Infrastructure and Environment Executive Agency

CMP: Eşgüdümlü Deniz Mevcudiyetleri Kavramı-Coordinated Maritime Presences Concept

CoR: AB Bölgeler Komitesi-Committee of the Regions

COREPER: Daimi Temsilciler Komitesi

COSME: İşletmelerin ve KOBİ'lerin Rekabet Edebilirliği

CPVO: Topluluk Bitki Çeşitleri Ofisi-Community Plant Variety Office

Customs 2020: Gümrükler Çerçeve Programı

DG DEFIS: Savunma Sanayii ve Uzay Konularından Sorumlu Genel Müdürlük

DG NEAR: Avrupa Komisyonu Komşuluk Politikası ve Genişleme Müzakereleri Genel Müdürlüğü

DİK: Dış İlişkiler Konseyi

DİS: Dış İlişkiler Servisi

EACEA: Avrupa Eğitim ve Kültür Yürütme Ajansı-European Education and Culture Executive Agency

EASA: Avrupa Havacılık Emniyeti Ajansı-European Aviation Safety Agency

EaSI: İstihdam ve Sosyal Yenilik Programı

EBA: Avrupa Bankacılık Otoritesi-European Banking Authority

ECA: AB Sayıştayı-The European Court of Auditors

ECDC: Avrupa Hastalıkların Önlenmesi ve Kontrolü Merkezi-European Centre for Disease Prevention and Control

ECHA: Avrupa Kimyasallar Ajansı-European Chemicals Agency

ECR: Avrupa Muhafazakârları ve Reformistleri

EDA: Avrupa Savunma Ajansı-European Defence Agency

EDF: Avrupa Savunma Fonu - European Defence Fund

EDIDP: Avrupa Savunma Sanayii Geliştirme Programı-European Defence Industrial Development Program

EDPB: Avrupa Veri Koruma Kurulu-European Data Protection Board

EDPS: Avrupa Veri Koruma Denetçisi-European Data Protection Supervisor

EEAS: Avrupa Dış İlişkiler Servisi-European External Action Service

EESC: Avrupa Ekonomik ve Sosyal Komitesi-European Economic and Social Committee

EFA: Yeşiller/Avrupa Serbest İttifakı

EFCA: Avrupa Balıkçılık Kontrol Ajansı-European Fisheries Control Agency

EFSA: Avrupa Gıda Güvenliği Otoritesi-European Food Safety Authority

EIB: Avrupa Yatırım Bankası-European Investment Bank

EIGE: Avrupa Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü-European Institute for Gender Equality

EIONET: Avrupa Çevre Bilgi ve Gözlem Ağı

EIOPA: Avrupa Sigorta ve Mesleki Emeklilik Otoritesi-European Insurance and Occupational Pensions Authority

EISMEA: Avrupa Yenilik Konseyi ve KOBİ Yürütme Ajansı-European Innovation Council and Small and Medium-sized Enterprises Executive Agency

EIT: Avrupa Yenilikçilik ve Teknoloji Enstitüsü-European Institute of Innovation and Technology

EJN: Avrupa Yargı Ağı-European Judicial Network

ELA: Avrupa Çalışma Otoritesi-European Labour Authority

EMA: Avrupa İlaç Ajansı-European Medicines Agency

EMCDDA: Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığını İzleme Merkezi-European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction

EMSA: Avrupa Deniz Güvenliği Ajansı-European Maritime Safety Agency

ENCJ: Avrupa Yargı Kurulları Ağı-European Network of Councils for the Judiciary

ENI: Avrupa Komşuluk Aracı-European Neighbourhood Instrument

ENISA: Avrupa Ağ ve Bilgi Güvenliği Ajansı-European Network and Information Security Agency

ENPI: Avrupa Komşuluk ve Ortaklık Aracı-European Neighbourhood and Partnership Instrument

EOA: Ekonomik Ortaklık Anlaşması

EP: Ek Protokol

EPP: Avrupa Halk Partisi

EPPO: Avrupa Kamu Savcılığı Ofisi-European Public Prosecutor's Office

EPSO: Avrupa Personel Seçim Ofisi-European Personnel Selection Office

ERA: Avrupa Demiryolları Ajansı-European Railway Agency

Erasmus+ : Eğitim, Staj, Gençlik ve Spor Programı

ERCEA: Avrupa Araştırma Konseyi Yürütme Ajansı-European Research Council Executive Agency

ERP: Ekonomik Reform Programı

ESA: EURATOM Tedarik Ajansı-EURATOM Supply Agency

ESC: Avrupa Dayanışma Programı (Gönüllülük, Toplumsal Dayanışma ve Gençlik)

ESMA: Avrupa Menkul Kıymetler ve Sermaye Piyasaları Otoritesi-European Securities and Markets Authority

ETF: Avrupa Eğitim Vakfı-European Training Foundation

EUAA: AB Sığınma Ajansı-European Union Agency for Asylum

UIPO: Avrupa Birliği Fikri Mülkiyet Ofisi-EU Intellectual Property Office

EUISS: Avrupa Birliği Güvenlik Araştırmaları Enstitüsü-European Union Institute for Security Studies

eu-LISA: Özgürlük, Güvenlik ve Adalet Alanında Büyük Ölçekli Bilişim Teknolojileri Sistemleri (BT) Operasyonel Yönetimi Avrupa Ajansı-European Agency for the Operational Management of Large-Scale IT Systems in the Area of Freedom, Security and Justice

EU-OSHA: Avrupa İş Sağlığı ve Güvenliği Ajansı-European Agency for Safety and Health at Work

EURATOM: Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu

EUROFOUND: Avrupa Yaşam ve Çalışma Koşullarının İyileştirilmesi Vakfı-European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions

EuroHPC JU: EuroHPC Ortak Girişimi-European High Performance Computing Joint Undertaking

EUROJUST: AB Ceza Hukuku İşbirliği Ajansı-European Union Judicial Cooperation Unit

EUROPOL: Avrupa Birliği Kolluk İşbirliği Ajansı-European Union Agency for Law Enforcement Cooperation

EuSA: Avrupa Yönetim Okulu-European School of Administration

EUSPA: Avrupa Uzay Programı Ajansı-The European Union Agency for the Space Programme

Fiscalis 2020: Vergilendirme Çerçeve Programı

FRA: Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı-European Union Agency for Fundamental Rights

FRONTEX: Avrupa Sınır ve Sahil Güvenlik Ajansı-European Border and Coast Guard Agency

GBOK: Türkiye-AB Gümrük Birliği Ortaklık Komitesi

GİK: AB Genel İşler Konseyi

GKRY: Güney Kıbrıs Rum Yönetimi

GSYH: Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla

GUE: Avrupa Birleşik Solu

HADEA: Avrupa Sağlık ve Dijital Ajansı-European Health and Digital Agency

HAK: Hükümetlerarası Konferans

IPA-I: Katılım Öncesi Yardım Aracı 2007-2013 Dönemi

IPA-II: Katılım Öncesi Yardım Aracı 2014-2020 Dönemi

IPA-III: Katılım Öncesi Yardım Aracı 2021-2027 Dönemi

IPARD: Katılım Öncesi Yardım Aracı- Kırsal Kalkınma Bileşeni

IPARD II: Katılım Öncesi Yardım Aracı- Kırsal Kalkınma Bileşeni II (2014-2020)

İKUK: İç Koordinasyon ve Uyum Komitesi

JRC: Avrupa Araştırma Merkezi

KDT JU: Anahtar Dijital Teknolojiler Ortak Girişimi-Key Digital Technologies Joint Undertaking

KOSGEB: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı

KPK: Türkiye-AB Karma Parlamento Komisyonu

MAICC: AB Deniz Menfaat Alanları Eşgüdüm Hücreleri

MFF: Çok Yıllı Mali Çerçeve

MPB: Müzakere Pozisyon Belgesi

MPCC: Askeri Planlama ve Hareket Yeteneği-Military Planning and Conduct Capability

NATO: Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü

NCP: Ulusal İrtibat Noktası-National Contact Point

NGL: Kuzey Yeşil İttifakı

NI: Bağımsızlar

NPL: Batık Krediler-Non-Performing Loans

ODGP: Ortak Dış ve Güvenlik Politikası

OGSP: Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası

PADR: Savunma Araştırmaları Hazırlık Programı-Preparatory Action on Defence Research

PESCO: Daimi Yapılandırılmış İşbirliği-Permanent Structured Cooperation

REA: Avrupa Araştırma Yürütme Ajansı-European Research Executive Agency

REG: Reform Eylem Grubu

RRF: Toparlanma ve Dayanıklılık İmkânı-Recovery and Resilience Facility

RTP: Bölgesel Eğitim Programları-Regional Training Programs

S&D: Sosyalistler ve Demokratlar İlerici İttifakı

SatCen: Avrupa Birliği Uydu Merkezi-European Union Satellite Centre

SESAR 3 JU: Hava Trafik Yönetimi Araştırmaları Ortaklığı Ortak Girişimi-SESAR 3 Joint Undertaking

SÖİ: Sınır Ötesi İşbirliği

SPB: Sermaye Piyasaları Birliği

SRB: Avrupa Bankacılık Birliği Karar Alma Kurulu-Single Resolution Board

STA: Serbest Ticaret Anlaşması

STK: Sivil Toplum Kuruluşları

TAIEX Mekanizması: Teknik Destek ve Bilgi Değişimi

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

TEN-T: Trans-Avrupa Ulaştırma Ağı

TREASURE: Ortak Kültürel Miras-Karadeniz Havzasında Girişimciliğin Gelişimi İçin Kaynak Projesi

TUBİM: İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi

TÜBİTAK: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu

TWINNING Mekanizması: Eşleştirme Mekanizması

YDD: Yüksek Düzeyli Diyalog

YEG: Yerel Eylem Grupları

YNAB: Yeni Nesil AB-Next Generation

I. BÖLÜM:

AB HAKKINDA GENEL BİLGİLER

AVRUPA BİRLİĞİ (AB) GENİŞLEME HARİTASI

ÜYE ÜLKELERE İLİŞKİN TEMEL VERİLER

 Almanya Federal Cumhuriyeti	
Ülkenin Resmi Adı (İngilizce)	The Federal Republic of Germany
Başkenti	Berlin
Yüzölçümü (km²)	357.588 km ²
Nüfusu (Milyon, Eylül 2022)	84,27
GSYH (Trilyon Dolar, 2022)	4,062
GSYH Büyüme Oranı (2022)	%1,9
Kişi Başına Düşen GSYH (Dolar, 2022)	48.810
Enflasyon Oranı (2022)	%7,9
İşsizlik Oranı (2022)	%2,8

 Avusturya Cumhuriyeti	
Ülkenin Resmi Adı (İngilizce)	The Republic of Austria
Başkenti	Viyana
Yüzölçümü (km²)	83.871 km ²
Nüfusu (Milyon, Ekim 2022)	9,09
GSYH (Milyar Dolar, 2021)	480,4
GSYH Büyüme Oranı (2021)	%4,6
Kişi Başına Düşen GSYH (Dolar 2021)	53.637
Enflasyon Oranı (2021)	%2,8
İşsizlik Oranı (2021)	%6,3

 Bulgaristan	
Ülkenin Resmi Adı (İngilizce)	The Republic of Bulgaria
Başkenti	Sofya
Yüzölçümü (km²)	110.910 km ²
Nüfusu (Milyon, 2021)	6,51
GSYH (Milyar Avro, 2021)	70
GSYH Büyüme Oranı (2021)	%4,2
Kişi Başına Düşen GSYH (Avro, 2022)	10.160
Enflasyon Oranı (2022)	%16,9
İşsizlik Oranı (Kasım 2022)	%4,4

 Belçika	
Ülkenin Resmi Adı (İngilizce)	The Kingdom of Belgium
Başkenti	Brüksel
Yüzölçümü (km²)	30.514 km ²
Nüfusu (Milyon, Ocak 2022)	11,58
GSYH (Milyar Avro, 2021)	506,2
GSYH Büyüme Oranı (2021)	%6,2
Kişi Başına Düşen GSYH (Avro, 2021)	43.938
Enflasyon Oranı (2021)	%2,4
İşsizlik Oranı (2021)	%6,3

Çekya

Ülkenin Resmi Adı (İngilizce)	Czechia
Başkenti	Prag
Yüzölçümü (km²)	78.866 km²
Nüfusu (Milyon, Eylül 2021)	10,5
GSYH (Milyar Dolar, 2021)	281,7
GSYH Büyüme Oranı (2022)	%2,5
Kişi Başına Düşen GSYH (Dolar, 2021)	35.916
Enflasyon Oranı (2022)	%15,1
İşsizlik Oranı (2023)	%3,9

Danimarka

Ülkenin Resmi Adı (İngilizce)	The Kingdom of Denmark
Başkenti	Kopenhag
Yüzölçümü (km²)	43.094 km²
Nüfusu (Milyon, 2022)	5,8
GSYH (Milyar Dolar, 2021)	395
GSYH Büyüme Oranı (2021)	%4,1
Kişi Başına Düşen GSYH (Dolar, 2021)	67.920
Enflasyon Oranı (2021)	%1,9
İşsizlik Oranı (2021)	%5,1

Estonya

Ülkenin Resmi Adı (İngilizce)	The Republic of Estonia
Başkenti	Tallin
Yüzölçümü (km²)	45.277 km²
Nüfusu (Milyon, 2022)	1,33
GSYH (Milyar Dolar, 2022)	39,4
GSYH Büyüme Oranı (2022)	%0,3
Kişi Başına Düşen GSYH (Dolar, 2022)	45.700
Enflasyon Oranı (2022)	%20
İşsizlik Oranı (2022)	%5,6

Fransa

Ülkenin Resmi Adı (İngilizce)	The Republic of France
Başkenti	Paris
Yüzölçümü (km²)	643.427 km²
Nüfusu (Milyon, 2022)	67,81
GSYH (Trilyon Avro, 2021)	2,5
GSYH Büyüme Oranı (2021)	%7
Kişi Başına Düşen GSYH (Avro, 2021)	36.520
Enflasyon Oranı (2021)	%1,6
İşsizlik Oranı (2021)	%7,4

Finlandiya

Ülkenin Resmi Adı (İngilizce)	The Republic of Finland
Başkenti	Helsinki
Yüzölçümü (km²)	390.905 km²
Nüfusu (Milyon, 2022)	5,57
GSYH (Milyar Avro, 2021)	251,52
GSYH Büyüme Oranı (Eylül 2022)	%3
Kişi Başına Düşen GSYH (Dolar, 2021)	45.388
Enflasyon Oranı (2022)	%7,1
İşsizlik Oranı (2022)	%6,9

GKRY

Ülkenin Adı (İngilizce)	Greek Cypriot Administration of Southern Cyprus
Başkenti	Lefkoşa
Yüzölçümü (km²)	5.510 km²
Nüfusu (Milyon, 2022)	1,23
GSYH (Milyar Avro, 2021)	20,267
GSYH Büyüme Oranı (2022)	%5
Kişi Başına Düşen GSYH (Avro, 2021)	22.720,89
Enflasyon Oranı (2022)	%8,1
İşsizlik Oranı (2022)	%7,7

Hırvatistan

Ülkenin Resmi Adı (İngilizce)	The Republic of Croatia
Başkenti	Zagreb
Yüzölçümü (km²)	55.594 km²
Nüfusu (Milyon, 2021)	3,87
GSYH (Milyar Avro, 2021)	58,2
GSYH Büyüme Oranı (2021)	%13,1
Kişi Başına Düşen GSYH (Avro, 2021)	14.969
Enflasyon Oranı (2021)	%2,7
İşsizlik Oranı (2022)	%6,8

Hollanda Krallığı

Ülkenin Resmi Adı (İngilizce)	The Kingdom of the Netherlands
Başkenti	Amsterdam (Hükümet merkezi Lahey)
Yüzölçümü (km²)	41.543 km²
Nüfusu (Milyon, 2022)	17,83
GSYH (Trilyon, Dolar, 2021)	1,01
GSYH Büyüme Oranı (2021)	%2,7
Kişi Başına Düşen GSYH (Dolar, 2021)	57.767
Enflasyon Oranı (2021)	%2,7
İşsizlik Oranı (2021)	%4,0

	İrlanda
Ülkenin Resmi Adı (İngilizce)	The Republic of Ireland
Başkenti	Dublin
Yüzölçümü (km ²)	70.273 km ²
Nüfusu (Milyon, 2022)	5,01
GSYH (Milyar Avro, 2022)	428,3
GSYH Büyüme Oranı (2022)	%15,6
Kişi Başına Düşen GSYH (Avro, 2022)	79.000
Enflasyon Oranı (Ekim 2022)	%9,5
İşsizlik Oranı (2022)	%4,4

	İtalya
Ülkenin Resmi Adı (İngilizce)	The Republic of Italy
Başkenti	Roma
Yüzölçümü (km ²)	301.338 km ²
Nüfusu (Milyon, 2022)	60,41
GSYH (Trilyon Avro, 2021)	1,78
GSYH Büyüme Oranı (2021)	%6,6
Kişi Başına Düşen GSYH (Avro, 2021)	30.130
Enflasyon Oranı (2021)	%1,9
İşsizlik Oranı (2021)	%9

	Letonya
Ülkenin Resmi Adı (İngilizce)	The Republic of Latvia
Başkenti	Riga
Yüzölçümü (km ²)	64.589 km ²
Nüfusu (Milyon, 2021)	1,88
GSYH (Milyar Avro, 2021)	30,49
GSYH Büyüme Oranı (2021)	%4,8
Kişi Başına Düşen GSYH (Avro, 2021)	14.664
Enflasyon Oranı (2021)	%3,3
İşsizlik Oranı (2021)	%7,6

	Litvanya
Ülkenin Resmi Adı (İngilizce)	The Republic of Lithuania
Başkenti	Vilnius
Yüzölçümü (km ²)	65.300 km ²
Nüfusu (Milyon, 2022)	2,8
GSYH (Milyar Avro, 2022)	67
GSYH Büyüme Oranı (2022)	%2,2
Kişi Başına Düşen GSYH (Dolar, 2021)	22.870
Enflasyon Oranı (2022)	%21,7
İşsizlik Oranı (2022)	%5,9

İsveç

Ülkenin Resmi Adı (İngilizce)	The Kingdom of Sweden
Başkenti	Stokholm
Yüzölçümü (km²)	449.964 km²
Nüfusu (Milyon, 2022)	10,5
GSYH (Milyar Avro, 2022)	684
GSYH Büyüme Oranı (2022)	%2,6
Kişi Başına Düşen GSYH (Avro, 2022)	56.361
Enflasyon Oranı (2022)	%7,2
İşsizlik Oranı (2022)	%7,6

Lüksemburg

Ülkenin Resmi Adı (İngilizce)	Grand Duchy of Luxembourg
Başkenti	Lüksemburg
Yüzölçümü (km²)	2.586 km²
Nüfusu (Milyon, 2022)	634,73
GSYH (Milyar Avro, 2021)	86,7
GSYH Büyüme Oranı (2021)	%6,5
Kişi Başına Düşen GSYH (Avro, 2021)	136.000
Enflasyon Oranı (2021)	%4,14
İşsizlik Oranı (2021)	%5,2

İspanya

Ülkenin Resmi Adı (İngilizce)	The Kingdom of Spain
Başkenti	Madrid
Yüzölçümü (km²)	505.983 km²
Nüfusu (Milyon, 2022)	47,39
GSYH (Trilyon Dolar, 2022)	1,42
GSYH Büyüme Oranı (2022)	%5,1
Kişi Başına Düşen GSYH (Dolar, 2022)	30.089
Enflasyon Oranı (2022)	%6,5
İşsizlik Oranı (2022)	%14,7

Macaristan

Ülkenin Resmi Adı (İngilizce)	Hungary
Başkenti	Budapeşte
Yüzölçümü (km²)	93.028 km²
Nüfusu (Milyon, 2021)	9,7
GSYH (Milyar Dolar, 2021)	181,8
GSYH Büyüme Oranı (Eylül 2022)	%4
Kişi Başına Düşen GSYH (Dolar, 2021)	18.834
Enflasyon Oranı (2022)	%14,5
İşsizlik Oranı (2022)	%3,9

	Malta
Ülkenin Resmi Adı (İngilizce)	The Republic of Malta
Başkenti	Valetta
Yüzölçümü (km ²)	316 km ²
Nüfusu (Bin, 2022)	502
GSYH (Milyar Dolar, 2022)	17,2
GSYH Büyüme Oranı (2022)	%5,7
Kişi Başına Düşen GSYH (Dolar, 2022)	27.926
Enflasyon Oranı (Ekim 2022)	%7,5
İşsizlik Oranı (2022)	%2,9

	Polonya
Ülkenin Resmi Adı (İngilizce)	The Republic of Poland
Başkenti	Varşova
Yüzölçümü (km ²)	312.685 km ²
Nüfusu (Milyon, 2022)	37,78
GSYH (Milyar Dolar, 2022)	717
GSYH Büyüme Oranı (Eylül 2022)	%3,6
Kişi Başına Düşen GSYH (Dolar, 2022)	19.023
Enflasyon Oranı (2022)	%16,6
İşsizlik Oranı (2023)	%5,5

	Romanya
Ülkenin Resmi Adı (İngilizce)	Romania
Başkenti	Bükreş
Yüzölçümü (km ²)	55.594 km ²
Nüfusu (Milyon, 2021)	3,87
GSYH (Milyar Avro, 2021)	239,6
GSYH Büyüme Oranı (2021)	%5,9
Kişi Başına Düşen GSYH (Avro, 2021)	12.480
Enflasyon Oranı (2022)	%16,37
İşsizlik Oranı (2022)	%5,6

	Portekiz
Ülkenin Resmi Adı (İngilizce)	The Republic of Portugal
Başkenti	Lizbon
Yüzölçümü (km ²)	92.226 km ²
Nüfusu (Milyon, 2022)	10,34
GSYH (Milyar Avro, 2022)	195,83
GSYH Büyüme Oranı (2022)	%4,9
Kişi Başına Düşen GSYH (Avro, 2022)	19.431
Enflasyon Oranı (2022)	%7,8
İşsizlik Oranı (2022)	%6,4

Slovakya	
	
Ülkenin Resmi Adı (İngilizce)	The Slovak Republic
Başkenti	Bratislava
Yüzölçümü (km ²)	49.026 km2
Nüfusu (Milyon, 2022)	5,431
GSYH (Milyar Avro, Eylül 2022)	79,4
GSYH Büyüme Oranı (Eylül 2022)	%1,4
Kişi Başına Düşen GSYH (Dolar, 2021)	21.053
Enflasyon Oranı (2018)	%15,4
İşsizlik Oranı (2022)	%5,83

Slovenya	
	
Ülkenin Resmi Adı (İngilizce)	The Republic of Slovenia
Başkenti	Lübljiana
Yüzölçümü (km ²)	20.271 km2
Nüfusu (Milyon, 2021)	2,10
GSYH (Milyar Avro, 2021)	52,02
GSYH Büyüme Oranı (2021)	%5,4
Kişi Başına Düşen GSYH (Avro, 2022)	26.008
Enflasyon Oranı (2022)	%10,3
İşsizlik Oranı (2022)	%4

Yunanistan	
	
Ülkenin Resmi Adı (İngilizce)	The Hellenic Republic
Başkenti	Atina
Yüzölçümü (km ²)	132,050 km2
Nüfusu (Milyon, 2022)	10,43
GSYH (Milyar Avro, 2021)	181,67
GSYH Büyüme Oranı (2021)	%8,4
Kişi Başına Düşen GSYH (Avro, 2021)	17.010
Enflasyon Oranı (2022)	%9,3
İşsizlik Oranı (2021)	%14,7

MÜZAKERE EDEN ADAY ÜLKELERE İLİŞKİN TEMEL VERİLER

	Türkiye*
Ülkenin Resmi Adı (İngilizce)	The Republic of Türkiye
Başkenti	Ankara
Yüzölçümü (km ²)	780.043 km ²
Nüfusu (Milyon, 2022)	85,3
GSYH (Milyar Avro 2021)	692,3*
GSYH Büyüme Oranı (2021)	%11,4
Kişi Başına Düşen GSYH (Avro, 2021)	8.129*
Enflasyon Oranı (2022)	%64,27
İşsizlik Oranı (2021)	%12,0

Kaynak: TÜİK,

(*) İlgili veri TCMB'nin resmi döviz kuru alış ortalamaları kullanılarak Avro para birimine çevrilmiştir.

	Karadağ
Ülkenin Resmi Adı (İngilizce)	Montenegro
Başkenti	Podgoritsa
Yüzölçümü (km ²)	13.888 km ²
Nüfusu (Bin, 2022)	621
GSYH (Milyar Avro, Ekim 2022)	6,1
GSYH Büyüme Oranı (2022)	%5,9
Kişi Başına Düşen GSYH (Avro, Ekim 2022)	9.850
Enflasyon Oranı (2022)	%13
İşsizlik Oranı (2022)	%14,9

	Arnavutluk
Ülkenin Resmi Adı (İngilizce)	The Republic of Albania
Başkenti	Tiran
Yüzölçümü (km ²)	28.750 km ²
Nüfusu (Milyon, 2018)	2,9
GSYH (Milyar Dolar, 2021)	16
GSYH Büyüme Oranı (2021)	%6
Kişi Başına Düşen GSYH (Dolar, 2021)	5.541
Enflasyon Oranı (2021)	%3,7
İşsizlik Oranı (2021)	%6,9

	Sırbistan
Ülkenin Resmi Adı (İngilizce)	The Republic of Serbia
Başkenti	Belgrad
Yüzölçümü (km²)	77.474 km ²
Nüfusu (Milyon, 2021)	6,69
GSYH (Milyar Dolar, 2022)	64,4
GSYH Büyüme Oranı (2022)	%2,3
Kişi Başına Düşen GSYH (Dolar, 2021)	9.221
Enflasyon Oranı (2022)	%15,1
İşsizlik Oranı (2022)	%8,9

	Kuzey Makedonya
Ülkenin Resmi Adı (İngilizce)	The Republic of North Macedonia
Başkenti	Üsküp
Yüzölçümü (km²)	25.713 km ²
Nüfusu (Milyon, 2021)	2,09
GSYH (Milyar Dolar, Haziran 2022)	6,07
GSYH Büyüme Oranı (Haziran 2022)	%2,6
Kişi Başına Düşen GSYH (Dolar, 2021)	6.972
Enflasyon Oranı (Ekim 2022)	%13,2
İşsizlik Oranı (Haziran 2022)	%14,5

ADAY ÜLKELERE İLİŞKİN TEMEL VERİLER

 Moldova <table border="1"> <tr> <td>Ülkenin Resmi Adı (İngilizce)</td><td>The Republic of Moldova</td></tr> <tr> <td>Başkenti</td><td>Kişinev</td></tr> <tr> <td>Yüzölçümü (km²)</td><td>33.846 km² (Gagauz Özerk Yeri: 1.830 km²)</td></tr> <tr> <td>Nüfusu (Milyon, 2021)</td><td>2,59 (Gagauz Özerk Yeri: 161 bin)</td></tr> <tr> <td>GSYH (Milyar Dolar, 2021)</td><td>13,67</td></tr> <tr> <td>GSYH Büyüme Oranı (2021)</td><td>%13,9</td></tr> <tr> <td>Kişi Başına Düşen GSYH (Dolar, 2021)</td><td>5.285</td></tr> <tr> <td>Enflasyon Oranı (2021)</td><td>%30,24</td></tr> <tr> <td>İşsizlik Oranı (2021)</td><td>%3,5</td></tr> </table>	Ülkenin Resmi Adı (İngilizce)	The Republic of Moldova	Başkenti	Kişinev	Yüzölçümü (km ²)	33.846 km ² (Gagauz Özerk Yeri: 1.830 km ²)	Nüfusu (Milyon, 2021)	2,59 (Gagauz Özerk Yeri: 161 bin)	GSYH (Milyar Dolar, 2021)	13,67	GSYH Büyüme Oranı (2021)	%13,9	Kişi Başına Düşen GSYH (Dolar, 2021)	5.285	Enflasyon Oranı (2021)	%30,24	İşsizlik Oranı (2021)	%3,5	 Ukrayna <table border="1"> <tr> <td>Ülkenin Resmi Adı (İngilizce)</td><td>Ukraine</td></tr> <tr> <td>Başkenti</td><td>Kiev</td></tr> <tr> <td>Yüzölçümü (km²)</td><td>603.628 km² (Kırım: 26.100 km²)</td></tr> <tr> <td>Nüfusu (Milyon, 2020)</td><td>41,6</td></tr> <tr> <td>GSYH (Milyar Dolar, 2021)</td><td>164,5</td></tr> <tr> <td>GSYH Büyüme Oranı (2021)</td><td>4%</td></tr> <tr> <td>Kişi Başına Düşen GSYH (Dolar, 2021)</td><td>3,984</td></tr> <tr> <td>Enflasyon Oranı (2021)</td><td>%9,5</td></tr> <tr> <td>İşsizlik Oranı (2021)</td><td>%9,7</td></tr> </table>	Ülkenin Resmi Adı (İngilizce)	Ukraine	Başkenti	Kiev	Yüzölçümü (km ²)	603.628 km ² (Kırım: 26.100 km ²)	Nüfusu (Milyon, 2020)	41,6	GSYH (Milyar Dolar, 2021)	164,5	GSYH Büyüme Oranı (2021)	4%	Kişi Başına Düşen GSYH (Dolar, 2021)	3,984	Enflasyon Oranı (2021)	%9,5	İşsizlik Oranı (2021)	%9,7
Ülkenin Resmi Adı (İngilizce)	The Republic of Moldova																																				
Başkenti	Kişinev																																				
Yüzölçümü (km ²)	33.846 km ² (Gagauz Özerk Yeri: 1.830 km ²)																																				
Nüfusu (Milyon, 2021)	2,59 (Gagauz Özerk Yeri: 161 bin)																																				
GSYH (Milyar Dolar, 2021)	13,67																																				
GSYH Büyüme Oranı (2021)	%13,9																																				
Kişi Başına Düşen GSYH (Dolar, 2021)	5.285																																				
Enflasyon Oranı (2021)	%30,24																																				
İşsizlik Oranı (2021)	%3,5																																				
Ülkenin Resmi Adı (İngilizce)	Ukraine																																				
Başkenti	Kiev																																				
Yüzölçümü (km ²)	603.628 km ² (Kırım: 26.100 km ²)																																				
Nüfusu (Milyon, 2020)	41,6																																				
GSYH (Milyar Dolar, 2021)	164,5																																				
GSYH Büyüme Oranı (2021)	4%																																				
Kişi Başına Düşen GSYH (Dolar, 2021)	3,984																																				
Enflasyon Oranı (2021)	%9,5																																				
İşsizlik Oranı (2021)	%9,7																																				
 Bosna-Hersek <table border="1"> <tr> <td>Ülkenin Resmi Adı (İngilizce)</td><td>Bosnia and Herzegovina</td></tr> <tr> <td>Başkenti</td><td>Saraybosna</td></tr> <tr> <td>Yüzölçümü (km²)</td><td>51.197 km²</td></tr> <tr> <td>Nüfusu (Milyon, 2021)</td><td>3,27</td></tr> <tr> <td>GSYH (Milyar Dolar, 2021)</td><td>23,36</td></tr> <tr> <td>GSYH Büyüme Oranı (2021)</td><td>%7,5</td></tr> <tr> <td>Kişi Başına Düşen GSYH (Dolar, 2021)</td><td>7.143</td></tr> <tr> <td>Enflasyon Oranı (2022)</td><td>%14</td></tr> <tr> <td>İşsizlik Oranı (Eylül 2022)</td><td>%15</td></tr> </table>	Ülkenin Resmi Adı (İngilizce)	Bosnia and Herzegovina	Başkenti	Saraybosna	Yüzölçümü (km ²)	51.197 km ²	Nüfusu (Milyon, 2021)	3,27	GSYH (Milyar Dolar, 2021)	23,36	GSYH Büyüme Oranı (2021)	%7,5	Kişi Başına Düşen GSYH (Dolar, 2021)	7.143	Enflasyon Oranı (2022)	%14	İşsizlik Oranı (Eylül 2022)	%15																			
Ülkenin Resmi Adı (İngilizce)	Bosnia and Herzegovina																																				
Başkenti	Saraybosna																																				
Yüzölçümü (km ²)	51.197 km ²																																				
Nüfusu (Milyon, 2021)	3,27																																				
GSYH (Milyar Dolar, 2021)	23,36																																				
GSYH Büyüme Oranı (2021)	%7,5																																				
Kişi Başına Düşen GSYH (Dolar, 2021)	7.143																																				
Enflasyon Oranı (2022)	%14																																				
İşsizlik Oranı (Eylül 2022)	%15																																				

POTANSİYEL ADAY ÜLKELERE İLİŞKİN TEMEL VERİLER

	Kosova
Ülkenin Resmi Adı (İngilizce)	The Republic of Kosovo
Başkenti	Prishtine
Yüzölçümü (km ²)	10.908 km ²
Nüfusu (Milyon, 2011)	1,73
GSYH (Milyar Dolar, 2021)	9,04
GSYH Büyüme Oranı (2021)	%9,5
Kişi Başına Düşen GSYH (Dolar, 2021)	5.000
Enflasyon Oranı (Haziran 2022)	%10,4
İşsizlik Oranı (2021)	%25,8

	Gürcistan
Ülkenin Resmi Adı (İngilizce)	Georgia
Başkenti	Tiflis
Yüzölçümü (km ²)	67.900 km ²
Nüfusu (Milyon, 2021)	3,72
GSYH (Milyar Avro, 2021)	17,5
GSYH Büyüme Oranı (2021)	%10,4
Kişi Başına Düşen GSYH (Avro, 2021)	4.700
Enflasyon Oranı (Ekim 2022)	%10,6
İşsizlik Oranı (Ekim 2022)	%18,1

AB’NİN KURUCU ANTLAŞMALARI

- **Paris Antlaşması (İmza: 18 Nisan 1951 – Yürürlük: 23 Temmuz 1952)**
 - İlk kurucu Antlaşma: Dönemin stratejik hammaddeleri demir ve çelik için ortak pazar oluşturulması (Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu)
- **Roma Antlaşmaları (İmza: 25 Mart 1957 – Yürürlük: 1 Ocak 1958)**
 - İki kurucu Antlaşma: Ortak Pazarın (Avrupa Ekonomik Topluluğu) kademeli olarak tesisi ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (EURATOM)
- **Avrupa Tek Senedi (İmza: 17 ve 28 Şubat 1986 – Yürürlük: 1 Temmuz 1987)**
 - Oylama sisteminde “nitelikli çoğunluk”un ağırlığının artırılması
 - AP’nin yetki alanının genişletilmesi, AB Konseyi ve AP arasında yasama alanında işbirliğinin başlatılması
 - Tek Pazar’ın gerçekleştirilmesi için hukuki dayanağın oluşturulması
 - Dış politika alanında işbirliği
 - “AB Bakanlar Konseyi’ne” ilk defa atıfta bulunulması
- **Maastricht Antlaşması (İmza: 7 Şubat 1992 – Yürürlük: 1 Kasım 1993)**
 - “AB’nin” ortaya çıkışı
 - “Üç Sütunlu” (Three Pillars) yapı:
 1. Avrupa Toplulukları
 2. Ortak Dış ve Güvenlik Politikası (ODGP)
 3. Adalet ve içişleri alanlarında işbirliği
 - Ekonomik ve Parasal Birlik
 - Avroya doğru hamle
- **Amsterdam Antlaşması (İmza: 2 Ekim 1997 – Yürürlük: 1 Mayıs 1999)**
 - Özgürlükler, göç, güvenlik ve adalet alanlarında daha derin işbirliği
 - Schengen müktesebatının Topluluk Hukuku’nun bir parçası haline getirilmesi
 - Sürdürülebilir kalkınma hedefleri
 - Kriz yönetimi kapasitesinin geliştirilmesi
- **Nice Antlaşması (İmza: 26 Şubat 2001 – Yürürlük: 1 Şubat 2003)**
 - “Beşinci genişleme dalgasına” hazırlık: “27’ler AB’si” için kurumların reformu
- **Lizbon Antlaşması (İmza: 13 Aralık 2007 – Yürürlük: 1 Aralık 2009)**
 - AB’nin tüzel kişilik kazanması
 - AB Temel Haklar Şartı
 - AB Bakanlar Konseyi’nin kurumlar arasında yerini alması
 - ODGP’den sorumlu bir AB Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi atanması
 - AB Bakanlar Konseyi ve AP arasında yasama eşitliği
 - Ulusal parlamentoların karar alma sürecinde güçlendirilmesi

LİZBON ANTLAŞMASI’NIN GETİRDİĞİ YENİLİKLER

AB’ye üye ülke sayısının 2004 genişleme dalgasıyla neredeyse iki katına çıkması, Birliğin kurumsal yapısının ve karar alma mekanizmalarının gözden geçirilmesi ihtiyacını doğurmuştur. Bu çerçevede, Anayasal Antlaşma üzerinde mutabakata varılmış, fakat Antlaşma’nın 2005’te Fransa ve Hollanda’da yapılan referandumlarda reddedilmesi sonucu süreç akamete uğramıştır.

Yaklaşık iki yıllık bir değerlendirme sürecinin ardından kurumsal reform konusu yeniden gündeme taşınmış, Anayasal Antlaşma’nın belirli bölümlerinin korunması suretiyle oluşturulan Lizbon Antlaşması üzerinde siyasi mutabakat sağlanmıştır. Lizbon Antlaşması, 13 Aralık 2007 tarihinde yapılan AB Konseyi’nde Devlet ve Hükümet Başkanları tarafından imzalanmış; üye ülkelerde onay sürecinin tamamlanmasının ardından, 1 Aralık 2009 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Lizbon Antlaşması, AB Antlaşması (ABA) ve AB’nin İşleyişi Hakkında Antlaşma (ABİHA) olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Antlaşma’nın getirdiği birtakım kayda değer yenilikler aşağıda sunulmaktadır:

- **Tek bir tüzel kişilik:** AB tüzel kişilik haline gelmiş ve böylece AB’nin uluslararası anlaşmalar imzalamasının ve uluslararası örgütlere üye olabilmesinin önü açılmıştır.
- **Kurumsal yapı:** Daimi bir Konsey Başkanlığı görevi ihdas edilmiştir.

AP’deki üye sayısı 751 (750 üye + Başkan) ile sınırlandırılmış, AP üyelerinin beş yıl için seçilmeleri ve AP Başkanı’nın AP üyeleri arasından seçilmesi düzenlenmiştir. Üye ülkelerin en çok 96, en az 6 üyeye sahip olmaları öngörülmüştür. Öte yandan, AP’nin yasama yetkisi genişletilmiş, uluslararası anlaşmaları onaylaması/reddetmesi mümkün hale gelmiş ve AB bütçesini onaylama yetkisi artırılarak, Konsey ile eşit yetkiye sahip olmuştur. AP’ye ayrıca, Konsey tarafından önerilecek adaylar arasından Komisyon Başkanı’nı nitelikli çoğunluk yöntemiyle seçme yetkisi tanınmıştır¹.

Lizbon Antlaşması’yla ayrıca, AB Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi, Birliğin ODGP’sini yürütmekle görevlendirilmiştir. Yüksek Temsilci’nin, Dış İlişkiler Konseyi’ne (DİK) başkanlık etmesinin yanı sıra, Komisyon Başkan Yardımcısı unvanı da taşıması hükme bağlanmıştır. Öte yandan, Yüksek Temsilci’ye görev ve faaliyetlerinde yardımcı olmak üzere Dış İlişkiler Servisi (DİS) kurulmuştur. AB Bakanlar Konseyi Sekreteryası ve Avrupa Komisyonu’ndan ayrı ve bağımsız bir kuruluş olarak kurulan DİS, 1 Ocak 2011 itibarıyla resmen faaliyete geçmiştir.

- **Karar alma süreci:** Nitelikli çoğunluk (çifte çoğunluk): AB Bakanlar Konseyi’ne daha etkin bir işleyiş ve esneklik sağlanması amacıyla nitelikli çoğunluk sistemi esas oylama yöntemi haline getirilmiştir. Yeni oylama yöntemiyle, alınan kararlarda “çifte çoğunluk” olarak tanımlanan, üye ülkelerin %55’i (15 üye ülke) ve AB’nin toplam nüfusunun %65’ine sahip üye ülkelerin olumlu oyu şartı aranmaya başlanmıştır. “Çifte çoğunluk” şartı, 1 Kasım 2014 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

¹ 1 Kasım 2014 tarihinde göreve başlayan Avrupa Komisyonu Başkanı Jean-Claude Juncker bu yöntemle seçilen ilk isim olmuştur.

Olağan Yasama Usulü²: 1993 yılında Maastricht Antlaşması tarafından AB Bakanlar Konseyi ile AP'yi yasama sürecinde "ortak" ya da "eşit" konumuna getiren ortak karar yönteminin (*co-decision*), Amsterdam ve Nice Antlaşmaları'nda uygulama alanı artırılmış, Lizbon Antlaşması ile olağan yasama usulü halini almıştır.

- **Ulusal parlamentolara yeni rol:** Antlaşma, ulusal parlamentolara AB kurumlarının çalışmalarına daha fazla müdahil olma hakkı vermektedir. Bu çerçevede, katmanlı yetki ilkesi (*subsidiarity*) güçlendirilerek, ulusal parlamentolara, bu ilkeye uygun olmadıklarını düşündükleri yasa tekliflerine karşı AB'yi göreve çağırma yetkisi verilmektedir.
- **Temel haklar:** İnsan hakları alanında ayrıntılı düzenlemeler yapan Temel Haklar Şartı hukuki olarak bağlayıcı hale getirilmiştir. Birliğin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne taraf olması AB için bir yükümlülük olarak düzenlenmiştir. Ancak bu katılım, Birliğin Kurucu Antlaşmaları'nda belirlenen yetkilerinde değişikliğe yol açmayacaktır.
- **Birlik'ten çekilme:** Üye ülkelerin arzu etmeleri halinde AB'den çekilmeleri ABA'da düzenlenmiştir (50. Madde).

² Lizbon Antlaşması'nın (AB'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma) 294. maddesiyle düzenlenen olağan yasama usulünün temel basamakları aşağıda sıralanmaktadır. Antlaşmalar'da bir tasarrufun kabul edilmesi için olağan yasama usulüne atıf yapılmıyorsa, süreç Komisyon'un AP'ye ve Konsey'e bir öneri sunmasıyla başlar.

İlk okuma: AP, ilk okuma sırasında tutumunu belirler ve bunu Konsey'e bildirir. Konsey AP'nin tutumunu onaylarsa, ilgili tasarruf AP'nin tutumuna uygun şekilde kabul edilir. Konsey, AP'nin tutumunu onaylamazsa, ilk okuma sırasında kendi tutumunu belirler ve gerekçeleriyle birlikte AP'ye bildirir. Komisyon da, kendi tutumuna ilişkin olarak AP'yi tam olarak bilgilendirir.

İkinci okuma: AP, bu bildirimden itibaren üç ay içinde: a) Konsey'in ilk okumadaki tutumunu onaylarsa veya karar almazsa, ilgili tasarruf Konsey'in tutumuna uygun şekilde kabul edilmiş sayılır; b) Konsey'in ilk okumadaki tutumunu üye tam sayısının çoğunluğuyla reddederse önerilen tasarruf kabul edilmemiş sayılır; c) üye tam sayısının çoğunluğuyla Konsey'in ilk okumadaki tutumunda değişiklik yapılmasını önerirse, bu yönde değiştirilen metin, sözkonusu değişiklikler hakkındaki görüşlerini bildirmeleri için Konsey'e ve Komisyon'a iletilir.

Konsey, daha sonra, AP tarafından yapılan değişiklikleri almasından itibaren üç ay içinde, nitelikli çoğunlukla hareket ederek: a) bu değişikliklerin tümünü onaylarsa, sözkonusu tasarruf kabul edilmiş sayılır; b) değişikliklerin tümünü onaylamazsa, Konsey Başkanı, AP Başkanı ile mutabık kalarak, altı hafta içinde Uzlaşma Komitesi'ni toplar. Konsey, Komisyon'un olumsuz görüş bildirdiği değişiklikler için oy birliğiyle hareket eder.

Uzlaşma: Konsey üyeleri veya bunların temsilcileri ve AP'yi temsil eden eşit sayıda üyeden oluşan Uzlaşma Komitesi, toplanmasından itibaren altı hafta içinde, AP'nin ve Konsey'in ikinci okumadaki tutumları temelinde, Konsey üyelerinin ve ya onların temsilcilerinin nitelikli çoğunluğu ve AP'yi temsil eden üyelerin çoğunluğuyla ortak bir metin üzerinde mutabakata varmakla görevlidir. Komisyon, Uzlaşma Komitesi'nin çalışmalarına katılır ve AP ile Konsey'in tutumlarını birbirine yaklaştırmak için gerekli her türlü girişimde bulunur. Uzlaşma Komitesi, toplanmasından itibaren altı hafta içinde ortak metni onaylamazsa, önerilen tasarruf kabul edilmemiş sayılır.

Üçüncü okuma: Uzlaşma Komitesi bu süre içinde ortak bir metni onaylarsa, AP kullanılan oyların çoğunluğuyla ve Konsey nitelikli çoğunlukla hareket ederek, bu onaydan itibaren altı hafta içinde, sözkonusu tasarrufu ortak metne uygun olarak kabul ederler. Aksi takdirde, önerilen tasarruf kabul edilmemiş sayılır. Burada öngörülen üç aylık ve altı haftalık süreler, AP'nin veya Konsey'in girişiyle, sırasıyla en fazla bir ay ve iki hafta uzatılabilir.

AB KONSEYİ (EUROPEAN COUNCIL)

1974 yılından bu yana toplanan ve “AB Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi” veya “AB Liderler Zirvesi” olarak da bilinen AB Konseyi³, üye ülkelerin devlet veya hükümet başkanlarını bir araya getirmektedir. 1992 yılında resmi statü kazanan AB Konseyi, Lizbon Antlaşması’nın yürürlüğe girmesiyle birlikte AB’nin yedi resmi kurumundan birisi olmuştur. Zirveler, 2003 Selanik Zirvesi’ne kadar Dönem Başkanı ülkenin belirlediği şehirlerde düzenlenmiş, bu tarihten sonra Brüksel’de yapılmaya başlamıştır. Ancak dönem başkanlıklarının kendi ülkelerinde ilave bir Zirve düzenlemesi de sık görülen bir uygulamadır.

AB’nin yasama sürecinde yer almayan AB Konseyi, AB’nin siyasi gündemini belirlemekle yükümlüdür. Birliğin en üst seviyedeki siyasi iradesinin temsil edildiği AB Konseylerinde, liderler, AB’nin orta ve uzun vadeli politikalarını, AB’nin genel ve siyasi öncelikleri çerçevesinde belirlemektedirler. AB Konseyi, her toplantı sonrasında AP’ye rapor vermektedir.

AB Konseyi Başkanının yanı sıra, Avrupa Komisyonu Başkanının da hazır bulunduğu AB Konseyi toplantılarında, gündeme göre AB Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi ile ilgili Komiserler de hazır bulunabilmektedir.

AB Konseyi Sonuçları (*European Council Conclusions*), oydaşma (*consensus*) yöntemiyle alınmaktadır. Bazı istisnai durumlarda ise, oy birliği (*unanimity*) ya da nitelikli çoğunluk (*qualified majority*) yöntemine başvurulmaktadır.

Konsey Başkanlığına atanacak isim, nitelikli çoğunluk yöntemiyle, görev süresi bir kez yenilenebilmek suretiyle, iki buçuk yıl süreliğine belirlenmektedir. 30 Haziran-2 Temmuz 2019 tarihli AB Konseyi Sonuçları’nda, Charles Michel’in 1 Aralık 2019’dan 31 Mayıs 2022’ye kadar AB Konseyi Başkanı olarak seçildiği açıklanmıştır. Charles Michel, anılan AB Konseyi Sonuçları’nda belirtildiği üzere, “Ekonomik ve Parasal Birlik’te İstikrar, Koordinasyon ve Yönetişim Hakkında Antlaşma”ya taraf olan Avro Bölgesi devletlerinin devlet ve hükümet başkanları tarafından 1 Aralık 2019’dan 31 Mayıs 2022’ye dek Avro Zirvesi (Euro Summit) Başkanlığına da seçilmiştir.

24-25 Mart 2022 tarihli AB Konseyi Sonuçları’nda, 1 Haziran 2022’den 30 Kasım 2024’e kadar iki buçuk yıllık ikinci dönem için Charles Michel’in yeniden Başkan seçildiği açıklanmıştır. Keza Michel’in Avro Zirvesi Başkanlığı görevi de aynı dönemi kapsayacak biçimde uzatılmıştır.

ABA’nın 15/6. maddesi uyarınca AB Konseyi Başkanı’nın görevleri aşağıda sıralanmaktadır:

- Zirve’ye başkanlık etmek ve Zirve çalışmalarına ivme kazandırmak,
- Avrupa Komisyonu Başkanı’yla işbirliği halinde ve Genel İşler Konseyi’nin (GİK) çalışmaları temelinde, Zirve çalışmalarının hazırlanmasını ve sürekliliğini sağlamak,
- Zirve’de uyum ve mutabakatı kolaylaştırmak için çaba sarf etmek,
- Her Zirve toplantısından sonra AP’ye bir rapor sunmak,

³ Bu kitapçıkta, “AB Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi” veya “AB Liderler Zirvesi” olarak da bilinen Konsey için AB Konseyi terimi tercih edilmiştir.

- Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisinin yetkilerine hâlel gelmeksizin, ortak dış ve güvenlik politikasını ilgilendiren konularda, kendi düzeyinde ve bu sıfatla Birliğin dış temsilini sağlamak.

ABA'nın 26. maddesi uyarınca AB Konseyi Başkanı, Birliğin ODGP'yi ilgilendiren uluslararası gelişmeler doğrultusunda gerekli olduğu takdirde Birlik politikasının stratejik esaslarını belirlemek amacıyla AB Konseyi'ni olağanüstü toplantıya çağırır.

AB BAKANLAR KONSEYİ (COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION)

AB Bakanlar Konseyi'nin⁴ yetki ve görevleri şu şekildedir:

- Yasama: AB Bakanlar Konseyi, yasama yetkisini, Kurucu Antlaşmalar'da yapılan değişiklikler sonucunda AP ile paylaşmaktadır.
- Üye ülkelerin genel ekonomi politikalarının koordinasyonu,
- AB bütçesinin onaylanması (bu sorumluluğu AP'yle birlikte yerine getirir),
- AB ile üçüncü ülkeler veya uluslararası kuruluşlar arasında uluslararası anlaşmaların onaylanması,
- AB Konseyi tarafından ortaya konulan yönlendirici ilkelere dayanarak AB'nin ortak dış ve güvenlik politikasının geliştirilmesi,
- Cezai konularda ulusal mahkemeler ve polis güçleri arasında işbirliğinin eşğüdümü.

AB Bakanlar Konseyi'nde üye ülkelerin çıkarları temsil edilmektedir. AB Bakanlar Konseyi'nde, Dönem Başkanı'nın girişimi veya Komisyon üyelerinin talebi üzerine gündemdeki konulara göre üye ülkelerin ilgili bakanları biraraya gelmektedir. AB Bakanlar Konseyi toplantılarına, ele alınan politika alanından sorumlu Komisyon üyeleri de katılmaktadır.

Konsey'e çalışmalarında yardımcı olmak üzere, başta üye ülkelerin Birlik nezdindeki Büyükelçilerinden oluşan Daimi Temsilciler Komitesi (COREPER) olmak üzere çeşitli komiteler ve çalışma grupları mevcuttur.

AB Bakanlar Konseyi, ele alınan politika alanlarına göre 10 farklı yapılanma altında toplanmaktadır. Bunlar; Genel İşler Konseyi (GİK), Dış ilişkiler Konseyi (DİK), Ekonomik ve Mali İşler Konseyi, Adalet ve İçişleri Konseyi, İstihdam, Sosyal Politika, Sağlık ve Tüketici Hakları Konseyi, Rekabetçilik Konseyi, Ulaştırma, Haberleşme ve Enerji Konseyi, Tarım ve Balıkçılık Konseyi, Çevre Konseyi, Eğitim, Gençlik, Kültür ve Spor Konseyi'dir. AB Bakanlar Konseyi'nin farklı yapılanmaları arasında bir hiyerarşı sözkonusu değildir.

AB Bakanlar Konseyi toplantılarına 6 ay süreyle AB Bakanlar Konseyi Dönem Başkanlığı'nı üstlenen ülkenin ilgili bakanı başkanlık etmektedir. Buna karşılık DİK'te istisnai bir durum sözkonusudur. DİK, aynı zamanda Avrupa Komisyonu Başkan Yardımcısı olan AB Dış ilişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi başkanlığında toplanmaktadır.

Lizbon Antlaşması'yla birlikte politikalarda sürekliliğin ve kaynakların etkili kullanımının sağlanması amacıyla AB Bakanlar Konseyi Dönem Başkanlığı görevini art arda üstlenen üç ülkenin 18 ay süresince birlikte çalışmasını öngören "Üçlü Başkanlık Sistemi" (*Trio Presidency*) getirilmiştir.

Konsey üç değişik usul çerçevesinde karar almakta olup bunlar; oy birliği, oy çokluğu ve nitelikli çoğunluktur. Konsey'de esas oylama usulü nitelikli çoğunluktur (*qualified majority*). Oy birliği (*unanimity*) ve basit oy çokluğu (*simple majority*) ise istisna niteliği taşımaktadır. ODGP, bugün,

⁴ Bu kitapçıkta "AB Konseyi" veya "Bakanlar Konseyi" olarak da bilinen AB kurumu için AB Bakanlar Konseyi terimi tercih edilmiştir.

hala büyük ölçüde üye ülkelerin oy birliği ile karar aldığı en önemli istisna alanını oluşturur. Aday ülkelerin AB'ye üyeliği de yine AB Konseyi'nde oy birliği aranan bir alandır.

AB Konseyi'nde nitelikli çoğunluk yöntemiyle bir kararın alınabilmesi için, olumlu oyların üye ülkelerin %55'ini, Birlik toplam nüfusunun %65'ini temsil etmesi ve en az 15 üye ülkeden gelmesi gerekmektedir. Bloke edici azınlık ise, nüfus esası dikkate alınmak suretiyle en az 4 üye ülke olarak belirlenmiştir.

AB BAKANLAR KONSEYİ DÖNEM BAŞKANLIKLARI

YIL	DÖNEM	ÜLKE	YIL	DÖNEM	ÜLKE
1958	Ocak-Haziran	 Belçika	1976	Ocak-Haziran	 Lüksemburg
	Temmuz-Aralık	 Batı Almanya		Temmuz-Aralık	 Hollanda
1959	Ocak-Haziran	 Fransa	1977	Ocak-Haziran	 Birleşik Krallık
	Temmuz-Aralık	 İtalya		Temmuz-Aralık	 Belçika
1960	Ocak-Haziran	 Lüksemburg	1978	Ocak-Haziran	 Danimarka
	Temmuz-Aralık	 Hollanda		Temmuz-Aralık	 Batı Almanya
1961	Ocak-Haziran	 Belçika	1979	Ocak-Haziran	 Fransa
	Temmuz-Aralık	 Batı Almanya		Temmuz-Aralık	 İrlanda
1962	Ocak-Haziran	 Fransa	1980	Ocak-Haziran	 İtalya
	Temmuz-Aralık	 İtalya		Temmuz-Aralık	 Lüksemburg
1963	Ocak-Haziran	 Lüksemburg	1981	Ocak-Haziran	 Hollanda
	Temmuz-Aralık	 Hollanda		Temmuz-Aralık	 Birleşik Krallık
1964	Ocak-Haziran	 Belçika	1982	Ocak-Haziran	 Belçika
	Temmuz-Aralık	 Batı Almanya		Temmuz-Aralık	 Danimarka
1965	Ocak-Haziran	 Fransa	1983	Ocak-Haziran	 Batı Almanya
	Temmuz-Aralık	 İtalya		Temmuz-Aralık	 Yunanistan
1966	Ocak-Haziran	 Lüksemburg	1984	Ocak-Haziran	 Fransa
	Temmuz-Aralık	 Hollanda		Temmuz-Aralık	 İrlanda
1967	Ocak-Haziran	 Belçika	1985	Ocak-Haziran	 İtalya
	Temmuz-Aralık	 Batı Almanya		Temmuz-Aralık	 Lüksemburg
1968	Ocak-Haziran	 Fransa	1986	Ocak-Haziran	 Hollanda
	Temmuz-Aralık	 İtalya		Temmuz-Aralık	 Birleşik Krallık
1969	Ocak-Haziran	 Lüksemburg	1987	Ocak-Haziran	 Belçika
	Temmuz-Aralık	 Hollanda		Temmuz-Aralık	 Danimarka
1970	Ocak-Haziran	 Belçika	1988	Ocak-Haziran	 Batı Almanya
	Temmuz-Aralık	 Batı Almanya		Temmuz-Aralık	 Yunanistan
1971	Ocak-Haziran	 Fransa	1989	Ocak-Haziran	 İspanya
	Temmuz-Aralık	 İtalya		Temmuz-Aralık	 Fransa
1972	Ocak-Haziran	 Lüksemburg	1990	Ocak-Haziran	 İrlanda
	Temmuz-Aralık	 Hollanda		Temmuz-Aralık	 İtalya
1973	Ocak-Haziran	 Belçika	1991	Ocak-Haziran	 Lüksemburg
	Temmuz-Aralık	 Danimarka		Temmuz-Aralık	 Hollanda
1974	Ocak-Haziran	 Batı Almanya	1992	Ocak-Haziran	 Portekiz
	Temmuz-Aralık	 Fransa		Temmuz-Aralık	 Birleşik Krallık
1975	Ocak-Haziran	 İrlanda	1993	Ocak-Haziran	 Danimarka
	Temmuz-Aralık	 İtalya		Temmuz-Aralık	 Belçika

1994	Ocak-Haziran	 Yunanistan	2013	Ocak-Haziran	 İrlanda
	Temmuz-Aralık	 Almanya		Temmuz-Aralık	 Litvanya
1995	Ocak-Haziran	 Fransa	2014	Ocak-Haziran	 Yunanistan
	Temmuz-Aralık	 İspanya		Temmuz-Aralık	 İtalya
1996	Ocak-Haziran	 İtalya	2015	Ocak-Haziran	 Letonya
	Temmuz-Aralık	 İrlanda		Temmuz-Aralık	 Lüksemburg
1997	Ocak-Haziran	 Hollanda	2016	Ocak-Haziran	 Hollanda
	Temmuz-Aralık	 Lüksemburg		Temmuz-Aralık	 Slovakya
1998	Ocak-Haziran	 Birleşik Krallık	2017	Ocak-Haziran	 Malta
	Temmuz-Aralık	 Avusturya		Temmuz-Aralık	 Estonya *
1999	Ocak-Haziran	 Almanya	2018	Ocak-Haziran	 Bulgaristan
	Temmuz-Aralık	 Finlandiya		Temmuz-Aralık	 Avusturya
2000	Ocak-Haziran	 Portekiz	2019	Ocak-Haziran	 Romanya
	Temmuz-Aralık	 Fransa		Temmuz-Aralık	 Finlandiya
2001	Ocak-Haziran	 İsveç	2020	Ocak-Haziran	 Hırvatistan
	Temmuz-Aralık	 Belçika		Temmuz-Aralık	 Almanya
2002	Ocak-Haziran	 İspanya	2021	Ocak-Haziran	 Portekiz
	Temmuz-Aralık	 Danimarka		Temmuz-Aralık	 Slovenya
2003	Ocak-Haziran	 Yunanistan	2022	Ocak-Haziran	 Fransa
	Temmuz-Aralık	 İtalya		Temmuz-Aralık	 Çekya
2004	Ocak-Haziran	 İrlanda	2023	Ocak-Haziran	 İsveç
	Temmuz-Aralık	 Hollanda		Temmuz-Aralık	 İspanya
2005	Ocak-Haziran	 Lüksemburg	2024	Ocak-Haziran	 Belçika
	Temmuz-Aralık	 Birleşik Krallık		Temmuz-Aralık	 Macaristan
2006	Ocak-Haziran	 Avusturya	2025	Ocak-Haziran	 Polonya
	Temmuz-Aralık	 Finlandiya		Temmuz-Aralık	 Danimarka
2007	Ocak-Haziran	 Almanya	2026	Ocak-Haziran	GKRY
	Temmuz-Aralık	 Portekiz		Temmuz-Aralık	 İrlanda
2008	Ocak-Haziran	 Slovenya	2027	Ocak-Haziran	 Litvanya
	Temmuz-Aralık	 Fransa		Temmuz-Aralık	 Yunanistan
2009	Ocak-Haziran	 Çek Cumhuriyeti	2028	Ocak-Haziran	 İtalya
	Temmuz-Aralık	 İsveç		Temmuz-Aralık	 Letonya
2010	Ocak-Haziran	 İspanya	2029	Ocak-Haziran	 Lüksemburg
	Temmuz-Aralık	 Belçika		Temmuz-Aralık	 Hollanda
2011	Ocak-Haziran	 Macaristan	2030	Ocak-Haziran	 Slovakya
	Temmuz-Aralık	 Polonya		Temmuz-Aralık	 Malta
2012	Ocak-Haziran	 Danimarka	* Birleşik Krallık (BK), 23 Haziran 2016 tarihli referandum neticesinde AB'den ayrılma kararı almış; dolayısıyla 2017 yılının ikinci yarısı için planlanan AB Dönem Başkanlığı'nı üstlenmeyeceğini açıklamıştır. Bu çerçevede, müteakip Dönem Başkanlıklarının altı ay öne kaydırılması kararlaştırılmış ve Estonya, BK'nın yerini almıştır.		

AB BAKANLAR KONSEYİ DÖNEM BAŞKANLIKLARI

Üye Ülke	Üyelik Tarihi	Dönem Başkanlığı Sayısı ve Tarihleri
Almanya	(1957)	13 (58,61,64,67,70,74,78,83,88,94,99,07,20)
Belçika	(1957)	12 (58,61,64,67,70,73,77,82,87,93,01,10)
Fransa	(1957)	13 (59,62,65,68,71,74,79,84,89,95,00,08,22)
İtalya	(1957)	12 (59,62,65,68,71,75,80,85,90,96,03,14)
Lüksemburg	(1957)	12 (60,63,66,69,72,76,80,85,91,97,05,15)
Hollanda	(1957)	12 (60,63,66,69,72,76,81,86,91,97,04,16)
Danimarka	(1973)	7 (73,78,82,87,93,02,12)
İrlanda	(1973)	7 (75,79,84,90,96,04,13)
Birleşik Krallık	(1973)	6 (77,81,86,92,98,05)
Yunanistan	(1980)	5 (83,88,94,03,14)
İspanya	(1986)	4 (89,95,02,10)
Portekiz	(1986)	4 (92,00,07,21)
Avusturya	(1995)	3 (98,06,18)
Finlandiya	(1995)	3 (99,06,19)
İsveç	(1995)	3 (01,09,23)
Slovenya	(2004)	2 (08,21)
Çekya	(2004)	2 (09,22)
Macaristan	(2004)	1 (11)
Polonya	(2004)	1 (11)
GKRY	(2004)	1 (12)
Litvanya	(2004)	1 (13)
Letonya	(2004)	1 (15)
Slovakya	(2004)	1 (16)
Malta	(2004)	1 (17)
Estonya	(2004)	1 (17)
Bulgaristan	(2007)	1 (18)
Romanya	(2007)	1 (19)
Hırvatistan	(2013)	1 (20)

AVRUPA KOMİSYONU (EUROPEAN COMMISSION)

AB kurumsal yapısı içerisinde yürütme yetkisini kullanan Komisyon, bir bütün olarak AB'nin çıkarlarını gözetmekle yükümlüdür. Yasama önerisi hazırlayıp sunma, AB politikalarının uygulanması Komisyon'un görevleri arasında yer almaktadır. Bu bağlamda, yasama önerisi hazırlayarak karar alma sürecini başlatma (right of initiative) Komisyon'un münhasır yetkisidir. Aynı zamanda Kurucu Antlaşmalar'ın gözeticisi konumundaki Komisyon, Antlaşmalar'ın ihlal edildiğini tespit ettiği durumlarda, üye ülkeleri uyarmakla ve gerekli durumlarda, ihlali yapan üye ülkenin Konsey bünyesindeki oy hakkının askıya alınmasını düzenleyen ABA'nın 7. maddesinin işletilmesi yönünde Konsey'e tavsiyede bulunmakla yükümlüdür. Bu çerçevede örneğin Komisyon, Polonya'da 2016 yılında Anayasa Mahkemesi'ne üye tayini konusunda gelişen birtakım olayların ardından yaptığı inceleme neticesinde bu ülkede ABA'nın 2. maddesinde sayılan ve AB'nin temel değerleri arasında yer alan hukukun üstünlüğü ilkesinin tehdit altında olduğu kanaatiyle yayımladığı bir dizi tavsiye vasıtasıyla Polonya'yı izlemeye almış ve ardından Polonya hakkında ABA'nın 7. maddesi işletilmeye başlanmıştır. Avrupa Komisyonu ayrıca, Kurucu Antlaşmalar'ın gözeticisi ve Birlik bütçesinin uygulayıcısı olarak, bir üye ülkede hukukun üstünlüğü ilkesinin ihlal edilmesi nedeniyle sağlam mali yönetim ilkesinin veya Birliğin finansal menfaatlerinin korunmasının "yeterince doğrudan bir şekilde etkilenmesi" veya "ciddi bir etkilenme tehlikesinin doğması" durumunda, Bütçe Koşulluluk Tüzüğü⁵ çerçevesinde sözkonusu üye ülke aleyhine tedbir alınması amacıyla süreci başlatmakla görevli ve yetkilidir. Örneğin, Macaristan aleyhine başlatılan süreç sonunda hukuk devleti ilkesinin ihlali sebebiyle Macaristan'ın yararlandığı bazı AB fonlarının askıya alınması amacıyla Komisyon tarafından hazırlanan Karar Taslağı 18 Eylül 2022 tarihinde AB Konseyi'ne sunulmuştur.

Bu kapsamda, AB politikalarının uygulanmasında Komisyon'un başlıca görevleri şu şekildedir:

- AP'ye ve Bakanlar Konseyi'ne yasama önerisinde bulunmak,
- AB politikalarını ve bütçesini yönetmek ve uygulamak,
- AB Adalet Divanı (ABAD) ile birlikte AB mevzuatının uygulanmasını sağlamak,
- AB'yi uluslararası düzeyde temsil etmek (örneğin AB ve diğer ülkeler arasında anlaşmalar müzakere etmek).

Komisyon üyeleri (Başkan, Kıdemli Başkan Yardımcıları, Başkan Yardımcıları ve Komiserler) her üye ülke tarafından birer kişi olmak üzere (27) beş yıl süreliğine atanmaktadır. Ancak, atanan üyelerin AP tarafından bir bütün olarak onaylanması gerekmektedir. Onaylandıktan sonra da, Komiserler yine bireysel olarak değil, "Kolej" olarak sorumluluk taşımaktadırlar. Komisyon, icraatından AP karşısında siyasi olarak sorumludur. Bu çerçevede AP, güvensizlik önergesi vererek Birliğin yürütme organı konumunda olan Komisyon'un görevine son verme yetkisine sahiptir.

ABA'nın 17. maddesi uyarınca AB Konseyi, AP seçimlerini göz önünde tutarak ve gerekli istişarelerde bulunduktan sonra, AP'ye, Komisyon Başkanlığı için nitelikli çoğunlukla bir aday önerir. Bu aday, AP tarafından üye tam sayısının çoğunluğuyla seçilir. Bu aday için çoğunluğun

⁵ Birlik Bütçesinin Muhafazası Amacıyla Genel Bir Koşulluluk Rejimine İlişkin 16 Aralık 2020 tarihli ve (AB, Euratom) 2020/2092 sayılı AP ve Konsey Tüzüğü.

sağlanamaması durumunda, AB Konseyi nitelikli çoğunlukla hareket ederek, AP tarafından aynı usule göre seçilecek yeni bir adayı bir ay içinde önerir.

AB Konseyi tarafından önerilen adayın AP tarafından seçilmesinin ardından AB Bakanlar Konseyi, seçilen Komisyon Başkanı ile mutabakat halinde, Komisyon üyesi olarak atanmasını önerdiği diğer kişilerin listesini kabul eder. Komisyon üyeleri ABA'nın 17. maddesinin 3. paragrafının ikinci alt paragrafında⁶ ve 5. paragrafının ikinci alt paragrafında⁷ öngörülen kriterlere uygun olarak, üye ülkelerin önerileri temelinde seçilir. Başkan, Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi ve Komisyon'un diğer üyeleri, heyet olarak AP'nin muvafakat oyununa sunulur. Komisyon, bu muvafakat temelinde, AB Konseyi tarafından nitelikli çoğunlukla atanır.

Avrupa Komisyonu Başkanı adaylığı için AP içerisindeki en çok oyu alan siyasi grup içerisinde bir AP üyesinin gösterilmesi esasına dayanan “başat aday – (spitzenkandidat)” sistemi 2014 yılında Jean-Claude Juncker'in aday gösterilmesiyle uygulanmış, ancak 2019 AP seçimlerinden sonra AB üst yönetimi belirlenirken bu sistem kullanılmamıştır. Nitekim 2019 Mayıs ayında gerçekleştirilen AP seçimlerinin ardından 2 Temmuz 2019 tarihinde AB Konseyi Ursula von der Leyen'i Avrupa Komisyonu Başkanı adayı olarak AP'ye öneren bir karar alınmıştır. AP içinde en çok oyu alan siyasi gruba mensup olmakla birlikte AP üyesi olmayan Ursula von der Leyen, AP tarafından 16 Temmuz 2019 tarihinde Komisyon Başkanı olarak seçilmiş ve 1 Aralık 2019 tarihinde göreve başlamıştır.

⁶ Komisyon üyeleri, genel yeterlilikleri ve Avrupa i dealine bağlılıkları esas alınarak, bağımsızlıkları şüp he götürmeyen kişiler arasından seçilirler.

⁷ Komisyon üyeleri, üye ülke vatandaşları arasından üye ülkelerin tümünün demografik ve coğrafı yelpazesini yansıtacak şekilde, üye ülkeler arasında mutlak surette uyulacak bir eşit rotasyon sistemi temelinde seçilir. Bu sistem, ABİHA'nın 244. maddesine uygun olarak AB Konseyi tarafından oy birliğiyle belirlenir.

AVRUPA KOMİSYONU BAŞKANLARI

Walter Hallstein
Hristiyan Demokrat Birliği
Birinci Hallstein Komisyonu (1958-1962)
İkinci Hallstein Komisyonu (1962-1967)

Jean Rey
Liberal Reform Partisi
(1967-1970)

Franco Maria Malfatti
Hristiyan Demokrat Parti
(1970-1972)

Sicco Mansholt
İşçi Partisi
(1972-1973)

François-Xavier Ortoli
Avrupa Halk Partisi (EPP)
(1973-1977)

Roy Jenkins
Sosyal ve Liberal Demokrat
Parti
(1977-1981)

Gaston Thorn
Avrupalı Liberaller ve
Demokratlar İttifakı (ALDE)
(1981-1985)

Jacques Delors
Sosyalistler ve Demokratlar İlerici
İttifakı (S&D)
Birinci Delors Komisyonu (1985-1989)
İkinci Delors Komisyonu (1989-1993)

Jacques Santer
EPP
(1995-1999)

Romano Prodi
S&D
(1999-2004)

José Manuel Barroso
EPP
Birinci Barroso Komisyonu (2004-2009)
İkinci Barroso Komisyonu (2009-2014)

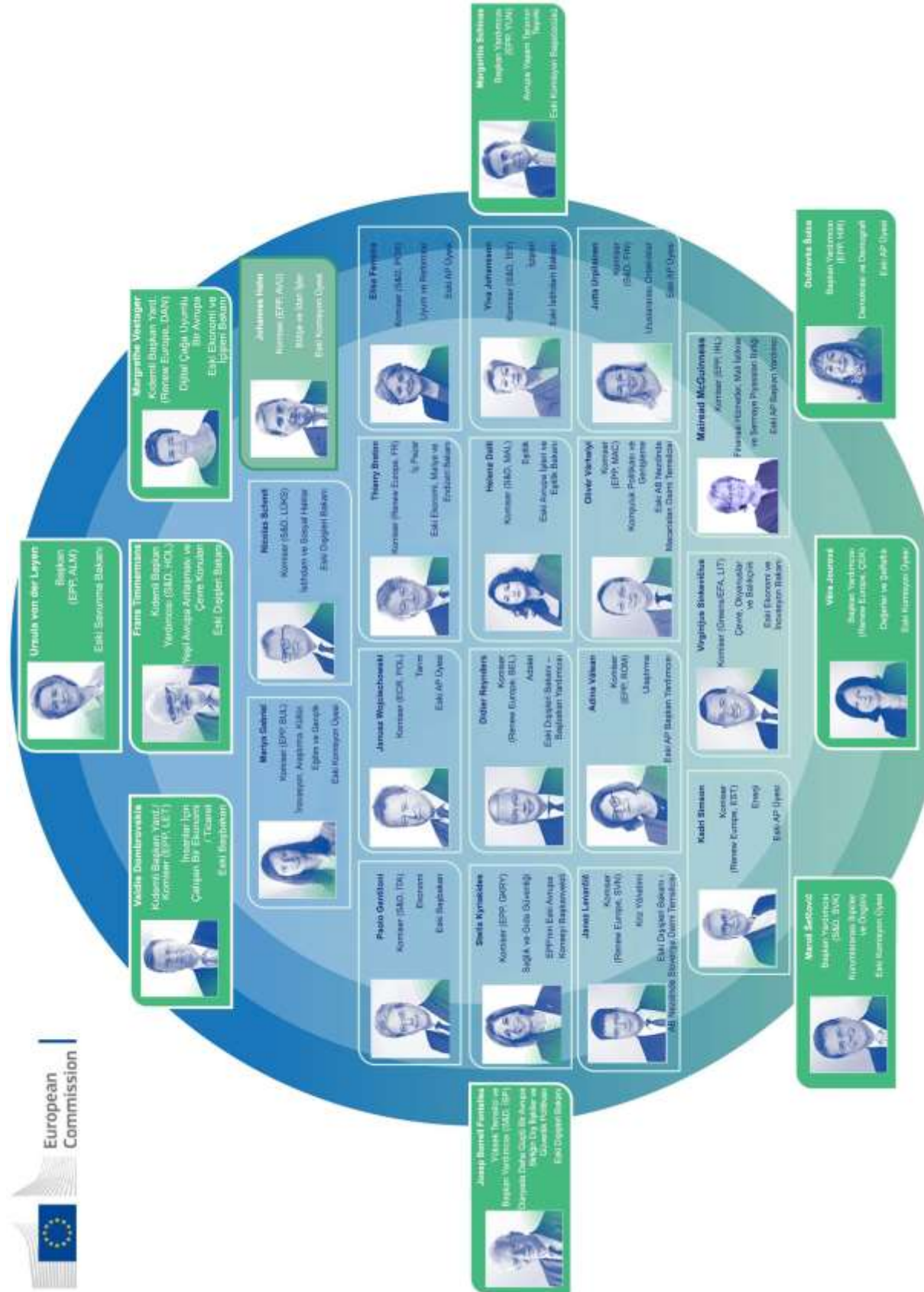

Jean-Claude Juncker
EPP
(2014-2019)

Ursula von der Leyen
EPP
(2019-2024)

AVRUPA KOMİSYONU ÜYELERİ ve YAPISI (2019-2024)

AVRUPA PARLAMENTOSU (EUROPEAN PARLIAMENT)

Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nun kuruluşundan itibaren, AB bütünleşme sürecinin parlamenter boyutu da ihmal edilmemiştir. Başlangıçta uluslararası örgütlere benzer şekilde, ulusal parlamentoların üyelerinden oluşan "Avrupa Parlamenter Asamblesi", 1962 yılında "Avrupa Parlamentosu" (AP) adını almıştır.

Bütünleşme sürecinin bir nevi "demokratik denetim" organı olan AP'nin üyeleri, 1974 yılında ilk defa gerçekleştirilen Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi'nde alınan karar doğrultusunda, 1979 yılından itibaren, tüm üye ülkelerde eş zamanlı yapılan seçimlerle doğrudan üye ülke vatandaşları tarafından seçilmeye başlamıştır.

AP'de 27 üye ülkeden seçilen toplam 705 üye bulunmaktadır. Demokratik seçimlerin yapıldığı ülkeler dikkate alındığında AP, Hindistan Parlamentosu'ndan sonra ikinci en geniş seçmen kitlesi tarafından seçilen parlamentodur (seçmen sayısı 400 milyon kişiye yaklaşmaktadır). Bununla birlikte, AP seçimlerine katılım oranları 1999 yılından beri %50'nin altında seyretmekte olup, 2014 seçimlerinde katılım oranı %42,54 ile en düşük düzeyde gerçekleşmiştir. 1979 yılında katılım oranının %63 olduğu düşünülürse, katılım oranındaki azalış dikkat çekicidir.

23-26 Mayıs 2019 tarihlerinde 28 AB ülkesinde yapılan seçimler sonucunda, 9. Yasama Dönemi'nde (2019-2024) 5 yıl boyunca temsil görevini yerine getirecek mevcut AP şekillenmiştir. 2019 seçimlerinde katılım oranı %50,66'ye yükselerek tekrar %50'nin üstüne çıkmıştır. Böylece, 2019 seçimlerinde 1994 seçimlerinden bu yana en yüksek katılım oranına ulaşılmıştır. 10 yıl sonra katılım oranının tekrar yükselişe geçmesinde, aşırı sağ partilere mensup seçmenlerin daha örgütlü bir biçimde hareket etmesinin ve buna karşın aşırı sağın yükselmesinden endişe eden grupların da seçmenini bu konuda harekete geçirme çabalarının etkili olduğu değerlendirilmektedir.

BK'nın AB'den çıkması sonucunda AP'de 751 olan sandalye sayısı 705'e düşmüştür. AP'de BK'ya tahsisli 73 sandalyenin 46'sı, gelecekte olası genişlemeler sonrasında AB'ye katılacak yeni üye ülkelere tahsis edilmek üzere bu aşamada boş bırakılmıştır. Geri kalan 27 sandalye ise bu zamana kadar düşük seviyede temsil edildiği düşünülen mevcut üye ülkeler arasında paylaştırılmıştır.

AP, üyeleri arasından Başkanını ve Başkanlık divanını seçer. Başkan iki buçuk yıllığına seçilir. Başkan adayları bir siyasi grup veya Parlamenterlerin 1/20'si (low threshold) tarafından önerilir. Matbu kâğıtla ve gizli yapılan oylama sonucunda Başkan seçilmek için oyların mutlak çoğunluğu alınmalıdır. Bu şekilde çoğunluk sağlanamazsa, yeni adayların da katılabileceği şekilde ikinci ve üçüncü oylamalar yapılır. Dördüncü oylama ise en çok oyu almış iki aday arasında gerçekleştirilir. Eşitlik halinde, daha yaşlı olan aday seçimi kazanmış olur. Parlamenterler, ayrıca, 14 Başkan Yardımcısını ve elektronik oylamayla da idari ve mali işler sorumlularını seçmek suretiyle Başkanlık divanını belirlemiş olurlar.

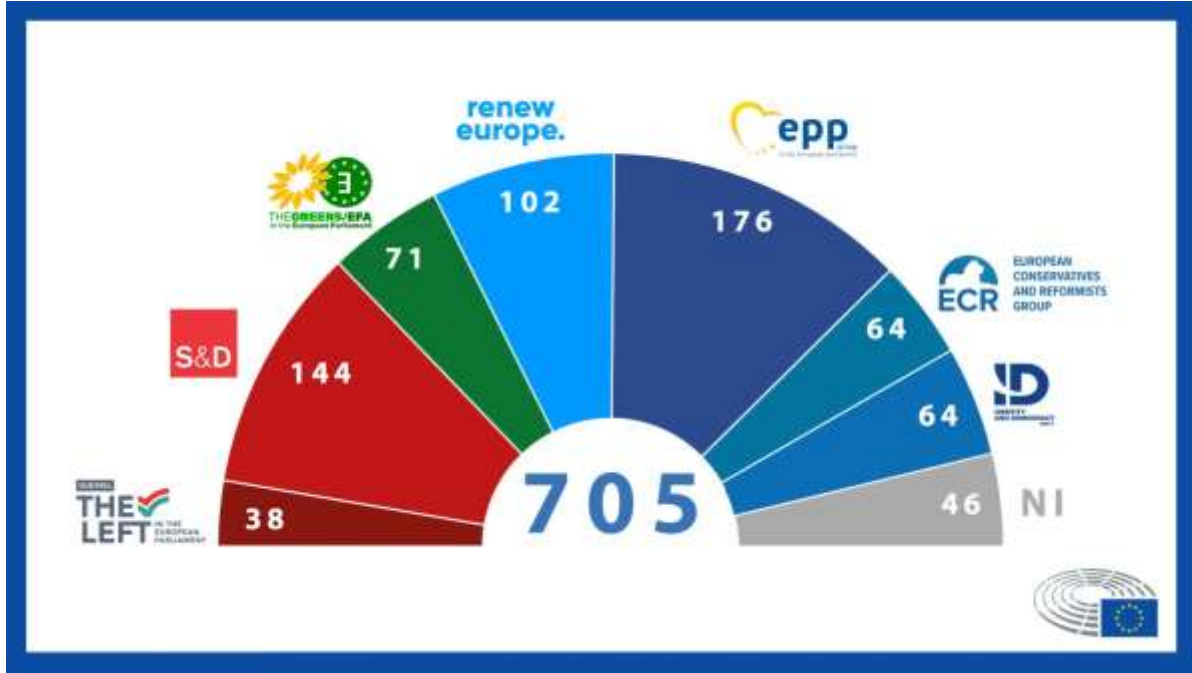
Başkanlık Divanı seçilirken, tüm siyasi görüşlerin adil biçimde temsil edilmesine, cinsiyet dağılımına ve coğrafi dağılıma özen gösterilmelidir.

Başkanlık Divanı seçimi ile ilgili ayrıntılar, AP Usul Kuralları'nda yer almaktadır. Mayıs 2019 seçimleri sonrasında AP, 3 Temmuz 2019 tarihinde David Sassoli'yi Başkan seçmiştir. Sassoli'nin, görev süresi dolmadan, 11 Ocak 2022'de hayatını kaybetmesinin ardından, 18 Ocak 2022'de AP Başkanlığına Avrupa Halk Partisi (EPP) üyesi Roberta Metsola seçilmiştir. Metsola'nın, 2024'te yapılacak seçimlere kadar görevini sürdürmesi öngörülmektedir. Son dönemde gruplarda yaşanan üye hareketleri çerçevesinde, AP'deki mevcut dağılım aşağıda sunulmaktadır*:

Grup Adı / Liderleri	Brexit öncesi sandalye sayısı	Ayrılan BK üye sayısı	Brexit sonrası yeni gelen üye sayısı	Brexit sonrası sandalye sayısı	Mevcut son durum
Avrupa Halk Partisi (Hristiyan Demokratlar) (EPP) Manfred WEBER (Almanya)	182	-	5	187	176
Sosyalistler ve Demokratlar İlerici İttifakı (Sosyal Demokratlar) (S&D) Iratxe GARCIA PEREZ (İspanya)	154	10	4	148	144
Avrupa'yı Yenile (Renew Europe) (Liberaller) Stéphane SÉJOURNÉ (Fransa)	108	17	6	97	102
Kimlik ve Demokrasi (Identity and Democracy) (Aşırı Sağ) Marco ZANNI (İtalya)	73	-	3	76	64
Yeşiller/Avrupa Serbest İttifakı (EFA) Terry REINTKE (Almanya) Philippe LAMBERTS (Belçika)	74	11	4	68	71
Avrupa Muhafazakârları ve Reformistleri (Muhafazakârlar) (ECR) Nicola PROCACCINI (İtalya) Ryszard LEGUTKO (Polonya)	66	7	4	63	64
Avrupa Birleşik Solu (GUE) ve Kuzey Yeşil İttifakı (Aşırı Sol) (NGL) Manon AUBRY (Fransa) Martin SCHIRDEWAN (Almanya)	41	1	-	40	38
Bağımsızlar (NI)	52	27	1	26	46
TOPLAM	750	73	27	705	705

Bağımsız AP üyeleri ihtisas komisyonları ve diğ er parlamenter komisyonlara üye olabilmekle beraber siyasi grup destekleri bulunmadığından komisyonların divanlarında görev alabilmeleri kolay olmamaktadır. Öte yandan AP'nin örgütlenmesinden, idaresinden ve gündeminden sorumlu Başkanlar Konferansı'nda bağımsızları temsilen bir AP üyesi mevcut olmakla birlikte oy hakkı bulunmamaktadır.

AP ÜYELERİNİN GRUPLARA GÖRE DAĞILIMI

Avrupa Halk Partisi (Hristiyan Demokratlar): 176
EPP
Başkan: Manfred WEBER (Almanya)

Yeşiller / Avrupa Serbest İttifakı: 71
Greens / EFA
Eş-Başkanlar: Terry REINTKE (Almanya)
Philippe LAMBERTS (Belçika)

Sosyalistler ve Demokratlar İlerici İttifakı: 144
S&D
Başkan: Iratxe GARCIA PEREZ (İspanya)

Avrupalı Muhafazakârlar ve Reformcular: 64
ECR
Eş-Başkanlar: Nicola PROCACCINI (İtalya)
Ryszard Antoni LEGUTKO (Polonya)

Avrupa'yı Yenile (Liberaller): 102
Renew Europe
Başkan: Stéphane SÉJOURNÉ (Fransa)

Avrupa Birleşik Solu / Kuzey Yeşilleri Solu: 38
GUE / NGL (Aşırı Sol)
Eş-Başkanlar: Manon AUBRY (Fransa)
Martin SCHIRDEWAN (Almanya)

Kimlik ve Demokrasi (Aşırı Sağ): 64
Identity and Democracy
Başkan: Marco ZANNI (İtalya)

AP ÜYELERİNİN ÜLKELERE GÖRE DAĞILIMI⁸

	TOPLAM	EPP	S&D	RENEW	G/EFA	ID	ECR	GUE/NGL	NI
Belçika	21	4	2	4	3	3	3	1	1
Bulgaristan	17	7	5	3			2		
Çekya	21	5	1	5	3	2	4	1	
Danimarka	14	1	3	6	2	1		1	
Almanya	96	30	16	7	25	9	1	5	3
Estonya	7	1	2	3		1			
İrlanda	13	5		2	2			4	
Yunanistan	21	7	1	1			1	6	5
İspanya	59	13	21	9	4		4	5	3
Fransa	79	8	7	23	12	18		6	5
Hırvatistan	12	4	4	1			1		2
İtalya	76	10	17	3	3	25	9		9
GKRY	6	2	2					2	
Letonya	8	3	2	1			1		1
Litvanya	11	4	2	1	2		1		1
Lüksemburg	6	2	1	2	1				
Macaristan	21	1	5	2					13
Malta	6	2	4						
Hollanda	29	6	6	7	3		5	1	1
Avusturya	19	7	5	1	3	3			
Polonya	52	16	7	1	1		27		
Portekiz	21	7	9		1			4	
Romanya	33	14	10	8			1		
Slovenya	8	4	2	2					
Slovakya	14	4	3	4			1		2
Finlandiya	14	3	2	3	3	2		1	
İsveç	21	6	5	3	3		3	1	
AB	705	176	144	102	71	64	64	38	46

⁸ Siyasi gruplarda en çok üyeye sahip ülkelerin gruptaki üye sayıları beyaz çerçeveye alınmıştır.

AB KURUMLARI VE AJANSLARININ ÜYE ÜLKELERE GÖRE DAĞILIMI

ALMANYA

- **AB Merkez Bankası** (European Central Bank)
- **Avrupa Havacılık Emniyeti Ajansı** (European Aviation Safety Agency - EASA)
- **Avrupa Komisyonu Ortak Araştırma Merkezi Trans Uranyum Elementler Enstitüsü** (European Commission Joint Research Center - JRC - The Institute for Transuranium Elements - ITU)
- **Avrupa Sigorta ve Mesleki Emeklilik Otoritesi** (European Insurance and Occupational Pensions Authority - EIOPA)

AVUSTURYA

- **Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı** (European Union Agency for Fundamental Rights - FRA)
- **Özgürlük, Güvenlik ve Adalet Alanında Büyük Ölçekli Bilişim Teknolojileri Sistemleri (BT) Operasyonel Yönetimi Avrupa Ajansı** (European Agency for the Operational Management of Large-Scale IT Systems in the Area of Freedom, Security and Justice - eu-LISA)

BELÇİKA

- **AB Bakanlar Konseyi** (Council of the European Union)
- **AB Bölgeler Komitesi** (Committee of the Regions - CoR)
- **AB Dış İlişkiler Servisi** (European External Action Service - EEAS)
- **AB Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi** (High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy)
- **AB Konseyi** (European Council)
- **AB Kuruluşları, Kurumları ve Ajansları Bilgisayar Acil Müdahale Ekibi** (Computer Emergency Response Team for the EU Institutions, Bodies and Agencies - CERT-EU)
- **Anahtar Dijital Teknolojiler Ortak Girişimi** (Key Digital Technologies Joint Undertaking - KDT JU)
- **Avrupa Araştırma Konseyi Yürütme Ajansı** (European Research Council Executive Agency - ERCEA)
- **Avrupa Araştırma Yürütme Ajansı** (European Research Executive Agency - REA)
- **Avrupa Bankacılık Birliği Karar Alma Kurulu** (Single Resolution Board - SRB)
- **Avrupa Demiryolu Ortak Girişimi** (Europe's Rail Joint Undertaking)
- **Avrupa Ekonomik ve Sosyal Komitesi** (European Economic and Social Committee - EESC)
- **Avrupa İklim, Altyapı ve Çevre Yürütme Ajansı** (European Climate, Infrastructure and Environment Executive Agency - CINEA)
- **Avrupa Komisyonu** (European Commission)
- **Avrupa Komisyonu Ortak Araştırma Merkezi Referans Malzemeler ve Ölçümler Enstitüsü** (European Commission Joint Research Center - JRC - The Institute for Reference Materials and Measurements - IRMM)
- **Avrupa Parlamentosu (AP)⁹** (European Parliament)

⁹ AP Genel Kurulu oturumları, Ağustos hariç, her ay dört gün boyunca Strazburg'da gerçekleştirilmektedir. Yıl içinde en fazla 6 kere Brüksel'de bir buçuk gün süreli kısa Genel Kurul oturumları da düzenlenebilmektedir.

Aynı şekilde, ayın bir veya iki haftası uzmanlık komisyonu çalışmalarına ve geri kalan günleri ise siyasi grup toplantılarına ayrılmaktadır. Gündemin yoğunluğuna göre AP takviminde AP üyelerinin seçim bölgelerine de vakit ayırabilmeleri olanağı yaratılmaya çalışılmaktadır. Bu dönemlere "yeşil hafta" denilmektedir.

- **Avrupa Personel Seçim Ofisi** (European Personnel Selection Office - EPSO)
- **Avrupa Sağlık ve Dijital Ajansı** (European Health and Digital Agency - HADEA)
- **Avrupa Savunma Ajansı** (European Defence Agency - EDA)
- **Avrupa Temiz Havacılık Ortaklığı** (Clean Aviation Joint Undertaking)
- **Avrupa Veri Koruma Denetçisi** (European Data Protection Supervisor - EDPS)
- **Avrupa Veri Koruma Kurulu** (European Data Protection Board - EDPB)
- **Avrupa Yargı Kurulları Ağı** (European Network of Councils for the Judiciary - ENCJ)
- **Avrupa Yenilik Konseyi ve KOBİ Yürütme Ajansı** (European Innovation Council and Small and Medium-sized Enterprises Executive Agency - EISMEA)
- **Avrupa Yönetim Okulu** (European School of Administration - EuSA)
- **Döngüsel Biyo-Tabanlı Avrupa için Avrupa Ortaklığı** (Circular Bio-based Europe Joint Undertaking - CBE JU)
- **Eğitim ve Kültür Yürütme Ajansı** (European Education and Culture Executive Agency - EACEA)
- **Hava Trafik Yönetimi Araştırmaları Ortaklığı Ortak Girişimi** (SESAR 3 Joint Undertaking - SESAR 3 JU)
- **Temiz Hidrojen Ortaklığı** (Clean Hydrogen Partnership)

ÇEKYA

- **Avrupa Uzak Programı Ajansı** (European Union Agency for the Space Programme - EUSPA)

DANİMARKA

- **Avrupa Çevre Ajansı - AÇA** (European Environment Agency - EEA)

ESTONYA

- **Özgürlük, Güvenlik ve Adalet Alanında Büyük Ölçekli Bilişim Teknolojileri Sistemleri (BT) Operasyonel Yönetimi Avrupa Ajansı** (European Agency for the Operational Management of Large-Scale IT Systems in the Area of Freedom, Security and Justice - eu-LISA)

FİNLANDİYA

- **Avrupa Kimyasallar Ajansı** (European Chemicals Agency - ECHA)

FRANSA

- **AB Ombudsmanı** (European Ombudsman)
- **Avrupa Bankacılık Otoritesi** (European Banking Authority - EBA)
- **Avrupa Birliği Güvenlik Araştırmaları Enstitüsü** (European Union Institute for Security Studies - EUISS)
- **Avrupa Demiryolları Ajansı** (European Railway Agency - ERA)
- **Avrupa Menkul Kıymetler ve Sermaye Piyasaları Otoritesi** (European Securities and Markets Authority - ESMA)

- **Avrupa Parlamentosu¹⁰ (AP)** (European Parliament)
- **Özgürlük, Güvenlik ve Adalet Alanında Büyük Ölçekli Bilişim Teknolojileri Sistemleri (BT) Operasyonel Yönetimi Avrupa Ajansı** (European Agency for the Operational Management of Large-Scale IT Systems in the Area of Freedom, Security and Justice - eu-LISA)
- **Topluluk Bitki Çeşitleri Ofisi** (Community Plant Variety Office - CPVO)

HOLLANDA

- **Avrupa Birliği Ceza Hukuku İşbirliği Ajansı** (European Union Judicial Cooperation Unit - EUROJUST)
- **Avrupa Birliği Kolluk İşbirliği Ajansı** (European Union Agency for Law Enforcement Cooperation - EUROPOL)
- **Avrupa İlaç Ajansı** (European Medicines Agency - EMA)
- **Avrupa Komisyonu Ortak Araştırma Merkezi Çevre ve Sürdürülebilirlik Enstitüsü** (European Commission Joint Research Center - JRC - The Institute for Energy and Transport - IET)
- **Avrupa Yargı Ağı** (European Judicial Network - EJN)

İRLANDA

- **Avrupa Komisyonu Sağlık ve Tüketici Genel Müdürlüğü Gıda ve Veterinerlik Ofisi** (Food and Veterinary Office, European Commission Health and Consumers Directorate General)
- **Avrupa Yaşam ve Çalışma Koşullarının İyileştirilmesi Vakfı** (European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions - EUROFOUND)

İSPANYA

- **AB Fikri Mülkiyet Ofisi** (EU Intellectual Property Office - EUIPO)
- **Avrupa Balıkçılık Kontrol Ajansı** (European Fisheries Control Agency - EFCA)
- **Avrupa Birliği Uydu Merkezi** (European Union Satellite Centre - SatCen)
- **Avrupa İş Sağliğı ve Güvenliğı Ajansı** (European Agency for Safety and Health at Work - EU-OSHA)
- **Avrupa Komisyonu Ortak Araştırma Merkezi İleri Teknolojik Çalışmalar Enstitüsü** (European Commission Joint Research Center - JRC - The Institute for Prospective Technological Studies - IPTS)
- **Uluslararası Termonükleer Deney Reaktörü (ITER) ve Füzyon Enerjisi Geliştirme (Enerji için Füzyon) Avrupa Ortak Girişimi** (European Joint Undertaking for International Thermonuclear Experimental Reactor - ITER - and the Development of Fusion Energy - Fusion for Energy)

İSVEÇ

- **Avrupa Hastalıkların Önlenmesi ve Kontrolü Merkezi** (European Centre for Disease Prevention and Control - ECDC)

¹⁰ AP'nin resmi merkezidir (*official seat*). Strazburg her ay (Ağustos hariç) 4 gün süreyle AP toplantılarına ev sahipliğı yapmaktadır.

İTALYA

- **Avrupa Eğitim Vakfı** (European Training Foundation - ETF)
- **Avrupa Gıda Güvenliği Otoritesi** (European Food Safety Authority - EFSA)
- **Avrupa Komisyonu Ortak Araştırma Merkezi Çevre ve Sürdürülebilirlik Enstitüsü** (European Commission Joint Research Center - JRC - The Institute for Environment and Sustainability - IES)
- **Avrupa Komisyonu Ortak Araştırma Merkezi Ispra Bölge Yönetimi** (European Commission Joint Research Center - JRC - The Ispra Site Management - ISM)
- **Avrupa Komisyonu Ortak Araştırma Merkezi Sağliğın ve Tüketicinin Korunması Enstitüsü** (European Commission Joint Research Center - JRC - The Institute for Health and Consumer Protection - IHCP)
- **Avrupa Komisyonu Ortak Araştırma Merkezi Vatandaşların Korunması ve Güvenliği Enstitüsü** (European Commission Joint Research Center - JRC - The Institute for the Protection and Security of the Citizen - IPSC)

LETONYA

- **Avrupa Elektronik Haberleşme Düzenleyicileri Kurumu** (Body of European Regulators for Electronic Communications - BEREC)

LİTVANYA

- **Avrupa Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü** (European Institute for Gender Equality - EIGE)

LÜKSEMBURG

- **AB Adalet Divanı** (Court of Justice of the European Union)
- **AB Sayıştayı** (European Court of Auditors - ECA)
- **AB Yayın Ofisi** (Publications Office of the European Union)
- **Avrupa Birliği Kurumları Tercüme Merkezi** (Translation Centre for the Bodies of the European Union - CdT)
- **Avrupa Kamu Savcılığı Ofisi** (European Public Prosecutor's Office - EPPO)
- **Avrupa Yatırım Bankası** (European Investment Bank - EIB)
- **Avrupa Yatırım Fonu** (European Investment Fund)
- **Avrupa Yönetim Okulu** (European School of Administration - EuSA)
- **EURATOM Tedarik Ajansı** (EURATOM Supply Agency - ESA)
- **EuroHPC Ortak Girişimi** (European High Performance Computing Joint Undertaking - EuroHPC JU)

MACARİSTAN

- **Avrupa Polis Koleji** (European Police College - CEPOL)
- **Avrupa Yenilikçilik ve Teknoloji Enstitüsü** (European Institute of Innovation and Technology - EIT)

MALTA

- **AB Sığınma Ajansı** (European Union Agency for Asylum - EUAA)

POLONYA

- **Avrupa Sınır ve Sahil Güvenlik Ajansı** (European Border and Coast Guard Agency - FRONTEX)

PORTEKİZ

- **Avrupa Deniz Güvenliği Ajansı** (European Maritime Safety Agency - EMSA)
- **Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığını İzleme Merkezi** (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction - EMCDDA)

SLOVENYA

- **Enerji Regülatörleri İşbirliği Ajansı** (Agency for the Cooperation of Energy Regulators - ACER)

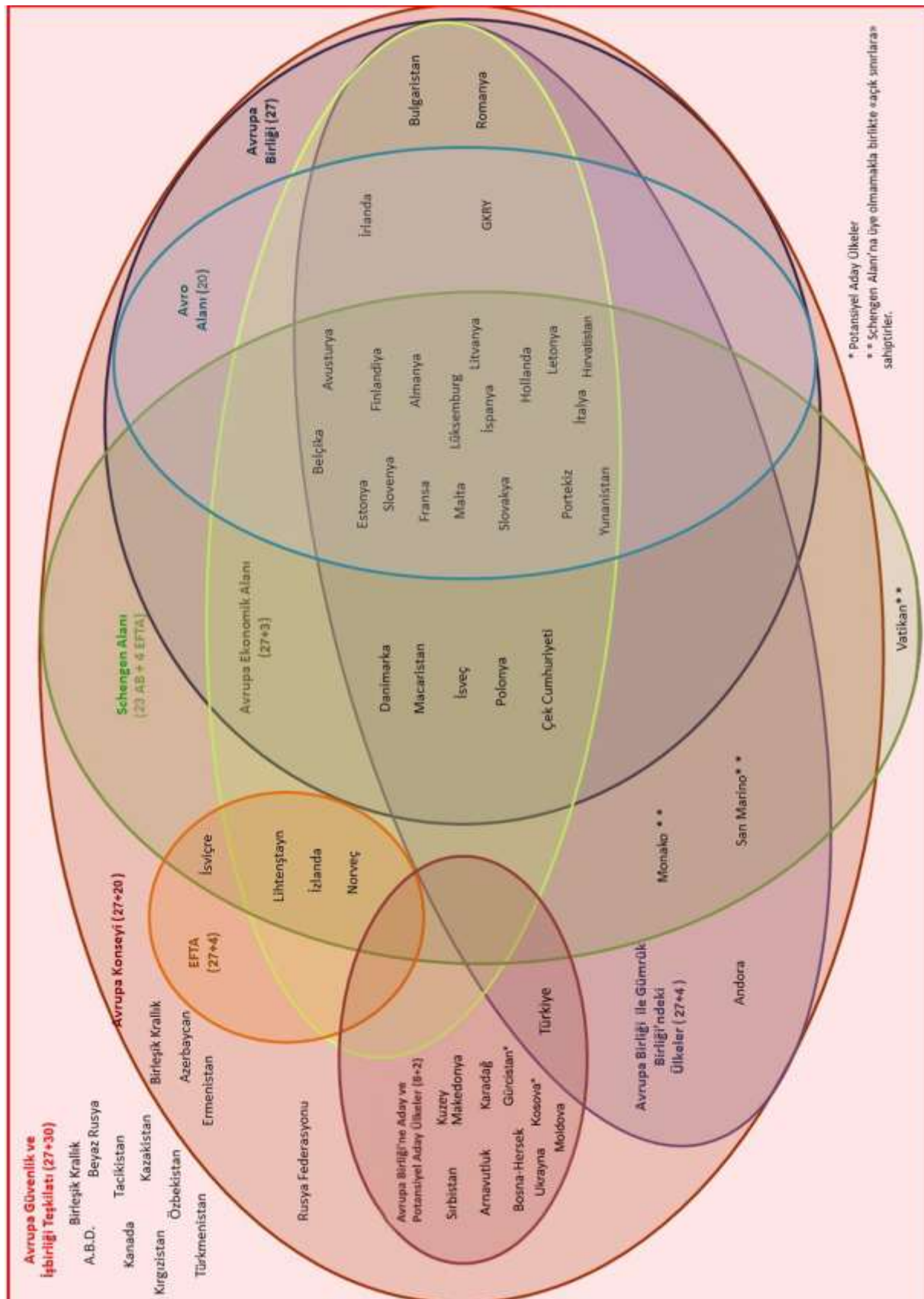
SLOVAKYA

- **Avrupa Çalışma Otoritesi** (European Labour Authority - ELA)

YUNANİSTAN

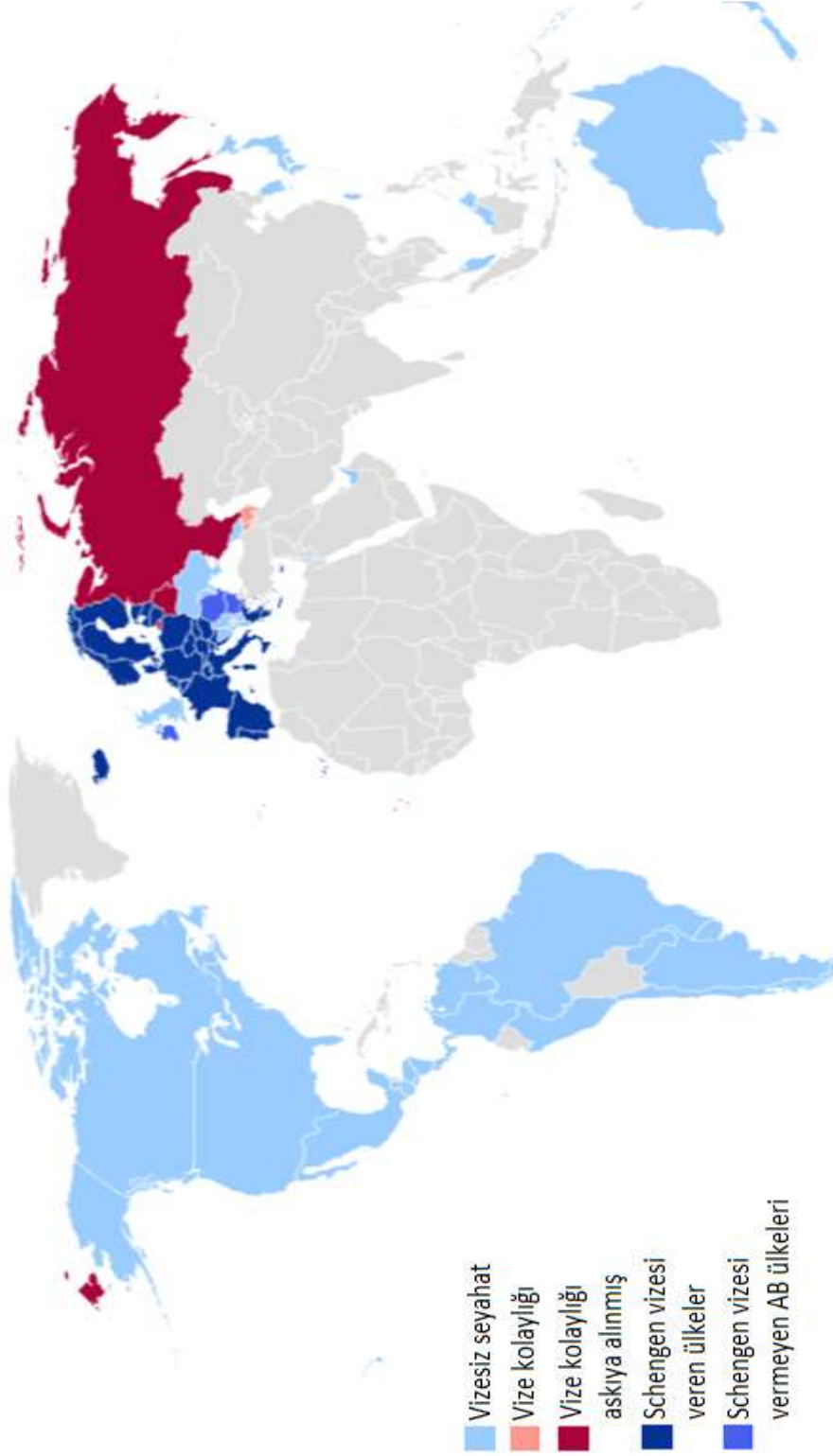
- **Avrupa Ağ ve Bilgi Güvenliği Ajansı** (European Network and Information Security Agency - ENISA)
- **Avrupa Mesleki Eğitimi Geliştirme Merkezi** (European Centre for the Development of Vocational Training - Cedefop)

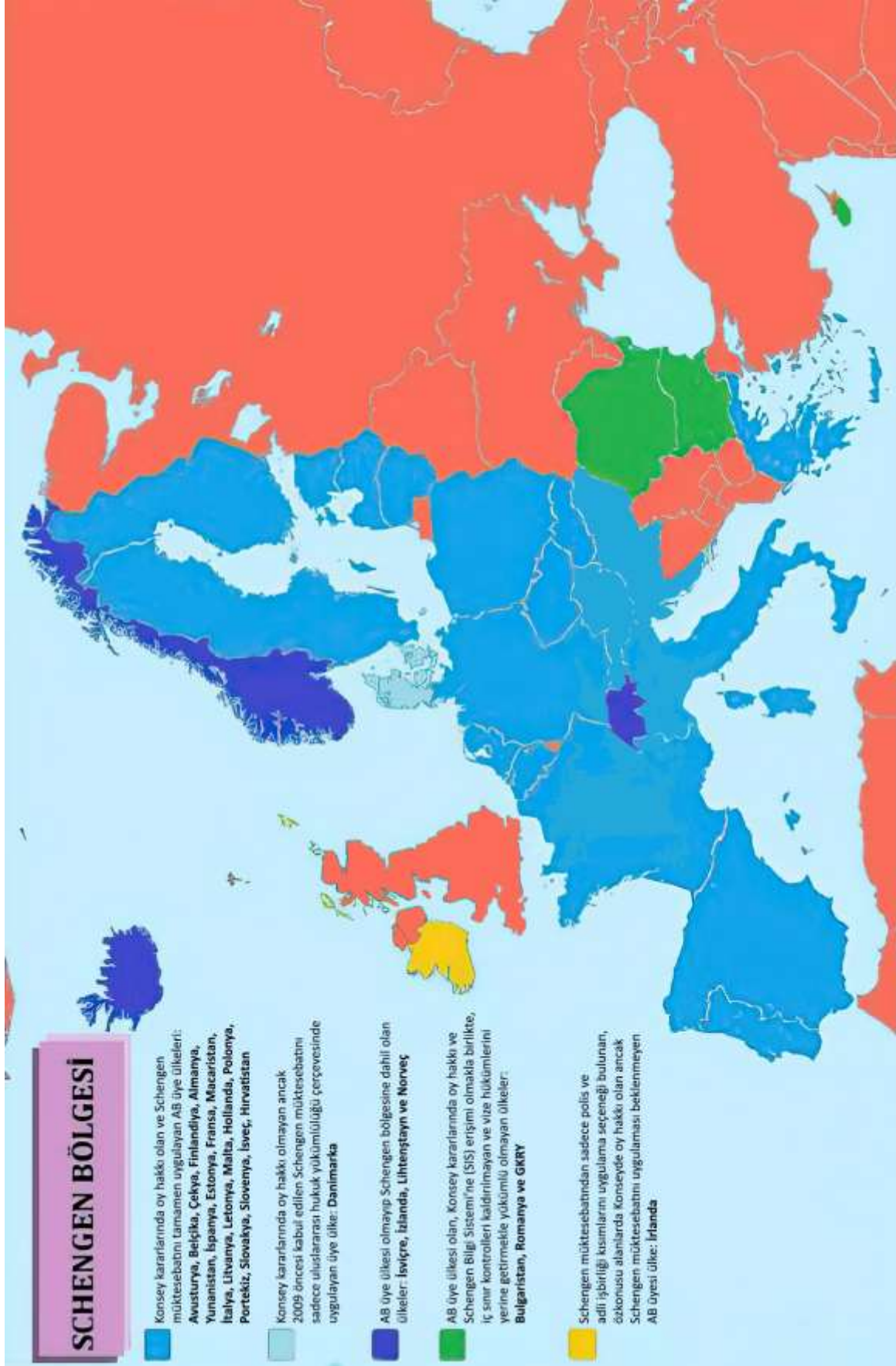
AVRUPA DEVLETLERİNİN ÜYE OLDUKLARI BAZI AB GRUPLARI VE ULUSLARARASI ÖRGÜTLER

AB'NİN MEVCUT VİZE UYGULAMALARI

AVRUPA BİRLİĞİ'NİN MEVCUT VİZE UYGULAMALARI

AB EKONOMİSİNİN GENEL GÖRÜNÜMÜ

AB, 14,5 trilyon Avroya ulaşan GSYH'si ve küresel GSYH'deki %14,8'lik payıyla Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC) (%18,6) ve Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) (%15,7) ardından en büyük üçüncü küresel ekonomik güç konumundadır. AB dünya üzerindeki en bütünleşmiş ticaret bloğu olup, uluslararası doğrudan yatırım stokunda da %28'lik payıyla birinci sırada yer almaktadır. Kişi başına düşen 27.880 Avro geliri olan 447 milyon tüketicisiyle dünyanın en büyük ekonomilerinden birisi durumundadır. AB üye ülkeleri, 2022 yılı sonu itibarıyla dünya ithalat ve ihracatının %16'sını gerçekleştirmektedir. Küresel işlemlerin %40'ı için kullanılan Avro, dünyanın en önemli ikinci para birimidir. Son dönemde küresel düzeyde iklim-nötr bir düzene geçişi teşvik eden ve yeşil büyümenin liderliğine soyunan AB, 2019 yılında açıkladığı Avrupa Yeşil Mutabakatı (AYM) çerçevesinde kendine yeni bir büyüme stratejisi belirlemiştir.

AB Ekonomi Politikasının Öncelikleri

AB'nin mevcut ekonomik öncelikleri, ekonomik ve parasal birliğin derinleştirilmesi, Avronun uluslararası rolünün güçlendirilmesi, sermaye piyasaları birliğinin ve bankacılık birliğinin geliştirilmesi, becerilere ve eğitime yatırım yapılması, Tek Pazar'ın derinleştirilmesi, iş dünyasının desteklenmesi, dijital dönüşümün benimsenmesi ve sağlam bir sanayi politikasının geliştirilmesi olarak sıralanabilir.

Buna ilaveten, Avrupa'yı 2050 yılına kadar sera gazı emisyonlarının net olarak sıfırlandığı, dünyanın ilk iklim-nötr kıtası haline getirme hedefiyle enerji, ulaştırma, sanayi, ticaret, tarım, finans, devlet destekleri, vergilendirme gibi farklı alanlarda, Avrupa Yeşil Mutabakatı (AYM) kapsamında pek çok geniş çaplı tedbirin hayata geçirilmesi temel politika alanlarıdır. AB'nin sera gazı emisyonlarının %75'inden fazlasından sorumlu olan enerji sisteminin karbondan arındırılması, AYM ile öngörülen dönüşümün merkezinde yer almaktadır. AYM hedefleri doğrultusunda enerji verimliliğini ve yenilenebilir enerji kaynakları kullanımının artırılması öncelikli konular arasındadır. İklim-nötr bir sosyo-ekonomik düzene geçişin Avrupa Sosyal Haklar Sütunu'nun uygulanmasıyla yürütülmesi de, gözetilen diğer bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır. AB, iklim eyleminin uluslararası finansman, uluslararası ticaret, enerji diplomasisi, uluslararası istikrar ve güvenlik gibi dış politika alanlarına entegrasyonunun sağlanması amacıyla yoğun çaba sarf etmektedir.

Öte yandan, Avrupa firmalarının rekabet gücünün artmasına yol açacak bilim, araştırma ve inovasyon desteği dâhil olmak üzere iş ortamının iyileştirilmesi, özellikle hizmetlerde ve dijital ekonomide İç Pazar'ın daha da derinleştirilmesi hedeflenmektedir. Ayrıca mevcut jeostratejik gelişmeler, ikiz dönüşüm (dijital ve yeşil dönüşüm) gerekliliğinin yanı sıra, stratejik bağımlılıkların azaltılması ihtiyacını ortaya koymuş olup, kısa vadede gıda ve enerji fiyatlarındaki dalgalanmanın azaltılması, orta ve uzun vadede ise, özellikle ikiz dönüşümde kritik olacak hammaddelere erişim ile tedarik zincirlerinin daha yakın ve daha az kırılgan olan bölgelere

taşınması ve mümkün olduğu kadar dost ülkelerin desteklenmesi hedefleri ön plana çıkmaktadır.

AB'nin Mevcut Ekonomik Görünümü

Büyüme ve Enflasyon

Kovid-19 salgını, AB ekonomisi üzerinde çok boyutlu bir şok etkisi yaratmıştır. Salgın, tüm dünyada olduğu gibi Çin kaynaklı ürün tedarik zincirleri ile genel üretim kapasitesindeki düşüş nedeniyle oluşan küresel arz şoku, belirsizlik nedeniyle düşen tüketici talebi ve ertelenen yatırım planları kaynaklı talep şoku ile işletmelerin likidite sıkıntısı ve hatta iflas risklerinin bir arada olduğu çoklu bir şok olarak nitelendirilmiştir. Salgın öncesinde düşük büyüme ve enflasyon oranlarına sahip AB ekonomisi, 2020 yılında %5,7, küresel ekonomi ise %3,4 oranında daralmıştır.

Tablo: AB Reel Büyüme Oranları (%)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
AB-27	-0,7	-0,1	1,6	2,3	2,0	2,8	2,1	1,8	-5,7	5,4
Avro Bölgesi-19	-0,9	-0,2	1,4	2,0	1,9	2,6	1,8	1,6	-6,1	5,3
Belçika	0,7	0,5	1,6	2,0	1,3	1,6	1,8	2,2	-5,4	6,1
Bulgaristan	0,8	-0,6	1,0	3,4	3,0	2,8	2,7	4,0	-4,0	7,6
Çekya	-0,8	0,0	2,3	5,4	2,5	5,2	3,2	3,0	-5,5	3,5
Danimarka	0,2	0,9	1,6	2,3	3,2	2,8	2,0	1,5	-2,0	4,9
Almanya	0,4	0,4	2,2	1,5	2,2	2,7	1,0	1,1	-3,7	2,6
Estonya	3,2	1,5	3,0	1,9	3,2	5,8	3,8	3,7	-0,6	8,0
İrlanda	0,0	1,1	8,6	24,4	2,0	9,0	8,5	5,4	6,2	13,6
Yunanistan	-7,1	-2,5	0,5	-0,2	-0,5	1,1	1,7	1,9	-9,0	8,4
İspanya	-3,0	-1,4	1,4	3,8	3,0	3,0	2,3	2,0	-11,3	5,5
Fransa	0,3	0,6	1,0	1,1	1,1	2,3	1,9	1,8	-7,8	6,8
Hırvatistan	-2,3	-0,4	-0,4	2,5	3,6	3,4	2,8	3,4	-8,6	13,1
İtalya	-3,0	-1,8	0,0	0,8	1,3	1,7	0,9	0,5	-9,0	6,7
GKRY	-3,4	-6,6	-1,8	3,4	6,6	5,7	5,6	5,5	-4,4	6,6
Letonya	7,0	2,0	1,9	3,9	2,4	3,3	4,0	2,6	-2,2	4,1
Litvanya	3,8	3,6	3,5	2,0	2,5	4,3	4,0	4,6	0,0	6,0
Lüksemburg	1,6	3,2	2,6	2,3	5,0	1,3	1,2	2,3	-0,8	5,1
Macaristan	-1,3	1,8	4,2	3,7	2,2	4,3	5,4	4,9	-4,5	7,1
Malta	4,1	5,5	7,6	9,6	3,4	10,9	6,2	5,9	-8,3	10,3
Hollanda	-1,0	-0,1	1,4	2,0	2,2	2,9	2,4	2,0	-3,9	4,9
Avusturya	0,7	0,0	0,7	1,0	2,0	2,3	2,4	1,5	-6,5	4,6
Polonya	1,5	0,9	3,8	4,4	3,0	5,1	5,9	4,4	-2,0	6,8
Portekiz	-4,1	-0,9	0,8	1,8	2,0	3,5	2,8	2,7	-8,3	5,5
Romanya	1,9	0,3	4,1	3,2	2,9	8,2	6,0	3,9	-3,7	5,1
Slovenya	-2,6	-1,0	2,8	2,2	3,2	4,8	4,5	3,5	-4,3	8,2
Slovakya	1,3	0,6	2,7	5,2	1,9	2,9	4,0	2,5	-3,4	3,0
Finlandiya	-1,4	-0,9	-0,4	0,5	2,8	3,2	1,1	1,2	-2,2	3,0
İsveç	-0,6	1,2	2,7	4,5	2,1	2,6	2,0	2,0	-2,2	5,1

Kaynak: Eurostat

Küresel düzeyde pandeminin olumsuz ekonomik etkilerinden kurtulmaya çalışılan bir dönemde, Rusya-Ukrayna savaşı, AB için mevcut zorluklara yenilerini ekleyerek, ekonomisinin dayanıklılığı için büyük bir sınav haline gelmiştir. Şubat 2022’de başlayan savaşın yarattığı ekonomik şok, AB ekonomisini hem doğrudan, hem de dolaylı olarak son derece olumsuz etkileyerek, daha düşük büyüme ve daha yüksek bir enflasyon sarmalına sokmuştur. Bunların yanı sıra enerji ve temel gıda fiyatlarında küresel düzeydeki enflasyonist baskılar ve artan fiyatlar, hanehalklarının satın alma gücünü düşürerek, özel tüketimdeki toparlanma sürecini olumsuz etkilemiştir. Birlik ekonomisi Rus fosil yakıtlarına olan yüksek bağımlılığı nedeniyle enerji piyasalarındaki gelişmelere karşı savunmasız hale gelmiştir.

Tablo: AB Enflasyon Oranları (%)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
AB-27	1,3	0,4	0,1	0,2	1,6	1,8	1,4	0,7	2,9	9,2
Avro Bölgesi-19	1,3	0,4	0,2	0,2	1,5	1,8	1,2	0,3	2,6	8,4
Belçika	1,2	0,5	0,6	1,8	2,2	2,3	1,2	0,4	3,2	10,3
Bulgaristan	0,4	-1,6	-1,1	-1,3	1,2	2,6	2,5	1,2	2,8	13,0
Çekya	1,4	0,4	0,3	0,6	2,4	2,0	2,6	3,3	3,3	14,8
Danimarka	0,5	0,4	0,2	0,0	1,1	0,7	0,7	0,3	1,9	8,5
Almanya	1,6	0,8	0,7	0,4	1,7	1,9	1,4	0,4	3,2	8,7
Estonya	3,2	0,5	0,1	0,8	3,7	3,4	2,3	-0,6	4,5	19,4
İrlanda	0,5	0,3	0,0	-0,2	0,3	0,7	0,9	-0,5	2,4	8,1
Yunanistan	-0,9	-1,4	-1,1	0,0	1,1	0,8	0,5	-1,3	0,6	9,3
İspanya	1,5	-0,2	-0,6	-0,3	2,0	1,7	0,8	-0,3	3,0	8,3
Fransa	1,0	0,6	0,1	0,3	1,2	2,1	1,3	0,5	2,1	5,9
Hırvatistan	2,3	0,2	-0,3	-0,6	1,3	1,6	0,8	0,0	2,7	10,7
İtalya	1,2	0,2	0,1	-0,1	1,3	1,2	0,6	-0,1	1,9	8,7
GKRY	0,4	-0,3	-1,5	-1,2	0,7	0,8	0,5	-1,1	2,3	8,1
Letonya	0,0	0,7	0,2	0,1	2,9	2,6	2,7	0,1	3,2	17,2
Litvanya	1,2	0,2	-0,7	0,7	3,7	2,5	2,2	1,1	4,6	18,9
Lüksemburg	1,7	0,7	0,1	0,0	2,1	2,0	1,6	0,0	3,5	8,2
Macaristan	1,7	0,0	0,1	0,4	2,4	2,9	3,4	3,4	5,2	15,3
Malta	1,0	0,8	1,2	0,9	1,3	1,7	1,5	0,8	0,7	6,1
Hollanda	2,6	0,3	0,2	0,1	1,3	1,6	2,7	1,1	2,8	11,6
Avusturya	2,1	1,5	0,8	1,0	2,2	2,1	1,5	1,4	2,8	8,6
Polonya	0,8	0,1	-0,7	-0,2	1,6	1,2	2,1	3,7	5,2	13,2
Portekiz	0,4	-0,2	0,5	0,6	1,6	1,2	0,3	-0,1	0,9	8,1
Romanya	3,2	1,4	-0,4	-1,1	1,1	4,1	3,9	2,3	4,1	12,0
Slovenya	1,9	0,4	-0,8	-0,2	1,6	1,9	1,7	-0,3	2,0	9,3
Slovakya	1,5	-0,1	-0,3	-0,5	1,4	2,5	2,8	2,0	2,8	12,1
Finlandiya	2,2	1,2	-0,2	0,4	0,8	1,2	1,1	0,4	2,1	7,2
İsveç	0,4	0,2	0,7	1,1	1,9	2,0	1,7	0,7	2,7	8,1

Kaynak: Eurostat

Salgın önlemlerinin hafifletilmesiyle birlikte, uluslararası seyahatlere, restoranlara, otellere ve diğer iletişim hizmetlerine yönelik talep artışı yaşanmış olmasına rağmen, hanehalklarının satın alma gücündeki azalma; yüksek üretim maliyetleri, arz darboğazları, sıkı finansman koşulları ve artan belirsizlikle mücadele eden firmalara da yansımıştır. Ayrıca, ABD'deki büyümenin yavaşlaması ve Çin'in katı sıfır-Kovid politikası, son dönemde AB'nin büyüme tahminlerinin aşağı yönde revize edilmesine neden olmuştur.

Avrupa Komisyonu'nun 2023 Kış Tahminler Raporuna göre, AB'de reel GSYH büyümesinin 2022'de %3,5, 2023'te %0,8, 2024'te ise %1,6 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. 2022 yılında %9,2 olarak gerçekleşen AB geneli enflasyon oranının 2023 yılında %6,4, 2024 yılında %2,5 olarak gerçekleşeceği öngörülmektedir. Kalıcı enflasyonist baskılarla karşı karşıya kalan para politikasının da sıkılaştırma patikasına devam etmesi beklenmektedir.

İşgücü Piyasası

Kovid-19 krizinin istihdama etkisi, üye ülke hükümetlerinin destekleri sayesinde sınırlı kalsa da, 2020 yılının ikinci çeyreğinde tüm üye ülkelerde istihdam kaybı yaşanmıştır. 2020 yılı genelinde istihdamda en büyük düşüş İspanya, İrlanda ve Estonya'da görülmüştür.

2021 yılında 5,2 milyondan fazla iş imkânının yaratıldığı Birlik içinde, 3,5 milyon ek istihdam yaratılmış ve işsizlik oranları düşürülmüş olup, işgücü piyasası koşulları biraz daha iyileşmiştir. Savaş bölgesinden kaçan Ukraynalıların işgücü piyasasına kademeli olarak dâhil edilmesi beklenmektedir. Pandemi sonrasında AB işgücü piyasası güçlü görünümünü korumuş ve işsizlik oranları 2022 Ağustos ayında ortalama %6'ya gerileyerek, tarihi düşük seviyesini görmüştür. 2021 yılında %7 ve 2022 yılında %6,1 olan AB genelinde işsizlik oranlarının, 2023 yılında %6,5'e, 2024 yılında ise %6,4 seviyelerinde gerçekleşeceği öngörülmektedir. Avro bölgesi işsizlik oranı ise 2022 sonunda %6,6 seviyesinde kaydedilmiştir.

Kovid-19 krizi sonrasındaki toparlanma döneminde işgücü piyasası; AB genelinde ülkeleri, sektörleri ve sosyoekonomik grupları kapsayan güçlü bir performans göstermiştir. Özellikle kamu sektörü, istihdam oranlarının artmasına öncülük ederek işgücü piyasasındaki iyileşme sürecini desteklemiştir. Ekonomik durgunluk yaklaşırken, AB ekonomisi on yıllardır en güçlü işgücü piyasası tarafından desteklenmektedir. Nitekim işsizlik oranları, işgücüne katılım ve istihdam oranları en olumlu seviyelere ulaşmış durumdadır.

Tablo: AB İşsizlik Oranları (%)

	İşsizlik Oranı (%)					Genç İşsizlik Oranı (%)				
	2012	2013	2019	2020	2021	2017	2018	2019	2020	2021
AB-27	11,1	11,6	6,8	7,2	7,0	18,5	16,7	15,6	17,6	16,6
Avro Bölgesi-19	11,5	12,1	7,6	8,0	7,7	19,3	17,5	16,3	18,1	16,8
Belçika	7,6	8,6	5,5	5,8	6,3	19,4	16,0	14,5	15,9	18,2
Bulgaristan	13,3	13,9	5,2	6,1	5,3	16,1	15,9	12,1	17,4	15,8
Çekya	7,0	7,0	2,0	2,6	2,8	7,9	6,7	5,6	8,0	8,2
Danimarka	7,8	7,4	5,0	5,6	5,1	12,4	10,5	10,1	11,6	10,8
Almanya	5,1	5,0	3,0	3,7	3,6	7,2	6,6	6,2	8,0	6,9
Estonya	9,9	8,6	4,5	6,9	6,2	12,1	12,0	11,6	18,3	16,7
İrlanda	15,5	13,5	5,0	5,9	6,2	14,4	13,8	12,5	15,8	14,5
Yunanistan	24,8	27,8	17,9	17,6	14,7	44,5	41,2	37,5	38,0	35,5
İspanya	24,8	26,1	14,1	15,5	14,8	38,6	34,3	32,5	38,3	34,8
Fransa	9,8	10,3	8,4	8,0	7,9	23,5	22,0	20,7	21,5	18,9
Hırvatistan	16,0	17,3	6,6	7,5	7,6	27,4	23,7	16,6	21,1	21,9
İtalya	10,9	12,4	9,9	9,3	9,5	34,6	32,2	29,2	29,8	29,7
GKRY	11,9	15,9	7,1	7,6	7,5	24,7	20,2	16,6	18,2	17,1
Letonya	15,1	11,9	6,3	8,1	7,6	17,0	12,2	12,7	14,9	14,8
Litvanya	13,4	11,8	6,3	8,5	7,1	13,3	11,1	11,9	19,6	14,3
Lüksemburg	5,1	5,9	5,6	6,8	5,3	15,4	14,2	17,0	23,2	16,9
Macaristan	10,7	9,8	3,3	4,1	4,1	10,5	9,9	11,2	12,5	13,5
Malta	6,2	6,1	3,6	4,4	3,4	10,6	9,1	9,3	10,9	9,4
Hollanda	6,8	8,2	4,4	4,9	4,2	10,4	8,9	8,5	10,6	9,3
Avusturya	5,2	5,7	4,8	6,0	6,2	10,5	10,0	9,1	11,7	11,0
Polonya	10,4	10,6	3,3	3,2	3,4	14,9	11,8	9,9	10,9	11,9
Portekiz	16,6	17,2	6,7	7,0	6,6	23,9	20,3	18,3	22,5	23,4
Romanya	8,7	9,0	4,9	6,1	5,6	23,0	20,5	21,0	21,6	21,0
Slovenya	8,9	10,1	4,4	5,0	4,8	11,3	8,9	8,1	14,3	12,8
Slovakya	13,9	14,1	5,7	6,7	6,8	20,0	15,8	17,1	20,4	20,6
Finlandiya	7,9	8,3	6,8	7,7	7,7	20,0	17,3	17,7	21,0	17,1
İsveç	8,1	8,2	7,0	8,5	8,8	17,2	16,8	19,4	23,5	24,7

Kaynak: Eurostat

Kamu Maliyesi

Salgın, AB üye ülkelerinin kamu maliyelerini de derinden etkilemiştir. Ekonomilerin toparlanmasına yardımcı olmak amacıyla üye ülkeler tarafından ulusal düzeyde ve AB düzeyinde ciddi boyutlarda teşvik paketleri açıklanmıştır. Pandemideki belirsizlikler ve buna karşı alınan önlemler göz önünde bulundurulduğunda, üye ülkelerin güvenilir mali ve ekonomik tahminler sunmakta zorlanabileceği değerlendirilerek, 2020 yılı Avrupa Sömestri uygulamasında esnek ve pragmatik bir yaklaşım benimsenmesi kararlaştırılmıştır.

Krizin ekonomi üzerindeki olumsuz etkileri ile mücadele etmek amacıyla hem AB, hem üye ülkeler düzeyinde kamu harcamaları ve sosyal harcamalar artmıştır. 2020'de krize karşı

uygulanan acil destek önlemleri nedeniyle bütçe açığı/GSYH oranı %6,7'ye yükselmiştir. AB ülkelerinde hâlihazırda yüksek seyreden kamu borcu/GSYH oranları da bu süreçte daha da artmıştır. 2022 yılında, artan enerji fiyatlarının hanehalkı ve firmalar üzerindeki etkisini azaltmak için yeni destekler verilmeye başlanmıştır. Bununla birlikte, güçlü nominal büyüme ve pandemi kaynaklı desteklerin aşamalı olarak sona erdirilmesi sonucunda bütçe açıkları daha da azalmıştır. 2021 yılında %4,6 olan AB bütçe açığı/GSYH oranının 2022 yılı sonunda %3,4'e, 2023 yılında %3,6'ya, 2024 yılında ise %3,2'ye düşeceği tahmin edilmektedir.

Kovid-19 krizinin başladığı 2020 yılı itibarıyla, AB genelinde kamu borç stokunda ciddi artışlar görülmüştür. 2020 yılındaki %89,8'lik tarihi zirvesinden sonra bu oran 2021 yılında %87,9 seviyesine gerilemiş, Yunanistan, İtalya, Portekiz, İspanya, Fransa, Belçika ve GKRY'de ise %100'ün üzerinde seyretmeye devam etmiştir. 2022, 2023 ve 2024 yıllarında kamu borcunun GSYH'ye oranının sırasıyla %86, %84,9, %84,1 seviyelerine düşeceği tahmin edilmektedir.

Tablo: AB Kamu Borcu/GSYH Oranları (%)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
AB-27	85,0	86,8	86,9	85,1	84,3	81,7	79,7	77,5	89,8	87,9
Avro Bölgesi-19	91,1	93,0	93,2	91,3	90,5	87,9	86,0	83,9	97,0	95,4
Belçika	104,8	105,5	107,0	105,2	105,0	102,0	99,9	97,6	112,0	109,2
Bulgaristan	16,6	17,0	27,0	25,9	29,1	25,1	22,1	20,0	24,5	23,9
Çekya	44,2	44,4	41,9	39,7	36,6	34,2	32,1	30,0	37,7	42,0
Danimarka	44,9	44,0	44,3	39,8	37,2	35,9	34,0	33,7	42,2	36,6
Almanya	80,7	78,3	75,3	71,9	69,0	64,6	61,3	58,9	68,0	68,6
Estonya	9,8	10,2	10,6	10,1	10,0	9,1	8,2	8,5	18,5	17,6
İrlanda	119,6	119,9	104,3	76,7	74,3	67,6	63,0	57,0	58,4	55,4
Yunanistan	162,0	178,2	180,3	176,7	180,5	179,5	186,4	180,6	206,3	194,5
İspanya	90,0	100,5	105,1	103,3	102,7	101,8	100,4	98,2	120,4	118,3
Fransa	90,6	93,4	94,9	95,6	98,0	98,1	97,8	97,4	115,0	112,8
Hırvatistan	69,2	80,1	83,8	83,2	79,7	76,5	73,2	71,0	87,0	78,4
İtalya	126,5	132,5	135,4	135,3	134,8	134,2	134,4	134,1	154,9	150,3
GKRY	80,1	103,7	108,8	106,8	102,6	92,6	98,1	90,4	113,5	101,0
Letonya	42,4	40,3	41,6	37,0	40,3	38,9	37,0	36,5	42,0	43,6
Litvanya	39,7	38,7	40,5	42,5	39,7	39,1	33,7	35,8	46,3	43,7
Lüksemburg	20,9	22,4	21,9	21,1	19,6	21,8	20,9	22,4	24,5	24,5
Macaristan	78,2	77,2	76,5	75,8	74,9	72,1	69,1	65,3	79,3	76,8
Malta	66,6	66,4	62,1	56,2	54,7	47,8	43,7	40,7	53,3	56,3
Hollanda	66,2	67,7	67,9	64,6	61,9	57,0	52,4	48,5	54,7	52,4
Avusturya	81,9	81,3	84,0	84,9	82,8	78,5	74,1	70,6	82,9	82,3
Polonya	54,8	57,1	51,4	51,3	54,5	50,8	48,7	45,7	57,2	53,8
Portekiz	129,0	131,4	132,9	131,2	131,5	126,1	121,5	116,6	134,9	125,5
Romanya	35,4	37,8	39,2	37,8	37,9	35,3	34,5	35,1	46,9	48,9
Slovenya	53,6	70,0	80,3	82,6	78,5	74,2	70,3	65,4	79,6	74,5
Slovakya	51,7	54,7	53,5	51,7	52,3	51,5	49,4	48,0	58,9	62,2
Finlandiya	57,7	60,6	64,5	68,3	68,0	66,0	64,9	64,9	74,8	72,4
İsveç	37,5	40,3	45,0	43,7	42,3	41,0	39,2	35,2	39,5	36,3

Kaynak: Eurostat

AB Ekonomisini Kurtarma Paketleri

Kovid-19 salgınının üye ülke ekonomilerine kalıcı zarar vermesini önlemek için, Birlik düzeyinde daha önce benzeri görülmemiş ölçüde ekonomik ve mali tedbirler alınmıştır. AB'nin krizle mücadele amacıyla açıkladığı toparlanma planının tutarı, 750 milyar Avroluk Yeni Nesil AB (YNAB-Next Generation EU) ve yaklaşık 1,1 trilyon Avro tutarındaki AB genel bütçesi Çok Yıllı Mali Çerçeve'ye (ÇYMÇ) ilaveten daha önce açıklanan 540 milyar Avroluk üçlü güvenlik ağı ile birlikte yaklaşık 2,3 trilyon Avroya ulaşmıştır.

Pandemiden toparlanma süreci, kaynakların yeşil ve dijital dönüşüme aktarılması ve AB'nin sürdürülebilir ve kapsayıcı büyüme yoluna girmesi için bir fırsat olarak görülmüştür. Pandemi kaynaklı sorunlarla mücadele ve toparlanma için alınacak tedbirleri desteklemek amacıyla Komisyon, Yeni Nesil AB diye adlandırılan bir kurtarma paketi kapsamında sermaye piyasalarından Birlik adına 806,9 milyar Avroya (2022 fiyatlarıyla) kadar borçlanmak için yetkilendirilmiştir. Bu paketin merkezinde ise 723,8 milyar Avro büyüklüğünde ve Aralık 2026'da sona erecek geçici bir mekanizma olarak öngörülen Toparlanma ve Dayanıklılık İmkânı (RRF) yer almaktadır. Üye ülkelere 385,8 milyar Avro kredi ve 338 milyar Avro hibe şeklinde tahsis edilmesi planlanan bu finansal aracın amacı; Kovid-19 krizinin üye ülkeler üzerinde yarattığı ekonomik ve sosyal etkilerin azaltılması, Birliğin dayanıklılık, krizlere hazırlık ve uyum kapasitesinin iyileştirilmesi, yeşil dönüşümün desteklenmesi, Avrupa Sosyal Haklar Sütunu'nun uygulanmasına ve 2030 iklim hedeflerine ulaşılmasına katkı sağlanması yoluyla Birliğin ekonomik, sosyal ve bölgesel uyumunun teşvik edilmesidir.

Üye ülkelerin söz konusu RRF mekanizmasından faydalanabilmesi için reform ve kamu yatırımlarına ilişkin planlarını içeren ulusal toparlanma ve dayanıklılık planlarını hazırlayarak sunmaları istenmektedir. Bu planlar, Avrupa Komisyonu'nca değerlendirilmelerini takiben Konsey'in onayına sunulmaktadır. Planların AB'nin 6 önceliği (yeşil geçiş; dijital dönüşüm; ekonomik uyum ve rekabet gücü; akıllı, kapsayıcı ve sürdürülebilir büyüme; sosyal ve bölgesel uyum; sağlık ve ekonomik, sosyal ve kurumsal dayanıklılık; gelecek nesil için politikalar) ile uyumlu olması, ulusal planlara dair bütçelerin en az %37'sinin iklime ve biyolojik çeşitliliğe ve en az %20'sinin ise dijital eylemlere katkıda bulunması beklenmektedir. Ulusal planları onaylanan üye ülkeler, kendilerine sağlanacak toplam tahsisatın %13'ü oranında ön ödeme alabilmektedir.

30 Kasım 2022 tarihi itibarıyla 91,3 milyar Avrosu hibe, 45,16 milyar Avrosu kredi olmak üzere toplam 136,5 milyar Avro tutarındaki RRF fonu üye ülkelere tahsis edilmiştir. Avrupa Komisyonu, 30 Kasım 2022 tarihinde Macaristan'ın Ulusal Toparlanma ve Dayanıklılık Planının da onaylandığını, ancak ülkeye tahsis edilen 5,8 milyar Avroluk fonun ancak Macaristan'ın hukukun üstünlüğüne ilişkin şartların tamamını yerine getirdiğinde serbest bırakılacağını açıklamıştır. Akabinde, 15 Aralık 2022 tarihli AB Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi'nde, Macaristan'ın ulusal planı onaylanmış, ancak hukukun üstünlüğü koşulluluk rejimi kapsamında Macaristan'a AB bütçesinden aktarılabacak yapısal fonların 6,3 milyar Avroluk kısmının da askıya alınmasına karar verilmiştir.

Belirlenen öncelikler bazında bakıldığında, üye ülkelere RRF mekanizmasından bugüne kadar yeşil geçiş için yaklaşık 15 milyar Avro, dijital dönüşüm için yaklaşık 8 milyar Avro, akıllı, kapsayıcı ve sürdürülebilir büyüme için yaklaşık 23 milyar Avro, sosyal ve bölgesel uyum için yaklaşık 16 milyar Avro, sağlık ve ekonomik, sosyal ve kurumsal dayanıklılık için yaklaşık 20 milyar Avro ve gelecek nesil için politikalar için yaklaşık 4 milyar Avro tahsis edilmiştir. Ülke bazında bakıldığında, RRF mekanizması kapsamında 2022 yılında ödeme yapılan ülkeler Romanya, Yunanistan, İtalya, Fransa, Finlandiya, Portekiz, Hırvatistan, İspanya, Slovakya, Letonya, GKRY, Bulgaristan olmuştur. 2023 yılında ise RRF kapsamındaki ilk ödeme Yunanistan'a yapılmıştır.

RRF'nin ve ulusal planların uygulanmasının izlenmesi için bir puan sistemi oluşturulması öngörülmüştür. Bu kapsamda, ulusal planlar çerçevesinde kaydedilen ilerlemeyi gösteren halka açık bir çevrimiçi platform olan "Toparlanma ve Dayanıklılık Skor Tahtası" (Recovery and Resilience Scoreboard) isimli portal 15 Aralık 2021 tarihinde uygulamaya açılmıştır.

AB üye ülkelerinde Ocak 2023'te yapılan son Eurobarometre anketine yanıt verenlerin yaklaşık yarısı (%51) ülkeleri için Kovid-19 salgınında ekonomik toparlanmayı desteklemek için hazırlanan ulusal kurtarma planından haberdar olduklarını ifade etmiştir. Anket sonuçlarına göre AB vatandaşlarının YNAB kapsamında en çok destek beklediği üç alan sağlık, enerji, çevre sorunları ve iklim değişikliği ile istihdam ve daha iyi çalışma koşulları olarak ortaya çıkmaktadır.

Önümüzdeki Döneme İlişkin Beklentiler

AB ekonomisi, Kovid-19 salgınının etkilerini geride bırakmaya başlamışken patlak veren Rusya-Ukrayna savaşı bir dizi yeni ekonomik, sosyal ve jeopolitik zorluğu beraberinde getirerek ekonomik toparlanmayı zorlaştırmaktadır. Rusya kaynaklı fosil yakıtlara yüksek düzeyde bağımlı olan AB ekonomisi, zayıflayan küresel büyümenin dış talebi düşürmesiyle birlikte daha da kırılgan hale gelmiştir.

Avrupa genelinde insanların artan yaşam maliyetleriyle mücadele ettiği, enerji fiyatlarının yüksek olduğu ve Avrupalı şirketlerin küresel rekabet gücünün baskılandığı bir ortamda acil öncelikler, enerji kaynaklarının olabildiğince hızlı bir şekilde güvence altına alınması, enerji krizi maliyetlerinin adil bir şekilde dağıtılması ve enflasyonla mücadele için maliye ve para politikalarının uyumlu hale getirilmesi olarak sıralanmaktadır.

2022 yılının son üç ayında düşüş eğilimini sürdüren enflasyon oranları zirvenin artık geride kaldığını işaret etse de, 2023 yılı Ocak ayı itibarıyla çekirdek enflasyon yükselmiş, tüketiciler ve işletmeler yüksek enerji maliyetlerinden etkilenmeye devam etmiş, enflasyon sepetindeki temel kalemlerin %90'ından fazlasında ortalamanın üzerinde fiyat artışları kaydedilmiş ve enflasyonist baskılar genişlemeyi sürdürmüştür. Enflasyona yönelik riskler büyük ölçüde enerji piyasalarındaki gelişmelerle bağlantılı olmaya devam etmektedir. Özellikle 2024 yılında ücret artışlarının uzun bir süre ortalamanın üzerinde kalması durumunda fiyat üzerindeki baskılar beklenenden daha geniş ve daha yerleşik hale gelebileceğinden, enflasyona yönelik yukarı yönlü

riskler etkisini sürdürmektedir. Bu çerçevede, önümüzdeki dönemde parasal sıkılaşmanın devam edeceği ve nominal ücret artışının üzerinde seyreden enflasyon nedeniyle tüketicinin kısa vadede zayıflayacağı öngörülmektedir. Yatırım tarafında ise, küresel düzeyde sıkılaşan finansman koşullarının olumsuz etkilerine rağmen Toparlanma ve Dayanıklılık İmkanı kaynaklı harcamaların ivmesini artırmasıyla birlikte yatırımların desteklenmesi beklenmektedir.

AB TİCARET POLİTİKASINDA KAYDEDİLEN GELİŞMELER

AB, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC) ile birlikte küresel ticaretin en büyük oyuncularını arasında yer almaktadır.

2021 yılında AB, ABD ve ÇHC, küresel ithalatın yaklaşık %45'ini, küresel mal ihracatının ise %43,7'sini gerçekleştirmiştir. ÇHC, 2021 yılında, 2.843 milyar Avro (%19,1) ile dünyanın en yüksek ihracat rakamını kaydetmiş, 2.181 milyar Avro (%14,6) ile AB, 1.482 milyar Avro (%10) ile ABD, ÇHC'yi takip etmiştir. İthalat rakamlarına bakıldığında ise ABD'nin ithalatı 2.480 milyar Avro (%16,2) ile ÇHC'den (2.270 milyar Avro, %14,9) ve AB'den (2.118 milyar Avro, %13,9) daha yüksektir.

AB mal ihracatının en büyük varış noktası 2021 yılında %18'lik pay ile ABD olmuştur. ABD'yi Birleşik Krallık, ÇHC, İsviçre, Rusya, Türkiye ve Japonya takip etmiştir. Bu ülkelere yapılan ihracat, AB mal ihracatının neredeyse beşte üçünü (%59) oluşturmaktadır.

2021 yılında, AB mal ithalatının en büyük yedi tedarikçisi ise Japonya haricinde yine yukarıda sayılan ülkelere oluşmuş, Japonya'nın yerini Norveç almıştır. Bu yedi ülkeden yapılan ithalat, AB'ye yapılan tüm mal ithalatının %61'ini oluşturmaktadır. Tüm ithalatın %22'si ÇHC'den yapılmakta, ABD %11 ile ÇHC'yi takip etmektedir.

Uluslararası ticaret, AB'nin en güçlü araçlarından biridir. AB, ticaret rejiminin açıklığı sayesinde mal ve hizmet ticaretinde ve doğrudan yabancı yatırımlarda küresel ölçekte öncü bir role sahip olmakta, ortak ticaret politikası ile avantajlı pozisyonunu devam ettirebilmektedir.

Avrupa Komisyonu, Haziran-Kasım 2020 tarihlerinde yürüttüğü Ticaret Politikası Gözden Geçirme süreci neticesinde hazırladığı yeni Ticaret Stratejisi'ni 18 Şubat 2021 tarihinde açıklamıştır.

AB ticaret politikasını gözden geçirme süreci, küresel ekonomiler arasında yaşanan gerginliklerin, tek taraflılığın ve ekonomik milliyetçiliğin arttığı, devletlerin ekonomiye daha fazla müdahale etmeye başladığı, ticaret politikasının ekonomik ve jeopolitik hedefler için kullanıldığı, küresel ticaret yapılarının ve çok taraflı kural temelli düzenin zayıfladığı ve Kovid-19 salgınının ülkeleri yeni sınamalarla karşı karşıya bıraktığı bir küresel ortamda yürütülmüştür.

“Açık stratejik özerklik” (open strategic autonomy) olarak adlandırılan kavram üzerine kurulan yeni ticaret stratejisi, AB'nin açık ticaret politikasının yeşil ve dijital dönüşümü destekleyen ekonomik toparlanmaya katkı sağlaması, küresel ticaret kurallarının adil ve sürdürülebilir şekilde yenilenerek uluslararası ticarete çok taraflı sistemin güçlendirilmesi ve gerektiğinde AB'nin menfaatlerini ve değerlerini iddialı bir şekilde savunması ve bunun için yeni araçlar geliştirilmesi temelleri üzerine oturtulmaktadır.

AB son dönemde ticaret anlaşmalarının uygulanmasına ilişkin Tüzük'te önemli değişiklikler yapmıştır. (AB) 2021/167 sayılı yeni Tüzük kapsamında, ikili veya bölgesel ticaret anlaşmalarının ihlal edilmesi halinde AB'nin tek taraflı tedbir alması mümkün hale gelmiş, ticaret anlaşmalarına dair ihlallerin ve ticari engellerin bildiriminin ve takibinin yapılabileceği "Tek Giriş Noktası" sistemi tesis edilmiş ve "Ticaretin Uygulanması Baş Yetkilisi" pozisyonu oluşturulmuştur.

Ticaretin Uygulanması Baş Yetkilisinin atanmasını takiben, Avrupa Komisyonu "AB'nin Serbest Ticaret Anlaşmalarının Uygulanmasına Dair Rapor" hazırlamaya başlamıştır. AB Ticaret Anlaşmalarının ve Düzenlemelerinin etkili uygulanmasına yönelik çalışmalar hakkında bilgi sağlayan bu raporun ikincisi 11 Ekim 2022 tarihinde yayımlanmıştır.

Rapor, dört öncelik alanında gerçekleştirilen çalışmaları kapsamaktadır:

- AB ticaret anlaşmalarının sağladığı fırsatların hayata tam olarak geçirilmesinin temin edilmesi
- Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelere küresel ticarette yardım sağlanması
- Resmi uyuşmazlık kanalları dışında ticaret engelleri ve sorunlarının çözülmesi
- AB'nin haklarının hayata geçirilebilmesi için ikili ve çok taraflı uyuşmazlıkların halli mekanizmalarının kullanılması.

Yeni dönem uygulama raporları, geçmiş raporlardaki yaklaşımdan farklı olarak, AB'nin "açık stratejik özerklik" kavramıyla genel çerçevesini çizdiği yeni ticaret stratejisinin bir yansıması olarak AB ticaret politikasının etkin bir şekilde uygulamaya geçirilmesine odaklanmaktadır.

Raporda, AB'nin üye ülkelerle ve yurtdışındaki paydaşlarla yakın bir ortaklık içinde çalışarak 2021'de daha fazla pazar erişim engelini tamamen veya kısmen kaldırdığı, bu sayede AB ihracatının 2021'de 7,2 milyar Avro arttığı ortaya konulmaktadır.

Raporda ayrıca, AB'nin 2021 yılında 38 ana serbest ticaret anlaşması dâhil olmak üzere 74 ülke ile 42 tercihli ticaret anlaşmasının bulunduğu, bu anlaşma ağının AB iş çevrelerinin pandemi sonrası toparlanmasında önemli bir role sahip olduğu vurgulanmaktadır. Ukrayna kriziyle ortaya çıkan piyasalardaki ve tedarik zincirlerindeki bozulmalarla mücadelede, ticaret anlaşmaları ağının önemli bir değer olduğunun altı çizilmektedir.

Bu hususlara ilaveten raporda, BK'nın AB'den çekilmesiyle AB'nin tercihli ticaret ortaklarıyla ticaretinin %32'den %44'e çıktığı, AB'nin 2020 yılında 124 milyar Avro olan ticaret fazlasının, 2021 yılında 208 milyar Avroya çıktığı belirtilmektedir. Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ile transatlantik ilişkilerde sağlanan gelişmeler ve Ticaret ve Teknoloji Konseyi çerçevesinde sağlanan dinamik işbirliği, raporda ayrıca ele alınmaktadır.

Raporda,

- BK'nın, İsviçre'nin (yaklaşık %15) yerini alarak, AB'nin en büyük tercihli ticaret ortağı (yaklaşık %23) haline geldiği,
- Türkiye (%8), Norveç (yaklaşık %7) ve Japonya (%6-7) dâhil olmak üzere bu beş ortağın 2021'de AB tercihli ticaretinin neredeyse %60'ını oluşturduğu,
- BK'nın aynı zamanda genel olarak AB'nin en büyük ticaret ortakları olan Çin ve ABD'nin ardından üçüncü sırada yer aldığı ve bu üç ülkeyi İsviçre'nin takip ettiği,
- 2021'de AB'nin tercihli ortaklara ihracatı 1 trilyon Avronun üzerine çıkarken, aynı ülkelerden yapılan AB ithalatının 800 milyar Avro olarak gerçekleştiği,
- AB'nin müzakerelerini tamamladığı, ancak onay sürecinde bulunan anlaşmalar dikkate alındığında, AB'nin tercihli ticaretinin toplam dış ticaretindeki payının %47'ye yükseleceği tespitlerine yer verilmektedir.

Sonuç olarak AB'nin, "açık stratejik özerklik" kavramı merkezinde şekillendirdiği yeni ticaret stratejisi, birbirine paralel politikaların aynı anda yürütölmesini gerektirmektedir. AB "açıklık" ilkesi kapsamında, ticaret ağıını genişletmek için serbest ticaret anlaşması müzakerelerini canlandırmakta, "stratejik özerklik" kapsamında ise ikili ya da çok taraflı anlaşmalarda öngörölün taahhütlerin yerine getirilmesi ile kural bazlı ticaretin devamlılığı için çeşitli mekanizmalar geliştirmektedir. AB ayrıca, yeşil ve dijital dönüşüm ile ortaya koyduğu mevzuat ve politika değişikliklerini, ticaret politikası aracılığıyla, kendi rekabetçiliğini koruyacak şekilde, üçüncü ülkelere de yansıtmaktadır. AB'nin ticaret politikasındaki güncel yaklaşımların, uluslararası ticaretin yeniden şekillenmesinde önemli etkilerinin olması beklenmektedir.

AB'NİN YÜRÜRLÜKTEKİ STA'LARI VE GÜMRÜK BİRLİĞİ ANLAŞMALARI (EKİM 2022)		
Ülke/Ülke Grubu	Anlaşma	Yürürlüğe Giriş Tarihi
İSVİÇRE	Anlaşma	01.01.1973
ANDORRA	Gümrük Birliği	01.01.1991
İZLANDA	Avrupa Ekonomik Alanı Anlaşması	1994
NORVEÇ	Avrupa Ekonomik Alanı Anlaşması	1994
TÜRKİYE	Gümrük Birliği	31.12.1995
FAROE ADALARI	Anlaşma	01.01.1997
FİLİSTİN	Geçici Ortaklık Anlaşması	01.07.1997
TUNUS *	Ortaklık Anlaşması	01.03.1998
FAS *	Ortaklık Anlaşması	01.03.2000
İSRAİL	Ortaklık Anlaşması	01.06.2000
MEKSİKA *	Global Anlaşma	01.10.2000
SAN MARİNO	Gümrük Birliği	01.04.2002
ÜRDÜN	Ortaklık Anlaşması	01.05.2002
KUZEY MAKEDONYA	İstikrar ve Ortaklık Anlaşması	01.04.2004
MISIR	Ortaklık Anlaşması	01.06.2004
ŞİLİ *	Ortaklık Anlaşması ve Ek Protokol	01.03.2005
CEZAYİR	Ortaklık Anlaşması	01.09.2005
LÜBNAN	Ortaklık Anlaşması	01.04.2006
ARNAVUTLUK	İstikrar ve Ortaklık Anlaşması	2009
KARADAĞ	İstikrar ve Ortaklık Anlaşması	01.05.2010
SİRBİSTAN	İstikrar ve Ortaklık Anlaşması	01.09.2013
BOSNA HERSEK	İstikrar ve Ortaklık Anlaşması	01.06.2015
KOSOVA	İstikrar ve Ortaklık Anlaşması	01.04.2016
GÜRCİSTAN	Ortaklık Anlaşması	01.07.2016
KORE CUMHURİYETİ	Serbest Ticaret Anlaşması	01.07.2016
MOLDOVA	Ortaklık Anlaşması	01.07.2016
GÜNEY AFRIKA KALKINMA TOPLULUĞU ¹¹	Ekonomik Ortaklık Anlaşması	05.02.2018
UKRAYNA	Ortaklık Anlaşması	01.09.2017
KANADA	Kapsamlı Ekonomik ve Ticaret Anlaşması	21.09.2017
JAPONYA	Ekonomik Ortaklık Anlaşması	01.02.2019
SİNGAPUR	Serbest Ticaret Anlaşması	21.11.2019
VİETNAM	Serbest Ticaret Anlaşması	01.08.2020
BİRLEŞİK KRALLIK	Ticaret ve İşbirliği Anlaşması	01.01.2021

Kaynak: Avrupa Komisyonu Ticaret Genel Müdürlüğü

¹¹ Güney Afrika Kalkınma Topluluğu (Angola, Botswana, Lesotho, Mozambik, Namibya, Güney Afrika Cumhuriyeti, Esvatini).

AB'NİN GEÇİCİ OLARAK YÜRÜRLÜĞE GİREN ANLAŞMALARI (EKİM 2022)		
Ülke/Ülke Grubu	Anlaşma	Geçici Yürürlüğe Giriş Tarihi
CARIFORUM ¹²	Ekonomik Ortaklık Anlaşması	2008
DOĞU VE GÜNEY AFRİKA ¹³	Ekonomik Ortaklık Anlaşması	2012
KOLOMBİYA	Ticaret Anlaşması	2013
PERU	Ticaret Anlaşması	2013
EKVATOR	Ticaret Anlaşması	2013
ORTA AMERİKA TOPLULUĞU ¹⁴	Ortaklık Anlaşması	2013
KAMERUN	Geçici Ekonomik Ortaklık Anlaşması	2014
BATI AFRİKA ¹⁵	Ekonomik Ortaklık Anlaşması	03.09.2016

AB'NİN MÜZAKERE AŞAMASINDA OLAN STA'LARI (OCAK 2021)		
Ülke/Ülke Grubu	Anlaşma	Müzakerelere Başlama Tarihi
TAYLAND	Serbest Ticaret Anlaşması	01.03.2013
FİLİPİNLER	Serbest Ticaret Anlaşması	01.12.2015
ENDONEZYA	Serbest Ticaret Anlaşması	01.09.2016
AVUSTRALYA	Serbest Ticaret Anlaşması	2018
YENİ ZELANDA	Serbest Ticaret Anlaşması	2018

¹² CARIFORUM (Belize, St. Kitts ve Nevis, Bahamalar, Dominik Cumhuriyeti, Antigua, Barbuda, Dominik, Jamaika, St. Lucia, St. Vincent ve Grenadines, Barbados, Trinidad ve Tobago, Grenada, Guyana, Surinam ve Haiti).

¹³ Doğu ve Güney Afrika (Komorlar, Ci buti, Eritre, Etiyopya, Malavi, Madagaskar, Morityus, Seyşeller, Somali, Sudan, Zambiya, Zimbabve). Morityus, Seyşeller, Madagaskar ve Zimbabve ile geçici EOA 2012 yılından bu yana yürürlüktedir. Kapsamlı bölgesel EOA müzakereleri devam etmektedir.

¹⁴ Orta Amerika Topluluğu (Kosta Rika, Panama, El Salvador, Honduras, Guatemala ve Nikaragua).

¹⁵ Batı Afrika (Benin, Burkina Faso, Cape Verde, Gambiya, Gana, Gine, Gine-Bissau, Fildişi Sahilleri, Liberya, Mali, Moritanya, Nijer, Nijerya, Senegal, Sierre Leone, Togo). Fildişi Sahilleri ve Gana ile geçici EOA 2016 yılından bu yana yürürlüktedir.

AVRUPA’NIN GELECEğİ KONFERANSI VE AVRUPA SİYASİ TOPLULUğU

Avrupa’nın Geleceği Konferansı

AB geçtiğimiz dönemde, mali kriz, BK’nın AB’den ayrılması, düzensiz göç, aşırı sağın ve popülizmin yükselişı ve transatlantik ilişkilerde gerginlikler gibi pek çok farklı sınamayla karşılaşmıştır. Bu krizlerin derinleşmesi, AB içerisindeki ayrışmaları (üye ülkeler, AB kurumları, vatandaşlar, sivil toplum kuruluşları vb.) ve eksiklikleri ön plana çıkararak, AB’nin işleyişinin sorgulanmasına ve geleceğinin tartışmaya açılmasına neden olmuştur. Bunlara ilaveten, uluslararası konjonktürde yaşanan değişim ve belirsizlik, sistemin tüm aktörlerini olduğu gibi, AB’yi de ciddi biçimde etkilemiş, Birliğin değişen koşullara uyum sağlamak için yeniden yapılanması ve küresel rolünü güçlendirmesi ihtiyacını ortaya çıkarmıştır.

Bu ihtiyaçlar çerçevesinde, AB’nin geleceğini tartışmak ve yeniden yapılanmaya yönelik bir yol haritası belirlemek amacıyla çeşitli girişimlerde bulunulmuş ve nihai olarak Avrupa’nın Geleceği Konferansı (AGK) düzenlenmesine karar verilmiştir. Mayıs 2021-Mayıs 2022 arasında yapılan AGK, AB vatandaşlarının da katılımına imkân veren bir platform niteliğinde tesis edilmiştir. AGK’ya AB vatandaşları, AB kurumları, ulusal, bölgesel ve yerel kurumlar ve sivil toplum kuruluşları (STK) katılım sağlamıştır.

Konferans, “çok dilli dijital platform”, “Avrupa vatandaş panelleri”, “ulusal vatandaş panelleri”, “merkezi olmayan etkinlikler” ve “konferans genel kurul toplantıları” şeklinde dört bileşen çerçevesinde yürütölmüştür. Çok dilli dijital platformun yanı sıra, 4 Avrupa vatandaşları paneli, 6 ulusal vatandaşlar paneli, binlerce ulusal ve yerel etkinlik ve 7 genel kurul toplantısı düzenlenmiştir. AGK’da gelecek tartışması öncelikli olarak iklim değişikliği, çevre, sağlık, ekonomi, AB’nin dünyadaki rolü, haklar ve değerler, hukukun üstünlüğü, güvenlik, dijital dönüşüm, göç, eğitim, kültür, gençlik ve spor gibi konuları içermiştir.

Konferans sonuçlarının AB’nin politikalarına nasıl yansıtılacağı henüz netleşmiş değildir. Ancak bu konferans Avrupa vatandaşlarını ilgilendiren konuların ve sorunların ortaya konulması bakımından önem taşımaktadır. Konferans ayrıca, vatandaşların katılımına olanak veren bir demokratik deneyim olarak dikkat çekici bir etkinlik olmuş, müzakereci ve katılımcı demokrasinin tesis edilmesi bakımından AB’de politika oluşturma süreçlerine de önemli bir pratik sunmuştur. Başka bir deyişle, AB’nin meşruiyet sorununa, AB vatandaşları ile AB kurumları arasında bir diyalog sürecini başlatan bu konferans vasıtasıyla bir çözüm üretilmesi gayreti içine girilmiştir.

Konferans’tan çıkan sonuçlardan birincisi, oybirliği yönteminin sorgulanmasıdır. Oybirliği ilkesi, AB’yi dış politika başta olmak üzere belirli alanlarda hızlı hareket etmekten ve sağlık ve savunma gibi alanlarda daha fazla rol üstlenmekten alıkoyan bir karar alma ilkesi olarak, uzun zamandır

tartışılmaktadır. Son zamanlarda yaşanan göç krizinde, mali krizde ve Kovid-19 pandemisi sürecinde de geç karar alınmasının en önemli sebebi olarak görülen, ancak öte yandan dış politika, genişleme, güvenlik ve savunma politikasında vazgeçilmesi çok zor bir ilke olan oybirliği yönteminin, önümüzdeki dönemde de tartışılmaya devam edeceği anlaşılmaktadır.

Konferans'ta öne çıkan konulardan bir diğeri ise, Rusya-Ukrayna savaşının da etkisiyle, güvenlik ve savunma politikası olmuş, ortak bir savunma politikası inşa edilmesi ve ortak silahlı kuvvetler kurulması konusunda öneriler ortaya atılmıştır. AB'nin özellikle savunma alanında stratejik özerkliğe sahip olması gerektiği fikri, 2017 yılında da gündeme gelmiş, o dönemde AB'nin ABD ile özellikle güvenlik alanındaki ittifakının zayıflaması, bu görüşü pekiştirmiştir. Pandemi süreci ise, stratejik otonomi fikrinin kapsamının, tedarik zinciri ve temel ihtiyaçları da içine alacak şekilde genişletilmesi düşüncesini güçlendirmiştir. Ancak Rusya-Ukrayna savaşı bu önceliği hem geri plana atmış hem bu önceliğin uygulanabilirliği anlamında ciddi soru işaretleri doğurmuştur. Zira savaş, AB'nin "kısıtlı" askeri imkân ve yeteneğini yeniden su yüzüne çıkarmış ve ABD ve NATO'nun AB için önemini hatırlatmıştır. Buna rağmen stratejik özerklik arayışı, farklı politika alanlarında da olsa AB'nin geleceği tartışmalarında yerini korumaktadır.

Konferans'ın en çok eleştiri alan taraflarından biri, Avrupa'nın geleceğinin parçası olan aday ve potansiyel aday ülkelerin konferansa katılımına imkân verilmemiş olmasıdır. AB'nin AGK'ya sadece AB ülkelerinin vatandaşlarını dâhil ederek, Balkan ülkeleri ve Türkiye gibi aday ülkeleri ve vatandaşlarını dışarda tutması, kapsayıcılık ve katılımcılık açılarından sorunlu bir yaklaşım olarak görülmüştür.

Avrupa Siyasi Topluluğu (AST)

Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik saldırgan tutumu, Avrupa'daki jeopolitik ortamı, AB'nin komşularıyla, özellikle de aday ve potansiyel aday ülkelerle ilişkilerini yeniden yapılandırmasını gerektirecek şekilde değiştirmiştir. Günümüzün jeopolitik sınamaları, daha geniş bir Avrupa'da, daha fazla birlik ve dayanışmayı gerekli kılmaktadır. Bu zeminde, Fransa Cumhurbaşkanı Macron, 9 Mayıs 2022 tarihinde AGK'nın kapanış konuşmasında, giderek artan aday ülke sayısı ile sonu gelmeyen ve öngörülemeyen katılım süreçlerine cevaben bir Avrupa Siyasi Topluluğu'nun (AST) kurulması önerisinde bulunmuştur.

Başlangıçta AST'nin, yeni genişleme dalgaları uzun ve zorlu bir uyum süreci gerektireceğinden, hâlihazırdaki 10 genişleme ülkesi ile daha derin bir ilişki tesis edilmesini önereceği ve farklı gruplamalarla farklı politika alanlarında bir tür aşamalı katılım ya da farklı düzeylerde bütünleşmeye gidilmesini önereceği düşünülmüştü.

AST, ilk kez 6 Ekim 2022 tarihinde Prag'da, Çekya AB Konseyi Dönem Başkanlığı'nda, 44 Avrupalı Devlet ve Hükûmet Başkanının katılımıyla toplanmıştır. Liderler, AST'nin Avrupa Konseyi veya Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı gibi mevcut pan-Avrupa kuruluşlarına/yapılarına bir alternatif olmayacağını ve AB genişlemesini ikame etmeyeceğinin altını çizmiştir. AST'nin, mevcut zorluklar karşısında, güvenlik ve savunma, iklim değişikliği, bağlantısallık, enerji, göç ve ekonomik toparlanma gibi ortak endişe konularında Avrupa ulusları arasında siyasi diyalog ve işbirliğini güçlendirmeye çalışacağı vurgulanmıştır. İkinci AST Zirvesi, Haziran 2023'te Moldova'da gerçekleştirilecektir.

Birleşik, daha geniş bir Avrupa veya AST yeni hedefler değildir. Bu amaçla, 1954'te başlatılan Avrupa Savunma ve Siyasi Toplulukları (EDC/EPC) fikrinden, Fransa eski Cumhurbaşkanı François Mitterrand tarafından önerilen Avrupa Konfederasyonuna ve 1998'den 2005'e kadar aralıklarla gerçekleşen Avrupa Konferansına kadar uzanan farklı bütünleşme düzeyleri ve farklı şekillerde çok sayıda girişimde bulunulmuştur. Bu girişimlerin tamamı çağdaş Avrupa tarihinin arşivlerinde entelektüel çabalar olarak yer almış ancak hiçbirisi, Avrupa uluslarının tümünü birleştirici bir yapı olarak benimsenmemiştir. Yeni AST, bu tür fikirlerin en sonuncusu olarak ortaya çıkmıştır ve nasıl tasarlanacağına ve neye odaklanması gerektiğine dair pek çok soru mevcuttur.

AST'nin AB ile çok farklı düzey ve tarzlarda ilişki ve işbirliği içinde bulunan ülkeleri mevcut pozisyonlarında bir değişikliğe gerek olmaksızın biraraya getirebilmesi, Zirve'nin başarısı olarak değerlendirilebilir. Öte yandan, AB üyeliğine bir alternatif oluşturmaması kaydıyla, aday ülkelerin katılım sürecinde karşılaştığı sınamalar ve bilhassa AB'ye katılım sürecinin uzunluğu göz önünde bulundurulduğunda, aday ve potansiyel aday ülkelerin AB yapı ve kurumlarıyla farklı iletişim ve işbirliği platformlarında biraraya gelmelerine imkan sağlanmasının müzakere sürecine de olumlu yansımaları olacaktır. AB'ye katılmayı amaçlamayan ülkeler bakımından AST, Avrupa'nın ortak çıkarları için strateji geliştirme ve karar alma süreçlerinde etkili olabilmek için de önemli bir fırsattır.

Esasen Ukrayna'daki savaşla birlikte Avrupa'da, AB genişlemesinin bir gereklilik olduğu yönünde görüş birliği sağlanmıştır. Bununla birlikte hemen herkes, mevcut kurumsal yapıda genişlemenin kolaylıkla mümkün olmadığı ve genişleme politikasında köklü bir reforma ihtiyaç duyulduğu konusunda hemfikirdir. Bu durum, AST'nin, aday ülkelerin Birlik'e katılım isteklerini canlı ve aktif tutmanın yanı sıra, genişleme politikasının reformunu teşvik etme ve şekillendirmede güvenilir bir rol üstlenmesini de sağlayabilecektir. Yine de böyle bir beklenti, büyük ölçüde AST'nin nasıl tasarlanacağına bağlı olduğundan birçok endişe de sözkonusudur.

AST genişleme sürecini canlandırabilecek olmakla birlikte Birlik'e katılmayı hedefleyen ülkeler için "bekleme odası" haline de gelebilecektir. AST'nin genişleme politikasını nasıl ele alacağı henüz netlik kazanmamıştır.

Sonuç olarak, genişleme ve derinleşme bağlamında, esasında AB düzeyinde uzunca bir zamandır devam etmekte olan, “çok vitesli Avrupa”, “a la carte Avrupa” gibi farklı isimlerle ortaya atılan ve temelde farklılaştırılmış ve esnek bir bütünleşme anlayışını merkeze alan tartışmalar halen geçerliliğini korumaktadır. Ancak halihazırda, liderler seviyesinde katılım sağlanan AST, esnek bütünleşmeye yönelik atılan bir adımdan çok, mevcut sınamalar karşısında ülkeler arasında danışma, işbirliği ve dayanışmayı güçlendirmeye yönelik yılda iki kez toplanan bir oluşum olarak değerlendirilmektedir. Öte yandan, AB, AST ile tüm Avrupa’yı yanında tuttuğu izlenimi de oluşturmakta ve küresel gücünü ve ağırlığını artırmayı amaçlamaktadır.

AB PROGRAMLARI VE AJANSLARI

AB Programları, AB politikalarının önemli uygulama araçları arasında yer alan ve AB düzeyinde belirlenen hedeflere ulaşılmasını amaçlayan belirli alanları kapsayacak şekilde, AB üye ülkeleri, aday ülkeler ile diğer katılımcı ülkeler arasında işbirliğini teşvik etmek üzere uygulanan faaliyetler bütünüdür.

Vatandaşlar, işletmeler, STK'lar, kamu kurumları ve üniversiteler, genel politika ve strateji öncelikleri doğrultusunda hazırladıkları projeler aracılığıyla AB Programları'ndan istifade edebilmektedir. AB Programları ülkeler arası işbirliğinin geliştirilmesini amaçladığından, programlara başvuruların genel olarak farklı ülkelerden ortaklarla yapılması gerekmektedir.

AB Programları, Çok Yıllı Mali Çerçeve (ÇYMÇ) olarak adlandırılan yedi yıllık genel bütçe çerçevesinde AP ve Konsey'in onayı ile yürürlüğe konulan kurucu mevzuata dayanılarak uygulanmaktadır. Programlar, teklif çağrılarını yayımlayan Avrupa Komisyonu'nun ilgili genel müdürlükleri, yürütme ajansları ve/veya ulusal ajanslar tarafından yürütülmektedir. Programların bütçesi, AB üye ülkeleri için AB genel bütçesinden sağlanan tahsisat ile katılımcı ülkelerin ödedikleri katılım paylarından oluşmaktadır.

Programların önemli bir bölümü merkezi çağrılar kapsamında yönetilmekte, başvurular doğrudan Avrupa Komisyonu'na yapılmakta ve bağımsız uzmanlar tarafından değerlendirilmektedir. Ülke merkezli çağrılarda ise başvurular, katılımcı ülkede bulunan ulusal ajanslara yapılmakta ve bağımsız uzmanlar tarafından değerlendirilmektedir. Değerlendirme aşamasını geçen projeler, ajanslar aracılığıyla desteklenmektedir.

2021-2027 Dönemi AB Programları:

- Ufuk Avrupa Programı
- Erasmus+ Programı
- Avrupa Dayanışma Programı
- Sivil Koruma Mekanizması
- Gümrükler Programı
- Yaratıcı Avrupa Programı
- Tek Pazar Programı
- Dijital Avrupa Programı
- InvestEU Programı
- AB Uzay Programı
- LIFE Programı
- Sığınma ve Göç Fonu
- Entegre Sınır Yönetimi Fonu

AB Ajansları

1. Topluluk Ajansları:

- Avrupa Havacılık Emniyeti Ajansı (EASA)
- Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı (FRA)
- Özgürlük, Güvenlik ve Adalet Alanında Büyük Ölçekli Bilişim Teknolojileri Sistemleri (BT) Operasyonel Yönetimi Avrupa Ajansı (eu-LISA)
- Avrupa Araştırma Konseyi Yürütme Ajansı (ERCEA)
- Avrupa Araştırma Yürütme Ajansı (REA)
- Avrupa İklim, Altyapı ve Çevre Yürütme Ajansı (CINEA)
- Avrupa Yenilik Konseyi ve KOBİ Yürütme Ajansı (EISMEA)
- Avrupa Uzay Programı Ajansı (EUSPA)
- Avrupa Çevre Ajansı (EEA)
- Avrupa Kimyasallar Ajansı (ECHA)
- Avrupa Demiryolları Ajansı (ERA)
- Avrupa Menkul Kıymetler ve Sermaye Piyasaları Otoritesi (ESMA)
- Topluluk Bitki Çeşitleri Ofisi (CPVO)
- Avrupa İlaç Ajansı (EMA)
- Avrupa Balıkçılık Kontrol Ajansı (EFCA)
- Avrupa İş Sağliğı ve Güvenliğı Ajansı (OSHA)
- Avrupa Yaşam ve Çalışma Koşullarının İyileştirmesi Vakfı (Eurofund)
- Avrupa Gıda Güvenliğı Otoritesi (EFSA)
- Avrupa Hastalıkların Önlenmesi ve Kontrolü Merkezi (ECDC)
- Avrupa Eğitim Vakfı (ETF)
- Avrupa Cinsiyet Eşitliğı Enstitüsü (EIGE)
- AB Kurumları Tercüme Merkezi (CdT)
- Avrupa Yenilikçilik ve Teknoloji Enstitüsü (EIT)
- EURATOM Tedarik Ajansı (ESA)
- AB Sığınma Ajansı (EUAA)
- Avrupa Sınır ve Güvenlik Ajansı (FRONTEX)
- Avrupa Deniz Güvenliğı Ajansı (EMSA)
- Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığını İzleme Merkezi (EMCDDA)
- Enerji Regülatörleri İşbirliğı Ajansı (ACER)
- Avrupa Ağ ve Bilgi Güvenliğı Ajansı (ENISA)
- Avrupa Elektronik Haberleşme Düzenleyicileri Kurumu (BEREC)
- Avrupa Mesleki Eğitimi Geliştirme Merkezi (Cedefop)
- Avrupa Sigorta ve Mesleki Emeklilik Otoritesi (EIOPA)

- İç Pazarın Uyumlaştırılması Ofisi – Ticari Markalar ve Tasarım (OHIM)

2. Ortak Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikaları Ajansları

- Avrupa Savunma Ajansı (EDA)
- Avrupa Birliği Güvenlik Çalışmaları Enstitüsü (ISS)
- Avrupa Birliği Uydu Merkezi (EUSC)

3. Suçla Mücadelede Polis İşbirliği Ajansları

- Avrupa Polis Koleji (CEPOL)
- AB Ceza Hukuku İşbirliği Ajansı (EUROJUST)
- AB Kolluk İşbirliği Ajansı (EUROPOL)

4. İdari Ajanslar

- Avrupa Eğitim ve Kültür Yürütme Ajansı (EACEA)
- Avrupa Sağlık ve Dijital Ajansı (HaDEA)
- Akıllı Enerji Yürütme Ajansı (IEEA)

Ülkemizin 2021-2027 döneminde 13 Birlik Programı ve Ajansına katılımı öngörülmektedir. Bu çerçevede çalışmalar sürdürölmekte olup, ölkemizin AB Programları'na katılımına ilişkin ayrıntılı bilgi kitapçığın ikinci kısmında yer almaktadır.

II. BÖLÜM:

TÜRKİYE-AB İLİŞKİLERİ ve KATILIM SÜRECİMİZ

TÜRKİYE- AVRUPA BİRLİĞİ (AB) İLİŞKİLERİNE AİT BAZI ÖNEMLİ TARİHLER

31 Temmuz 1959	Türkiye, Avrupa Ekonomik Topluluğu'na (AET) ortaklık için başvurmuştur.
12 Eylül 1963	Türkiye ile AET arasında Ortaklık Anlaşması ("Ankara Anlaşması") imzalanmıştır.
1 Aralık 1964	Türkiye'nin AET'ye tam üyeliğini nihai hedef olarak ortaya koyan "Ankara Anlaşması" yürürlüğe girmiştir.
1 Aralık 1964	Türkiye-AET Ortaklık Konseyi'nin 1. dönem toplantısı yapılmıştır.
16-17 Mayıs 1966	Türkiye-AET Karma Parlamento Komisyonu (KPK) 1. Dönem Toplantısı yapılmıştır.
23 Kasım 1970	Gümrük Birliği'ne ilişkin kuralları içeren Katma Protokol imzalanmıştır.
1 Ocak 1973	Katma Protokol yürürlüğe girmiş ve böylece AET ile Türkiye arasında Gümrük Birliği'nin tesis edilmesi için öngörülen 22 yıllık "Geçiş Dönemi" başlamıştır.
30 Haziran 1980	Ortaklık Konseyi toplantısında, tarım ürünlerinin tamamına yakın bir kısmında AB ¹⁶ tarafından Türkiye'ye uygulanan gümrük vergilerinin 1987 yılına kadar sıfırlanması kararlaştırılmıştır ¹⁷ .
22 Ocak 1982	12 Eylül 1980 askeri darbesi sonrasında, AP, Konsey ve Komisyon'dan Türkiye'ye yapılacak mali yardımların, insan haklarına saygı ve demokratik özgürlükler temin edilene kadar askıya alınmasını talep etmiş, Türkiye'de genel seçimlerin yapılması ve TBMM'nin göreve başlamasına kadar KPK'nın AB kanadının görevinin yenilenmemesi kararını almıştır.
16 Eylül 1986	12 Eylül 1980 tarihinden itibaren Daimi Temsilciler düzeyinde toplanan Türkiye-AET Ortaklık Konseyi, Bakanlar düzeyinde toplanmıştır. Böylece, 12 Eylül darbesinden itibaren fiilen dondurulmuş olan Türkiye-AET ilişkilerinin yeniden canlandırılması süreci başlamıştır.
1 Aralık 1986	Ortaklık Konseyi, Katma Protokol'ün 36. maddesi uyarınca 1976-1986 arasında taraflar arasında serbest dolaşımın kademeli olarak sağlanmasına yönelik kararı alamadığından, Türkiye'nin iş gücünün serbest dolaşımı hakkı yürürlüğe girememiştir.
14 Nisan 1987	Türkiye, Avrupa Topluluğu'na (AT) tam üye olmak üzere, Roma Antlaşması'nın 237., Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (AKÇT) Antlaşması'nın 98. ve EURATOM Antlaşması'nın 205. maddelerine istinaden ayrı ayrı başvurmuştur.
15 Eylül 1988	AP, KPK çalışmalarına yeniden başlama kararı almıştır.
18 Aralık 1989	Komisyon, Türkiye'nin tam üyelik başvurusu konusuna ilişkin "Görüş"ünde (Avis), Türkiye'nin Topluluğa katılmaya ehil olmakla birlikte, Topluluğun kendi iç pazarını tamamlayabilme sürecinden önce (1992), yeni bir üye kabul edilemeyeceğini ve Türkiye'nin katılımından önce ekonomik, sosyal ve siyasal alanda gelişmesine ihtiyaç bulunduğunu belirtmiştir.

¹⁶ Kolay anlaşılabilir olması bakımından "AB" ifadesi, geçmişe dönük olarak da kullanılmıştır

¹⁷ 19 Eylül 1980 tarih ve 1/80 sayılı Orta klık Konseyi Kararı

6 Mart 1995	Gümrük Birliği'nin "Son Dönemi"nin Uygulamaya Konmasına İlişkin 1/95 sayılı Türkiye-AT Ortaklık Konseyi Kararı alınmıştır.
31 Aralık 1995	"Ankara Anlaşması" uyarınca, Türkiye'nin AB ile bütünleşmesinde 22 yıl sürmesi öngörülen "Geçiş Dönemi" tamamlanmıştır.
1 Ocak 1996	Türkiye ile AB arasında sanayi ürünleri ile işlenmiş tarım ürünlerini kapsayan Gümrük Birliği tesis edilmiştir.
19 Şubat 1996	Türkiye-AB GBOK ilk toplantısını gerçekleştirmiştir.
25 Temmuz 1996	Türkiye-AKÇT Serbest Ticaret Anlaşması imzalanmıştır.
12-13 Aralık 1997	Lüksemburg'daki AB Konseyi'nde, AB'nin Beşinci Genişlemesine dair alınan kararlarda, aday ülkeler arasında Türkiye sayılmamış, ancak üyeliğe ehil olduğu belirtilmiştir.
14 Aralık 1997	Türkiye, Lüksemburg Zirvesi sonrasında AB ile siyasi diyalogun dondurulması kararını almıştır.
4 Mart 1998	Türkiye-AB ilişkilerinin geliştirilmesine yönelik olarak Komisyon tarafından hazırlanan "Türkiye için Avrupa Stratejisi" başlıklı belge açıklanmıştır.
12 Mart 1998	Türkiye, Londra'da gerçekleştirilen Avrupa Konferansı'na davet edilmesine rağmen, bu Konferans'a katılmamayı tercih etmiştir.
17 Aralık 1998	Komisyon tarafından hazırlanan ilk İlerleme Raporu ve Genişleme Stratejisi yayımlanmıştır ¹⁸ .

¹⁸ Türkiye'ye ilişkin izleyen İlerleme Raporu ve Genişleme Stratejileri'nin yayımlanma tarihleri:

13 Ekim 1999	1999 yılı İlerleme Raporu ve Genişleme Stratejisi
8 Kasım 2000	2000 yılı İlerleme Raporu ve Genişleme Stratejisi
13 Kasım 2001	2001 Yılı İlerleme Raporu ve Genişleme Stratejisi
9 Ekim 2002	2002 yılı İlerleme Raporu ve Genişleme Stratejisi
5 Kasım 2003	2003 yılı İlerleme Raporu ve Genişleme Stratejisi
6 Ekim 2004	2004 yılı İlerleme Raporu ve Tavsiye Belgesi
9 Kasım 2005	2005 yılı İlerleme Raporu ve Genişleme Stratejisi
8 Kasım 2006	2006 yılı İlerleme Raporu ve "2006-2007 Genişleme Stratejisi"
6 Kasım 2007	2007 yılı İlerleme Raporu ve "2007-2008 Genişleme Stratejisi"
5 Kasım 2008	2008 yılı İlerleme Raporu ve "2008-2009 Genişleme Stratejisi"
14 Ekim 2009	2009 yılı İlerleme Raporu ve "2009-2010 Genişleme Stratejisi"
9 Kasım 2010	2010 yılı İlerleme Raporu ve "2010-2011 Genişleme Stratejisi"
12 Ekim 2011	2011 yılı İlerleme Raporu ve "2011-2012 Genişleme Stratejisi"
10 Ekim 2012	2012 yılı İlerleme Raporu ve "2012-2013 Genişleme Stratejisi"
16 Ekim 2013	2013 yılı İlerleme Raporu ve "2013-2014 Genişleme Stratejisi ve Başlıca Zorluklar Bildirimi"
8 Ekim 2014	2014 yılı İlerleme Raporu ve "2014-2015 Genişleme Stratejisi ve Başlıca Zorluklar Bildirimi"
10 Kasım 2015	2015 yılı Türkiye (İlerleme) Raporu ve Genişleme Stratejisi
9 Kasım 2016	2016 yılı Türkiye (İlerleme) Raporu ve Genişleme Stratejisi
17 Nisan 2018	2018 yılı Türkiye (İlerleme) Raporu ve Genişleme Stratejisi
29 Mayıs 2019	2019 yılı Türkiye (İlerleme) Raporu ve Genişleme Stratejisi
6 Ekim 2020	2020 yılı Türkiye (İlerleme) Raporu ve Genişleme Stratejisi
19 Ekim 2021	2021 yılı Türkiye (İlerleme) Raporu ve Genişleme Stratejisi
12 Ekim 2022	2022 yılı Türkiye (İlerleme) Raporu ve Genişleme Stratejisi

10-11 Aralık 1999	Helsinki’de düzenlenen AB Konseyi’nde Türkiye’ye resmi olarak adaylık statüsü tanınmıştır.
11 Nisan 2000	3/2000 sayılı Türkiye-AB Ortaklık Konseyi Kararı ile Ortaklık Komitesi altında 8 adet Alt-Komite kurulmuştur.
4 Temmuz 2000	4587 sayılı Kanun ile Başbakanlığa bağlı bir kurum olarak Avrupa Birliği Genel Sekreterliği kurulmuştur.
8 Mart 2001	AB Bakanlar Konseyi, Türkiye için Katılım Ortaklığı Belgesi’ni kabul etmiştir.
19 Mart 2001	“Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı” 2001/2129 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kabul edilmiştir.
12-13 Aralık 2002	Kopenhag’daki AB Konseyi’nin sonuç bildirgesinde, <i>“Türkiye’nin Kopenhag siyasi kriterlerini karşıladığına karar verilmesi halinde, 2004 Aralık ayında yapılacak Zirve’de, Türkiye ile AB arasında üyelik müzakerelerinin gecikme olmaksızın başlatılacağı”</i> ifadesine yer verilmiştir.
19 Mayıs 2003	AB Bakanlar Konseyi Türkiye için gözden geçirilmiş Katılım Ortaklığı Belgesi’ni kabul etmiştir.
23 Haziran 2003	“Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı” 2003/5930 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kabul edilmiştir.
1 Mayıs 2004	GKRY’nin de aralarında bulunduğu on ülke AB üyesi olmuştur.
17 Haziran 2004	Brüksel’de düzenlenen AB Konseyi’nin sonuç bildirgesinde, <i>“AB Bakanlar Konseyi Türkiye’yi, yeni üye ülkelerin katılımı bağlamında Ankara Anlaşması’nın uyarlanması konusundaki müzakereleri, Topluluk ve 25 üye ülke adına Komisyon’la sonuçlandırmaya davet etmektedir.”</i> ifadesine yer verilmiştir.
22 Haziran 2004	Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi (AKPM), Türkiye’nin Avrupa Konseyi üyeliğinden kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirdiği sonucuna varmış ve üzerindeki denetimin sona erdirilmesini kararlaştırmıştır.
6 Ekim 2004	Komisyon, 2004 yılı İlerleme Raporu ve rapora bağlı Tavsiye Belgesi’nde, Türkiye’nin siyasi kriterleri yeterli ölçüde karşıladığını belirterek, Birliğe katılım müzakerelerinin başlatılması tavsiyesinde bulunmuştur.
29 Ekim 2004	“AB Anayasal Antlaşması” Roma’da imzalanmıştır. Anayasa ile birlikte imzaya açılan Nihai Senet ise üye ülkelerin yanı sıra Anayasa’ya ilişkin çalışmalarını yürüten Hükümetlerarası Konferans’a katılan aday ülkeler (Türkiye, Bulgaristan ve Romanya) tarafından da imzalanmıştır. Ulusal onay aşaması için 25 üye ülkeye 1 Kasım 2006 tarihine kadar süre tanınmıştır.
16-17 Aralık 2004	Brüksel’de gerçekleştirilen AB Konseyi’nde Türkiye’nin Kopenhag Siyasi Kriterleri’ni yeterince karşıladığı teyit edilmiş ve Türkiye ile katılım müzakerelerinin 3 Ekim 2005 tarihinde başlaması karara bağlanmıştır.
29 Mayıs 2005	Avrupa Anayasası referandumunda, Fransız halkı olumsuz oy kullanmıştır.
1 Haziran 2005	Avrupa Anayasası referandumunda, Hollanda halkı olumsuz oy kullanmıştır.
29 Temmuz 2005	Ankara Anlaşması’nın AB’nin 1 Mayıs 2004 tarihli 5. Genişlemesi doğrultusunda uyarlanması ve Gümrük Birliği uygulamalarının yeni AB

- üyelerini de kapsayacak şekilde genişletilmesine yönelik Ek Protokol Türkiye tarafından imzalanmıştır. Söz konusu imzanın Ek Protokol’de atıfta bulunulan GKRY’nin tanınması anlamına gelmeyeceğine ilişkin aynı gün yayımlanan deklarasyon AB Bakanlar Konseyi Dönem Başkanlığına (BK) iletilmiştir.
- 21 Eylül 2005 AB’nin Türkiye’nin 29 Temmuz 2005 tarihli deklarasyonuna cevaben yayımladığı karşı deklarasyonunda, “tüm AB üyesi devletlerin tanınması, katılım sürecinin zaruri bir parçasıdır” ifadesi yer almıştır.
- 3 Ekim 2005 AB, Türkiye ile katılım müzakerelerinin genel ilkelerini ortaya koyan Müzakere Çerçeve Belgesi’ni onaylamıştır. Belgede, müzakerelerin ortak hedefinin üyelik olduğu, ancak sonucun önceden garanti edilemeyen ucu açık bir süreç olduğu ifade edilmiştir.
- 3 Ekim 2005 Lüksemburg’da yapılan Hükümetlerarası Konferans ile Türkiye-AB arasında tam üyelik müzakereleri başlamıştır.
- 20 Ekim 2005 Üyelik müzakerelerinin ilk aşamasını oluşturan "Tarama Süreci", Bilim ve Araştırma faslında "Tanıtıcı Tarama" toplantısı ile başlamıştır. Tüm fasıllardaki “Tanıtıcı” ve “Ayrıntılı” tarama toplantıları 13 Ekim 2006 tarihinde tamamlanmıştır.
- 23 Ocak 2006 AB Bakanlar Konseyi Türkiye için gözden geçirilmiş Katılım Ortaklığı Belgesi’ni kabul etmiştir.
- 12 Haziran 2006 “25-Bilim ve Araştırma” faslı müzakerelere açılmış ve geçici olarak kapatılmıştır.
- 11 Aralık 2006 AB Genel İşler Konseyi, 29 Kasım 2006 tarihinde yayımlanan Komisyon Tavsiyesi’ni kabul ederek, Türkiye’nin Ek Protokol’e ilişkin taahhütlerini yerine getirdiğini doğrulayana kadar, 8 fasılda¹⁹ müzakerelerin askıya alınmasını ve hiçbir faslın geçici olarak kapatılmamasını kararlaştırmıştır.
- 14-15 Aralık 2006 Brüksel’deki AB Konseyi’nde, GİK’in 11 Aralık 2006 tarihli önerisi aynen kabul edilmiştir.
- 29 Mart 2007 “20-İşletmeler ve Sanayi Politikası” faslı müzakerelere açılmıştır.
- Haziran 2007 Dönemin Fransa Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy, 5 faslın²⁰ müzakereye açılmasına, bu fasılların “üyelikle doğrudan ilgili olması” gerekçesiyle izin vermeyeceğini açıklamıştır.
- 26 Haziran 2007 “18-İstatistik” ve “32-Mali Kontrol” fasılları müzakerelere açılmıştır.
- 13 Aralık 2007 Fransa ve Hollanda’daki referandumlarda reddedilen AB Anayasası’nın yerini alan Lizbon Antlaşması AB Konseyi’nde imzalanmıştır.
- 19 Aralık 2007 “28-Tüketicinin ve Sağlığın Korunması” ile “21-Trans-Avrupa Ağları” fasılları müzakerelere açılmıştır.
- 18 Şubat 2008 AB Bakanlar Konseyi Türkiye için gözden geçirilmiş Katılım Ortaklığı Belgesi’ni kabul etmiştir.

¹⁹ “1-Malları Serbest Dolaşımı”, “3-İş Kurma Hakkı ve Hizmet Sunum Serbestisi”, “9-Mali Hizmetler”, “11-Tarım ve Kırsal Kalkınma”, “13-Balıkçılık”, “14-Taşımacılık Politikası”, “29-Gümrük Birliği”, “30-Dış İlişkiler”.

²⁰ “11-Tarım ve Kırsal Kalkınma”, “17-Ekonomik ve Parasal Politika”, “22-Bölgesel Politika ve Yapısal Araçların Eşgüdümü”, “33-Mali ve Bütçesel Hükümler”, “34-Kurumlar”.

17 Haziran 2008	“6-Şirketler Hukuku” ve “7-Fikri Mülkiyet Hukuku” fasılları müzakerelere açılmıştır.
19 Aralık 2008	“4-Sermayenin Serbest Dolaşımı” ile “10-Bilgi Toplumu ve Medya” fasılları müzakerelere açılmıştır.
31 Aralık 2008	“Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine ilişkin Türkiye Ulusal Programı” 2008/14481 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kabul edilmiştir.
30 Haziran 2009	“16-Vergilendirme” Faslı müzakerelere açılmıştır.
1 Aralık 2009	Lizbon Antlaşması 27 üye ülkede onay sürecinin tamamlanmasının ardından yürürlüğe girmiştir.
8 Aralık 2009	GKRY yaptığı bir açıklamayla tek taraflı olarak 6 faslın ²¹ açılmasını engelleyeceğini açıklamıştır.
21 Aralık 2009	“27-Çevre” Faslı müzakerelere açılmıştır.
30 Haziran 2010	“12-Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Sağlığı Politikası” Faslı müzakerelere açılmıştır.
18 Mart 2011	Avrupa Komisyonu Komşuluk Politikası ve Genişleme Müzakereleri Genel Müdürlüğü “21 No’lu Trans Avrupa Ağları” Faslı’nda Türkiye’nin teknik kapanış kriterini karşıladığına dair mektubu ülkemize iletmıştır.
8 Haziran 2011	27958 (mük.) sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 634 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Avrupa Birliği Bakanlığı kurulmuştur.
12 Ekim 2011	Avrupa Komisyonu, müzakere sürecine destek olmak üzere Olumlu Gündem ²² önermiştir.
5 Aralık 2011	GİK, “2011-2012 Genişleme Stratejisi” kapsamında, Türkiye ile Olumlu Gündem oluşturulmasını kabul etmiştir.
9 Mart 2012	Bu tarihten sonra 3 yıl süreyle Alt Komiteler toplanmamıştır.
17 Mayıs 2012	Olumlu Gündemin açılış toplantısı yapılmıştır. 23. Yargı ve Temel Haklar faslı Çalışma Grubu Olumlu Gündem kapsamında ilk toplantısını gerçekleştirmiştir.
1 Temmuz 2012	GKRY, AB Dönem Başkanlığını üstlendiğinden Türkiye-AB ilişkileri düşük seviyede seyretmiştir.
10 Aralık 2012	AB, Nobel Barış Ödülünü almıştır.
Şubat 2013	Cumhurbaşkanı Sarkozy’nin görevden ayrılması ardından, Fransa “22-Bölgesel Politika ve Yapısal Araçların Koordinasyonu” Faslı üzerindeki engelini kaldırmıştır.
5 Kasım 2013	“22-Bölgesel Politika ve Yapısal Araçların Koordinasyonu” Faslı müzakerelere açılmıştır.
16 Aralık 2013	AB ile “Vize Serbestisi Diyalogu Mutabakat Zaptı” ve “Geri Kabul Anlaşması” imzalanmıştır.
1 Ekim 2014	Türkiye-AB Geri Kabul Anlaşması, onay süreçlerinin Türkiye ve AB tarafından tamamlanıp gerekli bildirimlerin yapılmasının ardından üçüncü

²¹ “2-İşçilerin Serbest Dolaşımı”, “15-Enerji”, “23-Yargı ve Temel Haklar”, “24-Adalet, Özgürlük ve Güvenlik”, “26-Eğitim ve Kültür”, “31-Dış, Güvenlik ve Savunma Politikası”.

²² AB müktesebatına uyum, vize, hareketlilik ve göç, enerji, terörde mücadele, Türkiye’nin Birlik Programları’na katılımı, ticaret konuları gibi ortak çıkar alanlarını kapsamıştır.

	ülke vatandaşlarına ilişkin hükümleri hariç olmak üzere yürürlüğe girmiştir.
8 Kasım 2014	Reform Eylem Grubu'nun (REG) ilk toplantısı Ankara'da gerçekleştirilmiştir.
11 Şubat 2015	Çalışma yöntemi değiştirilen Alt Komiteler, 9 Mart 2012'den sonra tekrar toplanmaya başlamıştır.
20 Şubat 2015	Reform Eylem Grubu'nun (REG) ikinci toplantısı Ankara'da gerçekleştirilmiştir.
16 Mart 2015	Türkiye-AB Yüksek Düzeyli Enerji Diyalogu ilk toplantısı gerçekleştirilmiştir.
17 Mart 2015	Güney Gaz Koridoru'nun belkemiği olan TANAP'ın temel atma töreni gerçekleştirilmiştir.
6 Mayıs 2015	Türkiye'nin AB Sivil Koruma Mekanizmasına Katılım Anlaşması imzalanmıştır.
13 Temmuz 2015	Türkiye-AB Geri Kabul Anlaşması'nın uygulanmasına ilişkin konuları ele alacak Ortak Geri Kabul Komitesi'nin ilk toplantısı Brüksel'de yapılmıştır.
29 Kasım 2015	AB Kurumları Başkanları ve 28 üye ülke liderinin katılımıyla ilk Türkiye-AB Zirvesi (Liderler Toplantısı) Brüksel'de yapılmıştır. Ortak Bildiri kabul edilmiştir.
11 Aralık 2015	Reform Eylem Grubu'nun (REG) üçüncü toplantısı Ankara'da gerçekleştirilmiştir.
14 Aralık 2015	"17-Ekonomik ve Parasal Politika" Faslı müzakerelere açılmıştır.
25 Ocak 2016	Türkiye-AB Yüksek Düzeyli Siyasi Diyalog toplantısı Ankara'da düzenlenmiştir.
28 Ocak 2016	Türkiye-AB Yüksek Düzeyli Enerji Diyalogu ikinci toplantısı İstanbul'da düzenlenmiştir.
7 Mart 2016	İkinci Türkiye-AB Zirvesi (Liderler Toplantısı) Brüksel'de yapılmıştır.
18 Mart 2016	Üçüncü Türkiye-AB Zirvesi (Liderler Toplantısı) Brüksel'de yapılmıştır. Zirve sonucunda "Türkiye-AB 18 Mart Mutabakatı" kabul edilmiştir.
25-26 Nisan 2016	Türkiye-AB Birinci Yüksek Düzeyli Ekonomik Diyalog Toplantısı yapılmıştır.
23 Haziran 2016	BK'da 23 Haziran 2016 tarihinde yapılan referandum sonucunda AB'den çekilme (Brexit) kararı çıkmıştır.
30 Haziran 2016	"33-Mali ve Bütçesel Hükümler" Faslı müzakerelere açılmıştır.
15 Temmuz 2016	Türkiye'de gerçekleşen hain darbe girişimi sonrasında AB kurumlarından yeterli destek görülemediğinden ilişkilerde zor bir döneme girilmiştir.
9 Eylül 2016	Türkiye-AB Yüksek Düzeyli Siyasi Diyalog Toplantısı Ankara'da yapılmıştır.
24 Kasım 2016	AP, Türkiye ile katılım müzakerelerinin geçici olarak "dondurulmasına" ilişkin çağrıda bulunan kararı kabul etmiştir. Toplam 623 AP üyesinin katıldığı oylamada 479 kabul, 37 ret ve 107 çekimser oy kullanılmıştır.
13 Aralık 2016	AB Dışışleri Bakanları, GİK toplantısında biraraya gelmiştir. Slovak Dönem Başkanlığı'nın açıklaması olarak "şu an hüküm süren şartlar altında, yeni bir faslın müzakerelere açılması değerlendirilmemektedir " ifadesi metinde yer bulmuştur.
21 Aralık 2016	Avrupa Komisyonu Gümrük Birliği'nin güncellenmesi müzakerelerini başlatmak için Konsey'den yetki talep etmiştir.

25 Mart 2017	Roma Antlaşması'nın imzalanmasının 60. yıldönümü vesilesiyle, BK dışındaki 27 üye ülkenin lideri ile AB kurumlarının başkanları Roma Zirvesi'nde biraraya gelmişlerdir.
16 Nisan 2017	Türkiye'de Cumhurbaşkanlığı yönetim şekli için anayasa değişikliği referandumu yapılmış ve kabul edilmiştir.
25 Nisan 2017	Türkiye, AKPM Genel Kurulu tarafından alınan 2156 (2017) sayılı Karar ile 2004 yılından bu yana tabi olduğu denetim sonrası diyalog sürecinden çıkartılarak yeniden denetim sürecine sokulmuştur.
25 Mayıs 2017	Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan, AB Konseyi Başkanı Donald Tusk (Polonya), Avrupa Komisyonu Başkanı Jean-Claude Juncker (Lüksemburg) ve AP Başkanı Antonio Tajani (İtalya) ile Brüksel'de görüşmüşlerdir.
25 Temmuz 2017	Brüksel'de Türkiye-AB Bakanlar/Komiserler Düzeyinde Siyasi Diyalog Toplantısı yapılmıştır.
19-20 Ekim 2017	AB Konseyi marjında IPA fonlarının miktarı ve işleyişinin müzakere süreciyle uyumlaştırılması konusunda çalışma yapmak üzere Komisyon talimatlandırılmıştır.
27 Kasım 2017	Türkiye-AB Birinci Yüksek Düzeyli Ulaştırma Diyalogu Toplantısı yapılmıştır.
28 Kasım 2017	Türkiye-AB Terörizmle Mücadele İstişareleri gerçekleştirilmiştir.
8 Aralık 2017	Türkiye-AB İkinci Yüksek Düzeyli Ekonomik Diyalog Toplantısı yapılmıştır.
Şubat 2018	IPA-II Tüzüğü gereğince yapılan ara değerlendirme çalışması sonuçları ve önceden alınan siyasi karar doğrultusunda AB Türkiye'ye 2018, 2019 ve 2020 yıllarında mali yardım kesintisi yapmayı planlamıştır.
6 Şubat 2018	Komisyon tarafından hazırlanan "Batı Balkanlar için Güvenilir bir Genişleme Perspektifi ve AB'nin Batı Balkanlar'la Güçlendirilmiş Angajmanı" başlıklı belge açıklanmıştır. Türkiye, sözkonusu belgede yer almamıştır.
26 Mart 2018	Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan, AB Konseyi Dönem Başkanı Bulgaristan Başbakanı Borisov, AB Konseyi Başkanı Donald Tusk (Polonya) ve Avrupa Komisyonu Başkanı Jean-Claude Juncker'in (Lüksemburg) katılımıyla Varna'da Türkiye-AB Zirvesi (Liderler Toplantısı) düzenlenmiştir.
17 Nisan 2018	Avrupa Komisyonu 2018 yılı Genişleme Strateji Belgesi ve Türkiye Ülke (İlerleme) Raporu'nu yayımlamıştır.
17 Mayıs 2018	AB-Batı Balkanlar Zirvesi Sofya'da gerçekleştirilmiştir. Türkiye Zirve'ye davet edilmemiştir.
26 Haziran 2018	GİK toplantısı sonucunda kabul edilen kararlarda katılım müzakerelerimizin fiilen durma noktasına geldiğine yer verilmiştir.
28-29 Haziran 2018	AB Konseyi'nde, ülkemizdeki geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik AB Sığınmacı Mali İmkânı'nın (Facility for Refugees in Türkiye-FRIT) ikinci 3 milyar Avroluk dilimi onaylanmıştır.

10 Temmuz 2018	Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne ilişkin 1 No'lu Cumhurbaşkanlığı Genelgesi yayımlanmış ve Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçiş tamamlanmıştır.
15 Temmuz 2018	Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçişle birlikte, Avrupa Birliği Bakanlığı, "Avrupa Birliği Başkanlığı" olarak adlandırılmış ve Dışışleri Bakanlığı'na bağlanmıştır.
19 Temmuz 2018	19 Temmuz 2018 tarihinden itibaren Olağanüstü Hal (OHAL) kaldırılmıştır.
8 Ağustos 2018	OHAL'in kaldırılmasını müteakip Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmesi'ne konulan çekinceler kaldırılmıştır.
29 Ağustos 2018	Reform Eylem Grubu'nun (REG) dördüncü toplantısı Ankara'da gerçekleştirilmiştir.
25 Ekim 2018	Siyasi Direktörler Düzeyindeki Türkiye-AB Siyasi Diyalog Toplantısı Ankara'da düzenlenmiştir.
22 Kasım 2018	Türkiye-AB Yüksek Düzeyli Siyasi Diyalog Toplantısı Ankara'da yapılmıştır.
28 Kasım 2018	126. Türkiye-AB Ortaklık Komitesi Toplantısı Brüksel'de yapılmıştır.
30 Kasım 2018	Ağır Suçlar ve Terörizmle Mücadele Konusunda Europol ile yetkili Türk Makamları Arasında Kişisel Verilerin Değişimine Dair Türkiye-AB Anlaşması'nın müzakerelerine başlanmıştır.
8 Aralık 2018	Avrupa Komisyonu, biyometrik pasaportlarla ilgili kriterin yerine getirildiğini teyit etmiştir. Bu çerçevede, vize serbestisi için belirlenen 72 yükümlülüğten geriye karşılanması gereken 6 yükümlülük kalmıştır.
11 Aralık 2018	Reform Eylem Grubu'nun (REG) beşinci toplantısı Ankara'da gerçekleştirilmiştir.
19-20 Aralık 2018	78. Türkiye-AB Karma Parlamento Komisyonu (KPK) toplantısı Ankara'da yapılmıştır.
15 Ocak 2019	Türkiye-AB Yüksek Düzeyli Ulaştırma Diyalogu Toplantısı Brüksel'de düzenlenmiştir.
20 Şubat 2019	Türkiye ile AB arasındaki üyelik müzakerelerinin askıya alınmasını öneren karar tasarısı, AP Dış İlişkiler Komisyonu'nda (AFET) oy çoğunluğuyla kabul edilmiştir.
27 Şubat 2019	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) ve Avrupa Ticaret ve Sanayi Odaları Birliği (EUROCHAMBERS) işbirliğinde yürütölen "Türkiye AB İş Dünyası Diyalogu Projesi" kapsamında Türkiye-AB Yüksek Düzeyli İş Diyalogu birinci toplantısı İstanbul'da gerçekleştirilmiştir.
28 Şubat 2019	Türkiye-AB Yüksek Düzeyli Ekonomik Diyalog'un üçüncü toplantısı İstanbul'da gerçekleştirilmiştir.
15 Mart 2019	54. Türkiye-AB Ortaklık Konseyi Toplantısı Brüksel'de yapılmıştır.
9 Mayıs 2019	Reform Eylem Grubu'nun (REG) altıncı toplantısı, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın başkanlığında Ankara'da gerçekleştirilmiştir.
23-26 Mayıs 2019	AP seçimleri yapılmıştır.
29 Mayıs 2019	Avrupa Komisyonu tarafından 2019 yılı Genişleme Strateji Belgesi ve Türkiye (İlerleme) Raporu yayımlanmıştır.

30 Mayıs 2019	Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan tarafından kamuoyuna açıklanan Yargı Reformu Stratejisi'nin uygulanmasına başlanmıştır.
18 Haziran 2019	AB Genel İşler Konseyi'nde Türkiye'ye ilişkin olarak "Konsey, Türkiye'nin AB'den uzaklaşmaya devam ettiğini not eder. 26 Haziran 2018 tarihli Kararları'nı hatırlatan Konsey, bu nedenle Türkiye'nin katılım müzakerelerinin fiilen durduğunu, başka fasılların açılmasının veya kapanmasının değerlendirilmediğini ve AB-Türkiye Gümrük Birliği'nin güncelleştirilmesine yönelik bir çalışmanın öngörülmediğini kaydeder" ifadesi yer almıştır. Ayrıca, ülkemizin Doğu Akdeniz'deki faaliyetlerine ilişkin olarak "Konsey'in, Komisyonu ve DİS'i, gecikmeden uygun önlemlerin alınmasına yönelik seçenekleri sunmaya davet eder" ifadesine yer verilmiştir.
8-9 Temmuz 2019	36. Dönem GBOK toplantısı Brüksel'de gerçekleştirilmiştir.
15 Temmuz 2019	AB DİK toplantısında, Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki faaliyetlerine karşı Kapsamlı Hava Taşımacılığı Anlaşması müzakerelerinin askıya alınması, Ortaklık Konseyi ve yüksek düzeyli diyalog toplantılarının şimdilik yapılmaması konusunda anlaşmaya varıldığını bildirmiştir. Ayrıca, Komisyon'un 2020 yılı için IPA fonlarında kesintiye gitme önerisini desteklediğini açıklamış ve Avrupa Yatırım Bankası'nı Türkiye'ye yönelik kredilerini gözden geçirmeye davet etmiştir.
13 Eylül 2019	Siyasi Direktörler Düzeyindeki Türkiye-AB Siyasi Diyalog Toplantısı Dışışleri Bakan Yardımcısı ve AB Başkanı Büyükelçi Faruk Kaymakcı'nın katılımıyla Brüksel'de yapılmıştır.
18 Eylül 2019	Türkiye-AB Vize Serbestisi Diyalogu kapsamında, kalan kriterlerin karşılanması ve karşılanan kriterlerin sürekliliğinin sağlanmasına yönelik, "AB ile Vize Serbestisi Diyalogu Süreci" konulu 2019/19 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi yayımlanmıştır.
4 Ekim 2019	2019/20 sayılı "AB'den Sağlanacak Katılım Öncesi Fonların ve AB Birlik Programlarına Katılımın Yönetimi" Cumhurbaşkanlığı Genelgesi yayımlanmıştır.
14 Ekim 2019	AB DİK toplantısında, Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki sondaj faaliyetleri ve Barış Pınarı Operasyonuna yönelik kararlar alınmıştır.
17 Ekim 2019	2019/22 sayılı "AB ile ilgili Çalışmaların Eşgüdümü" Cumhurbaşkanlığı Genelgesi yayımlanmıştır. Söz konusu Genelge uyarınca, Avrupa Birliği müktesebatına uyum çalışmalarının yürütülmesi ve eşgüdümü amacıyla mevcut İç Koordinasyon ve Uyum Komitesi (İKUK) Avrupa Birliği Eşgüdüm Kurulu (ABEK) adını almıştır.
17-18 Ekim 2019	AB Konseyi, DİK toplantısında 14 Ekim tarihinde alınan kararları kabul etmiştir.
25 Kasım 2019	ABEK toplantısı Dışışleri Bakan Yardımcısı ve Avrupa Birliği Başkanı Büyükelçi Faruk Kaymakcı'nın başkanlığında ve ilgili Bakan Yardımcılarının katılımıyla AB Başkanlığı'nda yapılmıştır.
30 Kasım 2019	TANAP'ın Batı Avrupa bağlantısına ilişkin tören gerçekleştirilmiştir.
1 Aralık 2019	Ursula von der Leyen Avrupa Komisyonu'nun yeni Başkanı olarak görevi devralmıştır.

6 Aralık 2019	Avrupa Komisyonu Başkan Yardımcısı Margaritis Schinas ve İçişleri Komiseri Ylva Johansson Ankara'ya resmi ziyarette bulunmuştur.
28 Ocak 2020	Fikri Mülkiyet Hakları Çalışma Grubu toplantısı Ankara'da gerçekleştirilmiştir.
30 Ocak 2020	İçişleri Bakanlığı ile Avrupa Sınır ve Sahil Güvenlik Ajansı (Frontex) arasında 2020-2022 İşbirliği Planı imzalanmıştır.
5 Şubat 2020	Avrupa Komisyonu "Katılım Sürecini Zenginleştirmek: Batı Balkanlar İçin Güvenilir Bir AB Perspektifi" başlıklı Bildirimi yayımlamıştır.
24 Şubat 2020	Dışişleri Bakan Yardımcısı ve AB Başkanı Büyükelçi Faruk Kaymakcı, Avrupa Komisyonu Başkan Yardımcısı Margaritis Schinas, AB Komşuluk ve Genişleme Komiseri Olivér Várhelyi ve Komşuluk Politikası ve Genişleme Müzakereleri Genel Müdür Yardımcısı Maciej Popowski'yle Brüksel'de bir araya gelmiştir.
4 Mart 2020	AB Konseyi Başkanı Charles Michel Ankara'yı ziyaret ederek Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan ile görüşmüştür.
9 Mart 2020	Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan Brüksel'i ziyaret ederek, AB Konseyi Başkanı Charles Michel ve Avrupa Komisyonu Başkanı Ursula von der Leyen ile 18 Mart Mutabakatı'nın güncellenmesini görüşmüşlerdir.
10 Haziran 2020	AP üyesi Ryszard Czarnecki (Polonya, Muhafazakâr-ECR) öncülüğünde, AP üyeleri, Türkiye-AB KPK TBMM Kanadı Eşbaşkanı İsmail Emrah Karayel başkanlığındaki TBMM heyeti, Dışişleri Bakan Yardımcısı ve AB Başkanı Büyükelçi Faruk Kaymakcı ve AP siyasi danışmanlarının katıldığı telekonferans toplantısıyla AB-Türkiye Dostluk Grubu kurulmuştur.
6-7 Temmuz 2020	Avrupa Komisyonu Başkan Yardımcısı/Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Josep Borrell ülkemize bir ziyaret gerçekleştirmiştir.
13 Temmuz 2020	AB DİK, Türkiye özel gündemiyle Brüksel'de toplanmıştır. Fransa tarafından talep edilen toplantıda, AB Yüksek Temsilcisi Josep Borrell tarafından AB-Türkiye arasındaki gerginliği azaltmaya yönelik yollar aranacağı söylenmiştir. Doğu Akdeniz'deki sondaj çalışmaları ve Türkiye'nin rolü konusuna yer verilmiş, Türkiye'nin AB açısından "stratejik önemini" koruduğu ve diyalogu sürdürmenin önemli olduğu vurgulanmıştır.
1 Eylül 2020	Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu Başkanı Büyükelçi Christian Berger, Türkiye'deki 4 yıllık görev süresini tamamlamış, 2 Eylül tarihinde ise Büyükelçi Nikolaus Meyer-Landrut göreve başlamıştır.
10 Eylül 2020	Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu Doğu Akdeniz'de yaşanan gelişmelere ilişkin olarak AP'de AFET tarafından düzenlenen oturuma video konferans aracılığıyla katılarak AP üyelerine hitap etmiştir.
1-2 Ekim 2020	1-2 Ekim 2020 tarihinde gerçekleşen AB Devlet ve Hükümet Başkanları Özel Zirvesi kararlarında, ülkemizin Yunanistan ve GKRY'ye yönelik yasadışı olduğu iddia edilen faaliyetlerini durdurması kaydıyla, Türkiye-AB ilişkilerinde olumlu bir gündemin başlatılabileceği belirtilmektedir. Söz konusu olumlu gündemin Gümrük Birliği, ticaretin kolaylaştırılması, halklar arasında temas, yüksek düzeyli diyaloglar ve halen devam eden 18 Mart Mutabakatı kapsamında göç alanında işbirliğini içereceği

- belirtilmekte, yeni gündemin harekete geçirilmesi için Komisyon Başkanı ve Yüksek Temsilci, öneri hazırlamaya davet edilmektedir.
- 6 Ekim 2020 Avrupa Komisyonu tarafından 2020 yılı Genişleme Strateji Belgesi ve Türkiye (İlerleme) Raporu yayımlanmıştır.
- 9 Aralık 2020 2 No'lu İç Pazar ve Rekabet Alt Komite toplantısı çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir.
- 10-11 Aralık 2020 10-11 Aralık 2020 tarihinde gerçekleşen AB Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi'nde, AB'nin Türkiye'yle işbirliği ve karşılıklı yarara dayanan ilişkiler geliştirilmesinde stratejik çıkarı bulunduğu yeniden teyit edilmiştir. Türkiye'nin, Birlik ve üye ülkelerle gerçek bir ortaklık kurmaya ve anlaşmazlıkları diyalog yoluyla ve uluslararası hukuka uygun olarak çözmeye hazır olduğunu göstermesi şartıyla, olumlu bir AB-Türkiye gündemi teklifinin masada yer almaya devam ettiği ve AB ile Türkiye arasında iletişim kanallarının korunmasının önemi vurgulanmıştır. Ayrıca, Yüksek Temsilci, Doğu Akdeniz Konferansının hazırlanması ve 2021 Mart ayına kadar Türkiye ile ilişkiler hakkında bir rapor hazırlanması konusunda görevlendirilmiştir.
- 31 Aralık 2020 TANAP-TAP aracılığıyla Batı Avrupa'ya gaz akışı başlamış, bu sayede AB'nin arz güvenliğine katkı sağlanmıştır.
- 20-22 Ocak 2021 Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, Avrupa Birliği, NATO ve Belçika'dan muhataplarımızla görüşmeler yapmak üzere Brüksel'i ziyaret etmiştir. Ziyarete, AB ile ilişkilerimizin tüm boyutları ve ülkemizin AB'ye üyelik süreci ele alınmış, güncel bölgesel ve uluslararası konular değerlendirilmiş ve ilişkilerin somut ve olumlu bir gündem temelinde ilerletilmesine ilişkin görüş alışverişinde bulunulmuştur.
- 24-25 Şubat 2021 8 No'lu Gümrükler, Vergilendirme, Uyuşturucu Kaçakçılığı ve Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesi Alt Komitesi çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir.
- 10-11 Mart 2021 Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) ve Avrupa Ticaret ve Sanayi Odaları Birliği (EUROCHAMBERS) işbirliğinde yürütülen "Türkiye AB İş Dünyası Diyalogu Projesi" kapsamında Türkiye-AB Yüksek Düzeyli İş Diyalogu toplantısı video konferans yöntemiyle gerçekleştirilmiştir.
- 25 Mart 2021 25 Mart 2021 tarihinde düzenlenen AB Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi'nde, "Doğu Akdeniz" başlığı altında Türkiye-AB ilişkilerine dair bazı kararlar kabul edilmiştir. Herhangi bir kısıtlayıcı tedbir/yaptırım kararına yer verilmeyen kararlarda, Doğu Akdeniz'de gerginliği artırıcı gelişmeler olması halinde yaptırım yoluna başvurulmasına yönelik atf korunmuştur. Bununla birlikte olumlu gündemi teşkil edebilecek unsurlara odaklanılmış, Gümrük Birliği'nin güncellenmesi, halktan halka temas ve hareketlilik ile kamu sağlığı, iklim değişikliği ve terörizmle mücadele ve bölgesel konularda yüksek diyalog mekanizmaları kurulması, ülkemizdeki Suriyelilere yardımda bulunulmaya devam edilmesi ve göç alanında işbirliğinin güçlendirilmesi gibi unsurlara yer verilmiştir. Ancak, bu unsurların hayata geçirilmesi, Doğu Akdeniz ve Kıbrıs konularında beklentilerin karşılanması koşuluna bağlanmış, hayata geçirilebilecek somut adımlar 24 Haziran 2021 tarihlerindeki AB Zirvesi'ne ertelenmiştir.

- 3 Nisan 2021 Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan tarafından kamuoyuna açıklanan İnsan Hakları Eylem Planı'nın uygulanmasına başlanmıştır.
- 6 Nisan 2021 AB Konseyi Başkanı Charles Michel ve Avrupa Komisyonu Başkanı Ursula von der Leyen, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın davetine icabetle, ülkemizi ziyaret etmişlerdir. Oturma düzeni hassasiyete neden olmuştur.
- 20-22 Nisan 2021 6 No'lu Ulaştırma, Çevre, Enerji Trans-Avrupa Ağları Alt Komitesi çevrimiçi gerçekleştirilmiştir.
- 7 Mayıs 2021 İçişlerinden Sorumlu AB Komiseri Ylva Johansson ülkemizi ziyaret etmiştir. Cumhurbaşkan Yardımcısı Fuat Oktay tarafından kabul edilen Johansson, Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu ve İçişleri Bakanı Süleyman Soylu ile görüşmüştür.
- 18 Haziran 2021 Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, Güney Doğu Avrupa Ülkeleri İşbirliği Süreci (GDAÜ) Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi ile Antalya Diplomasi Forumu'na (ADF) katılmak üzere ülkemizi ziyaret eden Avrupa Komisyonu Başkan Yardımcısı/Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Josep Borrell ile görüşmüştür.
- 21 Haziran 2021 Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan, Avrupa Komisyonu Başkanı Ursula von der Leyen ile bir telefon görüşmesi gerçekleştirmişlerdir.
- 24 Haziran 2021 24 Haziran tarihli AB Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi'nde "Türkiye" başlığı altında alınan kararlarda, AB'nin Türkiye-AB ilişkilerinde gelişme kat edilmesini, Doğu Akdeniz'deki sükûnet ortamının sürdürülebilir kılınmasına ve Kıbrıs meselesindeki gelişmelere bağlama yaklaşımı sürdürülmüştür. Mart Zirvesi kararlarında atıfta bulunulan "olumlu gündem" in unsurlarını hayata geçirmeye yönelik somut bir adım atılmamıştır. Gümrük Birliği'nin güncellenmesi kararının Zirve'nin yönlendirmesiyle alınabileceği ve göç, kamu sağlığı, iklim, terörizmle mücadele ve bölgesel konularda Yüksek Düzeyli Diyalog mekanizması kurulmasına yönelik gelişmelerin not edildiği kaydedilmiştir. Suriyeli sığınmacılara yönelik mali yardım AB'nin genel göç politikasının bir unsuru olarak sunulmuş, 18 Mart Mutabakatı'na atıfta bulunulmamıştır.
- 29 Haziran 2021 Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan, AB Konseyi Başkanı Charles Michel ile adı geçen talebi üzerine, Haziran Zirvesi'nde Türkiye-AB ilişkilerine dair kabul edilen kararlara ilişkin bir telefon görüşmesi gerçekleştirmişlerdir.
- 8-9 Temmuz 2021 37. Dönem GBOK toplantısı çevrimiçi gerçekleştirilmiştir.
- 6-7 Eylül 2021 AB Komşuluk ve Genişleme Komiseri Olivér Várhelyi ülkemize ilk ziyaretini gerçekleştirmiştir.
- 16 Eylül 2021 Türkiye-AB Yüksek Düzeyli İklim Diyalogu'nun ilk toplantısı Yeşil Mutabakattan Sorumlu Avrupa Komisyonu Kıdemli Başkan Yardımcısı Frans Timmermans ve Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum'un katılımlarıyla Brüksel'de gerçekleştirilmiştir.

23 Eylül 2021	Dışışleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, 76. BM Genel Kurulu görüşmeleri marjında New York'ta Avrupa Komisyonu Başkan Yardımcısı/Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Josep Borrell ile biraraya gelmiştir.
30 Eylül-1 Ekim 2021	5 No'lu Yenilikçilik Alt Komitesi çevrimiçi gerçekleştirilmiştir.
12 Ekim 2021	İçişleri Bakanı Süleyman Soylu ile AB İçişleri Komiseri Ylva Johansson başkanlığında, Göç ve Güvenlik Alanında Yüksek Düzeyli Diyalog toplantısı gerçekleştirilmiştir.
19 Ekim 2021	Avrupa Komisyonu tarafından 2021 yılı Genişleme Strateji Belgesi ve Türkiye (İlerleme) Raporu yayımlanmıştır.
30-31 Ekim 2021	Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan, Roma'da düzenlenen G20 Liderler Zirvesi kapsamında Avrupa Komisyonu Başkanı Ursula von der Leyen ve AB Konseyi Başkanı Charles Michel ile görüşme gerçekleştirmişlerdir.
9-10 Kasım 2021	7 No'lu Bölgesel Kalkınma, İstihdam ve Sosyal Politika Alt Komitesi 16. Toplantısı çevrimiçi gerçekleştirilmiştir.
18 Kasım 2021	Dışışleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, Avrupa Komisyonu Başkan Yardımcısı Margaritis Schinas ile biraraya gelmiştir.
23-24 Kasım 2021	4 No'lu Ekonomik ve Parasal Konular, Sermaye Hareketleri ve İstatistik Alt Komitesi çevrimiçi gerçekleştirilmiştir.
30 Kasım 2021	Türkiye-AB Yüksek Düzeyli Sağlık Diyalogu çevrimiçi gerçekleştirilmiştir.
1 Aralık 2021	Dışışleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, AGİT Bakanlar Konseyi toplantısı marjında, Avrupa Komisyonu Başkan Yardımcısı/Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Josep Borrell ile görüşmüştür.
14 Aralık 2021	14 Aralık 2021 tarihli GİK toplantısında kabul edilen Genişleme ve İstikrar ve Ortaklık Süreci'ne dair Sonuçlar'da, Türkiye'nin AB'den uzaklaşmaya devam ettiği, daha önceki Zirve sonucuna da ithafen üyelik müzakerelerinin durma noktasına geldiği ve şu an için herhangi bir faslın açılmasının ya da kapanmasının mümkün olmadığı ifadesi yinelenmiştir. Ayrıca, Sonuçlar'da olumlu gündeme de herhangi bir atıf yapılmamıştır.
14-15 Aralık 2021	3 No'lu Sanayi, Ticaret ve AKÇT Ürünleri Alt Komitesi 14. toplantısı çevrimiçi gerçekleştirilmiştir.
13 Ocak 2022	Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan AB üyesi ülkelerin Ankara Büyükelçilerini kabul etmişlerdir.
18 Ocak 2022	AP Başkanı David Sassoli'nin vefatı üzerine, yapılan oylama neticesinde, Roberta Metsola 31. AP Başkanı seçilmiştir.
17 Mart 2022	Türkiye-AB 52. Gümrük İşbirliği Komitesi toplantısı çevrimiçi gerçekleştirilmiştir.
17 Mart 2022	Türkiye-AB KPK 79. Toplantısı Brüksel'de gerçekleştirilmiştir.
20 Nisan 2022	Dışışleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, Avrupa Komisyonu Başkan Yardımcısı Frans Timmermans ile Ankara'da görüşmüştür.
21 Nisan 2022	Türkiye-AB Yüksek Düzeyli İklim Diyalogu'nun ikinci toplantısı Ankara'da gerçekleştirilmiştir.
25-26 Nisan 2022	8 No'lu Gümrükler, Vergilendirme, Uyuşturucu Kaçakçılığı ve Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesi Alt Komitesi çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir.

- 11-12 Mayıs 2022 Türkiye-AB Yüksek Düzeyli Tarım Diyaloğu'nun ilk toplantısı Ankara'da düzenlenmiştir.
- 18 Mayıs 2022 Dışışleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğu, İçişlerinden Sorumlu AB Komiseri Ylva Johansson ile New York'ta görüşmüştür.
- 31 Mayıs 2022 Siyasi Direktörler Düzeyindeki Türkiye-AB Siyasi Diyalog Toplantısı Ankara'da yapılmıştır.
- 6 Ekim 2022 Avrupa Siyasi Topluluğu'nun (AST) ilk toplantısı Prag'da yapılmıştır. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan, AB Konseyi Başkanı Charles Michel ve AB Konseyi Dönem Başkanı Çekya Başbakanı Petr Fiala'nın davetlerine icabetle, ilk defa Prag'da gerçekleştirilen AST Zirvesi'ne katılmışlar ve Zirve marjında Avrupa Komisyonu Başkanı Ursula von der Leyen ve Çekya Başbakanı Petr Fiala ile üçlü bir görüşme yapmışlardır.
- 11-12 Ekim 2022 4 No'lu Ekonomik ve Parasal Konular, Sermaye Hareketleri ve İstatistik Alt Komitesi çevrimiçi gerçekleştirilmiştir.
- 12 Ekim 2022 Avrupa Komisyonu tarafından 2022 yılı Genişleme Strateji Belgesi ve Türkiye (İlerleme) Raporu yayımlanmıştır.
- 26 Ekim 2022 AB Genişleme Komiseri Oliver Varhelyi ve Dışışleri Bakan Yardımcısı ve Avrupa Birliği Başkanı Büyükelçi Faruk Kaymakcı tarafından Türkiye Yatırım Platformu'nun (TYP) kuruluşu İstanbul'da bir toplantıyla duyurulmuştur.
- 26 Ekim 2022 Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) ve Avrupa Ticaret ve Sanayi Odaları Birliği (EUROCHAMBERS) işbirliğinde yürütölen "Türkiye AB İş Dünyası Diyaloğu Projesi" kapsamında Türkiye-AB Yüksek Düzeyli İş Diyaloğu toplantısı gerçekleştirilmiştir.
- 26-27 Ekim 2022 38. Dönem GBOK toplantısı çevrimiçi gerçekleştirilmiştir.
- 15 Kasım 2022 Türkiye-AB Bilim, Teknoloji, Araştırma ve Yenilikçilik Yüksek Düzeyli Diyalog toplantısının ilki Brüksel'de Yenilikçilik, Araştırma, Kültür, Eğitim ve Gençlikten Sorumlu AB Komiseri Mariya Gabriel ile Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mustafa Varank arasında gerçekleştirilmiştir.
- 15-16 Aralık 2022 2 No'lu İç Pazar ve Rekabet Alt Komitesi toplantısı çevrimiçi gerçekleştirilmiştir.

TÜRKİYE-AB İLİŞKİLERİNDE SON DURUM

Türkiye'nin AB'ye üyeliği, karşılaştığımız siyasi engellere rağmen, ülkemizin en önemli stratejik hedeflerinden biri olmaya devam etmektedir. Geride bıraktığımız dönemde, Türkiye-AB ilişkileri, pek çok kez olduğu gibi, inişli-çıkışlı bir seyir izlemiştir.

Türkiye-AB ilişkileri, 2015 yılında özellikle Suriye'deki gelişmelerin neden olduğu insani trajedinin AB açısından bir mülteci krizine dönüşmesiyle, önemli gelişmelere sahne olmuştur. Somut kararların alındığı 29 Kasım 2015, 7 Mart 2016 ve 18 Mart 2016 Türkiye-AB Zirveleri çerçevesinde bu dönem ilişkilerin her veçhesinde ivme sağlanmıştır. Zirvelerde katılım müzakerelerinin yeniden canlandırılması, başta üst düzey siyasi, ekonomik, ulaştırma ve enerji diyalogları olmak üzere kritik önemi haiz alanlarda Türkiye-AB üst düzey diyaloğunun güçlendirilmesi, Vize Serbestisi Diyaloğu sürecinin hızlandırılması, göç yönetiminde yük paylaşımı, terörle mücadelede işbirliği ve Gümrük Birliği'nin güncellenmesi çalışmaları gibi ilişkilerimiz açısından önemli kararlar alınmıştır.

Ancak, 15 Temmuz hain darbe girişimi sonrasında AB'nin gösterdiği dayanışma eksikliği ve izlenen güvenlik odaklı politika ve yönetim şekli değişikliği nedeniyle Türkiye'ye yönelik eleştirel yaklaşımı Türkiye-AB ilişkilerini olumsuz etkilemiştir. Hain darbe girişiminden kısa bir süre sonra 13 Aralık 2016 tarihli AB Konseyi Dönem Başkanlığı Sonuçları'nda, "mevcut koşullar altında yeni fasılların müzakereye açılmasının düşünülmediğinin" belirtilmesi, ilişkilerde güven bunalımına yol açmıştır.

Türkiye-AB ilişkilerinde karşılıklı güvenin yeniden tesis edilmesi için 26 Mart 2018 tarihinde Varna Zirvesi düzenlenmiştir. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan, dönemin AB Bakanlar Konseyi Başkanı Donald Tusk, Avrupa Komisyonu Başkanı Jean-Claude Juncker ve Bulgaristan Başbakanı Boyko Borisov'un katılımıyla gerçekleşen Zirve'de liderler, Türkiye-AB birlikteliğinin önemini teyit etmiş ve ülkemizin adaylığını en üst düzeyde vurgulamıştır.

Bununla birlikte, 26 Haziran 2018 tarihli Genel İşler Konseyi'nde, "ülkemin AB'den uzaklaşmakta olduğu, katılım müzakerelerimizin fiiliyatta durma noktasına geldiği ve Gümrük Birliği'nin güncellenmesi müzakerelerinin başlatılmasının öngörülmediği" belirtilmiştir. Konsey Sonuçları'nın giriş bölümünde, Türkiye'nin adaylık statüsüne vurgu yapılsa da, bu karar Türkiye-AB ilişkilerinin seyrine gölge düşürmüştür. 18 Haziran 2019 tarihli Genel İşler Konseyi'nde ise ülkemizin Doğu Akdeniz'deki faaliyetlerine ilişkin olarak Konsey, Komisyon'u ve DİS'i, "gecikmeden uygun önlemlerin alınmasına yönelik seçenekleri sunmaya" davet etmiştir.

Bu dönemde her türlü siyasi engele rağmen Türkiye, AB sürecindeki çalışmalarını sürdürmüştür. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçilmesiyle birlikte 19 Temmuz 2018 tarihinde OHAL kaldırılmış ve üç yıl aradan sonra Reform Eylem Grubu (REG) Toplantıları Adalet, Dışişleri, İçişleri ile Hazine ve Maliye Bakanlarımızın katılımıyla 29 Ağustos ve 11 Aralık 2018 ve 9 Mayıs 2019 tarihlerinde yapılmıştır. 9 Mayıs 2019 tarihindeki REG toplantısı, Sayın Cumhurbaşkanımız

başkanlığında ve Avrupa Gününde toplanan ilk REG olma özelliğini taşımaktadır. Toplantılarda, reform sürecine ivme kazandırılmasına ilişkin kararlılık kamuoyuyla paylaşılmış ve siyasi reform sürecinde atılacak adımlara yönelik pek çok önemli karar alınmıştır.

2019 yılının ilk yarısı, Türkiye-AB ilişkilerinde olumlu bir gündemle başlamıştır. Nitekim Türkiye-AB Ortaklık Konseyi üç buçuk yıllık bir aradan sonra 15 Mart 2019’da toplanmış, Türkiye 31 Ocak 2019’da Bükreş’te yapılan Gymnich toplantısına katılmış, AB ile 15 Ocak 2019 tarihinde Yüksek Düzeyli Ulaştırma Diyalogu Toplantısı, 28 Şubat 2019 tarihinde ise Yüksek Düzeyli Ekonomik Diyalog Toplantısı yapılmış ve Alt Komite toplantıları düzenli aralıklarla gerçekleştirilmiştir.

Bununla birlikte, 2019 yılının ikinci yarısında ilişkilere artan gerginlik ve derinleşen güvensizlik damgasını vurmuştur. AB’nin “Doğu Akdeniz’deki sondaj faaliyetleri” ve “Kuzeydoğu Suriye” konularında ülkemize karşı aldığı kararlar, Türkiye-AB ilişkilerini olumsuz yönde etkilemiştir. Özellikle 15 Temmuz 2019 tarihli Karar’la AB Dış İlişkiler Konseyi’nin Kapsamlı Hava Taşımacılığı Anlaşması müzakerelerini askıya alması, Ortaklık Konseyi ve Türkiye-AB Yüksek Düzeyli Diyalog toplantılarının yapılmamasını ve 2020 yılı için IPA fonlarında kesintiye gidilmesini kararlaştırması ilişkilerimizdeki mevcut güven bunalımını daha da artırmıştır.

Buna rağmen, 2019 yılının Eylül ve Ekim aylarında vize serbestisi diyalogu, katılım öncesi fonların ve Birlik Programları’nın yönetimi ve AB ile çalışmaların koordinasyonu konularında yayımlanan üç genelge, ülkemizin AB sürecindeki çalışmalarını kararlılıkla sürdürdüğünü ortaya koyması açısından önemli olmuştur. Toplumsal hayatın hemen her alanını kapsayan ve vatandaşlarımızın refahının ve yaşam standartlarının yükseltilmesinde rol oynayan AB müktesebatına uyum çalışmaları devam etmiştir. Bu doğrultuda, 30 Mayıs 2019 tarihinde açıklanan Yargı Reformu Stratejisi ve 24 Ekim 2019 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanan Yargı Reformu Paketi gibi düzenlemelerin yanı sıra, AB’ye üyelik sürecinin etkin bir şekilde yürütülmesi ve eşgüdümünden sorumlu olan AB Eşgüdüm Kurulu (ABEK) toplantısı 25 Kasım 2019 tarihinde yapılmıştır. Ayrıca, Katılım Öncesi Mali Yardımlar, Vize Serbestisi Diyalogu, Ortak Göç Eylem Planı ve Gümrük Birliği’nin güncellenmesi çerçevesindeki çalışmalar sürdürülmüştür.

2020 yılının ikinci yarısından itibaren Türkiye-AB ilişkilerinde en belirleyici gündem maddesi Doğu Akdeniz’deki gelişmeler olmuştur. 2020 yılı yaz aylarında meydana gelen Doğu Akdeniz’deki gelişmeler Türkiye-AB ilişkilerindeki gerilimi artırmıştır. 1-2 Ekim 2020 tarihinde gerçekleşen AB Devlet ve Hükümet Başkanları Özel Zirvesi’nde alınan kararlarda, ilişkilerde diyalogun yeniden tesis edilmesine yönelik çağrılar mevcut olsa da, bu husus Yunanistan ve GKRY’nin iddia ve taleplerinin kabulü şartına bağlanmıştır. Nitekim Zirve Sonuçları’nda ülkemizin Yunanistan ve GKRY’ye yönelik “yasadışı olduğu” iddia edilen faaliyetlerini durdurması kaydıyla, Türkiye-AB ilişkilerinde olumlu bir gündemin başlatılabileceği belirtilmiştir. Söz konusu olumlu gündemin Gümrük Birliği, ticaretin kolaylaştırılması, halklar arasında temas, yüksek düzeyli diyaloglar ve halen devam eden 18 Mart Mutabakatı kapsamında göç alanında işbirliğini

içereceği vurgulanmış, yeni gündemin harekete geçirilmesi için Komisyon Başkanı ve Yüksek Temsilci, öneri hazırlamaya davet edilmiştir.

10-11 Aralık 2020 tarihlerinde gerçekleşen AB Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi'nde AB'nin Türkiye'yle işbirliği ve karşılıklı yarara dayanan ilişkiler geliştirilmesinde stratejik çıkarı bulunduğu yeniden teyit edilmiştir. Zirve Sonuçlarında Türkiye'nin, Birlik ve üye ülkelerle gerçek bir ortaklık kurmaya ve anlaşmazlıkları diyalog yoluyla ve uluslararası hukuka uygun olarak çözmeye hazır olduğunu göstermesi şartıyla, olumlu bir AB-Türkiye gündemi teklifinin masada yer almaya devam ettiği ve AB ile Türkiye arasında iletişim kanallarının korunmasının önemi vurgulanmıştır. Ayrıca, Yüksek Temsilci, Doğu Akdeniz Konferansının hazırlanması ve Mart ayına kadar Türkiye ile ilişkiler hakkında bir rapor hazırlanması konusunda görevlendirilmiştir.

2021 yılında ise, Türkiye'nin izlediği yapıcı politika sayesinde AB ile ilişkilerde gerginlik azalmıştır. Buna karşılık, Mart ve Haziran 2021 tarihlerinde yapılan AB Konseyi toplantılarında Türkiye ile ilgili alınan kararlar beklenen ve gereken adımları içermekten uzak kalmıştır. Gümrük Birliği'nin güncellenmesi, halktan halka temas ve hareketlilik ile kamu sağlığı, iklim değişikliği ve terörizmle mücadele ve bölgesel konularda yüksek diyalog mekanizmaları kurulması, ülkemizdeki Suriyelilere yardımda bulunulmaya devam edilmesi ve göç alanında işbirliğinin güçlendirilmesi gibi unsurlara yer verilen Zirve Sonuçlarında, bu unsurların hayata geçirilmesi Doğu Akdeniz ve Kıbrıs konularında beklentilerin karşılanması koşuluna bağlanmış, somut bir adım atılmamıştır. 14 Aralık 2021 tarihli AB GİK Sonuçları'nda ise Türkiye'nin AB'den uzaklaşmaya devam ettiği, daha önceki Zirve sonuçlarına da atıfla üyelik müzakerelerinin durma noktasına geldiği ve halihazırda herhangi bir faslın açılmasının ya da kapanmasının mümkün olmadığı ifadesi yinelenmiş, olumlu gündeme ise herhangi bir atıf yapılmamıştır.

AB'nin 2021 Mart ve Haziran Zirveleri'nde ilişkilerde olumlu gündem oluşturulması kapsamında göç ve güvenlik, kamu sağlığı, iklim, terörizmle mücadele ve bölgesel konularda Yüksek Düzeyli Diyalog (YDD) kurulması adımları tarafımızdan olumlu karşılanmakla birlikte, bunların dış politika, ticaret, enerji ve ulaştırma alanlarında daha önce tesis edilmiş olan YDD mekanizmaları ile diğer üst düzey işbirliği ve istişare mekanizmalarının yerini almaması, bu mekanizmalara da yeniden işlerlik kazandırılması gerektiği AB tarafına ifade edilmiştir.

AB'nin olumlu gündemin bir unsuru olarak önerdiği, Türkiye-AB Yüksek Düzeyli İklim Diyaloğu toplantısı, Çevre ve Şehircilik Bakanı Murat Kurum ve Yeşil Mutabakattan sorumlu Avrupa Komisyonu Başkan Yardımcısı Frans Timmermans'ın eşbaşkanlığında 16 Eylül 2021 tarihinde Brüksel'de, ikinci toplantı ise 21 Nisan 2022 tarihinde Ankara'da gerçekleştirilmiştir. İçişleri Bakanı Süleyman Soylu ve İçişlerinden sorumlu AB Komiseri Ylva Johansson eşbaşkanlığında Göç ve Güvenlik konularında YDD toplantısı 12 Ekim 2021 tarihinde Ankara'da yapılmıştır. Sağlık alanında YDD toplantısı ise Sağlık Bakanı Fahrettin Koca ile AB Sağlık Komiseri Stella Kyriakides eşbaşkanlığında 30 Kasım 2021 tarihinde çevrimiçi olarak düzenlenmiştir. Yüksek Düzeyli Tarım Diyaloğu toplantısı Tarım ve Orman Bakanı Vahit Kirişçi ile AB Tarım Komiseri Janusz

Wojciechowski eşbaşkanlığında 11-12 Mayıs 2022 tarihlerinde Ankara’da gerçekleştirilmiştir. En son Bilim, Teknoloji, Araştırma ve Yenilikçilik YDD toplantısı 15 Kasım 2022 tarihinde Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mustafa Varank ile İnovasyon, Araştırma, Kültür, Eğitim ve Gençlikten sorumlu AB Komiseri Mariya Gabriel eşbaşkanlığında Brüksel’de yapılmıştır.

AB’nin, Tek Pazar’ın işleyişinin sağlanması amacıyla sınırların açık tutulabilmesi için, Kovid-19’a karşı aşılanan kişilerin serbest dolaşımını sağlar nitelikte geçerli olacak bir aşılama sertifikası geliştirilmiş, ülkemiz de 20 Ağustos 2022 tarihi itibarıyla AB’nin sertifika sistemine entegre olmuş ve ülkemiz tarafından düzenlenen aşılama, iyileşme ve test sertifikaları, AB’nin Dijital Kovid Sertifikası ile eşdeğer nitelik kazanarak vatandaşlarımızın seyahatlerini kolaylaştırıcı bir unsur işlevi görmüştür.

Son dönemde ülkemizin AB ile ilişkilerinde, Rusya-Ukrayna savaşındaki arabulucuğumuz ve AB’nin Rusya’ya karşı yaptırımlarına katılmamamız ön plana çıkmıştır. 13 Aralık 2022 tarihinde kabul edilen AB GİK Sonuçları’nda ülkemizin Tahıl Anlaşmasında oynadığı rolden övgüyle bahsedilse de, AB yaptırımlarına katılmamamız eleştirilmiş, yaptırımların Gümrük Birliği ilişkimiz üzerinden delinebileceği riski ima edilmiştir. Türkiye-AB ilişkilerinin farklı boyutlarına da değinilen GİK Sonuçları’nda, AB’nin ülkemize yönelik demokrasi, hukukun üstünlüğü ve insan haklarına ilişkin haksız ithamları ile Doğu Akdeniz ve Ege konusunda bilinen Rum/Yunan iddiaları da yer almıştır.

Türkiye-AB ilişkilerinde özellikle son dönemde yaşanan gelişmeler, mevcut jeopolitik konjonktürün ilişkilerin ilerlemesi için önemli bir fırsat penceresi sunduğunu göstermektedir. Ancak taraflar arasındaki güven sorunu somut adım atılmasını ve ilişkilerde ilerleme kaydedilmesini engellemektedir.

TÜRKİYE-AB ORTAKLIK KONSEYİ

Türkiye-AB Ortaklık Konseyi, 1 Aralık 1964 tarihinde yürürlüğe giren Ankara Anlaşması gereğince kurulmuş ve ilk toplantısı 1 Aralık 1964 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

Ortaklık Anlaşması'nda yer aldığı üzere "Ortaklık rejiminin uygulanmasını ve gittikçe gelişmesini sağlamak için Akit Taraflar, Anlaşma ile verilen görevlerin sınırları içinde eylemde bulunan bir Ortaklık Konseyi altında toplanırlar (Ankara Anlaşması-Madde 6)."

Ankara Anlaşması'nın 22. maddesi uyarınca "Anlaşma'nın öngördüğü hallerde" ve Anlaşma'nın hedeflerine ulaşmak için gereklilik doğduğunda karar alma yetkisine sahip olan Ortaklık Konseyi, Türkiye-AB ortaklığının en önemli organıdır. Ortaklık Konseyi, Bakanlar düzeyinde toplanmakta, Türkiye ve AB tarafları eşit olarak temsil edilmektedir. Bakan düzeyinde katılım sağlanamadığı durumlarda toplantıya Türkiye adına Avrupa Birliği Nezdinde Daimi Temsilcisi başkanlık etmektedir. Ortaklık Konseyi kurallarına göre, toplantıya, 1 Nisan-1 Ekim arasında düzenlenmesi durumunda Türk tarafı, yılın geri kalan döneminde düzenlenmesi halinde ise AB tarafı başkanlık yapmaktadır.

12 Eylül darbesiyle sekteye uğrayan Ortaklık Konseyi toplantıları, 16 Eylül 1986 tarihinde düzenlenen 31. Dönem toplantısı ile tekrar başlamış; buna rağmen, müteakip toplantı 30 Eylül 1991 tarihine kadar yapılamamıştır.

1991'den 2015 yılına kadar düzenli aralıklarla gerçekleştirilen Ortaklık Konseyi toplantılarının tarihleri aşağıda yer almaktadır:

- Ortaklık Konseyi 33. Dönem toplantısı: 9 Kasım 1992, Brüksel
- Ortaklık Konseyi 34. Dönem toplantısı: 8 Kasım 1993, Brüksel
- Ortaklık Konseyi 35. Dönem toplantısı: 19 Aralık 1994, Brüksel
- Ortaklık Konseyi 36. Dönem toplantısı: 6 Mart 1995, Brüksel
- Ortaklık Konseyi 37. Dönem toplantısı: 30 Ekim 1995, Lüksemburg
- Ortaklık Konseyi 38. Dönem toplantısı: 29 Nisan 1997, Lüksemburg
- Ortaklık Konseyi 39. Dönem toplantısı: 11 Nisan 2000, Lüksemburg
- Ortaklık Konseyi 40. Dönem toplantısı: 26 Haziran 2001, Lüksemburg
- Ortaklık Konseyi 41. Dönem toplantısı: 15-16 Nisan 2002, Lüksemburg
- Ortaklık Konseyi 42. Dönem toplantısı: 15 Nisan 2003, Lüksemburg
- Ortaklık Konseyi 43. Dönem toplantısı: 18 Mayıs 2004, Brüksel
- Ortaklık Konseyi 44. Dönem toplantısı: 26 Nisan 2005, Lüksemburg
- Ortaklık Konseyi 45. Dönem toplantısı: 12 Haziran 2006, Lüksemburg
- Ortaklık Konseyi 46. Dönem toplantısı: 27 Mayıs 2008, Brüksel
- Ortaklık Konseyi 47. Dönem toplantısı: 19 Mayıs 2009, Brüksel

- Ortaklık Konseyi 48. Dönem toplantısı: 10 Mayıs 2010, Brüksel
- Ortaklık Konseyi 49. Dönem toplantısı: 19 Nisan 2011, Brüksel²³
- Ortaklık Konseyi 50. Dönem toplantısı: 30 Haziran 2012, Brüksel*
- Ortaklık Konseyi 51. Dönem toplantısı: 27 Mayıs 2013, Brüksel
- Ortaklık Konseyi 52. Dönem Toplantısı 23 Haziran 2014, Lüksemburg
- Ortaklık Konseyi 53. Dönem Toplantısı 18 Mayıs 2015, Brüksel
- Ortaklık Konseyi 54. Dönem Toplantısı 15 Mart 2019, Brüksel

²³ *Ortaklık Konseyi'nin Nisan, Haziran ve Aralık aylarında toplanması halinde, Lüksemburg'da yapılması teamülüne 2011 ve 2012 yıllarında düzenlenen Konsey toplantılarında uyulmamıştır.

TÜRKİYE-AB ORTAKLIK KOMİTESİ

Türkiye-AB Ortaklık Komitesi, Ankara Anlaşması'nın 24. maddesi gereğince, 1 Aralık 1964 tarih ve 3/64 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı ile kurulmuştur.

Sözkonusu Karar kapsamında Ortaklık Komitesi; Ortaklık Konseyi'ne yardımcı olmak, görüşmeleri hazırlamak, Ortaklık Konseyi'nin incelemesi için kendisine verdiği her tür konuyu incelemek ve genel olarak, Anlaşma'nın iyi işleyişi için gerekli olan işbirliğinin devamlılığını sağlamakla görevlidir.

4 Ocak 2002 tarih ve 1/2001 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı ile Ortaklık Komitesi'ni kuran 1/64 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı değiştirilmiş ve bu değişiklik doğrultusunda 2002 yılından itibaren Ortaklık Komitesi'nin başkanlığını ve sekretarya görevini, AB adına, Konsey değil Avrupa Komisyonu yürütmeye başlamıştır.

Ortaklık Komitesi toplantıları kapsamında, Avrupa Komisyonu Komşuluk Politikası ve Genişleme Müzakereleri Genel Müdürlüğü ve ilgili diğer Genel Müdürlüklerden Avrokratlar ile ülkemiz kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri biraraya gelmektedir. Ayrıca, toplantılara AB'ye üye ülkeler ile AB Bakanlar Konseyi dönem başkanlığından ülke temsilcileri gözlemci olarak katılabilmektedirler.

Ortaklık Komitesi 1964 yılından günümüze kadar 126 kez toplanmış, son toplantısını 28 Kasım 2018 tarihinde Brüksel'de gerçekleştirmiştir. 2002 yılından bu yana düzenlenen Ortaklık Komitesi tarihleri aşağıda verilmiştir:

- Ortaklık Komitesi 110. Toplantısı: 24 Ocak 2002
- Ortaklık Komitesi 111. Toplantısı: 13 Mart 2003
- Ortaklık Komitesi 112. Toplantısı: 16 Mart 2004
- Ortaklık Komitesi 113. Toplantısı: 17 Mart 2005
- Ortaklık Komitesi 114. Toplantısı: 27 Mart 2006
- Ortaklık Komitesi 115. Toplantısı: 22 Mart 2007
- Ortaklık Komitesi 116. Toplantısı: 6 Mart 2008
- Ortaklık Komitesi 117. Toplantısı: 27 Mart 2009
- Ortaklık Komitesi 118. Toplantısı: 26 Mart 2010
- Ortaklık Komitesi 119. Toplantısı: 24 Mart 2011
- Ortaklık Komitesi 120. Toplantısı: 12 Nisan 2012
- Ortaklık Komitesi 121. Toplantısı: 12 Nisan 2013
- Ortaklık Komitesi 122. Toplantısı: 3 Haziran 2014
- Ortaklık Komitesi 123. Toplantısı: 30 Nisan 2015
- Ortaklık Komitesi 124. Toplantısı: 31 Mayıs 2016
- Ortaklık Komitesi 125. Toplantısı: 28 Kasım 2017
- Ortaklık Komitesi 126. Toplantısı: 28 Kasım 2018

ALT KOMİTELER

Alt Komiteler, Katılım Ortaklığı Belgeleri kapsamında aday ülkenin müktesebat uyumunda kaydettiği gelişmelerin takip edilmesi amacıyla Ortaklık Komitesi altında kurulan mekanizmalardır.

Komisyon tarafından beşinci genişleme ülkeleri için de kullanılan bu mekanizma, Türkiye için 11 Nisan 2000 tarih ve 3/2000 sayılı Türkiye-AB Ortaklık Konseyi Kararı ile kurulmuştur. Geçen süre zarfında çeşitli geçici mekanizmalar yaratılmış olsa da, Ortaklık Konseyi ve Ortaklık Komitesi ile birlikte Alt Komiteler, Türkiye-AB ilişkileri açısından hukuki zemini en güçlü platformlardır.

ALT KOMİTELER VE MÜZAKERE FASILLARI

Alt Komite Adı	Kapsadığı Konular İtibariyle Fasıllar
1 No'lu Tarım ve Balıkçılık Alt Komitesi	11- Tarım ve Kırsal Kalkınma 12- Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Sağliğı Politikası 13- Balıkçılık
2 No'lu İç Pazar ve Rekabet Alt Komitesi	1- Malların Serbest Dolaşımı 2- İşçilerin Serbest Dolaşımı 3- İş Kurma Hakkı ve Hizmet Sunumu Serbestisi 5- Kamu Alımları 6- Şirketler Hukuku 7- Fikri Mülkiyet Hukuku 8- Rekabet Politikası 28- Tüketicinin ve Sağliğın Korunması
3 No'lu Ticaret, Sanayi ve AKÇT Ürünleri Alt Komitesi	20- İşletmeler ve Sanayi Politikası
4 No'lu Ekonomik ve Parasal Konular, Sermaye Hareketleri ve İstatistik Alt Komitesi	4- Sermayenin Serbest Dolaşımı 9- Mali Hizmetler 17- Ekonomik ve Parasal Politika 18- İstatistik
5 No'lu Teknolojik Yenilikçilik Alt Komitesi	10- Bilgi Toplumu ve Medya 25- Bilim ve Araştırma 26- Eğitim ve Kültür
6 No'lu Ulaştırma, Çevre, Enerji ve Trans Avrupa Ağları Alt Komitesi	14- Taşımacılık Politikası 15- Enerji 21- Trans-Avrupa Ağları 27- Çevre ve İklim Değişikliği
7 No'lu Bölgesel Kalkınma, İstihdam ve Sosyal Politika Alt Komitesi	19- Sosyal Politika ve İstihdam 22- Bölgesel Politika ve Yapısal Araçların Eşgüdümü
8 No'lu Gümrükler, Vergilendirme, Uyuşturucu Kaçakçılığı ve Kara Para Aklanmasının Önlenmesi Alt Komitesi	23- Yargı ve Temel Haklar 24- Adalet, Özgürlük ve Güvenlik 16- Vergilendirme 32- Mali Kontrol

Yukarıda adları verilen 8 Alt Komite kapsamında, yasal uyum, uygulama ve yürütmeye ilişkin gelişmeler takip edilmekte ve karşılaşılan sorunlar Komisyon yetkilileri ile teknik düzeyde ele alınmaktadır.

Alt Komiteler 2012 yılına kadar düzenli olarak toplanmış olmakla birlikte, 2013 ve 2014 yıllarında kesintiye uğramıştır. Bu süre zarfında, Alt Komitelerin daha etkin ve sonuç odaklı yürütülebilmesi için Komisyon'la istişarelerde bulunulmuştur. Sözkonusu Alt Komiteler 2000 yılında, Katılım Ortaklığı Belgesi'nde yer alan önceliklerin yerine getirilmesi ve mevzuat uyumunun izlenmesi amacıyla kurulduğundan, zaman içerisinde müzakere sürecinin ihtiyaçlarına bazı açılardan cevap veremez hale gelmiştir. Bu çerçevede, 122. Ortaklık Komitesi'nde (3 Haziran 2014) Alt Komitelerin fasıl bazında çalışma grupları şeklinde işlemesi konusunda mutabık kalınmıştır.

Alt Komiteler kapsamında yapılan çalışmalar Ortaklık Komitesi'ne rapor edilmekle birlikte, Alt Komitelerin karar alma yetkileri yoktur. Ancak, ilgili Ortaklık Konseyi kararı çerçevesinde, Ortaklık Komitesi Alt Komitelerin çalışma usul ve esaslarını istediğı şekilde belirleyebilmektedir.

Son dönemde toplanan Alt Komiteler ve ele alınan fasıllar aşağıdaki şekildedir:

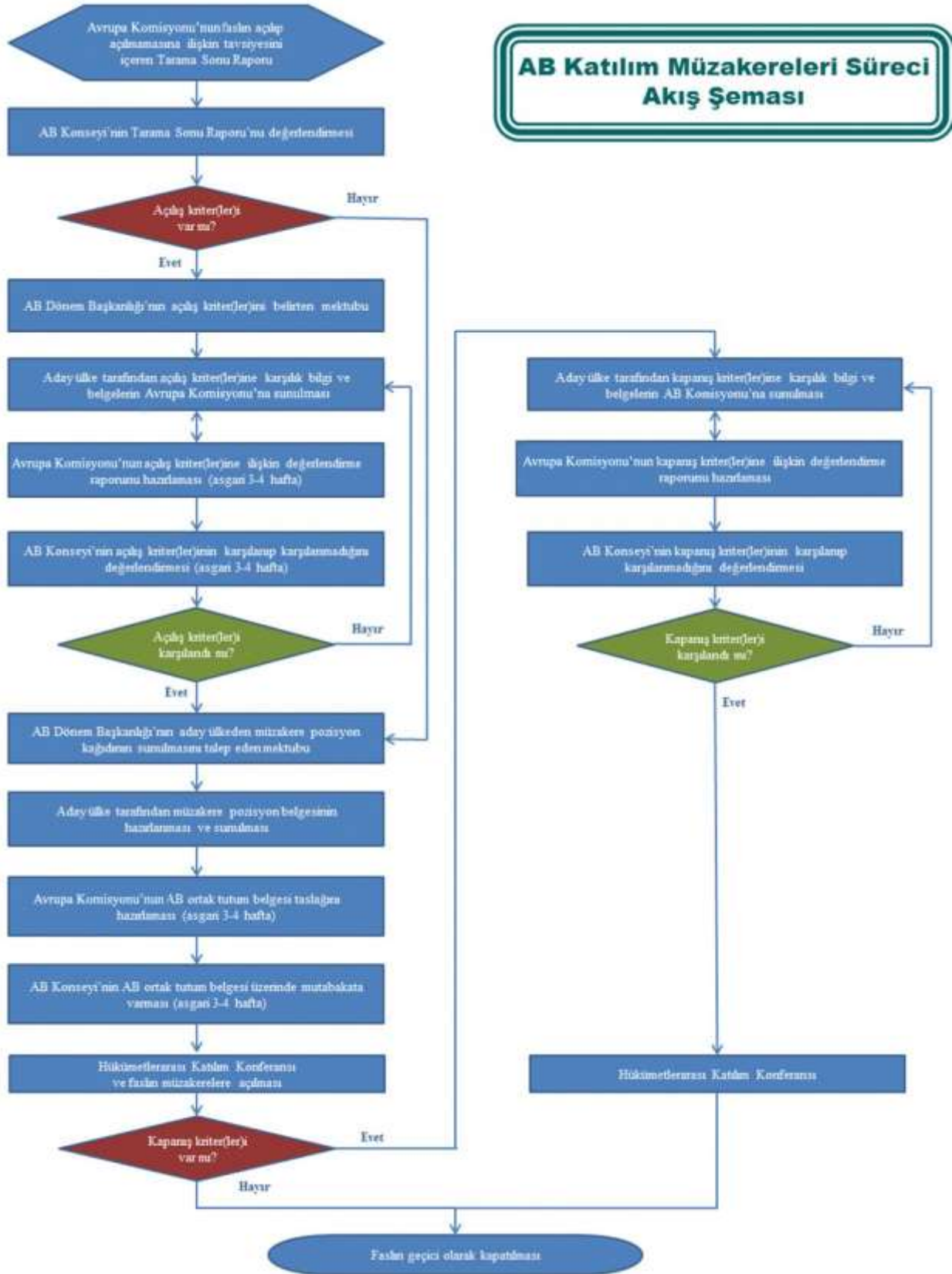
Tarih/Yer	Alt Komite	Ele Alınan Fasıllar
11 Şubat 2015 Ankara	8 No'lu Gümrükler, Vergilendirme, Uyuşturucu ve Kara Para Aklanmasının Önlenmesi Alt Komitesi	4- Sermayenin Serbest Dolaşımı (sadece kara paraıyla mücadele) 24- Adalet, Özgürlük ve Güvenlik
13 Mart 2015 Brüksel	4 No'lu Ekonomik ve Parasal Konular, Sermaye Hareketleri ve İstatistik Alt Komitesi	17- Ekonomik ve Parasal Politika
18 Mart 2015 Ankara	7 No'lu Bölgesel Kalkınma, İstihdam ve Sosyal Politika Alt Komitesi	19- Sosyal Politika ve İstihdam 22- Bölgesel Politika ve Yapısal Araçların Eşgüdümü
20 Mart 2015 Brüksel	2 No'lu İç Pazar ve Rekabet Alt Komitesi	5- Kamu Alımları 6- Şirketler Hukuku 8- Rekabet Politikası
26 Mart 2015 Brüksel	5 No'lu Yenilikçilik Alt Komitesi	10- Bilgi Toplumu ve Medya 25- Bilim ve Araştırma 26- Eğitim ve Kültür
5-6 Mayıs 2015 Ankara	6 No'lu Ulaştırma, Çevre, Enerji ve Trans-Avrupa Ağları Alt Komitesi	14- Taşımacılık Politikası 15- Enerji 21- Trans-Avrupa Ağları 27- Çevre ve İklim Değişikliği
19-20 Ekim 2015 Brüksel	1 No'lu Tarım ve Balıkçılık Alt Komitesi	11- Tarım ve Kırsal Kalkınma 12- Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Sağlığı Politikası 13- Balıkçılık
16 Aralık 2015 Brüksel	3 No'lu Ticaret, Sanayi ve AKÇT Ürünleri Alt Komitesi	20- İşletme ve Sanayi Politikası

Tarih/Yer	Alt Komite	Ele Alınan Fasıllar
20 Ocak 2016 Brüksel	7 No'lu Bölgesel Kalkınma, İstihdam ve Sosyal Politika Alt Komitesi	19- Sosyal Politika ve İstihdam 22- Bölgesel Politika ve Yapısal Araçların Eşgüdümü
26 Şubat 2016 Ankara	2 No'lu İç Pazar ve Rekabet Alt Komitesi	3- İş Kurma Hakkı ve Hizmet Sunumu Serbestisi 5- Kamu Alımları 6- Şirketler Hukuku 7- Fikri Mülkiyet Hakları 8- Rekabet Politikası 28- Tüketicinin ve Sağlığın Korunması
28-29 Nisan 2016 Brüksel	8 No'lu Gümrükler, Vergilendirme, Uyuşturucu Kaçakçılığı ve Kara Para Aklanmasının Önlenmesi Alt Komitesi	23- Yargı ve Temel Haklar 24- Adalet, Özgürlük ve Güvenlik 16- Vergilendirme 32- Mali Kontrol
15-16 Mart 2016 Brüksel	6 No'lu Ulaştırma, Çevre, Enerji ve Trans-Avrupa Ağları Alt Komitesi	14- Taşımacılık Politikası 15- Enerji 21- Trans-Avrupa Ağları 27- Çevre ve İklim Değişikliği
4 Ekim 2016 Ankara	5 No'lu Yenilikçilik Alt Komitesi	10- Bilgi Toplumu ve Medya 25- Bilim ve Araştırma 26- Eğitim ve Kültür
5-7 Ekim 2016 Ankara	1 No'lu Tarım ve Balıkçılık Alt Komitesi	11- Tarım ve Kırsal Kalkınma 12- Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Sağlığı Politikası 13- Balıkçılık
20 Aralık 2016 Brüksel	4 No'lu Ekonomik ve Parasal Konular, Sermaye Hareketleri ve İstatistik Alt Komitesi	4- Sermayenin Serbest Dolaşımı 9- Mali Hizmetler 17- Ekonomik ve Parasal Politika 18- İstatistik
15-16 Mart 2017 Ankara	6 No'lu Ulaştırma, Çevre, Enerji ve Trans-Avrupa Ağları Alt Komitesi	14- Taşımacılık Politikası 15- Enerji 21- Trans-Avrupa Ağları 27- Çevre ve İklim Değişikliği
22-23 Mart 2017 Ankara	1 No'lu Tarım ve Balıkçılık Alt Komitesi	11- Tarım ve Kırsal Kalkınma 12- Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Sağlığı Politikası 13- Balıkçılık
16 Mayıs 2017 Ankara	7 No'lu Bölgesel Kalkınma, İstihdam ve Sosyal Politika Alt Komitesi	19- Sosyal Politika ve İstihdam 22- Bölgesel Politika ve Yapısal Araçların Eşgüdümü
11-12 Ekim 2017 Ankara	8 No'lu Gümrükler, Vergilendirme, Uyuşturucu Kaçakçılığı ve Kara Para Aklanmasının Önlenmesi Alt Komitesi	23- Yargı ve Temel Haklar 24- Adalet, Özgürlük ve Güvenlik 16- Vergilendirme 32 - Mali Kontrol

Tarih/Yer	Alt Komite	Ele Alınan Fasıllar
7 Kasım 2017 Ankara	4 No'lu Ekonomik ve Parasal Konular, Sermaye Hareketleri ve İstatistik Alt Komitesi	4- Sermayenin Serbest Dolaşımı 9- Mali Hizmetler 17- Ekonomik ve Parasal Politika 18- İstatistik
26 Nisan 2018 Brüksel	5 No'lu Yenilikçilik Alt Komitesi	10- Bilgi Toplumu ve Medya 25- Bilim ve Araştırma 26- Eğitim ve Kültür
19 Haziran 2018 Brüksel	2 No'lu İç Pazar ve Rekabet Alt Komitesi	3- İş Kurma Hakkı ve Hizmet Sunumu Serbestisi 5- Kamu Alımları 6- Şirketler Hukuku 7- Fikri Mülkiyet Hukuku 8- Rekabet Politikası 28- Tüketici ve Sağlığın Korunması
25 Eylül 2019 Brüksel	7 No'lu Bölgesel Kalkınma, İstihdam ve Sosyal Politika Alt Komitesi	19- Sosyal Politika ve İstihdam 22- Bölgesel Politika ve Yapısal Araçların Eşgüdümü
26 Eylül 2019 Brüksel	4 No'lu Ekonomik ve Parasal Konular, Sermaye Hareketleri ve İstatistik Alt Komitesi	4- Sermayenin Serbest Dolaşımı 9- Mali Hizmetler 17- Ekonomik ve Parasal Politika 18- İstatistik
16-17 Ekim 2019 Brüksel	6 No'lu Ulaştırma, Çevre, Enerji ve Trans-Avrupa Ağları Alt Komitesi	14- Taşımacılık Politikası 15- Enerji 21- Trans-Avrupa Ağları 27- Çevre ve İklim Değişikliği
23 Ekim 2019 Ankara	3 No'lu Ticaret, Sanayi ve AKÇT Ürünleri Alt Komitesi	20- İşletme ve Sanayi Politikası
24 Ekim 2019 Ankara	5 No'lu Yenilikçilik Alt Komitesi	10- Bilgi Toplumu ve Medya 25- Bilim ve Araştırma 26- Eğitim ve Kültür
7-8 Kasım 2019 Brüksel	8 No'lu Gümrükler, Vergilendirme, Uyuşturucu Kaçakçılığı ve Kara Para Aklanmasının Önlenmesi Alt Komitesi	23- Yargı ve Temel Haklar 24- Adalet, Özgürlük ve Güvenlik 16- Vergilendirme 32- Mali Kontrol
28-29 Kasım 2019 Brüksel	1 No'lu Tarım ve Balıkçılık Alt Komitesi	11- Tarım ve Kırsal Kalkınma 12- Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Sağlığı Politikası 13- Balıkçılık
9 Aralık 2020 Ülkemizin ev sahipliğinde çevrimiçi	2 No'lu İç Pazar ve Rekabet Alt Komitesi	3- İş Kurma Hakkı ve Hizmet Sunumu Serbestisi 5- Kamu Alımları 6- Şirketler Hukuku 7- Fikri Mülkiyet Hukuku 8- Rekabet Politikası 28- Tüketicinin ve Sağlığın Korunması
24-25 Şubat 2021 Ülkemizin ev sahipliğinde çevrimiçi	8 No'lu Gümrükler, Vergilendirme, Uyuşturucu Kaçakçılığı ve Kara Para Aklanmasının Önlenmesi Alt	23- Yargı ve Temel Haklar 24- Adalet, Özgürlük ve Güvenlik 16- Vergilendirme

Tarih/Yer	Alt Komite	Ele Alınan Fasıllar
	Komitesi	32- Mali Kontrol
20-21-22 Nisan 2021 Ülkemizin ev sahipliğinde çevrimiçi	6 No'lu Ulaştırma, Çevre, Enerji ve Trans-Avrupa Ağları Alt Komitesi	14- Taşımacılık Politikası 15- Enerji 21- Trans-Avrupa Ağları 27- Çevre ve İklim Değişikliği
30 Eylül-1 Ekim 2021 Komisyonun ev sahipliğinde çevrimiçi	5 No'lu Yenilikçilik Alt Komitesi	10- Bilgi Toplumu ve Medya 25- Bilim ve Araştırma 26- Eğitim ve Kültür
19-20-21 Ekim 2021 Ülkemizin ev sahipliğinde çevrimiçi	1 No'lu Tarım ve Balıkçılık Alt Komitesi	11- Tarım ve Kırsal Kalkınma 12- Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Sağlığı Politikası 13- Balıkçılık
9-10 Kasım 2021 Ülkemizin ev sahipliğinde çevrimiçi	7 No'lu Bölgesel Kalkınma, İstihdam ve Sosyal Politika Alt Komitesi	19- Sosyal Politika ve İstihdam 22- Bölgesel Politika ve Yapısal Araçların Eşgüdümü
23-24 Kasım 2021 Ülkemizin ev sahipliğinde çevrimiçi	4 No'lu Ekonomik ve Parasal Konular, Sermaye Hareketleri ve İstatistik Alt Komitesi	4- Sermayenin Serbest Dolaşımı 9- Mali Hizmetler 17- Ekonomik ve Parasal Politika 18- İstatistik
14-15 Aralık 2021 Komisyonun ev sahipliğinde çevrimiçi	3 No'lu Ticaret, Sanayi ve AKÇT Ürünleri Alt Komitesi	20- İşletme ve Sanayi Politikası
25-26 Nisan 2022 Komisyonun ev sahipliğinde çevrimiçi	8 No'lu Gümrükler, Vergilendirme, Uyuşturucu Kaçakçılığı ve Kara Para Aklanmasının Önlenmesi Alt Komitesi	23- Yargı ve Temel Haklar 24- Adalet, Özgürlük ve Güvenlik 16- Vergilendirme 32- Mali Kontrol
11-12 Ekim 2022 Komisyonun ev sahipliğinde çevrimiçi	4 No'lu Ekonomik ve Parasal Konular, Sermaye Hareketleri ve İstatistik Alt Komitesi	4- Sermayenin Serbest Dolaşımı 9- Mali Hizmetler 17- Ekonomik ve Parasal Politika 18- İstatistik
15-16 Aralık 2022 Komisyonun ev sahipliğinde çevrimiçi	2 No'lu İç Pazar ve Rekabet Alt Komitesi	3- İş Kurma Hakkı ve Hizmet Sunumu Serbestisi 5- Kamu Alımları 6- Şirketler Hukuku 7- Fikri Mülkiyet Hukuku 8- Rekabet Politikası 28- Tüketicinin ve Sağlığın Korunması

KATILIM MÜZAKERELERİMİZ

TÜRKİYE-AB KATILIM MÜZAKERELERİNDE MEVCUT DURUM

Türkiye'nin AB katılım müzakereleri, Müzakere Çerçeve Belgesi kapsamında, 35 fasıl üzerinden yürütülmektedir.²⁴ Müzakere sürecinde fasıllar, aday ülkelerin AB Bakanlar Konseyi tarafından belirlenen açılış kriterlerini yerine getirme durumuna göre açılır ve yine her fasıl için Konsey tarafından belirlenen kapanış kriterlerini yerine getirme durumlarına göre geçici olarak kapatılır. Yalnız bir üyenin bile olumsuz görüş beyan etmesi, fasılların açılmasını veya kapanmasını engelleyebilmektedir²⁵. Hâlihazırda, Türkiye'nin katılım müzakerelerinde 16 fasıl müzakereye açılmış, bir tanesi geçici olarak kapatılmıştır.

11 Aralık 2006 tarihli AB Genel İşler ve Dış İlişkiler Konseyi'nde alınan karar uyarınca Ek Protokol'ün uygulanması 8 fasıl için açılış kriteri, diğer tüm fasıllar için ise kapanış kriteri olarak belirlenmiştir.

Ayrıca, GKRY, 8 Aralık 2009 tarihli Genel İşler Konseyi toplantısında 6 fasılda ilerleme kaydedilmesini tek taraflı olarak bloke ettiğini ve ilişkilerin normalleşmesi şartına bağladığını beyan etmiştir. Dolayısıyla 14 fasıl AB Bakanlar Konseyi veya GKRY'nin siyasi nitelikli engellemeleri nedeniyle bloke edilmiş durumdadır.

29 Kasım 2015 tarihinde Brüksel'de gerçekleştirilen Türkiye-AB Zirvesi'nde taraflar müzakerelere hız verilmesi konusunda mutabık kalmıştır. Bu kapsamda 17. Ekonomik ve Parasal Politika Faslı 14 Aralık 2015 tarihinde, 33. Mali ve Bütçesel Hükümler Faslı ise 30 Haziran 2016'da müzakerelere açılmıştır. Zirve'de ayrıca Rumlar tarafından tek taraflı olarak engellenen 15. Enerji, 23. Yargı ve Temel Haklar, 24. Adalet, Özgürlük ve Güvenlik, 26. Eğitim ve Kültür, 31. Dış, Güvenlik ve Savunma Politikası fasıllarının müzakereye açılmasına yönelik hazırlıkların tamamlanması konusunda görüş birliğine varılmıştır. Bu durum 18 Mart Türkiye-AB Mutabakatı'nda da teyit edilmiştir. Türkiye, sözkonusu fasıllara ilişkin katkısını Komisyon'a iletmiş, ancak AB tarafı üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmemiştir.

15 Temmuz 2016 hain darbe girişimi sonrasında AB'nin gösterdiği dayanışma eksikliği ve izlenen güvenlik odaklı politikalar ve yönetim değişikliği nedeniyle Türkiye'ye yönelik eleştirel yaklaşımı Türkiye-AB ilişkilerini olumsuz etkilemiş, bu durum müzakere sürecimize de yansımıştır. Nitekim 13 Aralık 2016 tarihli AB Konseyi Dönem Başkanlığı Sonuçları'nda²⁶, "mevcut koşullar altında yeni fasılların müzakereye açılmasının düşünülmediği" belirtilmiştir. 26 Haziran 2018 tarihli GİK Sonuçları'nda ise, "ülkemizin AB'den uzaklaşmakta olduğu, katılım müzakerelerimizin fiiliyatta durma noktasına geldiği, yeni fasılların açılmasının veya kapatılmasının düşünülmediği ve Gümrük Birliği'nin güncellemesi müzakerelerinin başlatılmasının öngörülmediği" ifadesine yer verilerek, süreç fiilen durdurulmuştur.

²⁴ Müzakereler esas itibarıyla 33 fasıl üzerinden yürütülmektedir. 34. Kurumlar ve 35. Diğer Konular fasılları müzakerelerin en son aşamasında ele alınmaktadır. 34. Kurumlar Faslı altında aday ülkenin AB'ye katılmasının ardından, Avrupa Komisyonu, AB Konseyi ya da AP gibi AB kurumlarında temsil oranları kararlaştırılmaktadır. 35. Diğer Konular Faslı altında ise, 33 fasıl kapsamında olmayan, örneğin, aday ülkenin Avrupa Kalkınma Fonlarından hangi protokol çerçevesinde yararlanacağı, Avrupa Merkez Bankası'na yapılacak ödemeler ya da tek taraflı deklarasyonlar gibi düzenlemeler yer almaktadır.

²⁵ AB'nin karar alma usulleri politika alanlarına göre farklılık göstermektedir. Yeni üyelerin kabulü, fasılların tarama sonucunda onaylanması, açılış-kapanış kriterlerinin belirlenmesi, fasılların açılması ve kapanması gibi kararlar AB Bakanlar Konseyi'nde "oy birliği" ile alınır. Diğer bir deyişle, genişleme sürecine ilişkin bir karar alınırken tüm üye ülkelerin onayı gerekmektedir.

²⁶ Konsey'de karar alınması için gerekli oy birliği sağlanamadığı için Dönem Başkanlığı sonuçları olarak açıklanmıştır.

 T.C. DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI AVRUPA BİRLİĞİ BAŞKANLIĞI KATILIM MÜZAKERELERİNDE MEVCUT DURUM				
AÇILAN FASILLAR			KIBRIS MESELESİ NEDENİYLE KONSEY TARAFINDAN ENGELLENEN FASILLAR	
25	BİLİM VE ARAŞTIRMA (Geçici olarak kapatıldı)	(Avusturya, 12.6.2006)	1	MALLARIN SERBEST DOLAŞIMI
20	İŞLETME VE SANAYİ POLİTİKASI	(Almanya, 29.3.2007)	3	İŞ KURMA HAKKI VE HİZMET SUNUMU SERBESTİSİ
18	İSTATİSTİK	(Almanya, 26.6.2007)	9	MALİ HİZMETLER
32	MALİ KONTROL	(Almanya, 26.6.2007)	11	TARIM VE KIRSAL KALKINMA
21	TRANS-AVRUPA AĞLARI	(Portekiz, 19.12. 2007)	13	BALIKÇILIK
28	TÜKETİCİNİN VE SAĞLIĞIN KORUNMASI	(Portekiz, 19.12. 2007)	14	TAŞIMACILIK POLİTİKASI
6	ŞİRKETLER HUKUKU	(Slovenya, 17.6.2008)	29	GÜMRÜK BİRLİĞİ
7	FİKRİ MÜLKİYET HUKUKU	(Slovenya, 17.6.2008)	30	DIŞ İLİŞKİLER
10	BİLGİ TOPLUMU VE MEDYA	(Fransa, 19.12. 2008)	GKRY'NİN TEK TARAFLI OLARAK BLOKE ETTİĞİ FASILAR	
4	SERMAYENİN SERBEST DOLAŞIMI	(Fransa, 19.12. 2008)	2	İŞÇİLERİN SERBEST DOLAŞIMI
16	VERGİLENDİRME	(Çek Cumhuriyeti, 30.6.2009)	15	ENERJİ
27	ÇEVRE	(İsveç, 21.12. 2009)	23	YARGI VE TEMEL HAKLAR
12	GIDA GÜVENLİĞİ, VETERİNERLİK VE BİTKİ SAĞLIĞI	(İspanya, 30.6.2010)	24	ADALET, ÖZGÜRLÜK VE GÜVENLİK
22	BÖLGESEL POLİTİKA VE YAPISAL ARAÇLARIN KOORDİNASYONU	(Litvanya, 5.11.2013)	26	EĞİTİM VE KÜLTÜR
17	EKONOMİK VE PARASAL POLİTİKA	(Lüksemburg, 14.12.2015)	31	DIŞ, GÜVENLİK VE SAVUNMA POLİTİKASI
33	MALİ VE BÜTÇESEL HÜKÜMLER	(Hollanda, 30.06.2016)	13 ARALIK 2016 TARİHİNE KADAR SİYASİ BLOKAJA TABİ OLMAYAN FASILLAR	
5	KAMU ALIMLARI		34	KURUMLAR
8	REKABET POLİTİKASI		35	DİĞER KONULAR
19	SOSYAL POLİTİKA VE İSTİHDAM			

 REPUBLIC OF TÜRKİYE MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS DIRECTORATE FOR EU AFFAIRS CURRENT SITUATION IN ACCESSION NEGOTIATIONS					
OPENED CHAPTERS			CHAPTERS SUSPENDED BY COUNCIL DUE TO CYPRUS ISSUE		
25	SCIENCE AND RESEARCH (Provisionally closed)	(Austria, 12.6. 2006)	1	FREE MOVEMENT OF GOODS	
20	ENTERPRISE AND INDUSTRIAL POLICY	(Germany, 29.3. 2007)	3	RIGHT OF ESTABLISHMENT AND FREEDOM TO PROVIDE SERVICES	
18	STATISTICS	(Germany, 26.6.2007)	9	FINANCIAL SERVICES	
32	FINANCIAL CONTROL	(Germany, 26.6.2007)	11	AGRICULTURE AND RURAL DEVELOPMENT	
21	TRANS-EUROPEAN NETWORKS	(Portugal, 19.12. 2007)	13	FISHERIES	
28	CONSUMER AND HEALTH PROTECTION	(Portugal, 19.12. 2007)	14	TRANSPORT POLICY	
6	COMPANY LAW	(Slovenia, 17.6.2008)	29	CUSTOMS UNION	
7	INTELLECTUAL PROPERTY LAW	(Slovenia, 17.6.2008)	30	EXTERNAL RELATIONS	
10	INFORMATION SOCIETY AND MEDIA	(France, 19.12. 2008)	CHAPTERS UNILATERALLY BLOCKED BY GREEK CYPRIOTS		
4	FREE MOVEMENT OF CAPITAL	(France, 19.12. 2008)			
16	TAXATION	(Czech Rep., 30.6.2009)			
27	ENVIRONMENT	(Sweden, 21.12. 2009)	2	FREEDOM OF MOVEMENT FOR WORKERS	
12	FOOD SAFETY, VETERINARY AND PHYTOSANITARY POLICY	(Spain, 30.6.2010)	15	ENERGY	
22	REGIONAL POLICY AND COORDINATION OF STRUCTURAL INSTRUMENTS	(Lithuania, 5.11. 2013)	23	JUDICIARY AND FUNDAMENTAL RIGHTS	
17	ECONOMIC AND MONETARY POLICY	(Luxembourg, 14.12.2015)	24	JUSTICE, FREEDOM AND SECURITY	
33	FINANCIAL AND BUDGETARY PROVISIONS	(Netherlands, 30.06.2016)	26	EDUCATION AND CULTURE	
			31	FOREIGN, SECURITY AND DEFENCE POLICY	
CHAPTERS WITHOUT POLITICAL BLOCKAGES UNTIL 13 DECEMBER 2016					
5	PUBLIC PROCUREMENT		34	INSTITUTIONS	
8	COMPETITION POLICY				
19	SOCIAL POLICY AND EMPLOYMENT		35	OTHER ISSUES	

KATILIM MÜZAKERELERİNDE MEVCUT DURUM (6 Şubat 2023)									
FASILLAR Taslak Tarama Sonu Raporu Halen Onaylanma-yan Fasıllar	Siyasi Nedenlerle Bloke Edilen Fasıllar	Taslak Tarama Sonu Raporu Halen Onaylanma-yan Fasıllar	Aç. Kri. ve MPB'ye İlişkin Olarak Konsey Dönem Başkanlığı Meclisi Alınan Fasıllar	Komisyonun Teknik Açılış Kriteri Önermediği Fasıllar	Konseyde Onaylanan Tarama Sonu Raporları	Teknik Açılış Kriteri Sayısı	Müzakere Pozisyon Belgesi Sunduğumuz Fasıllar	Teknik Kapanış Kriteri Sayısı	
1. Malların Serbest Dolaşımı	EK		Portekiz, 17.10.2007		X	4			
2. İşçilerin Serbest Dolaşımı	GKRY	X		X					
3. İş Kurma Hakkı ve Hizmet Sunumu Serbestisi	EK		Portekiz, 31.10.2007		X	1			
4. Sermayenin Serbest Dolaşımı Fransa, 19.12. 2008			Almanya, 14.2.2007 Fransa, 5.11.2008		X	-2	11.11.2008	4	
5. Kamu Alımları			Avusturya, 17.5.2006		X	3			
6. Şirketler Hukuku Slovenya, 17.6.2008			Almanya, 25.6.2007 Slovenya, 24.4.2008		X	-1	6.5.2008	5(**)	
7. Fikri Mülkiyet Hukuku Slovenya, 17.6.2008			Almanya, 4.4.2007 Slovenya, 16.4.2008		X	-1	6.5.2008	4	
8. Rekabet Politikası			Avusturya, 28.6.2006		X	6			
9. Mali Hizmetler	EK		Almanya, 25.6.2007	X	X	-			
10. Bilgi Toplumu ve Medya Fransa, 19.12. 2008			Slovenya, 25.6.2008 Fransa, 1.10.2008		X	-1	29.10. 2008	5	
11. Tarım ve Kırsal Kalkınma	EK		Almanya, 24.1.2007		X	5			
12. Gıda Güvenliği, Vet. Ve Bitki Sağ. Pol. İspanya, 30.6.2010			Portekiz, 12.6.2007 İspanya, 25.6.2010		X	-6	25.6.2010 REV 1: 28.6.2010	6	
13. Balıkçılık	EK	X				1			
14. Taşımacılık Politikası	EK	X				2			
15. Enerji	GKRY	X		X					
16. Vergilendirme Çek Cumhuriyeti, 30.6.2009			Almanya, 18.4.2007 Çek Cumh., 15.6.2009		X	-1	15.6.2009 REV 1: 15.6.2009	3	
17. Ekonomik ve Parasal Politika Lüksemburg, 14.12.2015			Almanya, 24.1.2007	X	X	-	15.3.2007 REV 1: 20.3.2015	2	
18. İstatistik Almanya, 26.6.2007			Almanya, 19.1.2007	X	X	-	23.3.2007	2	
19. Sosyal Politika ve İstihdam			Almanya, 19.1.2007		X	2			
20. İşletme ve Sanayi Politikası Almanya, 29.3.2007			Finlandiya, 20.12.2006	X	X	-	5.2.2007	1 (*)	
21. Trans-Avrupa Ağları Portekiz, 19.12. 2007			Portekiz, 27.9.2007	X	X	-	11.10.2007	1	
22. Bölgesel Politika ve Yapısal Araçların Koordinasyonu Litvanya, 5.11.2013			İrlanda, 27.02.2013 İrlanda, 24.04.2013		X	-1	7.5.2013	6	
23. Yargı ve Temel Haklar	GKRY	X				6			
24. Adalet, Özgürlük ve Güvenlik	GKRY	X				4			
25. Bilim ve Araştırma Avusturya, 12.6.2006			Avusturya, 23.2.2006	X	X	-	24.3.2006	Geçici kapandı	
26. Eğitim ve Kültür	GKRY		Avusturya, 26.4.2006	X	X	-	29.5.2006 Ek Bilgi: 28.6.2006		
27. Çevre İsveç, 21.12. 2009			Portekiz, 3.10.2007 İsveç, 12.11. 2009		X	-2	16.11. 2009	5	
28. Tüketicinin ve Sağlığının Korunması Portekiz, 19.12. 2007			Portekiz, 12.6.2007	X	X	-	31.7.2007 AD 1: 31.7.2007	5(**)	
29. Gümrük Birliği	EK		Almanya, 11.5.2007		X	1			
30. Dış İlişkiler	EK	X				1			
31. Dış, Güvenlik ve Savunma Politikası	GKRY	X		X					
32. Mali Kontrol Almanya, 26.6.2007			Almanya, 14.2.2007	X	X	-	13.4.2007	6 (***)	
33. Mali ve Bütçesel Hükümler		X	Hollanda, 30.06.2016	X	X	-	20.04.2016	1	
34. Kurumlar									
35. Diğer Konular									
TOPLAM	14	9		13 fasılın 8 tanesi açılmıştır	24	14 gayriresmî 37 resmi 15 karşılandı	17	Açılan 16 fasıl için 56 kapanış kriteri	

	Açılan Fasıllar	GKRY	GKRY tarafından bloke edilen fasıllar	* Gayriresmî olarak kriterler karşılandı.
	Bloke edilen fasıllar	EK	Ek Protokol nedeniyle bloke edilen fasıllar	** PozitifGündem kapsamında 1 Açılış Kriterinin karşılandığı teyit edildi.
	Siyasi blokaja tabi olmayan fasıllar	MPB	Müzakere Pozisyon Belgesi	*** PozitifGündem kapsamında 3 Açılış Kriterinin karşılandığı teyit edildi.
Teknik açılış kriter sayısı kırmızı renkte olanlar, gayriresmî öğrenilmiş rakamlardır.				

		CURRENTSITUATION IN ACCESSION NEGOTIATIONS (6 February 2023)							
CHAPTERS		Blocked for Political Reasons	Screening Reports not yet Approved at the Council	OB & NPP Related Council Presidency Letters	Commission Offered No Technical Opening Benchmarks	Screening Reports Approved at the Council	Technical OBs	NPP As Accession Conference Doc	Number of Technical Closing Benchmarks
1. Free Movement of Goods		AP		Portugal, 17.10.2007		X	4		
2. Freedom of Movement for Workers		SC	X		X				
3. Right of Estab. and Freedom to Provide Serv.		AP		Portugal, 31.10.2007		X	1		
4. Free Movement of Capital France, 19.12. 2008				Germany, 14.2.2007 France, 5.11.2008		X	-2	11.11.2008	4
5. Public Procurement				Austria, 17.5.2006		X	3		
6. Company Law Slovenia, 17.6.2008				Germany, 25.6.2007 Slovenia, 24.4.2008		X	-1	6.5.2008	5(**)
7. Intellectual Property Law Slovenia, 17.6.2008				Germany, 4.4.2007 Slovenia, 16.4.2008		X	-1	6.5.2008	4
8. Competition Policy				Austria, 28.6.2006		X	6		
9. Financial Services		AP		Germany, 25.6.2007	X	X	-		
10. Information Society and Media France, 19.12. 2008				Slovenia, 25.6.2008 France, 1.10.2008		X	-1	29.10. 2008	5
11. Agriculture and Rural Development		AP		Germany, 24.1.2007		X	5		
12. Food Safety, Vet. and Phytosan. Policy Spain, 30.6.2010				Portugal, 12.6.2007 Spain, 25.6.2010		X	-6	25.6.2010 REV 1: 28.6.2010	6
13. Fisheries		AP	X				1		
14. Transport Policy		AP	X				2		
15. Energy		SC	X		X				
16. Taxation Czech Rep., 30.6.2009				Germany, 18.4.2007 Czech Rep., 15.6.2009		X	-1	15.6.2009 REV 1: 15.6.2009	3
17.Economic and Monetary Policy Luxembourg, 14.12.2015				Germany, 24.1.2007	X	X	-	15.3.2007	2
18. Statistics Germany, 26.6.2007				Germany, 19.1.2007	X	X	-	23.3.2007	2
19. Social Policy and Employment				Germany, 19.1.2007		X	2		
20. Enterprise and Industrial Policy Germany, 29.3. 2007				Finland, 20.12.2006	X	X	-	5.2.2007	1 (*)
21. Trans-European Networks Portugal, 19.12. 2007				Portugal, 27.9.2007	X	X	-	11.10.2007	1
22. Reg. Policy and Coord. of Struc. Instruments Lithuania, 5.11. 2013				Ireland, 27.2.2013 Ireland, 24.04.2013		X	-1	7.5.2013	6
23. Judiciary And Fundamental Rights		SC	X				6		
24. Justice, Freedom and Security		SC	X				4		
25. Science and Research Austria, 12.6. 2006				Austria, 23.2.2006	X	X	-	24.3. 2006	Prov. Closed
26. Education and Culture		SC		Austria, 26.4.2006	X	X	-	29.5.2006 Add.Inf.: 28.6.2006	
27. Environment Sweden, 21.12. 2009				Portugal, 3.10.2007 Sweden, 12.11. 2009		X	-2	16.11. 2009	5
28. Consumer and Health Protection Portugal, 19.12. 2007				Portugal, 12.6.2007	X	X	-	31.7.2007 AD 1:31.7.2007	5 (**)
29. Customs Union		AP		Germany, 11.5.2007		X	1		
30. External Relations		AP	X				1		
31. Foreign, Security and Defence Policy		SC	X		X				
32. Financial Control Germany, 26.6.2007				Germany, 14.2.2007	X	X	-	13.4.2007	6 (***)
33.Financial and Budgetary Provisions			X	Netherlands, 30.06.2016	X	X	-	20.04.2016	1
34. Institutions									
35. Other Issues									
		14	9		8 of 13 Chapters opened	24	14 unofficial 37 official 15 fulfilled	17	56 Closing Benchmarks for 16 Opened Chapters
	Opened Chapters	SC	Chapters Blocked by Southern Cyprus			* Unofficially fulfilled ** Fulfillment of 1 benchmark is confirmed under Positive Agenda *** Fulfillment of 3 benchmarks is confirmed under Positive Agenda			
	Blocked Chapters		Additional Protocol						
	Chapters Without Political Blockages	NPP	Negotiating Position Paper						
Technical opening benchmarks (OB) written in red are unofficial.									

DÖNEM BAŞKANLIKLARINA GÖRE AÇILAN VE GEÇİCİ OLARAK KAPANAN FASILAR			
YIL	DÖNEM	ÜYE ÜLKE	FASIL
2006	Ocak-Haziran	Avusturya	Bilim-Araştırma (12 Haziran 2006) - Geçici olarak kapandı
	Temmuz- Aralık	Finlandiya	
2007	Ocak-Haziran	Almanya	İşletme ve Sanayi Politikası (29 Mart 2007) İstatistik (26 Haziran 2007) Mali Kontrol (26 Haziran 2007)
	Temmuz- Aralık	Portekiz	Trans- Avrupa Ağları (19 Aralık 2007) Tüketicinin ve Sağliğın Korunması (19 Aralık 2007)
2008	Ocak-Haziran	Slovenya	Şirketler Hukuku (17 Haziran 2008) Fikri Mülkiyet Hukuku (17 Haziran 2008)
	Temmuz- Aralık	Fransa	Sermayenin Serbest Dolaşımı (19 Aralık 2008) Bilgi Toplumu ve Medya (19 Aralık 2008)
2009	Ocak-Haziran	Çek Cumhuriyeti	Vergilendirme (30 Haziran 2009)
	Temmuz- Aralık	İsveç	Çevre (21 Aralık 2009)
2010	Ocak-Haziran	İspanya	Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Sağliğı (30 Haziran 2010)
	Temmuz- Aralık	Belçika	
2011	Ocak-Haziran	Macaristan	
	Temmuz- Aralık	Polonya	
2012	Ocak-Haziran	Danimarka	
	Temmuz- Aralık	GKRY	
2013	Ocak-Haziran	İrlanda	
	Temmuz- Aralık	Litvanya	Bölgesel Politikalar ve Yapısal Araçların Koordinasyonu (5 Kasım 2013)
2014	Ocak-Haziran	Yunanistan	
	Temmuz- Aralık	İtalya	
2015	Ocak-Haziran	Letonya	
	Temmuz- Aralık	Lüksemburg	Ekonomik ve Parasal Politika (14 Aralık 2015)
2016	Ocak-Haziran	Hollanda	Mali ve Bütçesel Hükümler (30 Haziran 2016)
	Temmuz- Aralık	Slovakya	

CHAPTERS OPENED AND PROVISIONALLY CLOSED ACCORDING TO EU COUNCIL PRESIDENCIES			
YEAR	PERIOD	MEMBER STATE	CHAPTER
2006	January-June	Austria	Science and Research (12 June 2006) – Provisionally closed
	July-December	Finland	
2007	January-June	Germany	Enterprise and Industrial Policy (29 March 2007) Statistics (26 June 2007) Financial Control (26 June 2007)
	July-December	Portugal	Trans-European Networks (19 December 2007) Consumer and Health Protection (19 December 2007)
2008	January-June	Slovenia	Company Law (17 June 2008) Intellectual Property Law (17 June 2008)
	July-December	France	Free Movement of Capital (19 December 2008) Information Society and Media (19 December 2008)
2009	January-June	Czech Republic	Taxation (30 June 2009)
	July-December	Sweden	Environment (21 December 2009)
2010	January-June	Spain	Food Safety, Veterinary & Phytosanitary Policy (30 June 2010)
	July-December	Belgium	
2011	January-June	Hungary	
	July-December	Poland	
2012	January-June	Denmark	
	July-December	Greek Cypriot Administration	
2013	January-June	Ireland	
	July-December	Lithuania	Regional Policy and Coordination of Structural Instruments (5 November 2013)
2014	January-June	Greece	
	July-December	Italy	
2015	January-June	Latvia	
	July-December	Luxembourg	Economic and Monetary Policy (14 December 2015)
2016	January-June	Netherlands	Financial and Budgetary Provisions (30 June 2016)
	July-December	Slovakia	

**MÜZAKERE FASILLARININ AÇILIŞI ÇERÇEVESİNDE DÜZENLENEN HÜKÜMETLERARASI
KONFERANSLAR (HAK)**

Tarih (Dönem Başkanlığı)	Açılan Fasil	Katılan Bakanlarımız
30 Haziran 2016 (Hollanda)	33. Fasil: Mali ve Bütçesel Hükümler	Dışışleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu AB Bakanı ve Başmüzakereci Ömer Çelik Maliye Bakanı Naci Ağbal
14 Aralık 2015 (Lüksemburg)	17. Fasil: Ekonomik ve Parasal Politika	Başbakan Yardımcısı Mehmet Şimşek Dışışleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu AB Bakanı ve Başmüzakereci Volkan Bozkır
5 Kasım 2013 (Litvanya)	22. Fasil: Bölgesel Politika ve Yapısal Araçların Eşgüdümü	AB Bakanı Egemen Bağış Kalkınma Bakanı Cevdet Yılmaz
30 Haziran 2010 (İspanya)	12. Fasil: Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Sağliğı Politikası	Dışışleri Bakanı Ahmet Davutoğlu AB Bakanı ve Başmüzakereci Egemen Bağış Tarım Bakanı Mehdi Eker
21 Aralık 2009 (İsveç)	27. Fasil: Çevre	Dışışleri Bakanı Ahmet Davutoğlu AB Bakanı ve Başmüzakereci Egemen Bağış Çevre ve Orman Bakanı Veysel Eroğlu
30 Haziran 2009 (Çekya)	16. Fasil: Vergilendirme	AB Bakanı ve Başmüzakereci Egemen Bağış
19 Aralık 2008 (Fransa)	4. Fasil: Sermayenin Serbest Dolaşımı 10. Fasil: Bilgi Toplumu ve Medya	Dışışleri Bakanı ve Başmüzakereci Ali Babacan
17 Haziran 2008 (Slovenya)	6. Fasil: Şirketler Hukuku 7. Fasil: Fikri Mülkiyet Hukuku	Dışışleri Bakanı ve Başmüzakereci Ali Babacan
19 Aralık 2007 (Portekiz)	21. Fasil: Trans-Avrupa Ağları 28. Fasil: Tüketicinin ve Sağliğının Korunması	Dışışleri Bakanı ve Başmüzakereci Ali Babacan
26 Haziran 2007 (Almanya)	20. Fasil: İşletmeler ve Sanayi Politikası 18. Fasil: İstatistik 32. Fasil: Mali Kontrol	Devlet Bakanı ve Başmüzakereci Ali Babacan
12 Haziran 2006 (Avusturya)	25. Fasil: Bilim ve Araştırma	Dışışleri Bakanı Abdullah Gül
3 Ekim 2005 (Birleşik Krallık)	Müzakerelerin başlatılması	Dışışleri Bakanı Abdullah Gül

ÜLKEMİZİN AB'YE ÜYELİK BAŞVURUSUNUN ARDINDAN YAPILAN BAŞVURULAR

ÜLKE ADI	BAŞVURU TARİHİ	ÜYELİK TARİHİ
TÜRKİYE	14 NİSAN 1987	X
AVUSTURYA	17 TEMMUZ 1989	1 OCAK 1995
GKRY	3 TEMMUZ 1990	1 MAYIS 2004
MALTA	16 TEMMUZ 1990	1 MAYIS 2004
İSVEÇ	1 TEMMUZ 1991	1 OCAK 1995
FİNLANDİYA	18 MART 1992	1 OCAK 1995
İSVİÇRE	26 MAYIS 1992	X ²⁷
NORVEÇ	25 KASIM 1992	X ²⁸
MACARİSTAN	31 MART 1994	1 MAYIS 2004
POLONYA	5 NİSAN 1994	1 MAYIS 2004
ROMANYA	22 HAZİRAN 1995	1 OCAK 2007
SLOVAKYA	27 HAZİRAN 1995	1 MAYIS 2004
LETONYA	13 EKİM 1995	1 MAYIS 2004
ESTONYA	24 KASIM 1995	1 MAYIS 2004
LİTVANYA	8 ARALIK 1995	1 MAYIS 2004
BULGARİSTAN	14 ARALIK 1995	1 OCAK 2007
ÇEKYA	17 OCAK 1996	1 MAYIS 2004
SLOVENYA	10 HAZİRAN 1996	1 MAYIS 2004
HIRVATİSTAN	22 ŞUBAT 2003	1 TEMMUZ 2013
KUZEY MAKEDONYA	22 MART 2004	X ²⁹
KARADAĞ	15 ARALIK 2008	X ³⁰
ARNAVUTLUK	24 NİSAN 2009	X ²⁹
İZLANDA	16 TEMMUZ 2009	X ³¹
SİRBİSTAN	22 ARALIK 2009	X ³²
BOSNA HERSEK	15 ŞUBAT 2016	X
UKRAYNA	28 ŞUBAT 2022	X
MOLDOVA	3 MART 2022	X
GÜRCİSTAN	3 MART 2022	X
KOSOVA	15 ARALIK 2022	X

²⁷ İsviçre’de 8 Haziran 1997 ve 4 Mart 2001 tarihlerinde gerçekleştirilen AB üyeliği referandumları olumsuz sonuçlanmıştır.

İsviçre Hükümeti 16 Haziran 2016 tarihinde üyelik başvurusunu resmi olarak geri çekmiştir.

²⁸ Norveç’te 25 Eylül 1972 ve 28 Kasım 1994 tarihlerinde gerçekleştirilen AB üyeliği referandumları olumsuz sonuçlanmıştır.

²⁹ Arnavutluk ve Kuzey Makedonya’nın AB katılım müzakerelerinin başlatılmasına dair Hükümetlerarası Konferanslar 19 Temmuz 2022 tarihinde gerçekleştirilmiş ve tarاما süreci başlamıştır.

³⁰ Karadağ, halihazırda katılım müzakerelerinde 3 faslı açmış, 3 faslı ise geçici olarak kapatmış durumdadır.

³¹ İzlanda Hükümeti 12 Mart 2015 tarihinde AB üyelik sürecini resmi olarak sonlandırmıştır.

³² Sırbistan, halihazırda katılım müzakerelerinde 22 faslı açmış, 2 faslı ise geçici olarak kapatmış durumdadır.

MÜZAKERELERDE ADAY ÜLKELERİN İLERLEME DURUMU (KASIM 2022)³³

	Türkiye	Karadağ	Sırbistan	İzlanda
Ülkenin Resmi Adaylık başvurusu	Nisan 1987	Aralık 2008	Aralık 2009	Temmuz 2009
Adaylık Statüsü verilmesi	Aralık 1999	Aralık 2010	Mart 2012	Haziran 2010
Müzakerelerin Başlatılması Kararı Alınması	Aralık 2004	Aralık 2011	Haziran 2013	Haziran 2010
Müzakerelere Açılan Toplam Fasil Sayısı	16/35	33/35	22/35	27/35
Kapatılan Fasil Sayısı	1	3	2	11
Fasil Başlıkları	Türkiye	Karadağ	Sırbistan	İzlanda*
1. Malların Serbest Dolaşımı				
2. İşçilerin Serbest Dolaşımı				
3. İş Kurma Hakkı ve Hizmet Sunumu Serbestisi				
4. Sermayenin Serbest Dolaşımı				
5. Kamu Alımları				
6. Şirketler Hukuku				
7. Fikri Mülkiyet Hukuku				
8. Rekabet Politikası				
9. Mali Hizmetler				
10. Bilgi Toplumu ve Medya				
11. Tarım ve Kırsal Kalkınma				
12. Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Sağlığı Politikası				
13. Balıkçılık				
14. Taşımacılık Politikası				
15. Enerji				
16. Vergilendirme				
17. Ekonomik ve Parasal Politika				
18. İstatistik				
19. Sosyal Politika ve İstihdam				
20. İşletme ve Sanayi Politikası				
21. Trans-Avrupa Ağları				
22. Bölgesel Politika ve Yapısal Araçların Eşgüdümü				
23. Yargı ve Temel Haklar				
24. Adalet, Özgürlük ve Güvenlik				
25. Bilim ve Araştırma				
26. Eğitim ve Kültür				
27. Çevre				
28. Tüketicinin ve Sağlığın Korunması				
29. Gümrük Birliği				
30. Dış İlişkiler				
31. Dış, Güvenlik ve Savunma Politikaları				
32. Mali Kontrol				
33. Mali ve Bütçesel Hükümler				
34. Kurumlar				
35. Diğer Konular	-	-		-

Geçici olarak kapatıldı

Tarama süreci tamamlandı

Açıldı

Siyasi Blokajlı / GKRY

Siyasi Blokajlı / Ek Protokol

*İzlanda Hükümeti Mart 2015'te AB üyelik sürecini resmi olarak sonlandırdığını ilan etmiştir.

³³ Arnavutluk ve Kuzey Makedonya'nın AB katılım müzakerelerinin başlatılmasına dair ilk Hükümetlerarası Konferanslar 19 Temmuz 2022 tarihinde yapılmış ve tarama süreçleri başlamıştır. Henüz tarama süreçleri sona ermediği için her iki ülke de tabloda gösterilmemiştir.

AVRUPA PARLAMENTOSU İLE İLİŞKİLER

Kurucu Antlaşmalarda yapılan değışikliklerle yasama yetkileri zamanla genişletilen Avrupa Parlamentosu (AP), ülkemizin AB'yle mevcut Gümrük Birliği'ni güncelleyecek anlaşmanın, vize serbestisinin ve tam üyeliğimizin onaylanması gibi konularda belirleyici rol oynayacak bir konumdadır.

AP tarafından hazırlanan yıllık ülke raporları ve bunların kabulüne ilişkin kararlar, hukuken bağlayıcı olmasalar da, diğer AB kurumları ile üye ülke hükümetlerini ve kamuoylarını, demokrasi kültürü ve geleneği çerçevesinde siyaseten belli bir ölçüde etkileyebilen metinlerdir.

Ülkemizin AP'yle ilişkilerinin ana çerçevesini Türkiye-AB Karma Parlamento Komisyonu (KPK) oluşturmaktadır. KPK, "Ankara Anlaşması"nın 27. maddesi uyarınca, 14 Mayıs 1965 tarihli AP kararı ile 22 Haziran ve 14 Temmuz 1965 tarihli TBMM ve Cumhuriyet Senatosu kararlarıyla kurulmuştur. KPK'da, TBMM ve AP'den 25'er üye bulunmaktadır. En son KPK toplantısı 17 Mart 2022 tarihinde Brüksel'de yapılmıştır.

Ülkemiz ile AB arasındaki ilişkilerin demokratik denetim organı olarak tesis edilen KPK, katılım müzakereleri, ikili ilişkiler, Ortaklık Konseyi kararlarının takip edilmesi ile TBMM ve AP arasındaki ilişkileri güçlendirmekle görevlidir.

Türkiye-AB Karma Parlamento Komisyonu'nun (KPK) Toplantı Tarihleri

1. 16-17 Mayıs 1966, Brüksel
2. 6-7 Ocak 1967, Ankara
3. 23-24 Mayıs 1967, Lüksemburg
4. 12-13 Eylül 1967, İzmir
5. 1-4 Nisan 1968, Venedik
6. 21-24 Eylül 1968, İstanbul
7. 15-16 Mayıs 1969, Paris
8. 27-30 Ocak 1970, Münih
9. 20-24 Nisan 1970, Antalya
10. 28-30 Eylül 1970, Leyden
11. 15-18 Mart 1971, Bursa
12. 16-17 Eylül 1971, Brüksel
13. 4-10 Haziran 1972, Marmaris
14. 2-6 Ekim 1972, Katanya
15. 10-14 Mayıs 1973, Strazburg-Lüksemburg
16. 7-10 Eylül 1973, İstanbul
17. 24-28 Mayıs 1974, Berlin
18. 6-11 Ekim 1974, İstanbul
19. 21-25 Nisan 1975, Kopenhag
20. 15-20 Eylül 1975, Ankara
21. 25-28 Nisan 1976, Nice
22. 6-9 Kasım 1976, Ankara
23. 25-28 Ekim 1978, Londra
24. 8-9 Nisan 1979, Ankara
25. 22-24 Nisan 1980, Lüksemburg
26. 17-19 Ocak 1989, Strazburg
27. 24-26 Nisan 1989, Ankara
28. 27-29 Kasım 1989, Brüksel
29. 22-23 Mart 1990, Antalya
30. 11-13 Temmuz 1990, Strazburg
31. 7-9 Kasım 1990, İstanbul
32. 20-22 Mart 1991, Brüksel
33. 17-19 Temmuz 1991, İstanbul
34. 28-30 Haziran 1992, İstanbul
35. 25-27 Kasım 1992, Brüksel
36. 5-7 Mayıs 1993, Antalya
37. 11-13 Ekim 1993, Brüksel
38. 24-26 Haziran 1996, Ankara
39. 19-20 Kasım 1996, Brüksel
40. 15-17 Nisan 1997, Ankara
41. 9-10 Şubat 1998, Brüksel
42. 21-22 Nisan 1998, Ankara
43. 9-10 Kasım 1998, Brüksel
44. 18-19 Şubat 1999, İstanbul
45. 5-6 Haziran 2000, Brüksel
46. 21-22 Kasım 2000, Antalya
47. 26-27 Haziran 2001, Brüksel
48. 26-27 Kasım 2001, İstanbul
49. 17-18 Haziran 2002, Brüksel
50. 16-17 Haziran 2003, İstanbul
51. 2-3 Aralık 2003, Brüksel
52. 6-7 Nisan 2004, İzmir
53. 23-24 Şubat 2005, Strazburg
54. 13-14 Haziran 2005, İstanbul
55. 23-24 Kasım 2005, Brüksel
56. 3-4 Mayıs 2006, Ankara
57. 27-28 Kasım 2006, Brüksel
58. 20-21 Kasım 2007, Ankara
59. 27-28 Mayıs 2008, Brüksel
60. 27-28 Kasım 2008, Ankara
61. 31 Mart-2 Nisan 2009, Brüksel
62. 26-27 Ekim 2009, Ankara
63. 22-23 Şubat 2010, Brüksel
64. 25-26 Mayıs 2010, İstanbul
65. 26-27 Ekim 2010, Brüksel
66. 21-22 Şubat 2011, Hatay
67. 28-29 Kasım 2011, Brüksel
68. 23-24 Şubat 2012, İstanbul
69. 13-14 Haziran 2012, Strazburg
- 70³⁴. -
71. 14-15 Şubat 2013, Ankara
72. 27-28 Haziran 2013, Brüksel
73. 5-6 Aralık 2013, Ankara
74. 10 Nisan 2014, Brüksel
75. 11 Kasım 2014, Brüksel
76. 19-20 Mart 2015, Ankara
77. 26 Nisan 2018, Brüksel
78. 19-20 Aralık 2018, Ankara
79. 17 Mart 2022, Brüksel

³⁴ GKRY'nin AB Dönem Başkanlığı sırasında yapılmamıştır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Avrupa Birliği Uyum Komisyonu

Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) AB Uyum Komisyonu, Türkiye'nin AB'ye katılım sürecine ilişkin gelişmeleri izlemek ve müzakere etmek, AB'deki gelişmeleri takip etmek ve bu gelişmeler konusunda TBMM'yi bilgilendirmek ve istenildiğinde TBMM'ye sunulan kanun teklifleri ve Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinin AB mevzuatına uygunluğunu inceleyerek ihtisas komisyonlarına görüş sunmak üzere 15 Nisan 2003 tarihli ve 4847 sayılı Kanunla kurulmuştur.

AB Uyum Komisyonu üyeleri, 12 Eylül 1963 tarihinde imzalanan Ankara Anlaşması'na dayanılarak oluşturulan Türkiye-AB Karma Parlamento Komisyonu (KPK) üyelerini de oluşturmaktadır.

AB Uyum Komisyonu, Avrupa Komisyonu, Avrupa Parlamentosu ve ulusal parlamentoların AB işlerinden sorumlu komisyonlarıyla toplantılar ve görüşmeler yaparak bir tür parlamenter diplomasi görevi yürütmektedir. Böylece, Türkiye'nin AB'ye katılımı yönünde parlamenter düzeyde çalışmalar yapmaktadır.

AB Uyum Komisyonu üyeleri, her yıl düzenli olarak yapılan "Avrupa Birliği Parlamentoları Avrupa İşleri Komisyonları Konferansı" (COSAC) ve "Batı Balkanlar Avrupa Birliği Bütünleşme Komisyonları Konferansı"na (COSAP) katılım sağlamaktadır.

KPK TÜRK KANADI ÜYELERİ (2018-2023)

	Adı-Soyadı	Görevi	Seçim Çevresi	Partisi
1.	İsmail Emrah KARAYEL	Eş-Başkan	Kayseri	AK Parti
2.	Özkan YALIM	Eş-Başkan Yardımcısı	Uşak	CHP
3.	Cemal ÇETİN	Eş-Başkan Yardımcısı	İstanbul	MHP
4.	Ahmet ZENBİLÇİ	Üye	Adana	AK Parti
5.	Lütfiye Selva ÇAM	Üye	Ankara	AK Parti
6.	Mehmet Sait KİRAZOĞLU	Üye	Gaziantep	AK Parti
7.	Canan KALSIN	Üye	İstanbul	AK Parti
8.	Halis DALKILIÇ	Üye	İstanbul	AK Parti
9.	Zafer SIRAKAYA	Üye	İstanbul	AK Parti
10.	Cemal BEKLE	Üye	İzmir	AK Parti
11.	Selman ÖZBOYACI	Üye	Konya	AK Parti
12.	Ergün TAŞCI	Üye	Ordu	AK Parti
13.	Muhammed AVCI	Üye	Rize	AK Parti
14.	Çiğdem ERDOĞAN ATABEK	Üye	Sakarya	AK Parti
15.	Mehmet Kasım GÜLPINAR	Üye	Şanlıurfa	AK Parti
16.	Fikret ŞAHİN	Üye	Balıkesir	CHP
17.	Nurhayat ALTACA KAYIŞOĞLU	Üye	Bursa	CHP
18.	Ahmet Ünal ÇEVİKÖZ	Üye	İstanbul	CHP
19.	Sibel ÖZDEMİR	Üye	İstanbul	CHP
20.	Türabi KAYAN	Üye	Kırklareli	CHP
21.	Feleknas UCA	Üye	Batman	HDP
22.	Zeynel ÖZEN	Üye	İstanbul	HDP
23.	Arzu ERDEM	Üye	İstanbul	MHP
24.	İmam Hüseyin FİLİZ	Üye	Gaziantep	İyi Parti
25.	Aylin CESUR	Üye	Isparta	İyi Parti

KPK AP KANADI ÜYELERİ (2019-2024)

Asil Üyeler

	Adı-Soyadı	Partisi	Ülkesi
1.	Sergey LAGODINSKY KPK Eş-Başkanı	Yeşiller/Avrupa Serbest İttifakı (Greens/EFA)	Almanya
2.	İlhan KÜÇÜK KPK Eş-Başkan Yardımcısı	Renew Europe	Bulgaristan
3.	Özlem DEMİREL KPK Eş-Başkan Yardımcısı	Avrupa Birleşik Solu/Kuzey Yeşil Solu (GUE/NGL)	Almanya
4.	Joachim Stanisław BRUDZIŃSKI	Avrupa Muhafazakârları ve Reformcuları (ECR)	Polonya
5.	Angelo CIOCCA	Kimlik ve Demokrasi (ID)	İtalya
6.	Corina CRETU	Sosyalistler ve Demokratlar İlerici İttifakı (S&D)	Romanya
7.	Ergin EROĞLU	Renew Europe	Almanya
8.	Loucas FOURLAS	Avrupa Halk Partisi (EPP)	GKRY
9.	Giorgos GEORGIOU	GUE/NGL	GKRY
10.	Martin HLAVÁČEK	Renew Europe	Çekya
11.	Evin İNCİR	S&D	İsveç
12.	Virginie JORON	ID	Fransa
13.	Krzysztof JURGIEL	ECR	Polonya
14.	Manolis KEFALOGIANNIS	EPP	Yunanistan
15.	Alice KUHNKE	GASİ	İsveç
16.	Pierfrancesco MAJORINO	S&D	İtalya
17.	Costas MAVRIDES	S&D	GKRY
18.	Kostas PAPADAKIS	Bağımsız	Yunanistan
19.	Morten PETERSEN	Renew Europe	Danimarka
20.	Nacho SÁNCHEZ AMOR	S&D	İspanya
21.	Tomislav SOKOL	EPP	Hırvatistan
22.	Milan UHRÍK	Bağımsız	Slovakya
23.	Elissavet VOZEMBERG- VRIONIDI	EPP	Yunanistan
24.	Angelika WINZIG	EPP	Avusturya
25.	Isabel WISELER-LIMA	EPP	Lüksemburg

Yedek Üyeler

	Adı-Soyadı	Partisi	Ülkesi
1.	Barry ANDREWS	Renew Europe	İrlanda
2.	Konstantinos ARVANITIS	GUE/NGL	Yunanistan
3.	Hildegard BENTELE	EPP	Almanya
4.	Paolo BORCHIA	ID	İtalya
5.	David CASA	EPP	Malta
6.	Gwendoline DELBOS-CORFIELD	GASİ	Fransa
7.	Anna Júlia DONÁTH	Renew Europe	Macaristan
8.	Niels FUGLSANG	S&D	Danimarka
9.	José Manuel GARCÍA-MARGALLO Y MARFIL	EPP	İspanya
10.	Dino GIARRUSSO	Bağımsız	İtalya
11.	Christophe GRUDLER	Renew Europe	Fransa
12.	Eero HEINÄLUOMA	S&D	Finlandiya
13.	Tomasz Piotr PORĘBA	ECR	Polonya
14.	Guido REIL	ID	Almanya
15.	Thijs REUTEN	S&D	Hollanda
16.	Sándor RÓNAI	S&D	Macaristan
17.	Massimiliano SALINI	EPP	İtalya
18.	Andrey SLABAKOV	ECR	Bulgaristan
19.	Michaela ŠOJDROVÁ	EPP	Çekya
20.	Tineke STRIK	GASİ	Hollanda
21.	Ramona STRUGARIU	Renew Europe	Romanya
22.	Tomas TOBÉ	EPP	İsveç
23.	László TRÓCSÁNYI	Bağımsız	Macaristan
24.	Nikolaj VILLUMSEN	GUE/NGL	Danimarka

AP'DE "TÜRKİYE FORUMU GRUBU"

AP'nin, Türkiye'ye müzahir veya nispeten müzahir olarak nitelenebilecek üyeleri 2010 yılında "Türkiye'nin Dostları Grubu"nu kurmuşlardır.

Grup, 2017 Mayıs ayında açıkladığı bir kararla adını "AP Türkiye Forumu" olarak değiştirmiştir.

Hâlihazırda AP 9. Yasama Dönemi Türkiye Forumu Başkanı Željana Zovko'dur (Hırvatistan, Hristiyan Demokrat-EPP). Forumun eski Başkanı Kris Peeters'in (Belçika, Hristiyan Demokrat-EPP) Avrupa Yatırım Bankası Başkan Yardımcısı olarak atanması sebebiyle AP üyeliğinden ayrılmasını müteakiben, Željana Zovko 2 Şubat 2021 tarihi itibarıyla AB-Türkiye Forumu Başkanı olarak görevlendirilmiştir. Başkan Yardımcılığı görevini ise Nacho Sanchez Amor (İspanya, Sosyal Demokrat-S&D), Urmas Paet (Estonya, Liberal-Renew Europe) ve Tineke Strik (Hollanda, Yeşiller-Greens/EFA) yürütmektedir.

Türkiye Forumu tarafından yapılan açıklamada, Forumun amacının, Avrupalı ve Türk makamları, karar vericileri, uzmanları, sivil toplum örgütleri ve iş çevreleri arasında üst düzey diyalog sağlamanın yanı sıra AB-Türkiye ilişkileri hususunda eleştirel, ama yapıcı bakış açısıyla tartışmalar düzenlemek olduğu kaydedilmiştir.

AP'DE "AB-TÜRKİYE DOSTLUK GRUBU"

AP üyesi Ryszard Czarnecki (Polonya, Muhafazakâr-ECR) öncülüğünde AP üyeleri, KPK TBMM Kanadı Eş-Başkanı İsmail Emrah Karayel başkanlığında TBMM heyeti, Dışişleri Bakan Yardımcısı ve AB Başkanı Faruk Kaymakcı ve AP siyasi danışmanlarının katıldığı video konferans toplantısıyla 10 Haziran 2020 tarihinde AB-Türkiye Dostluk Grubu kurulmuştur.

Dostluk Grubu, esas itibarıyla Türkiye ve AB karar vericileri, iş çevreleri ve sivil toplumu arasında üst düzey diyalogu geliştirmek ve ortak değerlerimize katkıda bulunarak Türk ve AB kamuoylarını yakınlaştırmak amacıyla sosyal ve kültürel faaliyetler düzenlemeyi amaçlamaktadır.

AP'NİN TÜRKİYE HAKKINDA ALDIĞI KARARLAR

AP, son yıllarda içerdiği olumsuz unsurlarla öne çıkan ve tarafımızca kabul edilemez bulunarak "yok hükmünde" sayılan bazı Tavsiye Kararları kabul etmiştir. Bu raporlar arasında, AP'nin Avrupa Komisyonu'nun bir önceki yıla ait Türkiye Raporu'nu temel alarak hazırladığı tavsiye kararları da yer almaktadır.

24 Kasım 2016 tarihli "EU-Turkey relations" başlıklı Tavsiye Kararı: 15 Temmuz hain darbe girişiminin ardından ülkemizde alınan önlemlerin "orantısız ve baskıcı" olduğu iddia edilmiş ve kınanmış, ülkemizi AB'ye bağlı (*anchored*) tutmaya olan taahhüdün korunduğu belirtilmiş, öte yandan, Komisyon'a ve üye ülkelere ülkemiz ile katılım müzakerelerinin geçici olarak

dondurulması çağrısında bulunulmuştur. Ayrıca, idam cezasının kabulünün katılım sürecinin resmen askıya alınmasına yol açacağı belirtilmiştir.

6 Temmuz 2017 tarihli AP Türkiye Raporu³⁵: Ülkemiz hakkında, haksız ve ağır eleştirilere yer verilen Rapor'da, AP'nin daha önce 24 Kasım 2016 tarihli Kararı ile benimsediği "ölkemizle katılım müzakerelerinin dondurulması" tutumuna atıfla, "ölkemizin [16 Nisan 2017 tarihinde kabul edilen] Anayasa reform paketini³⁶ değiştirmeden uygulaması halinde", Komisyon ve üye ölkelere, ölkemizin katılım müzakerelerinin askıya alınması çağrısında bulunulmuştur.

8 Şubat 2018 tarihli "Current human rights situation in Turkey" başlıklı Acil Karar: 5-8 Şubat 2018 tarihlerinde Strazburg'da yapılan AP Genel Kurulu'nda, ölkemize yönelik eleştirilere yer verilen bir Acil Karar kabul edilmiştir. Karar'da, ölkemizdeki insan haklarının durumunun yanı sıra ölkemizin Suriye'de yürüttüğü Zeytin Dalı Harekâtı'na yönelik eleştirilere yer verilmiştir.

15 Mart 2018 tarihli "Situation in Syria" başlıklı Karar: 12-15 Mart 2018 tarihlerinde Strazburg'da gerçekleştirilen AP Genel Kurulu'nda kabul edilen "Situation in Syria" başlıklı kararda ölkemize de atıf yapılmıştır. Bu çerçevede, ölkemizin "Kürt kuvvetleri" tarafından kontrol edilen Afrin'de gerçekleştirdiği Zeytin Dalı Harekâtı'nın Suriye'deki çatışmalara yeni bir boyut kattığı, bunun hem Suriye'deki dengele olumsuz etkisi olacağı hem de insani boyutta yeni endişeleri de beraberinde getireceğı iddia edilmiştir. Metinde ayrıca, harekâtın sivil ölümlere neden olduğu ve daha fazla sivilin ölümüne yol açma riski taşıdığı ileri sürölerek, ölkemiz, mevcut harekâtı durdurmaya ve BM terörist örgütler listesinde olan terörist gruplarla mücadeleye odaklanmaya davet edilmiştir.

Karar'da devamla, ölkemizin bölgede, Rusya, İran veya ABD güçleriyle karşı karşıya gelme riskinin de bulunduğu ve bunun endişe verici olduğu ifade edilmiştir. Ülkemizin, Suriye'de yeni bir cephe açarak mevcut insani krizi derinleştirmesinin kendi çıkarına olmadığı, bu çerçevede, ölkemizin askerini çekerek hem Suriye sorununa daha yapıcı katkılar vermesi hem de insancıl hukuka saygı dâhilinde hareket etmesi gerektiğı şeklindeki görüşlere yer verilmiştir.

Bununla birlikte, Karar'da, ölkemizin Suriyelilere geçici koruma sağlama hususundaki katkılarının takdirle karşılandığı kaydedilmiştir.

16 Nisan 2018 tarihli "Violation of human rights and the rule of law in the case of two Greek soldiers arrested and detained in Turkey" başlıklı Acil Karar: Söz konusu Karar'da, özetle Yunanistan ile Türkiye arasındaki kara sınırında devriye gezerken kötü hava koşulları nedeniyle yönünü kaybettiğı öne sürölün iki Yunan askerinin 1 Mart 2018 tarihinde Türk yetkililer tarafından gözaltına alındıkları, esasen bunun gibi sınır ihlallerinin daha önce yaşandığı ve siyasi

³⁵ AP tarafından 6 Temmuz 2017 tarihinde kabul edilen "2016 Türkiye Raporu", daha önce iade ettiğimiz raporlar da dikkate alınarak Daimi Temsilciliğimize gönderilmemiştir.

³⁶ 16 Nisan 2017 tarihinde gerçekleştirilen referandum sonucunda kabul edilen Anayasa Reform Paketi.

girişimlerle çözümlendiğinden hareketle, iki Yunan askerinin serbest bırakılmaları çağrısında bulunulmuştur.

13 Mart 2019 tarihli AP Türkiye Raporu: Ülkemiz hakkında önyargılı ve haksız değerlendirmeler barındıran Rapor'da, Türkiye ile katılım müzakerelerinin resmi olarak askıya alınması için Komisyon ve üye ülkelere çağrıda bulunulmuştur.

19 Eylül 2019 tarihli "Situation in Turkey, notably the removal of elected mayors" başlıklı Karar: 19 Eylül 2019 tarihlerinde Strazburg'da yapılan AP Genel Kurulu'nda, terör örgütlerine destek verdiklerine yönelik haklarında tespit ve deliller bulunan Belediye başkanlarının Anayasanın 127. maddesi ve 5393 sayılı Belediyeler Kanunu'nun 47. maddesi gereğince görevlerinden uzaklaştırılmasına ilişkin ülkemize yönelik eleştirilerin yer aldığı bir karar kabul edilmiştir.

24 Ekim 2019 tarihli "Turkish military operation in northeast Syria" başlıklı Karar: 23-24 Ekim 2019 tarihlerinde Strazburg'da yapılan AP Genel Kurulu'nda ülkemizin yürüttüğü Barış Pınarı Harekâtı'nı tek taraflı askeri müdahale olarak niteleyen bir karar alınmıştır.

17 Eylül 2020 tarihli "Doğu Akdeniz'de tehlikeli tırmanış ve Türkiye'nin rolü" başlıklı Karar: 14-17 Eylül 2020 tarihlerinde Brüksel'de gerçekleştirilen AP Genel Kurulu'nda alınan Karar'la ülkemizin Yunanistan ve GKRY'nin Doğu Akdeniz'deki deniz yetki alanlarını ihlal ettiği iddia edilerek AB'nin sözkonusu iki AB üyesiyle tam dayanışma içinde olduğu kaydedilmiştir. Karar'da, konuya müzakereler ve uluslararası mahkemeler yoluyla çözüm aranması telkin edilmekle birlikte, AB üyeleri ve Avrupa Komisyonu'na çağrıda bulunularak, ülkemizle geniş ve kapsayıcı bir diyaloga yeniden başlanmasının gerekliliği ve ülkemizin AB'nin savunma mimarisinden ve enerji denkleminde dışlanamayacağı belirtilmiştir.

26 Kasım 2020 tarihli "Türkiye'nin yasadışı eylemleri neticesinde Kapalı Maraş'ta tırmanan gerilim ve görüşmelerin ivedilikle yeniden başlaması" başlıklı Karar: 23-26 Kasım 2020 tarihlerinde Brüksel'de gerçekleştirilen AP Genel Kurulu'nda alınan Karar'la, ülkemizin Kapalı Maraş'taki "yasa dışı" eylemlerinin kınandığı, Kapalı Maraş'ın açılmasının Kıbrıs sorununun kalıcı çözümüne ilişkin umutları güçsüzleştirdiğinin belirtildiği, Kapalı Maraş'ın, 550 (1984) sayılı Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BMGK) Kararı uyarınca, BM geçici yönetimi altındaki bölge halkına verilmesi ve Ada'nın demografik dengesini bozacak eylemlerden kaçınılması yönünde ülkemize çağrıda bulunmaktadır. Karar'da ayrıca, AB Liderlerine ülkemizin yasa dışı eylemlerine karşı ortak bir tutum sergilenmesi ve sert yaptırımlar uygulanması için çağrıda bulunulduğu da belirtilmektedir.

21 Ocak 2021 tarihli "Özellikle Selahattin Demirtaş davası ve diğer siyasi suçlular olmak üzere Türkiye'de İnsan Hakları Durumu" üzerine Karar: 18-21 Ocak 2021 tarihlerinde Brüksel'de gerçekleştirilen AP Genel Kurulu'nda alınan Karar'da, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararına (AİHM) atıfla ülkemizdeki insan haklarının durumuna ilişkin haksız iddialarda bulunulmuş;

ölkemizin AB'yle ilişkilerde yeni bir sayfa açılması, ölkemizin katılım müzakerelerine bağlılığı ve reform niyetine dair beyanının not edildiği, AB'nin yeni bir başlangıç yapılmasına açık olduğu, daha iyi ve derin ilişkilerin, atılacak somut adımlara bağlı olduğu ifadelerine yer verilmiştir.

19 Mayıs 2021 tarihli AP Türkiye Raporu: Rapor'da, aday ölkede olduğumuz vurgulanmakla beraber, mevcut gidişatin ivedilikle ve tutarlı olarak düzelmemesi halinde Komisyon'un müzakereleri resmi olarak askıya almayı önermesi gerektiği ifadesi yer almaktadır. AB'nin Türkiye ile ilişkilerini gözden geçirmesi ve orta-uzun vadeye uzanan kapsamlı, yeknesak ve tutarlı bir strateji tanımlaması tavsiyesinde bulunularak, Türkiye ve AB liderler toplantısı gerçekleştirilmesi gerektiği ifade edilmektedir.

8 Temmuz 2021 tarihli "Başta HDP Olmak Üzere Türkiye'de Muhalefete Yönelik Baskı" başlıklı Karar: 5-8 Temmuz 2021 tarihlerinde Strazburg'da gerçekleştirilen AP Genel Kurulu'nda alınan Karar'da, Türkiye'de muhalefet partilerinin faaliyet özgürlükleri bağlamında çeşitli eleştirilere yer verilmiştir.

5 Mayıs 2022 tarihli Osman Kavala Davasına İlişkin Karar: 2-5 Mayıs 2022 tarihlerinde Strazburg'da düzenlenen AP Genel Kurulu'nda alınan Karar'da, adigeçene yönelik verilen ceza kınanmakta ve yargı sürecine ilişkin asılsız iddia ve eleştirilere yer verilmektedir.

7 Haziran 2022 tarihli AP Türkiye Raporu: Rapor'da, ölkemizin aday ölkede statüsüne atıf yapılmakla birlikte, değerler ve standartlar ağıısından Türkiye ve AB arasındaki mesafe giderilmediği sürece, AP'nin Türkiye ile müzakere sürecinin yeniden başlatılmasını öngörmediği belirtilmektedir.

Ayrıca, AB kurumlarının farklı önceliklere sahip olmasının, Türkiye-AB ilişkilerini ileri götürmeyi zorlaştırdığının, diğer yandan Türkiye'ye yönelik uzun vadeli strateji, uyumlu politika ve istikrarlı liderlik eksikliğinin bütün AB kurumlarında göröldüğu ve Türkiye'nin yeşil ve dijital dönüşüm ile sağlık alanındaki ileriye dönük uzun vadeli politika gündemlerine daha fazla entegre edilmesi gerektiği ifade edilmektedir.

AB İLE YÜRÜTÜLMEKTE OLAN DİYALOG SÜREÇLERİ

Türkiye-AB Yüksek Düzeyli Siyasi Diyalogu:

AB'yle ikili ilişkiler ve dış politika alanındaki işbirliğimiz çerçevesinde Bakanlar, Bakan Yardımcıları, Genel Müdürler ve Uzmanlar seviyesinde düzenli olarak istişareler gerçekleştirilmektedir. Ülkemizin AB'ye adaylık statüsünün tescil edildiği 1999 yılından Lizbon Antlaşması'nın yürürlüğe girdiği 2009 yılının Aralık ayına kadar her AB Dönem Başkanlığı sırasında bir kez düzenlenen Türkiye-AB Troykası Bakanlar Toplantısı'nın yerine, anılan tarihten bu yana, Siyasi Diyalog Toplantıları düzenlenmesi kararlaştırılmıştır. Bu çerçevede, Dışışleri Bakanı ve Başmüzakerecimiz, AB Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi ile Komşuluk Politikası ve Genişleme Müzakerelerinden sorumlu AB Komiserinin katılımıyla ortalama altı aylık aralıklarla Siyasi Diyalog Toplantıları düzenlenmesi öngörülmektedir.

Benzer bir süreç, Siyasi Direktörler seviyesinde³⁷ gerçekleştirilen toplantılarla yürütölmektedir. Sözkonusu toplantılarda, başta ikili ilişkilerin seyri ile dış politika alanında sergilenen işbirliği olmak üzere, geniş bir yelpazede siyasi ilişkilerimiz ele alınmaktadır.

Bakanlar/Komiserler seviyesinde gerçekleştirilen son Yüksek Düzeyli Siyasi Diyalog Toplantısı, 22 Kasım 2018 tarihinde Ankara'da düzenlenmiştir. 15 Temmuz 2019 tarihli AB DİK kararıyla AB, siyasi diyalog da dâhil olmak üzere, Türkiye-AB Yüksek Düzeyli Diyalog Toplantılarının askıya alınmasını kararlaştırmıştır. Bu nedenle, bu tarihten sonra Yüksek Düzeyli Siyasi Diyalog toplantısı düzenlenmemiştir. Siyasi Direktörler seviyesinde son istişare ise 31 Mayıs 2022 tarihinde Ankara'da gerçekleştirilmiştir.

Türkiye-AB Yüksek Düzeyli Enerji Diyalogu:

Özellikle arz güvenliği boyutuyla önemi giderek artan bir dış politika konusuna dönüşen enerji, Türkiye ile AB arasında derinleşen işbirliğinin bir diğer ayağını oluşturmaktadır. Bu çerçevede, 16 Mart 2015 tarihinde dönemin Avrupa Komisyonu Enerji Birliği'nden Sorumlu Başkan Yardımcısı Maros Sefcovic ile dönemin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Taner Yıldız'ın başkanlığında Ankara'da yapılan toplantıda "Türkiye-AB Yüksek Düzeyli Enerji Diyalogu" adı altında yeni bir mekanizma oluşturulmuş ve toplantıların yılda en az bir kez olmak üzere, düzenli aralıklarla ve Bakan seviyesinde gerçekleştirilmesi kararlaştırılmıştır.

İkinci Yüksek Düzeyli Enerji Diyalogu Toplantısı, dönemin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Dr. Berat Albayrak ile İklim ve Enerjiden sorumlu AB Komiseri Miguel Arias Canete'nin başkanlığında 28 Ocak 2016 tarihinde İstanbul'da yapılmıştır. Toplantıda doğal gaz, elektrik, nükleer enerji, yenilenebilir enerji, enerji verimliliği gibi bütün ilgili enerji alt sektörleri, ayrıca

³⁷ Ülkemizden Dışışleri Bakan Yardımcısı ve Avrupa Birliği Başkanı; AB'den ise DİS Genel Sekreter Yardımcısı ile Avrupa Komisyonu Komşuluk Politikası ve Genişleme Müzakereleri Genel Müdürü'nün katılımıyla.

2015 Aralık ayında düzenlenen BM İklim Değişikliği Sözleşmesi Taraflar Konferansı Paris Toplantısı'nın (COP21) sonuçları ve bundan sonra iklim değişikliği konusunda atılacak adımlar ele alınmıştır.

Diyalogun Brüksel'de gerçekleşmesi planlanan Bakan Düzeyindeki üçüncü toplantısı için tarih önerisinin tarafımızdan gelmesi beklenmiş; ne var ki, 15 Temmuz 2019 tarihli AB DİK toplantısında AB, enerji diyalogu dâhil olmak üzere, Türkiye-AB Yüksek Düzeyli Diyalog Toplantılarının askıya alınmasını kararlaştırmıştır.

Ekonomik Diyalog Mekanizmaları

Türkiye-AB Yüksek Düzeyli Ekonomik Diyalogu:

29 Kasım 2015 tarihli Türkiye-AB Konseyi sonuçları bağlamında, ikili ilişkilerimizin ekonomik alanda daha fazla geliştirilmesi ve canlandırılması hedefi doğrultusunda, Türkiye-AB Yüksek Düzeyli Ekonomik Diyalog Mekanizması kurulması kararlaştırılmıştır. Bu çerçevede, Türkiye-AB Yüksek Düzeyli Ekonomik Diyalog Toplantısı'nın³⁸ birincisi 24-26 Nisan 2016 tarihlerinde İstanbul ve Ankara'da düzenlenmiştir. Anılan toplantı, Türkiye-AB ilişkilerinin ekonomik boyutuna ilişkin kapsamlı görüş alışverişine imkan sağlayan üst düzey bir platform oluşturmuştur. Buna ilaveten, ülkemizin AB katılım süreciyle ilgili kararlılığının vurgulanması, Gümrük Birliği'nin güncellenmesi süreci ve ekonomik gidişatımız hakkında kapsamlı bilgi sunulması gibi açılardan önemli bir fırsat sunmuştur.

Türkiye-AB Yüksek Düzeyli Ekonomik Diyalog ikinci toplantısı³⁹, 7-8 Aralık 2017 tarihlerinde Brüksel'de düzenlenmiştir. Ülkemizin yapısal reformlar alanında attığı adımların aktarılması ve Türkiye'nin stratejik önemi ile yabancı yatırım açısından sunduğu imkânların güncel ekonomik veriler ışığında ortaya konulması için fırsat sunan toplantıda, temel hedefimizin AB üyeliği olduğu ve bu tür üst düzey diyalog mekanizmalarının katılım sürecine alternatif teşkil etmediği vurgulanmış; Gümrük Birliği'nin güncellenmesi ve vatandaşlarımıza Schengen Bölgesinde vize serbestisi sağlanması ihtiyacı kuvvetli biçimde dile getirilmiştir. Ekonomik veriler olumlu seyir izlerken yapısal reformların sürdürülmesinin, iletişim kanallarının açık tutulmasının ve yapıcı görüş alışverişinin öneminin altı bir kez daha çizilmiştir.

³⁸ Toplantılara Başbakan Yardımcısı Mehmet Şimşek'in yanı sıra dönemin AB Bakanı Volkan Bozkır, Kalkınma Bakanı Cevdet Yılmaz, Gümrük ve Ticaret Bakanı Bülent Tüfenkci ile Ekonomi Bakanı Mustafa Elitaş iştirak etmiştir. AB'yi temsilen ise İstihdam, Büyüme, Yatırımlar ve Rekabetten Sorumlu Komisyon Başkan Yardımcısı Jyrki Katainen, Ekonomik ve Mali İşler, Vergilendirme ve Gümrüklerden Sorumlu AB Komiseri Pierre Moscovici, Komşuluk Politikası ve Genişleme Müzakerelerinden Sorumlu AB Komiseri Johannes Hahn ile Çevre, Denizcilik ve Balıkçılıktan Sorumlu AB Komiseri Carme nu Vella'dan oluşan bir heyet katılmıştır.

³⁹ Başbakan Yardımcısı Mehmet Şimşek ile İstihdam, Büyüme, Yatırımlar ve Rekabetten Sorumlu Komisyon Başkan Yardımcısı Jyrki Katainen eş-başkanlığında gerçekleştirilen toplantıya, ülkemizden Ekonomi Bakanı Nihat Zeybekci ile Gümrük ve Ticaret Bakanı Bülent Tüfenkci'nin de yer aldığı bir heyetle iştirak edilmiştir. AB tarafında ise, Komisyon Başkan Yardımcısı Katainen'in yanı sıra, Ekonomik ve Mali İşler, Vergilendirme ve Gümrüklerden Sorumlu AB Komiseri Pierre Moscovici, Komşuluk Politikası ve Genişleme Müzakerelerinden Sorumlu Komiser Johannes Hahn ile Ticaretten sorumlu Komiser Cecilia Malmström hazır bulunmuştur.

Türkiye-AB Yüksek Düzeyli Ekonomik Diyalog üçüncü toplantısı⁴⁰, 28 Şubat 2019 tarihinde İstanbul’da düzenlenmiştir. Toplantının iş dünyası diyalogu bölümünde, iki taraf arasında ekonomik etkileşim ve işbirliğinin artırılması ve iş ortamı ile ilgili konularda görüş alışverişinde bulunulurken, Bakanlar arası resmi ekonomik diyalog bölümünde ise, AB ve Türkiye ekonomilerine ilişkin makroekonomik görünüm ve yapısal reformlar ele alınmıştır.

Türkiye-AB arasında gerçekleştirilen ve hem kamu hem özel sektör temsilcilerinin katıldığı tek ortak platform olan Yüksek Düzeyli Ekonomik Diyalog, muhataplarımızın ülkemiz ile ilgili doğru resme bakmasını sağlamak, katılım sürecimizi desteklemek ve ortak işbirliği imkânlarını çeşitlendirmek açısından bugüne kadar oluşturulmuş en kapsamlı ve potansiyel olarak en etkili platformlardan biridir.

AB ile Batı Balkanlar ve Türkiye Arasında Ekonomik ve Mali Diyalog:

Ekonomik alanda AB ile yürürlükte olan bir diğer diyalog kanalını da ülkemizin 2012 yılından bu yana düzenli olarak katıldığı, AB ile “Batı Balkanlar” ve Türkiye Arasında Ekonomik ve Mali Diyalog teşkil etmektedir.

Her yıl düzenli olarak gerçekleştirilen bu toplantılarda, aday ve potansiyel aday ülkeler tarafından hazırlanan Ekonomik Reform Programlarına (ERP) ilişkin değerlendirmeler ışığında ülkeye özgü tavsiyeleri içeren Ortak Sonuç Bildirgesi (Joint Conclusions) kabul edilmektedir. Ortak Sonuç Bildirgesinin nihai hale getirilmesi amacıyla toplantı öncesinde ilgili kurumlarımızın katılımıyla bir dizi teknik düzeyli hazırlık toplantısı yapılmaktadır. Diyalog toplantısının amacı, Batı Balkan ülkeleri ve Türkiye’yi, AB’de ekonomik ve mali koordinasyonun çerçevesini oluşturan Avrupa Sömestri mekanizmasına hazırlamak ve potansiyel aday ülkelerin ekonomi politikalarının AB kriterleriyle uyumlaştırılmasını sağlamaktır.

En son 24 Mayıs 2022 tarihinde Brüksel’de gerçekleştirilen toplantıya, Hazine ve Maliye Bakanlığı’ndan (HMB) Dış Ekonomik İlişkiler Genel Müdürü başkanlığında Hazine ve Maliye Bakanlığı ile AB Nezdinde Daimi Temsilciğimizden oluşan bir heyet katılmıştır. Toplantıda kabul edilen Ortak Sonuç Bildirgesi’nde, ekonomi politikasının bileşiminin yeniden dengelenmesine yönelik mali, ekonomik ve sosyal politika adımlarına, orta vadede ekonomilerin toparlanmasının desteklenmesi için kısa vadeli tedbirlerden, yapısal reformlara geçilmesine odaklanılmıştır.

Türkiye-AB Yüksek Düzeyli Ulaştırma Diyalogu:

Türkiye-AB Yüksek Düzeyli Ulaştırma Diyalogu, Mayıs 2012’de varılan mutabakat üzerine Trans-Avrupa Ulaştırma Ağı (TEN-T) politikası ve finansmanı başta olmak üzere, ulaştırma politikaları ve stratejileri konularında görüş alışverişinde bulunmak ve ulaştırma sektöründe ülkemiz ile AB

⁴⁰ Hazine ve Maliye Bakanı Dr. Berat Albayrak ile Avrupa Komisyonu İş, Büyüme, Yatırım ve Rekabetten sorumlu Başkan Yardımcısı Jyrki Katainen’in eş-başkanlıklarında düzenlenen toplantıya Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan, Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Mehmet Cahit Turhan, Ulaştırmadan sorumlu Komiser Violeta Bulc katılmışlardır.

arasında işbirliği yapılabilecek alanları ve olumlu gündem unsurlarını belirlemek amacıyla en yüksek teknik düzeyde başlatılarak 2013 ve 2014 yıllarında iki kez düzenlenmiş; bu tarihten sonra tekrarlanmamıştır.

Komisyon'un o dönemdeki Ulaştırmadan sorumlu AB Komiseri Violeta Bulc'un 6-7 Temmuz 2017 tarihlerinde ülkemize gerçekleştirdiği resmi ziyaret sırasında Yüksek Düzeyli Ulaştırma Diyalogu'nun yeniden canlandırılmasına karar verilmiştir. Bakanlar düzeyindeki diyalog toplantısı 27 Kasım 2017 tarihinde Brüksel'de gerçekleştirilmiştir. Her iki taraf açısından görüşmeler olumlu geçmiş, taraflarca önümüzdeki döneme ilişkin toplantı ve çalışmalar için bir yol haritası belirlenmiştir.

20 Nisan 2018 tarihinde Violeta Bulc ülkemizi ziyaret etmiş, ziyarette Bakanlar düzeyinde görüşme ve AB fonları katkısıyla inşa edilecek olan Halkalı-Kapıkule Demiryolu Hattı'na bir saha ziyareti gerçekleştirilmiştir. Halkalı-Kapıkule Demiryolu Hattı temel atma töreni 25 Eylül 2019 tarihinde Edirne'de düzenlenmiştir. Törene, dönemin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Mehmet Cahit Turhan, Violeta Bulc ve Bulgaristan Ulaştırma, Bilgi Teknolojileri ve Haberleşme Bakan Yardımcısı Angel Popov katılmıştır.

15 Ocak 2019 tarihinde Bakan Yardımcısı düzeyinde ve ulaştırma alanında kapsamlı bir gündem çerçevesinde gerçekleştirilen son üst düzey toplantının sonrasında 5 Şubat 2019 tarihinde Turhan'ın Brüksel ziyaretinde Bulc ile de bir görüşmesi olmuş; işbirliğinin giderek artırılması yönünde fikir birliği devam etmiştir. Öte yandan, 15 Temmuz 2019 tarihli AB DİK toplantısında AB, ulaştırma diyalogu dahil olmak üzere, Türkiye-AB Yüksek Düzeyli Diyalog toplantılarının askıya alınmasını kararlaştırmıştır.

Türkiye-AB Yüksek Düzeyli Tarım Diyalogu:

Daha önce 2019 yılında gerçekleştirilmesi planlanan ancak, 15 Temmuz 2019 tarihli DİK toplantısında ülkemizle AB arasında gerçekleştirilen yüksek düzeyli diyalogların askıya alınması kararı neticesinde yapılamayan Türkiye-AB Yüksek Düzeyli Tarım Diyalogu toplantısı, tarafların mutabık kalması üzerine, Tarım ve Orman Bakanı Vahit Kirişci ve AB Tarım Komiseri Janusz Wojciechowski eşbaşkanlığında 11 Mayıs 2022 tarihinde Ankara'da gerçekleştirilmiştir.

Sözkonusu toplantıda, Türkiye ve AB'de tarımsal reformlar ve kırsal kalkınma stratejileri, gıda arzı güvenliği, üretkenlik, yenilikçilik ve ekonomik sürdürülebilirlik konuları ele alınmıştır. Ayrıca, Rusya-Ukrayna savaşının bölgesel ve küresel gıda arzı güvenliği üzerindeki etkileri, bu kapsamda alınacak tedbirler, çiftçiler için ekonomik fırsatlar, sürdürülebilir tarım için bilgi ve yenilikçi çözümler ile yeşil ekonomiye geçiş hususları görüşülmüştür. Ayrıca, Türkiye ve AB arasındaki tarım ve gıda ürünleri ticaretine ilişkin güncel durum ele alınmıştır.

Diyalogun ikinci günü olan 12 Mayıs 2022 tarihinde ise IPARD kapsamında desteklenen hayvancılık işletmesi ile Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) bahçesinde

kurulan ve Kırsal Kalkınma için Katılım Öncesi Yardım Aracı (Instrument for Pre-Accession Assistance for Rural Development-IPARD) kapsamında oluşturulan Yerel Eylem Gruplarının standları ziyaret edilmiştir.

Türkiye-AB Yüksek Düzeyli Sağlık Diyalogu:

24-25 Haziran 2021 tarihlerinde gerçekleştirilen AB Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi'nde, göç, kamu sağlığı, iklim, terörizmle mücadele ve bölgesel konular gibi hususlarda ülkemiz ile yüksek düzeyli diyalog toplantılarına yeniden başlanmasına yönelik yaklaşım kapsamında, Türkiye-AB Yüksek Düzeyli Sağlık Diyalogu'nun ilk toplantısı 30 Kasım 2021 tarihinde, Sağlık Bakanı Fahrettin Koca ve Sağlık ve Gıda Güvenliğinden sorumlu AB Komiseri Stella Kyriakides eşbaşkanlığında çevrimiçi olarak düzenlenmiştir.

Bahsekonu toplantıda, Kovid-19 pandemisi dâhil olmak üzere, sınır ötesi sağlık tehditleri, iklim değişikliğinin kamu sağlığı üzerindeki etkilerinin azaltılması, kanser önleme, tedavi ve hastaların bakımı hususlarında yapılacak ortak çalışmalar ve ruh sağlığı konusunda görüş alışverişinde bulunulmuştur.

Kovid-19 salgınının beraberinde getirdiği sınamalar karşısında vakitlice yapılan Yüksek Düzeyli Sağlık Diyalogu'nun ilk toplantısının, oldukça olumlu bir havada gerçekleştirildiği ve sağlık alanının AB ile ilişkilerimizin geliştirilmesi için uygun bir zemin sunma potansiyeli taşıdığı görülmüştür.

Türkiye-AB Yüksek Düzeyli İklim Diyalogu:

25 Mart 2021 ve 24-25 Haziran 2021 tarihli AB Konseyi Sonuçları'nda, Türkiye-AB arasında olumlu gündemin unsurlarından birisi olarak iklim alanında yüksek düzeyli diyalog mekanizmasının tesis edilmesi hususuna yer verilmektedir. Bu kapsamda, Türkiye-AB arasındaki Yüksek Düzeyli İklim Diyalogu toplantısının birincisi, Yeşil Mutabakattan sorumlu Avrupa Komisyonu Kıdemli Başkan Yardımcısı Frans Timmermans ve Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum'un eşbaşkanlığında 16 Eylül 2021 tarihinde Brüksel'de, ikinci toplantısı ise 21 Nisan 2022 tarihinde Ankara'da yapılmıştır.

Toplantıda, Yüksek Düzeyli Diyalog mekanizması kapsamında iklim değişikliğine uyum (adaptasyon) ve karbon fiyatlandırma/emisyon ticareti sistemi konularında iki ayrı teknik çalışma grubu tesis edilmiştir. Sözkonusu çalışma grupları 2022 yılı içerisinde çevrimiçi olarak ikişer kez toplanmıştır. İklim alanında Yüksek Düzeyli Diyalogun, ülkemizin, AYM'ye uyum kapsamındaki öncelikleri ve bu çerçevede gerekli finansman dâhil olmak üzere, yeşil dönüşüm konusunda AB ile daha yakın bir işbirliğinin tesis edilmesine olanak sağlayabileceği düşünülmektedir.

Türkiye-AB Yüksek Düzeyli Göç ve Güvenlik Diyalogu:

Türkiye-AB Göç ve Güvenlik Alanında Yüksek Düzeyli Diyalogun birinci toplantısı İçişleri Bakanı Süleyman Soylu ile AB İçişleri Komiseri Ylva Johansson'un başkanlığında, 12 Ekim 2021 tarihinde Ankara'da yapılmıştır. Sözkonusu toplantıda göç operasyonel işbirliği, 18 Mart Türkiye-AB Mutabakatı, göç konusunda mali destek ve terörle mücadele konuları ele alınmıştır.

Türkiye-AB Yüksek Düzeyli Bilim, Teknoloji, Araştırma ve Yenilikçilik Diyalogu:

Türkiye-AB Bilim, Teknoloji, Araştırma ve Yenilikçilik Yüksek Düzeyli Diyalogun ilk toplantısı, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mustafa Varank ve İnovasyon, Araştırma, Kültür, Eğitim ve Gençlikten sorumlu AB Komiseri Mariya Gabriel'in eşbaşkanlığında 15 Kasım 2022 tarihinde Brüksel'de gerçekleştirilmiştir. Toplantıda AYM, geleceğin sanayisinde işbirliği ile Birlik Programları kapsamında yürütülebilecek çalışmalar hakkında görüş alışverişinde bulunulmuştur.

Türkiye ile AB Arasında Belirli Dış Politika ve Güvenlik Konularında Bölgesel İstişareler:

Ülkemizle AB arasında Yüksek Düzeyli Siyasi ve Ekonomik Diyalog toplantılarının yanı sıra iki tarafı da ilgilendiren dış politika ve güvenlik konularında bölgesel/tematik istişareler düzenlenmektedir. Şimdiye kadar AB ile Balkanlar, Afrika, Orta Doğu, Orta Asya, Latin Amerika, Rusya-Kafkaslar ve Birleşmiş Milletler (BM) ile bağlantılı konularda istişareler düzenlenmiştir. Öte yandan, ülkemizle AB arasında "Terörizmle Mücadele İstişareleri" ve "OGSP İstişareleri" de sözkonusudur. Türkiye ile AB arasındaki ortak güvenlik ve savunma politikaları gayriresmi istişarelerinin 6'ncısı 23 Haziran 2021 tarihinde Brüksel'de gerçekleştirilmiştir.

TÜRKİYE-AB TİCARİ İLİŞKİLERİ VE GÜMRÜK BİRLİĞİ

“Ankara Anlaşması”nın hedefleri arasında yer alan Türkiye-AB Gümrük Birliği, 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı ile 1 Ocak 1996 tarihi itibarıyla hayata geçirilmiş ve Türkiye ile AB arasındaki ticari ve ekonomik bütünleşmeye önemli katkı sağlamıştır.

Gümrük Birliği çerçevesinde, sanayi ürünlerinde taraflar arasındaki ticarete mevcut gümrük vergileri, eş etkili vergiler ve miktar kısıtlamaları kaldırılmış ve malların serbest dolaşımı tesis edilmiştir. Buna ek olarak, Ortak Ticaret Politikası, teknik mevzuat, gümrük kodu, fikri ve sınai mülkiyet hakları, rekabet kuralları, devlet yardımları gibi bir dizi alanda ülkemizin AB mevzuatına uyum sağlaması öngörülmüştür.

Türkiye’nin Dünya ve AB ile Ticaretinde Genel Gelişmeler

(Milyar \$)	Toplam			Türkiye'nin AB ile Ticareti			AB'nin Payı (%)		
Yıl	İhracat	İthalat	Hacim	İhracat	İthalat	Hacim	İhracat	İthalat	Hacim
2013	161.480	260.822	422.302	58.238	90.268	148.506	36,1	34,6	35,2
2014	166.504	251.142	417.646	62.140	87.132	149.272	37,3	34,7	35,8
2015	150.982	213.619	364.601	56.478	76.794	133.272	37,4	35,9	36,6
2016	149.246	202.189	351.435	59.981	75.267	135.248	40,2	37,2	38,5
2017	164.494	238.715	403.209	67.987	81.971	149.958	41,3	34,3	37,2
2018	177.168	231.152	408.320	77.429	77.051	154.480	43,7	33,3	37,8
2019	180.832	210.345	391.177	76.726	67.913	144.639	42,4	32,3	37,0
2020	169.637	219.516	389.153	70.019	73.337	143.356	41,3	33,4	36,8
2021	225.214	271.425	496.639	93.052	85.383	178.435	41,3	31,5	35,9
2022	254.201	363.708	617.910	103.077	93.286	196.363	40,5	25,6	31,7

Not: Yıllık rakamlar AB istatistikleridir. Kaynak: TÜİK ve Ticaret Bakanlığı

Gümrük Birliği’nin 26 yıllık uygulama döneminde, Türkiye ile AB arasındaki ticaret hacmi, konjonktürel dalgalanmalar dışında genel olarak artış eğilimi göstermiştir. Bu çerçevede, AB ile ticaret hacmimiz 2022 yılında 196,3 milyar dolara ulaşmıştır. AB ülkelerinin toplam ticaret hacmimizdeki payı ise 2022 yılı itibarıyla %31,7 düzeyinde bulunmaktadır.

1995 yılında AB’ye olan ihracatımız 12,2 milyar dolar iken, 2022 yılında 103 milyar dolara yükselerek, yaklaşık dokuz misli artış kaydetmiştir. Aynı dönemde, ülkemizin AB’den ithalatı ise beş kattan fazla artış kaydetmiş, 1995 yılında 18 milyar dolar iken, 2022 yılında 93,3 milyar dolara çıkmıştır.

Gümrük Birliği ile birlikte AB'nin dış ticaret açığımızdaki payı genel olarak olumlu bir seyir izlemiş, AB ile ticaretimizde verilen dış ticaret açığının toplam dış ticaret açığımızdaki payı 1995 yılında %41,4 seviyesinde iken, 2013 yılında %32,3 seviyesine gerilemiş, 2020 yılında ise %6,6 seviyesine düşmüştür. Pandeminin etkili olduğu 2020 yılı dışında Türkiye, 2018 yılından itibaren AB ile ticaretinde dış ticaret fazlası vermiştir. 2022 sonu itibarıyla AB'ye verilen dış ticaret fazlası 10 milyar doları aşmış durumdadır. Türkiye-AB ticari ilişkilerinde 2022 yılında AB ülkelerinin yeri incelendiğinde Almanya'nın AB içerisinde ülkemizin en önemli ticaret ortağı olduğu gözlenmektedir.

İhracatımızda 2021 yılı itibarıyla önde gelen AB ülkeleri; Almanya (19,3 milyar dolar), İtalya (11,5 milyar dolar), İspanya (9,6 milyar dolar), Fransa (9,1 milyar dolar), Hollanda (6,8 milyar dolar), Romanya (5,2 milyar dolar) ve Belçika (4,9 milyar dolar) iken, en çok ithalat yaptığımız AB ülkelerinin Almanya (21,7 milyar dolar), İtalya (11,6 milyar dolar), Fransa (7,9 milyar dolar), İspanya (6,3 milyar dolar), Belçika (5,6 milyar dolar) ve Hollanda (4,5 milyar dolar) olduğu görülmektedir.

Gümrük Birliği'nin de olumlu etkisiyle dış ticaretimizin sektörel dağılımında geleneksel sektörlerin payının azaldığı, buna karşın yüksek katma değerli sektörlerin payının arttığı görülmektedir. 2021 yılı itibarıyla toplam ihracatımızdaki payı yaklaşık %94,5 olan imalat sanayii, ihracatımızın önemli bir kısmını oluşturmaktadır. İhracata konu imalat sanayii ürünleri arasında ise orta-yüksek teknoloji ve orta-düşük teknoloji ürünlerin payı yaklaşık %76,3 olarak gerçekleşmiştir. İthalatımızda ise ara mallarının payı %77,5, sermaye mallarının payı %13,2 ve tüketim mallarının payı ise %9,2 olmuştur.

AB ile ticaretimizdeki sektörel gelişmelere bakıldığında, 2021 yılı itibarıyla mineral yakıt ve yağlar, makine, mekanik cihazlar ve demir-çeliğin önde gelen ithalat kalemlerimiz olduğu görülmektedir. AB'ye ihraç ettiğimiz ürünlerin başında ise otomotiv, makine ve demir-çelik ürünleri gelmektedir.

2022 yılı sonu itibarıyla, Türkiye'nin toplam ihracatı 254,2 milyar dolar, toplam ithalatı ise 363,7 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde, AB'nin ihracatımızdaki payı %40,5 (103,0 milyar dolar) ve ithalatımızdaki payı ise %25,6 (93,2 milyar dolar) seviyesine ulaşmıştır.

Ortak Ticaret Politikasına Uyum

Türkiye, AB Ortak Ticaret Politikasına uyum yükümlülüğü kapsamında, AB'nin tercihli ticaret anlaşması imzaladığı ülkelerle karşılıklı fayda esaslı çerçevesinde benzer anlaşmalar yapmaktadır.

Ülkemizin 22 ülke ile Serbest Ticaret Anlaşması (STA) yürürlüktedir. (AEA, İsrail, Kuzey Makedonya, Bosna-Hersek, Filistin, Tunus, Fas, Mısır, Arnavutluk, Gürcistan, Karadağ, Sırbistan, Şili, Morityus, Kore Cumhuriyeti, Malezya, Moldova, Faroe Adaları, Singapur, Kosova, Venezuela

ve BK)⁴¹. Ukrayna ile 3 Şubat 2022 tarihinde imzalanan STA'nın, tarafların iç onay süreçlerinin tamamlanması ile birlikte yürürlüğe girmesi öngörülmektedir.

Mevcut STA'ların güncellenmesi ve kapsamlarının genişletilmesi bağlamında, Sırbistan STA'sının güncellenmesine yönelik imzalanan protokoller 1 Haziran 2019 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir. Türkiye-Bosna Hersek revize STA 1 Ağustos 2021, Türkiye-AEA revize STA 1 Ekim 2021 tarihlerinde yürürlüğe girmiştir. Bununla beraber, Türkiye-Karadağ STA'sını revize eden Protokollerin ise onay süreçleri devam etmektedir. Ayrıca, Gürcistan ve Malezya ile yürütülen müzakerelerin yakın zamanda sonuçlandırılması, Moldova ve Kuzey Makedonya ile ise kısa zaman içinde müzakerelere başlanması hedeflenmektedir.

Diğer taraftan, 13 ülke/ülke grubu ile resmi olarak başlatılmış bulunan STA müzakereleri çerçevesinde 3 ülke (Japonya, Tayland ve Endonezya) ile müzakereler aktif bir şekilde sürdürülmektedir. Müzakere sürecinde olan diğer ülke/ülke grupları (Meksika, Peru, Kolombiya, MERCOSUR, Ekvator, Somali, Kamerun, Körfez İşbirliği Konseyi, Seyşeller ve Cibuti) ile de sözkonusu süreçlerin hızlandırılmasına ilişkin çalışmalar yürütülmektedir. Ayrıca, 8 ülke/ülke grubu (ABD, Kanada, Vietnam, orta Amerika ülkeleri, Afrika Karayip Pasifik Ülkeleri, Libya, Cezayir ve Güney Afrika Cumhuriyeti) nezdinde de STA müzakerelerine başlama girişiminde bulunulmuştur.

Üçüncü ülkeler ile akdedilen STA'lara ilave olarak, Türkiye'nin İran ve Azerbaycan ile iki adet tercihli ticaret anlaşması yürürlükte bulunmakta olup, Özbekistan ile tamamlanan tercihli ticaret anlaşmasının iç onay süreci devam etmektedir. Mozambik, Moritanya ve Pakistan ile tercihli ticaret anlaşması akdedilmesine ilişkin müzakereler ise sürmektedir.

Gümrük Birliği'nin Güncellenmesi Süreci

Küresel ekonomi ve dünya ticaret eğilimlerinde meydana gelen değişiklikler, bölgesel ticari bütünleşme süreçlerinin gelişimi ve mevcut Gümrük Birliği'nin zamanla Türkiye ve AB tarafından gündeme getirilen sorunları çözümlenmekte yetersiz kalması, 1996'dan bu yana uygulamada bulunan Gümrük Birliği'nin güncellenmesi ihtiyacını ortaya çıkarmıştır.

Bu konuda ilk ciddi değerlendirme, AB tarafından Dünya Bankası'na hazırlatılan rapordur⁴². 2014 yılında yayımlanan raporun en temel çıkarımı ise AB ile Türkiye arasındaki ticari entegrasyonun artmasının her iki tarafın da çıkarına olacağı şeklinde olmuştur.

⁴¹ Türkiye ile Suriye Arasında Serbest Ticaret Alanı Tesis Eden Ortaklık Anlaşması 6 Aralık 2011 tarihinde askıya alınmıştır. 1 Mart 2011 tarihinde yürürlüğe giren Türkiye-Ürdün Serbest Ticaret Anlaşması ise 22 Kasım 2018 tarihinde yürürlükten kaldırılmıştır.

⁴² "World Bank. 2014. Evaluation of the EU-Turkey Customs Union. © Washington, DC.

<http://localhost:4000/entities/publication/12cbc83e-d185-5b12-891a-8870e88f36cb> License: CC BY 3.0 IGO."

Bu çerçevede, dönemin Ekonomi Bakanı ve Ticaretten sorumlu AB Komiseri tarafından 2014 yılında varılan üst düzey mutabakat ile Gümrük Birliği'ndeki sorunlara kalıcı çözüm bulunması ve dünyadaki ekonomik yönelimler de dikkate alınmak suretiyle taraflar arasındaki ticaret potansiyelinin geliştirilmesi yönünde adımlar atılması hakkında karar alınmış, böylelikle güncelleme sürecine ilişkin teknik çalışmalar başlatılmıştır.

Bu kapsamda Türkiye ve AB bürokratları tarafından Yüksek Düzeyli Memurlar Çalışma Grubu oluşturulmuştur. Bahsekonu Çalışma Grubu tarafından güncelleme müzakerelerine dair hazırlanan Ortak Rapor, 12 Mayıs 2015 tarihinde dönemin Ekonomi Bakanı ve AB Ticaret Komiseri tarafından kabul edilerek kamuoyuna duyurulmuştur.

Ülkemizin bu süreçten temel beklentisi, AB'nin karar alma mekanizmalarına dâhil olunamaması, AB'nin STA yaptığı üçüncü ülkelerle benzeri anlaşmalar yapma konusunda yaşanan sıkıntılar ve karayolu taşımacılığı konusunda yaşadığımız sorunlar başta olmak üzere, Gümrük Birliği'nin asimetrik yapısından kaynaklanan sistematik problemlerin çözüme kavuşturulmasıdır. Ayrıca, Gümrük Birliği'nin kapsamının hizmetler ve kamu alımlarını da içerecek şekilde genişletilmesi ve tarım ürünleri ticaretinde tavizlerin artırılması ile değişen dünya koşullarına uyum sağlanması ve AB ile ekonomik entegrasyonumuzun güçlendirilmesi beklenmektedir.

Resmi müzakerelerin başlatılabilmesi için Komisyon'un Konsey'den yetki alması gerekmektedir. Avrupa Komisyonu, 21 Aralık 2016 tarihinde müzakere yetkisi almak için Konsey'e başvuruda bulunmuştur. Ülkemiz, hâlihazırda müzakerelere başlamaya hazır olup, Komisyon'un Konsey'den yetki almasını beklemekte ve gerek Avrupa Komisyonu'ndaki gerek AB üye ülkelerindeki muhataplarımızla siyasi ve teknik seviyede görüşmeler gerçekleştirmektedir.

AB, Haziran 2018'den itibaren, gerek Türkiye'nin Kopenhag Siyasi Kriterlerinden uzaklaştığı gerek Doğu Akdeniz'de gerginlik yarattığı iddialarıyla, Gümrük Birliği güncelleme müzakerelerinin başlatılmasının öngörülmediğini duyurmuştur. Ekim 2020'de de AB, olumlu gündem önerisi altında, Gümrük Birliği güncellenmesini, ülkemizin Yunanistan ve GKRY taleplerini karşılaması koşuluna bağlı hale getirmiş olup, güncelleme konusunda siyasi engel sürmektedir.

Gümrük Birliği Ortak Komitesi

Gümrük Birliği Ortak Komitesi (GBOK), 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı'nın (Gümrük Birliği Kararı) 52. maddesi çerçevesinde, Gümrük Birliği'nin işleyişiyle doğrudan ilgili alanlarda (ortak ticaret politikası, ortak rekabet politikası, gümrük mevzuatı vb.), ulusal mevzuatımızın AB müktesebatı ile uyumlaştırılmasını ve bu süreçte yaşanan sorunların ele alınmasını teminen oluşturulmuştur.

Bu çerçevede, GBOK bünyesinde, Gümrük Birliği'ni doğrudan ilgilendiren alanlarda taraflar arasında bilgi ve görüş alışverişinin yapılması, gerektiğinde Ortaklık Konseyi'ne tavsiyelerde bulunulması ve Gümrük Birliği'nin gereği gibi işlemesinin sağlanması hedeflenmektedir.

Komite başkanlığı dönüşümlü olarak AB ve Türkiye tarafından yürütülmektedir. GBOK 38. Dönem toplantısı 26-27 Ekim 2022 tarihlerinde çevrimiçi gerçekleştirilmiştir.

Komite, görevlerini yerine getirmede kendisine yardım etmek üzere alt komiteler ve çalışma grupları kurulmasına karar verebilmektedir. Bu çerçevede, 1/2004 sayılı GBOK Kararı ile malların serbest dolaşımı konusunda GBOK altında faaliyet göstermek üzere "Teknik Mevzuat Çalışma Grubu" oluşturulmuştur. Teknik Mevzuat Çalışma Grubu'nun son toplantısı 8 Ekim 2020 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

Gümrük Birliği Ortak Komitesi Toplantıları (*)					
1.	19 Şubat 1996	Brüksel	20.	10 Haziran 2008	Ankara
2.	30 Mayıs 1996	Brüksel	21.	14 Ekim 2008	Brüksel
3.	17 Temmuz 1996	Brüksel	22.	19 Şubat 2009	Ankara
4.	10 Ekim 1996	Brüksel	23.	26 Ekim 2009	Brüksel
5.	19 Aralık 1996	Brüksel	24.	17 Haziran 2010	Ankara
6.	23 Temmuz 1997	Brüksel	25.*	4 Mart 2011	Brüksel
7.	16 Şubat 1998	Brüksel	25.*	7 Nisan 2011	Ankara
8.	26 Şubat 1999	Brüksel	26.	22-23 Kasım 2011	Brüksel
9.	25 Şubat 2000	Brüksel	27.	27-28 Haziran 2012	Ankara
10.	8 Aralık 2000	Brüksel	28.	29-30 Kasım 2012	Brüksel
11.	1 Haziran 2001	Brüksel	29.	17-18 Nisan 2013	Ankara
12.	29 Kasım 2001	Brüksel	30.	30-31 Ocak 2014	Brüksel
13.	10 Aralık 2002	Brüksel	31.	11 Eylül 2014	Ankara
14.	28 Ekim 2003	Brüksel	32.	27-28 Nisan 2015	Brüksel
15.	6 Mayıs 2004	Ankara	33.	25 Mayıs 2016	Ankara
16.	28 Şubat 2005	Brüksel	34.	11-12 Mayıs 2017	Brüksel
17.	13 Aralık 2005	Ankara	35.	16-17 Mayıs 2018	Ankara
18.	1 Aralık 2006	Ankara	36.	8-9 Temmuz 2019	Brüksel
19.	28 Kasım 2007	Brüksel	37.	8-9 Temmuz 2021	Çevrimiçi
			38.	26-27 Ekim 2022	Çevrimiçi

(*) 25. Dönem GBOK Toplantısı 4 Mart 2011 ve 7 Nisan 2011 tarihlerinde 2 ayrı oturum şeklinde gerçekleştirilmiştir.

Gümrük İşbirliği Komitesi

Gümrük İşbirliği Komitesi, 15 Aralık 1969 tarihinde Ankara Anlaşması'nın 24. maddesine dayanılarak, 2/69 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı ile tesis edilmiştir.

AB üye ülkelerinin gümrük uzmanları ve Avrupa Komisyonu görevlileri ile Türk gümrük uzmanlarından oluşan Gümrük İşbirliği Komitesi, Ortaklık Anlaşması'nın gümrükle ilgili hükümlerinin doğru ve yeknesak bir şekilde uygulanması amacıyla imzacı taraflar arasında idari işbirliğini sağlamak ve Ortaklık Komitesi'nin gümrük alanında kendisine tevdi edebileceği her türlü diğer görevleri yürütmekle yükümlüdür.

Gümrük İşbirliği Komitesi, Gümrük Birliği'nin tamamlanması sürecinde gümrüklerle ilgili teknik hususları ele alarak Ortaklık Konseyi'ne önemli ölçüde yardım sağlamış, Gümrük Birliği'nin tamamlanmasından sonra ise görev alanı çerçevesinde karşılaşılan teknik sorunların ele alınıp çözümler aranmasında önemli rol oynamıştır.

Komite'nin 52. Toplantısı 17 Mart 2022 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

TÜRKİYE VE AB'DE YÜRÜRLÜKTE OLAN STA'LAR (OCAK 2021)					
		TÜRKİYE			AB
	Ülke	Müzakerelere Başlama	Anlaşmanın İmzası	Yürürlüğe Giriş	Yürürlüğe Giriş
1	EFTA	1989	1991	1992	1973
2	İsrail	1994	1996	1997	1996
3	Kuzey Makedonya	1998	1999	2000	2001
4	Bosna Hersek	2002	2002	2003	2008
5	Filistin	1999	2004	2005	1997
6	Tunus	2002	2004	2005	1998
7	Fas	1999	2004	2006	2000
8	Suriye*	2004	2004	2007	-
9	Mısır	1998	2005	2007	2004
10	Arnavutluk	2003	2006	2008	2006
11	Gürcistan	2007	2007	2008	2014
12	Karadağ	2007	2008	2010	2008
13	Sırbistan	2007	2009	2010	2010
14	Şili	2008	2009	2011	2003
15	Ürdün**	2005	2009	2011	2002
16	Morityus	2009	9.09.2011	1.06.2013	2012
17	Kore Cumhuriyeti	2010	1.08.2012	1.05.2013	2011
18	Kosova	2012	27.09.2013	1.09.2019	2016
19	Malezya	2010	17.04.2014	1.08.2015	-
20	Moldova	2011	11.09.2014	1.11.2016	2014
21	Faroe Adaları	2000	16.12.2014	1.10.2017	1997
22	Singapur	2014	14.11.2015	1.10.2017	2019
23	Venezuela	2017	17.05.2018	21.08.2020	
24	Birleşik Krallık	2017	29.12.2020	1.01.2021	2021

*Türkiye ile Suriye Arasında Serbest Ticaret Alanı Tesis Eden Ortaklık Anlaşması 6 Aralık 2011 tarihinde askıya alınmıştır.

**Türkiye-Ürdün Serbest Ticaret Anlaşması 22 Kasım 2018 tarihinde yürürlükten kaldırılmıştır.

AVRUPA YEŞİL MUTABAKATI VE TÜRKİYE

11 Aralık 2019 tarihinde, Avrupa Komisyonu Başkanı Ursula Von der Leyen tarafından açıklanan Avrupa Yeşil Mutabakatı (AYM), AB'nin 2050 yılına kadar sera gazı emisyonlarını net olarak sıfırlayacağını açıkladığı ve Avrupa'nın dünyanın ilk iklim-nötr kıtası haline getirilmesini hedefleyen yeni büyüme stratejisidir. AYM kapsamında, AB'nin daha rekabetçi, kaynak verimli ve döngüsel bir ekonomik yapıya kavuşturulması amacıyla, enerjiden ulaşırmaya, tarımdan ticaret ve sanayiye, ekonominin hemen hemen tüm alanlarında pek çok geniş çaplı tedbirin hayata geçirilmesi öngörülmektedir. AYM'nin hedeflerine ulaşılabilmesi için AYM Yatırım Planı kapsamında gelecek 10 yıllık dönemde en az 1 trilyon Avro tutarında sürdürülebilir yatırımın harekete geçirilmesi hedeflenmektedir.

Avrupa'yı 2050 yılına kadar dünyanın ilk iklim-nötr kıtası haline getirmeyi amaçlayan siyasi taahhüdün hukuki açıdan bağlayıcı olabilmesi amacıyla, 30 Haziran 2021 tarihinde Avrupa İklim Yasası kabul edilmiştir. Yasa kapsamında ayrıca, AB'nin 2030 yılına yönelik öngördüğü sera gazı emisyonlarında 1990'a kıyasla %40 oranında azaltım sağlanması hedefi de "1990'a kıyasla en az %55 oranında azaltım" olarak güncellenerek üye ülkeler için bağlayıcı hale getirilmiştir. Sözkonusu güncellenmiş hedef Aralık 2020'de, AB'nin Paris Anlaşması'na yeni katkısı (NDC) olarak BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC) kapsamında sunulmuştur.

Avrupa İklim Yasası, mevcut AB mevzuatının, yeni iklim hedefleri doğrultusunda gözden geçirilmesini ve bu hedeflere ulaşılmasını teminen yeni yasal düzenlemeler yapılması dâhil olmak üzere gerekli tedbirlerin alınmasını öngörmektedir. Bu doğrultuda, ilgili tüm AB mevzuatının, "sera gazı emisyonlarında 2030 yılına kadar asgari %55 oranında azaltım sağlanması" hedefine uyumunun sağlanması amacıyla 14 Temmuz 2021 tarihinde "Fit-for-55" (55'e Uygun) adlı mevzuat önerileri ve revizyon paketi açıklanmıştır. Pakette, yenilenebilir enerji, enerji verimliliği, hafif araçlara yönelik yeni emisyon performans standartları, arazi kullanımı kaynaklı sera gazı salımları, alternatif enerji altyapıları, enerji vergilendirmesi, emisyon azaltımında çaba paylaşımı, Emisyon Ticaret Sistemi (ETS) gibi çeşitli alanlarda revizyon ve yeni mevzuat önerileri bulunmaktadır. Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizmasına (SKDM) ilişkin mevzuat teklifi de bu kapsamda yer almaktadır.

AYM'nin tarımda yeşil dönüşüme yönelik hedefleri "Çiftlikten Çatala Stratejisi" ile ortaya konmuş, bu strateji ile sağlıklı ve çevre dostu sürdürülebilir bir gıda sistemine geçiş yapılması amaçlanmıştır. Çiftlikten Çatala Stratejisi kapsamında, 2030 yılına kadar kimyasal pestisit kullanımı ile antimikrobiyal madde satışlarının %50 oranında azaltılması, biyolojik mücadele yöntemlerinin yaygınlaştırılması, kimyasal gübre kullanımının %20 oranında azaltılması, gıda atıklarının/kayıplarının önlenmesi ve AB tarım arazilerinin en az %25'inin organik tarıma ayrılması hedeflenmektedir.

Türkiye, AB üyeliğine aday bir ülke ve Gümrük Birliği ortağı olarak, AYM uyarınca ekonominin tüm sektörlerini kapsayan köklü dönüşüm sürecini yakından takip etmektedir. Ülkemizde

Ticaret Bakanlığı'nın koordinasyonunda, ilgili kamu ve özel sektör paydaşlarının katkılarıyla oluşturulan Yeşil Mutabakat Eylem Planı'na ilişkin Cumhurbaşkanlığı Genelgesi 16 Temmuz 2021 tarihli ve 31543 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Genelge çerçevesinde, Eylem Planı'nda yer alan hedef ve faaliyetlerin Ticaret Bakanlığı eşgüdümünde ihdas edilen "Yeşil Mutabakat Çalışma Grubu" kapsamında kamu, özel sektör ve ilgili tüm paydaşlar ile etkin bir şekilde yürütülmesi hedeflenmektedir. Eylem Planı kapsamında, tematik konu başlıkları altında toplam 19 ihtisas çalışma grubu tesis edilmiş olup, AB Projelerinin Finansmanı İhtisas Çalışma Grubu'nun eşgüdümü AB Başkanlığı'nca yürütülmektedir. 9 ana başlık altında toplam 32 hedef ve 81 eylemi içeren Yeşil Mutabakat Eylem Planı'nın, ülkemizin yeşil dönüşüm alanında gerçekleştireceği uyum çalışmalarına yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Ülkemiz tarafından "Paris Anlaşması'nın Onaylanmasının Uygun Bulunmasına Dair Kanun" 7 Ekim 2021 tarihli ve 31621 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış olup, Türkiye 10 Kasım 2021 tarihi itibarıyla Anlaşma'ya taraf olmuştur. Ülkemizin Paris Anlaşması'na taraf olmasının ve Anlaşmanın gereklilikleri doğrultusunda, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan tarafından açıklanan, ülkemizin 2053 yılına yönelik net sıfır emisyon hedefinin, Yeşil Mutabakat Eylem Planı'nın uygulama sürecine ivme kazandıracağı değerlendirilmektedir.

Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizmasına (SKDM) ilişkin mevzuat ile AB'deki sıkı iklim politikaları nedeniyle ilave maliyet yükü altında olan bazı üretim sektörlerinin faaliyetlerinin, iklim alanında görece daha düşük hedefleri olan üçüncü ülkelere kaymasının (karbon kaçağı) önüne geçilmesi hedeflenmektedir. SKDM'nin geçiş dönemi 1 Ekim 2023'ten itibaren uygulanmaya başlanacak olup, geçiş döneminde ithalatçıların yükümlölükleri raporlamayla sınırlı olacaktır. SKDM, demir ve çelik, çimento, alüminyum, gübre, elektrik, hidrojen ile belirli koşullar altındaki dolaylı emisyonların ve belirli öncü maddelerin (precursor) yanı sıra vidalar, civatalar ve benzer demir-çelik ürünleri gibi üretim sürecinin son aşamalarına ait (downstream) ürünleri kapsamaktadır. SKDM ile kapsam dahilindeki ürünlere ilişkin yerli üreticilerin ETS vasıtasıyla tabi olduğu karbon fiyatı ile ithal ürünlerin karbon maliyetinin eşitlenmesi amaçlanmaktadır. SKDM ile ilgili süreç dikkate alınarak, ülkemize özgü bir karbon fiyatlandırma sisteminin tesis edilmesine yönelik teknik çalışmalar Çevre, Şehircilik ve İklim Değışikliği Bakanlığı'nın eşgüdümünde yürütülmektedir. Ülkemizde ETS'nin pilot uygulamasına 2024 yılında başlanması planlanmaktadır.

AYM önceliklerine paralel olarak ülkemizde temiz enerji dönüşümünün temel dayanağını oluşturan enerji verimliliği, yenilenebilir enerji ve dijitalleşme konularında kapsamlı çalışmalar yürütülmektedir. Yenilenebilir enerji alanında önemli atılımlar gerçekleştiren Türkiye, kurulu kapasite bazında Avrupa'da 5'inci, dünyada ise 12'nci sırada yer almaktadır. Son 4 yılda ülkemizde yapılan enerji kurulu güç yatırımlarının %86'sı yenilenebilir kaynaklar alanındadır. Hâlihazırda, toplam kurulu gücün yarısından fazlasını (%54) yenilenebilir enerji kaynakları oluşturmaktadır.

Önümüzdeki dönemde Türkiye, AYM kapsamında AB'nin iklim-nötr olma hedefine ulaşmasında kilit rol oynayacağı öngörülen hidrojeni de, enerji dönüşümü stratejisinin bir unsuru haline getirmeyi hedeflemektedir. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından 19 Ocak 2023 tarihinde yayınlanan Türkiye Hidrojen Teknolojileri Stratejisi ve Yol Haritası kapsamında, ülkemizde hidrojen teknolojilerinin geliştirilebilmesi için gerekli ihtiyaçlar tespit edilerek teknolojik/destekleyici çözümler belirlenmiş ve sonuç olarak ülkemiz için vizyon ve politika önerileri hazırlanmıştır. Yeşil hidrojen üretimi için elektrolizör kurulu güç kapasitesinin 2030 yılında 2 GW'a, 2035 yılında 5 GW'a, 2053'te 70 GW'a çıkarılması öngörülmüştür. Bu çerçevede ülkemizin, yenilenebilir ve alternatif enerjilerdeki kayda değer potansiyeli ve bu alanda yaptığı önemli atılımlarla, Avrupa'nın yeşil dönüşümüne doğrudan katkı sağlaması mümkün olabilecektir.

AB'DE DİJİTALLEŞME VE TÜRKİYE

1 Aralık 2019'da göreve başlayan Avrupa Komisyonu'nun, 2019-2024 için açıkladığı siyasi önceliklerinden biri de "Dijital Çağa Uygun Bir Avrupa"dır. Herkes için yararlı teknolojilerin hayata geçirilmesini amaçlayan AB'nin yeni dijital stratejisi, Avrupalı vatandaşlar için dijital yetkinliklere yatırım yapılmasını, bireylerin siber tehditlerden korunmasını ve yapay zekânın temel hakları zedelemeyecek şekilde geliştirilmesini öngörmektedir. Kovid-19 pandemisi nedeniyle hızlanan dijital dönüşüm süreci, AB'de gelecekteki on yıl için daha somut hedeflerin ve önceliklerin tartışılmaya başlanmasına sebep olmuştur. Bu çerçevede, AB'nin 2030 yılına ilişkin en temel projeksiyonu, çevreye duyarlı ve dijitalleşme süreçlerini büyük ölçüde tamamlamış bir ekonomi yaratmaktır.

"Dijital Çağa Uygun bir Avrupa" önceliği iki temel alt başlıktan oluşmaktadır.

1. Avrupa'nın Dijital Geleceğini Şekillendirme (*Shaping Europe's Digital Future*)

Bu kapsamda, dijital dönüşümün odağında insan olması ve dönüşüm sürecinin iş dünyası için yeni fırsatlar sunması gerektiği belirtilmektedir. Ayrıca dijital çözümlerin iklim değişikliği ile mücadeleye ve yeşil dönüşüme katkı sağlaması gerektiği vurgulanmaktadır.

2. Avrupa'nın Dijital 10 Yılı (*Europe's Digital Decade: Digital Targets for 2030*)

2030 yılına kadar Avrupa'nın dijital dönüşümünün tamamlanması, insan-merkezli, sürdürülebilir ve daha müreffeh bir dijital geleceğe taşınması hedeflenmektedir. Bu çerçevede 2021-2030 yıllarını kapsayan Dijital Pusula (*2030 Digital Compass*) yayımlanmış, 2030 yılına kadar Avrupa'nın başarılı bir dijital dönüşüm geçirmesi için dijital altyapı, dijital yetenekler ve işletmelerin ve kamu hizmetlerinin dijitalleşmesine ilişkin vizyon ve hedefler kamuoyu ile paylaşılmıştır. Dijital Tek Pazar'ın tamamlanması ve yasal çerçevesinin oluşturulması amacıyla sunulan Dijital Hizmetler Yasası ve Dijital Piyasalar Yasası da 2022 yılında onaylanarak yürürlüğe girmiştir.

Dijitalleşme süreci çok boyutlu ve çok katmanlı bir süreçtir. Bu çerçevede yürütölen çalışmalar 4 ana başlık altında toplanmaktadır.

1. Dijital Toplum (Siber güvenlik, Dijital Kapsayıcılık, Dijital Kamu Hizmetleri, Yeşil Dijital Sektör, Dil Teknolojileri, Medya ve Dijital Kültür, Gelecek Nesil İnternet ile Çevrimiçi Mahremiyet ve Güvenlik),
2. İleri Dijital Teknolojiler (İleri Bilgisayarlılık, İleri Dijital Teknolojiler, Yapay Zekâ, Veri ve Bulut Bilişim Teknolojisi, Nesnelerin İnterneti),
3. Dijitalleşme Alanında Uluslararası İşbirliği (Uluslararası İlişkiler ile Ticaret ve Teknoloji Konseyi'nde Dijitalleşme),
4. Dijital Ekonomi (Dijital Beceriler, Sanayiye Desteklemek, Bağlantısallık ve Çevrimiçi Platformlar ve E-Ticaret).

AB'nin dijital dönüşümünün yasal çerçevesini oluşturmak ve bütüncül bir dönüşüm süreci yürütmek için Yapay Zekâ Stratejisi, Yapay Zekâ Yasa Önerisi, Avrupa Veri Stratejisi, Veri Yönetişim Yasası, Siber Güvenlik Stratejisi, Siber Güvenlik Yasası, Avrupa Dijital Kimlik Tüzük Önerisi ile Avrupa Dijital Haklar ve İlkeler Taslak Bildirisi yayımlanmıştır. Ayrıca 2021-2027 ÇYMÇ kapsamında Tek Pazar, Yenilik ve Dijitalleşme için 149,5 milyar Avro bütçe ayrılmıştır.

Türkiye'de dijital dönüşüme öncülük etmek ve dijital dönüşüm ekosistemini oluşturmak amacıyla Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi (DDO) kurulmuştur. DDO aracılığıyla kamudaki dijitalleşme sürecinin en üst seviyeye taşınması, kamusal hizmetlerin kaliteli, hızlı ve güvenli bir şekilde vatandaşlarımıza ulaştırılması hedeflenmektedir.

Dijital dönüşüm konusunda henüz bir ulusal strateji bulunmamakla birlikte, dijital dönüşüm alt başlıklarında ulusal stratejiler uygulanmaya başlanmıştır. Bunlardan birincisi, 2018 senesinde yayımlanan Dijital Türkiye Yol Haritasıdır. Bu belgeyi, sanayinin dijital dönüşümünü hedefleyen 2023 Sanayi ve Teknoloji Stratejisi izlemiştir. Bu Strateji çerçevesinde oluşturulması planlanan Dijital Dönüşüm Merkezleri, AB'de kurulan Dijital Merkezler ile benzer niteliktedir. Siber tehditlere karşı vatandaşlarımızın, kurumlarımızın ve dijital altyapılarımızın korunmasına duyulan ihtiyaçtan hareketle Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi ve Eylem Planı (2020-2023) yayımlanmıştır. 2021 yılında ise, müreffeh bir Türkiye için çevik ve sürdürülebilir yapay zekâ ekosistemiyle küresel ölçekte değer üretmek amacıyla hazırlanan Ulusal Yapay Zekâ Stratejisi 2021-2025 belgesi yayımlanmıştır.

Kamuda dijital dönüşümün başlangıcı kabul edilen e-devlete 2022 yılının Kasım ayı itibarıyla entegre olmuş kurum sayısı 923, e-devlet aracılığıyla sunulan hizmet sayısı 6.643 ve e-devlet kullanıcı sayısı 61 milyonun üzerinde kaydedilmiştir. Bununla birlikte, kurumlar arası veri paylaşımının önündeki engeller kaldırılarak, nitelikli ve katma değeri yüksek, bütünleşik hizmetlerin sunulmasını sağlamak amacıyla e-devletten Dijital Türkiye'ye geçiş süreci de başlatılmıştır.

AB İLE YÜRÜTÜLEN VİZE SERBESTİSİ DİYALOĞU

Ülkemiz ile AB arasında başlatılan Vize Serbestisi Diyaloğu (VSD), kısa süreli ziyaretlerde vatandaşlarımıza uygulanan Schengen vizesinin kaldırılmasını amaçlamaktadır. VSD tamamlandığında, biyometrik pasaport sahibi tüm vatandaşlarımız, Schengen ülkelerine iş, ailevi ya da turistik amaçlı kısa süreli ziyaretlerinde (180 gün içinde 90 güne kadar) vizesiz seyahat edebilecektir. Schengen vizesi, İrlanda hariç tüm AB üyesi ülkeler için geçerlidir. İsviçre, Norveç, İzlanda ve Lihtenştayn AB üyesi olmamakla birlikte Schengen sistemine dâhildir.

Ülkemiz ile AB arasında 16 Aralık 2013 tarihinde “Türkiye Cumhuriyeti ile Avrupa Birliği Arasında İzinsiz İkamet Eden Kişilerin Geri Kabulüne İlişkin Anlaşma” (Türkiye-AB Geri Kabul Anlaşması) ile eş zamanlı olarak başlatılan VSD, Vize Serbestisi Yol Haritası üzerinden yürütölmektedir. Vize Serbestisi Yol Haritasında yer alan ve karşılanması beklenen hususlar, 72 kriter olarak sıralanmaktadır. Sözkonusu kriterler, beş tematik grupta toplanmaktadır:

- Belge Güvenliği
- Göç Yönetimi
- Kamu Düzeni ve Güvenliği
- Temel Haklar
- Düzensiz Göçmenlerin Geri Kabulü

Esas itibarıyla Vize Serbestisi Yol Haritası, seyahat belgelerinin (pasaport vb.) güvenliği, göç yönetimi, kamu düzeni ve güvenliği ile temel haklar gibi vize serbestisi ve Türkiye-AB Geri Kabul Anlaşması’nın uygulanmasıyla ilgili kurallar ve kriterler içermektedir. Bu bağlamda, Yol Haritasında;

- Belge güvenliği konusunda, pasaportların AB standartlarına uygun olarak hazırlanması (biyometrik pasaport), pasaport, kimlik kartı ve diğer benzeri belgelerin güvenliğinin temin edilmesi,
- Göç yönetimi konusunda, sınırlarda yeterli kontrol ve gözetimin sağlanması, uluslararası koruma ve yabancılarla ilgili işlemlerde AB müktesebatına uyum ve etkili uygulamanın gerçekleştirilmesi,
- Kamu düzeni ve güvenliği konusunda, örgütlü suçlar, terör ve yolsuzlukla mücadele edilmesi ve bu suçların önlenmesi, bu kapsamda terörizmin finansmanı, insan ticareti ve siber suçlara ilişkin AB müktesebatına uyum sağlanması, cezai konularda adli işbirliği yapılması, kişisel verilerin korunması,
- Temel haklar konusunda, temel hak ve özgürlüklerin korunması, ayrımcılık yasağı, seyahat ve kimlik belgelerine erişim ile mülteciler ve vatansızların kimlik belgelerine erişimi,
- Düzensiz göçmenlerin geri kabulü konusunda, geri kabul hakkında bazı kriterler yer almaktadır.

Vize Serbestisi Yol Haritasında yer alan söz konusu 72 kriter konu itibarıyla Adalet, Özgürlük ve Güvenlik başlıklı 24. Fasıll konuları (göç, sınır yönetimi konularının yanı sıra, adli işbirliği, polis işbirliği, uyuşturucu ile mücadele dâhil) ve Yargı ve Temel Haklar başlıklı 23. Fasılın da bazı konularını kapsamaktadır. Bu kapsamda, VSD süreci, vatandaşlarımıza vizesiz seyahat imkânı sağlanmasının ötesinde, AB'ye katılım sürecimiz için de önem teşkil etmektedir.

Yol Haritasında yer alan yukarıda kayıtlı koşulların büyük bir kısmı, başta 6458 sayılı "Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu" olmak üzere, ilgili mevzuatımızda gerçekleştirilen düzenlemeler ve iyileştirmelerle esasen karşılanmış bulunmaktadır. VSD'nin tamamlanmasına yönelik çalışmalar ve bu çerçevede AB tarafı ile yapılan görüşmeler, AB Başkanlığı eşgüdümünde başta Adalet Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı olmak üzere, ilgili kurumlarımızca yürütülmektedir. Kalan kriterlere ilişkin kurumlarımızın çalışmaları devam etmektedir.

Avrupa Komisyonu, 4 Mayıs 2016 tarihinde yayımladığı VSD hakkındaki son raporu ile Türkiye'nin Vize Serbestisi Yol Haritasında yer alan 72 kriterin 65'ini tamamen karşıladığını teyit etmiştir. Bahsekonu çalışmaların neticesinde Avrupa Komisyonu, 8 Aralık 2018 tarihinde kalan kriterler arasında yer alan AB ve ICAO standartlarıyla uyumlu pasaportların basımına ilişkin kriterin karşılandığını teyit etmiştir. Bu çerçevede vize serbestisi için 72 kriterden karşılanması gereken kriter sayısı 6'ya inmiştir.

18 Eylül 2019 tarihinde, kalan kriterlerin karşılanması ve karşılanan kriterlerin sürekliliğinin sağlanmasına yönelik, "AB ile Vize Serbestisi Diyaloğu Süreci" konulu Cumhurbaşkanlığı Genelgesi yayımlanmıştır.

2021 yılında yayımlanan AB'ye Katılım için Ulusal Eylem Planı'nda (2021-2023) "Türkiye-AB VSD'nin Tamamlanması Amacına Yönelik Mevzuat Çalışmaları" tedbirine yer verilmiştir. Ayrıca İnsan Hakları Eylem Planı'nda, kalan kriterlerden mevzuat değışikliği ve idari düzenleme gerektiren hususlara yer verilmiştir. Kalan kriterler kapsamında çalışmalar yukarıda anılan hususlar çerçevesinde devam etmektedir.

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun AB standartlarıyla uyumuna ilişkin kriter kapsamında, Yargı Reformu Stratejisi ve İnsan Hakları Eylem Planı'nda Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun AB standartları ile uyumlu hale getirileceği öngörülmektedir. Bu kapsamda, Adalet Bakanlığı eşgüdümünde, akademisyenlerden oluşan bir Bilim Komisyonu oluşturulmuştur.

Europol ile işbirliği anlaşmasının akdedilmesi ve uygulanması kriteri kapsamında, Avrupa Komisyonu ile "Ağır Suçlar ve Terörizmle Mücadele Konusunda Europol ile yetkili Türk Makamları Arasında Kişisel Verilerin Değişimine Dair Türkiye-AB Anlaşması" müzakerelerinde son aşamaya gelinmiştir.

Terörle mücadele mevzuatının gözden geçirilmesi ile ilgili olarak, AB ve üye ülkelerin önlemlerini artırdığı bir ortamda ülkemiz daha fazla anlayış beklemektedir. 24 Ekim 2019'da yürürlüğe giren

1. Yargı Paketiyle Terörle Mücadele Kanunu'nda ifade ve basın özgürlüğünün güçlendirilmesine yönelik önemli bir değişiklik yapılmıştır. (*Terörle Mücadele Kanunu'nun 7. maddesine "Haber verme sınırları içerisinde yer alan, eleştiri amacıyla yapılan düşünce açıklamaları suç oluşturmaz" ifadesi eklenmiştir.*) Ceza Muhakemesi Kanunu'nda yapılan değişiklik ile 100. maddenin 3. fıkrasında sayılan katalog suçlarda bir kişinin tutuklanabilmesi hususu, kuvvetli suç şüphesinin somut delile dayanmasına bağlı hale getirilmiştir.

"Saydamlığın Artırılması ve Yolsuzlukla Mücadelenin Güçlendirilmesi Eylem Planı"nın ve Avrupa Konseyi GRECO tavsiyelerinin uygulanması kriteri kapsamında, İnsan Hakları Eylem Planı'nda "Şeffaflığın artırılması ve yolsuzlukla mücadelenin daha da güçlendirilmesine ilişkin Strateji Belgesinin güncellenerek, uygulanması ve etkin bir şekilde takip edilmesi" öngörülmekte olup, çalışmalar Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı eşgüdümünde devam etmektedir.

Tüm AB üyeleri ile cezai konularda etkin adli işbirliğinin sağlanması kriteri kapsamında, ülkemiz ile AB tarafı arasında GKRY ile doğrudan temasa yol açmayacak şekilde adli işbirliği yapılmasına cevaz verecek yöntemin bulunması yönünde Avrupa Komisyonu'ndan öneri beklediğimiz iletilmiştir. Komisyon, henüz bu konuya ilişkin bir öneri getirmemiştir.

1 Ekim 2014'te yürürlüğe giren Türkiye-AB Geri Kabul Anlaşması'nın bütün hükümleriyle uygulanmasına ise, vatandaşlarımıza Schengen Bölgesine vizesiz seyahat sağlandığı tarihte başlanacaktır.

VSD süreci başarıyla tamamlandığında, (AB) 2018/1806 sayılı AP ve Konsey Tüzüğü'nde değişiklik yapılarak; ülkemiz, sözkonusu Tüzüğün ekinde yer alan ve vize uygulanacak ülkelerin yer aldığı negatif listeden vize muafiyetine sahip ülkelerin bulunduğu pozitif listeye alınacak ve vatandaşlarımız için vize muafiyeti gerçekleşmiş olacaktır.

Göç Konusunda AB ile Yakın İşbirliği

Ülkemiz sahip olduğu coğrafi konumdan ötürü Avrupa ülkeleri ile kaynak ülkeler arasında, düzensiz göçmenler bakımından transit koridor oluşturmaktadır. AB'ye yönelik göç akınlarının önemli kavşak noktasında olan ülkemiz ile AB arasında göç işbirliği olumlu gündem maddesini oluşturmakta, ülkemizin çabaları AB göç yönetimine doğrudan katkı sağlamaktadır. AB ortak göç politikasının sürdürülebilmesi için ülkemizle işbirliği yapılması elzemdir. 23 Eylül 2020 tarihinde basına duyurulan AB Göç ve İltica Paktı'na ilişkin yapılan açıklamalarda da AB temsilcileri, ülkemizle işbirliğinin önemini vurgulamış ve işbirliğini geliştirmek istediklerini belirtmişlerdir.

AB ile göç alanındaki işbirliğimizin de temelini oluşturan 2016 tarihli 18 Mart Mutabakatı, Ege'de ölümlerin önlenmesini, insan kaçakçılığı zincirinin kırılmasını ve düzensiz göçün yeniden yerleştirme programıyla düzenli göç haline gelmesini hedeflemiştir. Mutabakat aynı zamanda Türkiye-AB ilişkilerinin temel alanlarda canlandırılmasını da öngörmektedir.

2015 Ağustos ayında AB'ye yönelik kitlesel göç akınlarının doruk noktasına ulaşmasıyla ortaya çıkan göç kriziyle birlikte, 2015 Ekim ayında ülkemiz üzerinden Yunan adalarına geçen düzensiz göçmen sayısı günlük 7.000 kişiye çıkmıştır. Bunun üzerine, önce ülkemizle 29 Kasım 2015 tarihli Türkiye-AB Konseyi'nde "AB-Türkiye Ortak Açıklaması" ve "Ortak Eylem Planı" kabul edilmiş; düzensiz göçmen sayısında arzu edilen azalmanın gerçekleşmemesi üzerine, 18 Mart 2016 tarihli Türkiye-AB Zirvesi'nde "AB-Türkiye Açıklaması (18 Mart Mutabakatı)" kabul edilmiştir. 18 Mart Mutabakatı, pek çok unsur itibarıyla 29 Kasım Ortak Açıklaması ve Ortak Eylem Planı'nın üzerine inşa edilmekle birlikte, karşılıklı somut yükümlölükler içermektedir.

Altı temel alanı kapsayan 18 Mart Mutabakatı, göç işbirliği alanında özetle aşağıdaki hususları içermektedir:

- Yunan adalarına geçen, AB Direktiflerine ve uluslararası standartlara göre iltica başvurusu alınan ve iltica başvurusu reddedilenlerin geri kabulü,
- Yunan adalarından iade edilen her bir Suriyeliye karşılık, bir Suriyeli'nin "1'e 1" mekanizması kapsamında AB'ye belli bir kota ve gönüllölük ilkesi çerçevesinde yerleştirilmesi,
- Düzensiz geçişler büyük ölçüde ve sürdürülebilir şekilde azaltıldığında, AB tarafından Gönüllü İnsani Kabul Programı'nın devreye sokulması,
- Türkiye'nin, Türkiye'den AB'ye yasadışı göçe yönelik yeni deniz ve kara güzergâhlarını önlemek için gerekli her türlü tedbiri alması ve bu amaç doğrultusunda AB'nin yanı sıra komşu devletlerle de işbirliği yapması,
- Türkiye'deki Suriyelilerin ihtiyaçlarının karşılanması için tahsis edilen 3+3 milyar Avronun kullanımının sağlanması (FRIT),
- Türkiye sınırına yakın Suriye'nin kuzeyindeki belirli alanlarda yerel nüfus ve mülteciler için daha güvenli alanlar oluşturulması için işbirliği yapılması.

18 Mart Mutabakatı çerçevesinde ülkemizin hem denizde hem de karada aldığı tedbirler sayesinde 2015 yılında 1 milyon göçmene ulaşan Avrupa'ya geçişler, 2019 yılında %92 oranında azalmıştır. 18 Mart Mutabakatı başladığından beri Yunan adalarından ülkemize 2.139 düzensiz göçmen kabul edilmiş, 1'e 1 mekanizmasının uygulanmaya başladığı 20 Mart 2016 tarihinden itibaren, geri alınan her Suriyeliye karşılık ülkemizden AB üye ülkelere yerleştirilen Suriyeli sığınmacı sayısı ise 2 Şubat 2023 itibarıyla 36.789 kişiye ulaşmıştır.

Ülkemizin çabaları sayesinde 2015 yılına göre AB daha yönetilebilir bir düzensiz göç düzeyine ulaşmışken, ülkemizin göç yükü her yıl daha fazla artmıştır. AB ise 18 Mart Mutabakatı'nda gerek göç gerek diğer beş temel konu ile ilgili verdiği sözleri ülkemizdeki siyasi gelişmeler ve Doğu Akdeniz ve Ege gerginlikleri nedeniyle büyük ölçüde yerine getirmemiştir. Türkiye, Covid-19 pandemisi, AB'nin Suriye'nin kuzeyindeki ülkemizin hareketlerine karşı olumsuz tutum takınması ve Yunanistan tarafından hem deniz hem de karada yapılan geri itme faaliyetleri sebebiyle, Mutabakat'ın göç başlığı altındaki Yunan adalarından geri alımları 28 Şubat 2020'de durdurmuştur. Bu nedenle 9 Mart 2020 tarihinde 18 Mart Mutabakatı'nın güncellenmesi ihtiyacı çerçevesinde yeniden görüşmelere başlanılmıştır.

AB’NİN ORTAK GÜVENLİK VE SAVUNMA POLİTİKASI (OGSP) VE TÜRKİYE

AB, 2016 yılında kabul edilen Küresel Strateji doğrultusunda, savunma ve güvenlik mimarisi geliştirme çabalarını sürdürmektedir. AB’nin küresel rolünü güçlendirmeyi, stratejik özerklik hedefi doğrultusunda ilerlemeyi, Avrupa’nın çevresindeki tehdit ve krizler karşısında “yumuşak güç kullanımının” ötesinde, “gücün dilini kullanmayı” öğrenmeyi ve teknolojik egemenliğini sağlamayı amaçlamaktadır.

Bu doğrultuda, savunma ve güvenlik mimarisinin yapıtaşları olarak bazı mekanizmalar teşkil edilmiştir. Bunlar; “Daimi Yapılandırılmış İşbirliği - Permanent Structured Cooperation (PESCO)”, “Avrupa Savunma Fonu - European Defence Fund (EDF)” “Askeri Planlama ve Hareket Yeteneği - Military Planning and Conduct Capability (MPCC)”, “Eşgüdümlü Savunma Değerlendirmesi - Coordinated Annual Review on Defence (CARD)” ve “Avrupa Savunma Endüstrisi Kalkınma Programı - European Defence Industrial Development Program (EDIDP)”dır.

PESCO (Daimi Yapılandırılmış İşbirliği): Aralık 2009 tarihli Lizbon Antlaşması’nda yer alan, ancak o tarihten bu yana uygulanmayan PESCO, 14 Aralık 2017 tarihinde AB Bakanlar Konseyi tarafından onaylanmış ve projeler temelinde faaliyete geçmiştir. PESCO özünde, savunma alanında derinlemesine çalışma yapmayı arzu eden AB üyelerince teşkil edilmiş bir mekanizmadır. Danimarka ve Malta hariç, 25 AB üyesi, PESCO projelerine katılım sağlamaktadır. Konsey kararıyla mümkündür. Projelere katılım gönüllülük esasına göredir.

2018 Mart ve Kasım aylarında iki grup halinde (17+17) kabul edilen 34 proje ile işlerlik kazanan PESCO kapsamında, 2022 itibarıyla 60 adet proje yürütülmektedir.

Military Mobility (Askeri Hareketlilik): PESCO kapsamında yürütülen projelerden en önemlisi 28 Mart 2018 tarihinde Avrupa Komisyonu ve AB Yüksek Temsilcisi tarafından ortaklaşa kabul edilen Eylem Planı yoluyla ortaya konulan Askeri Hareketlilik Projesidir. Hollanda’nın liderliğinde ve 24 AB üyesi ülkenin katılımıyla oluşturulan Askeri Hareketlilik projesinin temel amacı, askeri hareketliliği kısıtlayan fiziksel, yöntemsel ve yasal engellerin ortadan kaldırılması ve AB üye ülkeleri arasında bu konuda bir standardın oluşturulmasıdır.

NATO-AB işbirliğinin de sancak gemisi olarak kabul edilen Askeri Hareketlilik, aynı zamanda EDF’nin 2021 yılı çalışma programına dahil edilmiştir.

Askeri Hareketlilik Projesine üçüncü ülkelerin katılım imkanı ve katılım koşulları Kasım 2020’de karara bağlanmıştır. Bu çerçevede, katılım için başvuran ABD, Kanada ve Norveç, Mayıs 2021 tarihinde ve Birleşik Krallık Nisan 2021 tarihinde Proje’ye katılmışlardır. Ülkemiz ise bahse konu projeye katılma niyetini Nisan 2021’de AB tarafına iletmış olup, başvurumuza henüz olumlu yanıt gelmemiştir.

EDF (Avrupa Savunma Fonu): EDF, üye ülkelerin ortak savunma yeteneklerine ilişkin harcamalarını daha verimli yapabilmesi ve rekabetçi ve yenilikçi bir sanayi altyapısının teşkili

hedefi doğrultusunda Avrupa Komisyonu tarafından 2016 yılında önerilmiştir. 2018 Haziran ayında, 2021-2027 ÇYMÇ kapsamında Komisyon EDF için 13 milyar Avroluk bir bütçe teklifinde bulunmuş; ancak 2020 Temmuz ayında yapılan ÇYMÇ görüşmeleri neticesinde EDF için 7 milyar Avro tahsis edilmesi karara bağlanmıştır. EDF'nin ilk yıllık çalışma programı Avrupa Komisyonu tarafından 30 Haziran 2021'de kabul edilmiştir. EDF'ye de üçüncü ülkelerin ve üçüncü ülke şirketlerinin katılımı konusunda belirli düzenlemeler mevcut olmakla birlikte, bunlar kapsayıcı olmaktan uzaktır. AB üyesi olmayan Norveç Parlamentosu'nda 9 Haziran 2021 tarihinde yapılan oylama neticesinde EDF'yi tesis eden Tüzüğün AEA Anlaşması'na eklenmesi onaylanmıştır.

CARD (Coordinated Annual Review on Defence): 2016 yılında kabul edilen "Savunma ve Güvenlik Uygulama Planı"nın bir diğer önemli unsurunu Eşgüdümlü Yıllık Savunma Değerlendirmesi (CARD) oluşturmaktadır. Üye ülkelerin ulusal savunma planlama dönemleri ile yetenek geliştirme uygulamalarının karşılıklı olarak uyumlaştırılması ve senkronize edilmesi için tasarlanan CARD, üye ülkeler arasındaki stratejik uyumu güçlendirmeyi hedeflemektedir. Sekretaryası Avrupa Savunma Ajansı (EDA) tarafından yürütülen CARD kapsamında İkinci Yıllık Gözden Geçirme dönemi Aralık 2021'de başlatılmış ve raporun Kasım 2022'de yayımlanması öngörülmektedir.

EDIDP (European Defence Industrial Development Program): AB'nin savunma ve güvenlik alanındaki yeteneklerini geliştirme çabalarının bir diğer unsurunu savunma sanayiinin geliştirilmesi oluşturmaktadır. EDF'nin parçası ve bir ölçüde öncülü olarak tasarlanan Avrupa Savunma Sanayii Geliştirme Programı'nı (European Defence Industrial Development Program) kuran Tüzük, Temmuz 2018'de kabul edilmiştir. EDF'nin ilk yıllık çalışma programının Avrupa Komisyonu tarafından 30 Haziran 2021'de kabul edilmesiyle, EDIDP çerçevesinde 158 milyon Avro bütçeli 26 yeni proje seçilmiş olup, bu projelerin 15'ini PESCO çerçevesindeki askeri projeler oluşturmuştur.

Coordinated Maritime Presences Concept (Eşgüdümlü Deniz Mevcudiyetleri Kavramı): AB'nin denizlerdeki menfaatlerinin korunması ve stratejik önemi haiz deniz alanlarındaki AB mevcudiyetinin ve siyasi etkisinin artırılması hedefi doğrultusunda, AB Konseyi 25 Ocak 2021 tarihinde CMP kavramı çerçevesinde Gine Körfezi'nde ilk pilot projeyi başlatma kararı almıştır. CMP faaliyetlerinin eşgüdümü için MPCC bünyesinde AB Deniz Menfaat Alanları Eşgüdüm Hücreleri (MAICC) teşkil edilecektir.

DG DEFIS (Savunma Sanayii ve Uzay Konularından Sorumlu Genel Müdürlük): 2019'da göreve başlayan yeni Avrupa Komisyonu'nda, İç Pazar'dan Sorumlu Komiser Thierry Breton'un (Fransa) görev alanında "Savunma Sanayii ve Uzay" konularından sorumlu yeni bir Genel Müdürlük (DG DEFIS) kurulmuştur. Daha önce İç Pazar, Sanayi, Girişimcilik ve KOBİ'lerden sorumlu DG GROW'un görev alanına giren konular ve Komisyon'un savunma sanayii ve uzay alanındaki politikaları bu yeni Genel Müdürlük bünyesinde toplanmıştır. DG DEFIS'in başlıca görevleri

arasında, Avrupa savunma sanayiinin rekabet ve inovasyonla güçlendirilmesi, AB Uzak Programı'nın, EDF'nin ve Askeri Hareketlilik Eylem Planı'nın uygulanması yer almaktadır.

Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası Misyonları: OGSP, 2009 yılında yürürlüğe giren Lizbon Antlaşması'yla ODGP'nin ayrılmaz bir parçası olarak AB sistemine hukuken dâhil edilmiştir. OGSP çerçevesinde AB 2005-2016 yılları arasında 18 sivil misyon/askeri harekât tamamlamıştır. 2022 yılında ise AB'nin 11'i sivil, 7'si askeri olmak üzere 18 misyonu faal haldedir. Ülkemiz hâlihazırda OGSP harekât ve misyonlarından yalnızca, Berlin (+) düzenlemeleri kapsamında icra edilen Bosna-Hersek'teki EUFOR Althea Harekâtına katılmaktadır. Türkiye, Harekâta en fazla katkı sağlayan AB dışı ülke, tüm katılımcı ülkeler arasında ise en fazla katkı sağlayan ikinci ülkedir. Ülkemiz tarafından ayrıca AB'nin sivil misyonlarına da personel katkısı sağlanmaktadır.

NATO-AB İşbirliği: Ülkemiz, NATO-AB ilişkilerinin iki örgüt arasında mutabık kalınan Uzlaşmış Çerçeveye uygun biçimde geliştirilmesi ile Nice Uygulama Belgesi (NUB) temelinde AB'ye üye olmayan Avrupalı müttefiklerin OGSP'ye tam olarak methaldar kılınması arasında zamanında kurulan dengeyi gözetmektedir.

GKRY'nin 2004 yılında AB üyesi yapılmasıyla OGSP'ye, AB tarafınca taahhüt edildiği üzere tam manasıyla dâhil olmamız, bu yönetim ve diğerk bazı AB üyesi ülkeler tarafından engellenmektedir. EDA ile idari düzenlemeler belgesi imzalayarak işbirliği tesis etmemiz ve AB ile bilgi güvenliğine dair bir anlaşma imzalamamız, GKRY tarafından "siyasi gerekçelerle" 2006 yılından bu yana engellenmektedir. Bunlara koşut olarak, NATO ile AB arasında mutabık kalınan Uzlaşmış Çerçeve hilafına, AB'nin GKRY'yi NATO-AB işbirliğine dâhil etmekteki ısrarı, iki örgüt arasındaki işbirliğinin geliştirilmesini sekteye uğratan başlıca sorundur.

Stratejik Pusula: Avrupa'nın savunmasında tüm AB kurumlarının ve üyelerinin bir bütün halinde ve aynı istikamette hareket etmesi ihtiyacından hareketle, bu istikameti üye ülkelerle birlikte daha iyi tanımlamak için "Stratejik Pusula" fikri üzerinde çalışmalar 2020 yılında başlatılmıştır. AB'nin Stratejik Pusula başlıklı operasyonel savunma rehberi niteliğindeki belgesi 21 Mart 2022 tarihinde DİK tarafından onaylanmıştır. Stratejik Pusula, AB'nin farklı politika alanlarında farklı kurumsal yapılarının bugüne kadar attığı mevcut adımları ve halihazırda oluşturulmuş stratejileri bir bütünlük içinde ve yeni bir paradigmayla derlemekte, bunlara ilave olarak nispeten yeni ve/veya yenilenmiş kısıtlı sayıda bazı unsurlar içermektedir.

Stratejik Pusula'da, özetle, AB'nin savunma ve güvenliği için askeri ve muharip güç (5.000 personeli içeren Acil Güç dışında) NATO'ya bırakılmakta, bununla birlikte askeri ve muharip gücün devamlılığını, etkinliğini ve caydırıcılığını sağlayan arka plandaki, silah ve mühimmat üretimi, haberleşme güvenliği, hareketlilik, istihbarat ve siber saldırılara karşı koyma konularında kamu ve özel mevcut tüm ekonomik aktörlerin ve finansmanın devreye sokulması ve bu şekilde devamlılık arzeden teknoloji üretimde ön alınması görevinin ise büyük oranda AB tarafından üstlenilmesi hedeflenmektedir.

TEKNİK DESTEK VE BİLGİ DEĞİŞİMİ (TAIEX) MEKANİZMASI

Ülkemiz, ulusal mevzuatımızın AB müktesebatıyla uyumlaştırılması amacıyla 2002 yılından bu yana Teknik Destek ve Bilgi Değışimi (TAIEX) mekanizmasından etkin bir şekilde faydalanmaktadır. Avrupa Komisyonu Komşuluk Politikası ve Genişleme Müzakereleri Genel Müdürlüğü tarafından yönetilen TAIEX, AB müktesebatıyla uyum çalışmalarında yardım taleplerini değerlendirir ve sorunların kısa vadeli çözümü için en uygun uzmanlığın tedarikine katkıda bulunur.

TAIEX, başlangıçta sadece aday ülkelere yönelik oluşturulmuş, günümüzde ise potansiyel aday ülkeler, Avrupa Komşuluk Politikası kapsamında yer alan ülkeler ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin de faydalanabildiğı bir mekanizma halini almıştır.

Faydalanıcı ülkelerdeki merkezi teşkilât ve taşra teşkilâtında çalışan kamu kurumu personeli, sosyal tarafları temsil eden mesleki ve ticari örgütler ile işçi ve işveren sendikaları, mevzuat tercümanları, düzeltmenler ve mütercimler TAIEX faaliyetlerinin yararlanıcısı olabilirler. Türkiye'de kamu kurum ve kuruluşlarına yönelik TAIEX faaliyetlerini AB Başkanlığı koordine etmektedir.

Mevzuat uyumu alanında kamu kurum ve kuruluşlarının talebine göre şekillenen başlıca üç çeşit TAIEX faaliyeti bulunmaktadır:

- a) "workshop": faydalanıcı ülkede ilgili mevzuata ilişkin bilgi ve farkındalığı artırmaya yönelik 30-100 uzmanın katılımıyla düzenlenen çalıştay
- b) "expert mission": konu hakkında bilgi ve tecrübe sahibi TAIEX uzmanlarının, mevzuat uyumunu gerçekleştiren ve mevzuatı uygulayan faydalanıcı ülke kamu kurumunu ziyareti
- c) "study visit": 3 kişilik bir faydalanıcı ülke uzman ekibinin ilgili mevzuatın uygulamalarını görmek amacıyla bir üye ülkeye gerçekleştirdiğı çalışma ziyareti

Ayrıca, birden çok sayıda ülkenin ortak ihtiyaçları doğrultusunda, aday ve potansiyel aday ülkelerin katılımıyla düzenlenen ve ortak aksaklıkların görüşüldüğü "Çok Ükeli Çalıştaylar (Multicountry Workshops)" ve "Bölgesel Çalıştaylar (Regional Workshops)" organize edilmektedir. TAIEX mekanizması kapsamında 2014 yılına kadar, ülkelerin ihtiyaçlarına göre belirli AB müktesebatı alanlarında (örneğin ülkemizde "Kırsal Kalkınma", "Gıda Güvenliğı" ve "Çevre" konularında) taşra teşkilâtı uzmanlarına yönelik eğitimlerin düzenlendiğı Bölgesel Eğitim Programları (RTP-Regional Training Programs) düzenlenmiştir. TAIEX mekanizması kapsamında, bugüne kadar ülkemizin faydalanıcısı olduğı 2.078 faaliyet gerçekleştirilmiş olup, 76.798 kişi sözkonusu faaliyetlere katılım sağlamıştır.

2022 yılında 5 çalışma ziyareti ve 5 çalıştay olmak üzere toplam 10 TAIEX faaliyeti gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda, bahsekonu TAIEX (çalıştay, uzman talebi, çalışma ziyareti) etkinliklerine ülkemizden 614 uzman katılım sağlamıştır.

Bununla birlikte 2022 yılında öncelik arz eden konu başlıklarında Avrupa Komisyonu tarafından düzenlenen toplam 7 çalışmaya (“çok ülkeli çalıştaylar”, “flagship çalıştaylar”) ülkemizden 10 uzman iştirak etmiştir.

Kamu kurum ve kuruluşlarının yaptığı başvurular, 2010 yılı başından bu yana AB Başkanlığı tarafından oluşturulmuş bir veritabanı üzerinden alınıp değerlendirilmekte ve TAİEX ofisine gönderilmektedir. Daha hızlı ve dinamik bir başvuru süreci sağlayan bu uygulamayla Türkiye, TAİEX mekanizmasından çok daha etkin bir şekilde yararlanmaya devam etmektedir.

EŞLEŞTİRME (TWINNING) MEKANİZMASI

AB'ye paralellik arz eden kurumsal bir yapılanmanın tesisi, AB üyelik sürecinde aday ülkelerin özellikle üzerinde durması beklenen konulardan biridir. Aday ülkelerin, AB müktesebatını, üye ülkelerle aynı standartlarda uygulayabilecek kapasitede modern, verimli çalışan, etkin yönetimler ve kurumlar oluşturması üyelik için önemlidir. Aday ülke kurumları, güçlü bir idari kapasiteye sahip olmak için, tam olarak işleyen, verimli ve sürekliliği olan kurumlara sahip olmalıdır. Kurumsal yapılanmanın güçlendirilmesine ilişkin olarak Avrupa Komisyonu tarafından aday ülkelere teknik yardımlar sağlanmaktadır. Sözkonusu yardımlardan biri, Avrupa Komisyonu tarafından idari kapasitenin güçlendirilmesinde başlıca araç olarak kabul edilen ve uygulanmasına 1998 yılında başlanan “Eşleştirme” (Twinning) mekanizmasıdır. Bugüne kadar tüm faydalanıcı ülkelerde 2.700’den fazla eşleştirme projesi uygulanmıştır.

Eşleştirme mekanizması, 2002 yılından itibaren tüm aday ülkeler için IPA kapsamına alınmıştır. İlk başlarda sadece aday ülkelere yönelik uygulandıysa da günümüzde AB bütçesinin farklı kalemleri altında potansiyel aday ülkeler ve Avrupa Komşuluk Politikası kapsamında yer alan ülkeler eşleştirme mekanizmasından faydalanmaktadır. 2020 yılından itibaren ise Eşleştirme mekanizması dünya geneline açılmıştır. Böylece tüm ülkeler eşleştirme mekanizmasından faydalanma imkanına kavuşmuştur.

Bu mekanizma, aday ülkelerin uyum sağlamayı hedefledikleri AB mevzuatının hayata geçirilmesi sürecinde gerekli kurumsal yapılanmanın gerçekleştirilebilmesi için, üye ülkelerin kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan uzmanların danışman olarak aday ülkelerde görevlendirilmesi ve bizzat aday ülkedeki ilgili kamu kurum ve kuruluşunda müktesebatın uygulanmasına yönelik kurumsal yapılanmaya ilişkin bir projede çalışması üzerine kuruludur. Türkiye’de eşleştirme faaliyetlerini AB Başkanlığı koordine etmektedir. AB Başkanlığı, bu mekanizmanın Türkiye’deki işleyişinde, “Ulusal İrtibat Noktası (National Contact Point - NCP)” olarak görev yapmaktadır. Ülkemizde eşleştirme mekanizmasından faydalanabilmek için IPA programlaması kapsamında proje bazında başvurular yapılabilmektedir.

2002-2022 yılları arasında ülkemizde 15’i kısa süreli olmak üzere toplam 159 proje hayata geçirilmiştir. Uygulanan projelerin toplam bütçesi yaklaşık 208 milyon Avrodur. Sözkonusu projeler başarıyla tamamlanmış, IPA’nın 2020 programlama yılı kapsamında 1 projenin eşleştirme fişi AB üye ülkeleri arasında 2022 yılının son çeyreğinde dolaşıma çıkmıştır. Sözleşme sürecini takiben 2023 yılının ikinci çeyreğinde projenin uygulama döneminin başlaması öngörülmektedir.

Ülkemizde eşleştirme projelerinin uygulandığı başlıca sektörler, 65 proje ile adalet ve içişleri, 24 proje ile çevre, 21 proje ile tarım ve 18 proje ile finansdır.

AB TARAFINDAN TÜRKİYE'YE VE DİĞER ADAY ÜLKELERE VERİLEN HİBE NİTELİKLİ YARDIMLAR

AB tarafından, aday ülkelere üyeliğe yönelik yapacakları reformlara destek vermek üzere sağlanan mali yardımlar farklı uygulama modaliteleri içerebilmektedir.

AB'nin Türkiye'ye yönelik mali desteği, taraflar arasında 1964 yılında yürürlüğe giren "Ankara Anlaşması" ile başlamıştır. O tarihten günümüze kadar geçen süre zarfında, AB'nin Türkiye'ye sağladığı mali yardımların yapısında ve kullanım şeklinde değişiklikler olmuştur.

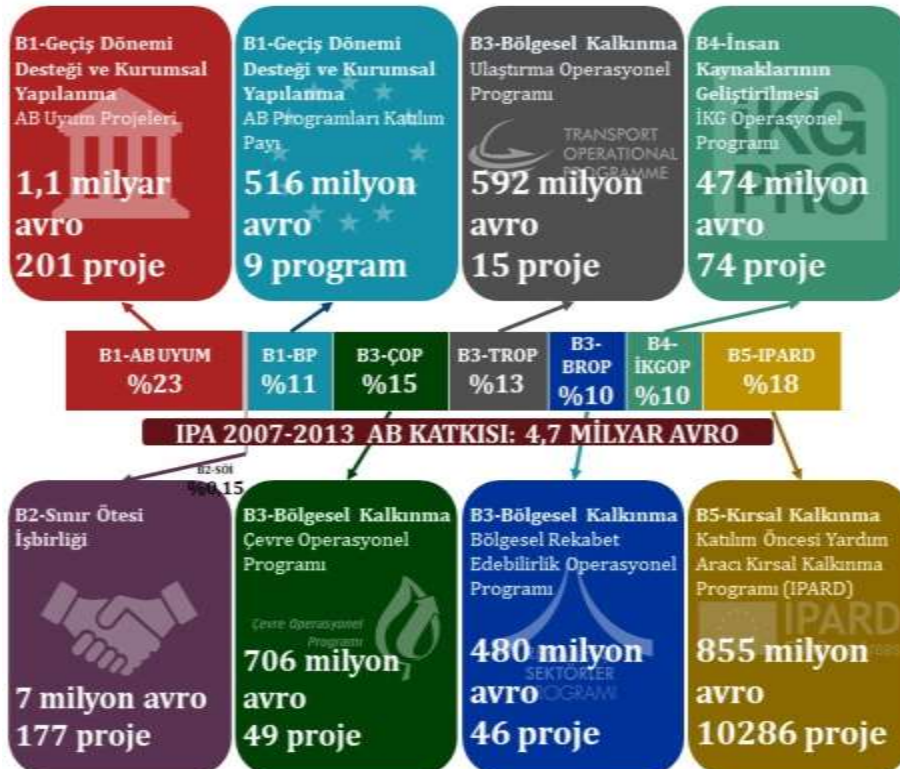
2007 yılından itibaren AB'den sağlanan mali destekler Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA) vasıtasıyla yapılmış olup, bu tarihten önceki mali yardımlar, yapıları ve kapsadıkları dönemler itibariyle, şu şekilde gruplandırılmaktadır:

1. "Ankara Anlaşması"nın yürürlüğe girdiği 1964 yılından, 1996 yılında gerçekleştirilen Gümrük Birliği'ne kadar olan "Birinci Dönem",
2. 1996-2000 yılları arasındaki "İkinci Dönem",
3. Türkiye'nin adaylık statüsünün teyit edildiği Helsinki Zirvesi'ni takiben, 2000 yılından itibaren başlayan "Üçüncü Dönem".

AB'den Türkiye'ye hibe niteliğinde ilk iki dönem (1964-2000) 454 milyon Avro, üçüncü dönem (2001-2006) ise 1 milyar 708 milyon Avro mali kaynak aktarılmıştır.

Öte yandan AB, 2007-2013 bütçe dönemiyle birlikte aday ülkelere sağladığı mali yardım mekanizmasında değişikliğe giderek IPA altında, aday ve potansiyel aday ülkelere hibe niteliğinde mali yardımda bulunmaya başlamıştır.

Katılım Öncesi Yardım Aracı 2007-2013 (IPA-I) Dönemi

2007-2013 bütçe döneminde (IPA-I) ülkemize 4 milyar 732 milyon Avro sağlanmış olup, ayrıntıları aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

2007-2013 Bütçe Döneminde Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA) Fonundan Türkiye'ye Tahsis Edilen Kaynağın Bileşenlere Göre Dağılımı (milyon Avro)	
Bileşenler	Toplam (Avro)
I – Geçiş Dönemi Desteği ve Kurumsal Yapılanma	1.618,4
II – Sınır Ötesi İşbirliği	62
III – Bölgesel Kalkınma	1.778,5
IV – İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi	474,1
V – Kırsal Kalkınma	854,6
TOPLAM	4.732,6

IPA 2007-2013 döneminde, Geçiş Dönemi Desteği ve Kurumsal Yapılanma ismi verilen bileşen kapsamında temelde fasıl müzakereleri bağlamında ihtiyaç duyulan müktesebat uyumu konulu projeler desteklenmiştir. Yargı, içişleri, kamu yönetim reformu, göç, gümrükler, sivil toplum, temel haklar, enerji, tarım, ulaştırma, çevre, özel sektör gelişimi ve sosyal kalkınma alanlarında 201 adet proje yürütölmüştür. Bu projeler, AB uyum sürecinde öncelikli konularda kapasite gelişimi sağlanması, gerekli sistemlerin kurulması ve yasal düzenlemelerin hazırlanıp uygulanmasının yanı sıra, sınır yönetimi ve gümrük kontrol kapasitesinin güçlendirilmesi, ağır vasıtalar için yol kenarı ağırlık boyut kontrol merkezlerinin kurulması, elektrik iletim ve bakım altyapısının modernizasyonu ve kuduz ve şap gibi hayvan hastalıklarına karşı ülke çapında aşılama yapılmaması gibi konuları da ele almıştır. Ayrıca, sivil toplumun geliştirilmesi yönünde uygulanan programlarla 700'den fazla hibe sözleşmesi imzalanmış ve 1.000'e yakın öğrenciye Jean Monnet bursuyla AB üye ülkelerinde eğitim imkanı sağlanmıştır.

İkinci bileşen olan Sınır Ötesi İşbirliği bileşeni altında iki programa mali destek sağlanmıştır. Türkiye-Bulgaristan Sınır Ötesi İşbirliği Programı ile çevrenin korunması ile kültürel ve doğal mirasın muhafazası ve turizmin geliştirilmesi gibi konularda 138 ortak proje yürütölmüştür. Uygulanan bir diğ er program ise Avrupa Komşuluk ve Ortaklık Aracı (ENPI) Karadeniz Havzasında Sınır Ötesi İşbirliği Programı'dır. Bu programla da Karadeniz kıyısındaki ülkeler arasında bölgesel işbirlikleri tesis edilmesi amaçlanmış olup, dönem içerisinde Türk ortaklı 39 projeye katılım sağlanmıştır. Bu projelerle, ortak sınırların her iki tarafındaki bölgelerde ekonomik ve sosyal kalkınmanın desteklenmesine katkı sağlanmıştır.

Üçüncü bileşen olan bölgesel kalkınma bileşeni kapsamında üç adet operasyonel program yürütölmüştür. Bunlardan ilki Çevre Operasyonel Programı olup, Program ile katı atık içme suyu ve atıksu projeleri uygulanmıştır. 705 milyon Avro AB katkısı tahsis edilen Program ile Türkiye'nin çeşitli illerinde 40'tan fazla altyapı projesi tamamlanmıştır.

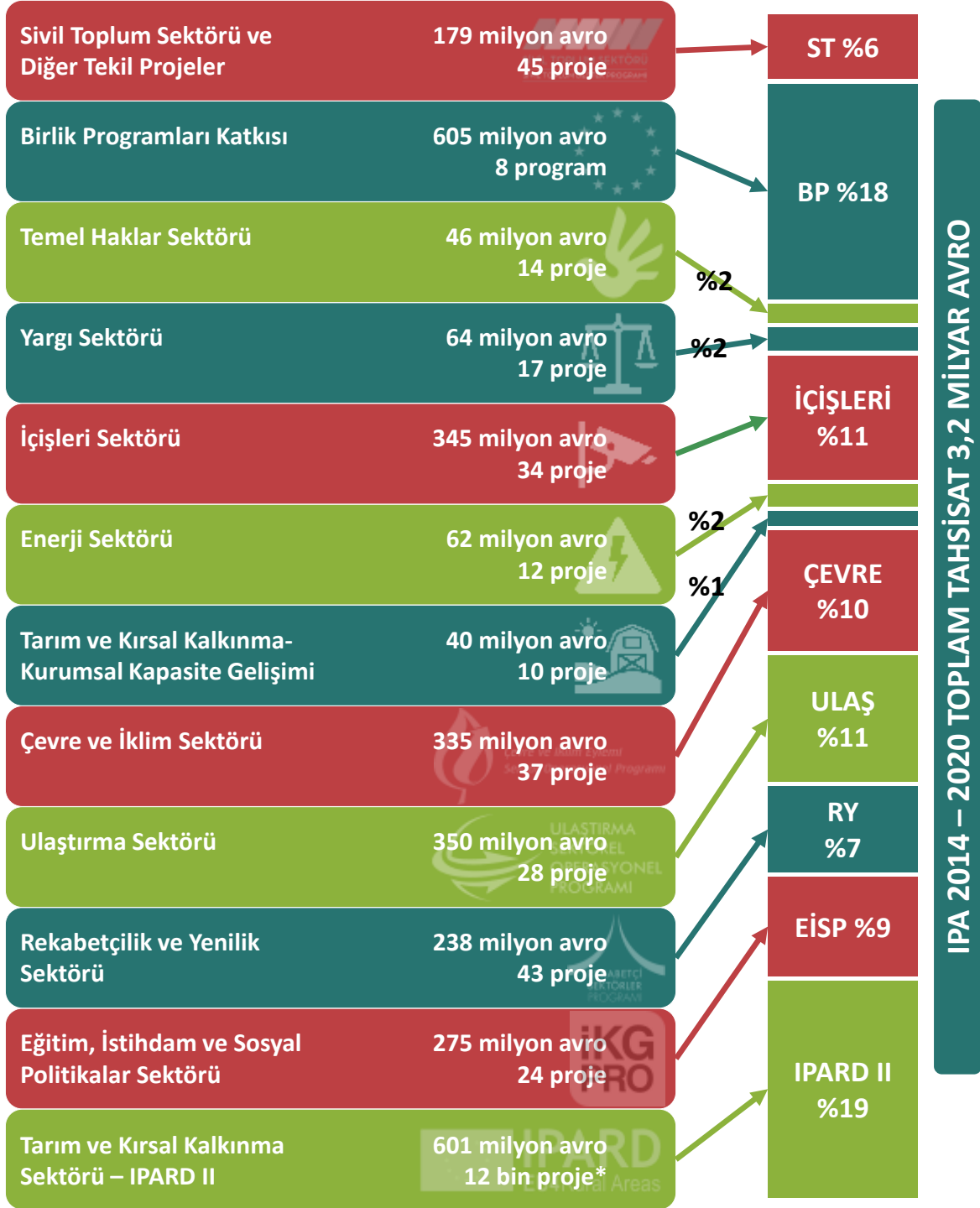
Bu bileşen altındaki ikinci program ise Bölgesel Rekabet Edebilirlik Operasyonel Programı'dır. 480,4 milyon Avro AB katkısı tahsis edilen programla Ar-Ge, inovasyon, turizm, kümelenme, finansa erişim gibi konularda projeler yürütölmüş, ayrıca Türkiye'nin farklı illerinde ortak kullanım tesisleri, iş geliştirme merkezleri, lojistik merkezler ve lisanslı depolar kurulmuştur. Program kapsamında 46 farklı proje tamamlanmıştır.

Bölgesel kalkınma bileşeni altındaki son program ise Ulaştırma Operasyonel Programı'dır. Bahsekonu Program kapsamında İstanbul Ankara Hızlı Tren Demiryolu Hattı'nın Köseköy'den Gebze'ye kadar olan çift hatlı kesimi inşa edilmiş ve Samsun-Kalın ve Irmak-Karabük demiryolu hatlarının modernizasyonu ve sinyalizasyonu tamamlanmıştır. Ulaştırma Master Planı gibi teknik destek projelerinin de uygulandığı ve toplam 592 milyon Avro AB fonunun tahsis edildiğı Program ile 15 farklı proje hayata geçirilmiştir.

IPA 2007-2013 döneminin dördüncü bileşeni olan ve İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi kapsamında yürütölen operasyonel programa 474,1 milyon Avro AB katkısı tahsis edilmiş ve istihdam, eğitim ve sosyal kalkınma alanlarında birçok proje hayata geçirilmiştir. Program altında Türkiye'nin dört bir yanında yürütölen 74 projeyle yüz binlerce kişiye mesleki teknik eğitimler verilmiş, 10.000'den fazla yeni istihdam yaratılmış, 1.500'den fazla kişinin kendi işini kurmasına destek olunmuş, 8.000'e yakın kız çocuğuna burs verilerek eğitimlerine devam etmeleri sağlanmış, 60.000'den fazla kişi işgücü piyasasına katılmış, 500.000'den fazla öğrenciye kırtasiye ve giyim desteğı verilmiş ve 40.000'e yakın dezavantajlı yükseköğretim öğrencisine burs sağlanmış.

IPA'nın ilk dönemi altındaki son bileşen altında ise Kırsal Kalkınma Programı yürütölmüştür. Program ile 42 ildeki çiftçilerimize farklı konularda kırsal kalkınma hibeleri verilmiştir. 15 teklif çağrısı sonunda 10.000'i aşkın projeye ülke katkısıyla beraber 1 milyar Avroyu aşan hibe desteğı sağlanmış.

Katılım Öncesi Yardım Aracı 2014-2020 (IPA-II) Dönemi

* Kasım 2022 itibarıyla imzalanan toplam sözleşme sayısı

Uygulaması halen devam eden ve 2014-2020 yıllarını kapsayan “IPA-II” döneminde aday ülkeler için başlangıçta tahsis edilen mali kaynak büyüklüğü ve dağılımları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

2014-2020 Bütçe Dönemi Katılım Öncesi Yardım Aracı Fonun Aday Ülkelere Ön Görülen Dağılımı														
	Yüzölçümü (km ²)	Km ² Başına Katkı (€)	Nüfus[41]	Kişi Başına Katkı (€)	2014 (Mln €)	2015 (Mln €)	2016 (Mln €)	2017 (Mln €)	2018 (Mln €)	2019 (Mln €)	2020 (Mln €)	TOPLAM (2014- 2020)	Yıllık Ortalama	Oran (%)
Kuzey Makedonya	25.713	24.622	2,1	306,0	81,7	67,2	64,6	82,2	99,2	111,0	127,2	633,1	90,4	8,5
Türkiye	783.562	4.122	84,7	38,1	619,6	625,7	629,2	508,6	386,8	240,7	219,0	3229,6	461,4	43,6
Arnavutluk	28.750	26.390	1,8	423,0	68,7	91,9	82,7	80,2	107,4	91,2	236,6	758,7	108,4	10,2
Bosna-Hersek	51.209	10.477	3,5	153,6	75,7	39,7	47,0	74,8	83,8	103,2	112,3	536,5	76,6	7,2
Karadağ	13.812	19.613	0,6	438,6	39,5	36,4	35,4	41,4	44,2	42,3	31,7	270,9	38,7	3,7
Sırbistan	77.474	18.129	6,8	206,6	189,1	216,1	189,4	166,7	214,1	211,0	218,1	1404,5	200,6	19,0
Kosova	10.887	52.647	1,8	318,7	66,8	82,1	73,9	78,2	91,3	89,3	91,7	573,2	81,9	7,7
TOPLAM	991.407	7.470,7	101,2	73,2	1141,1	1159,1	1122,2	1032,1	1026,8	888,7	1036,6	7406,5	1058,1	100,00

IPA-II Dönemi'nin başlangıcında Türkiye'ye 4 milyar 453 milyon Avro tahsis edilmiştir. Ancak Avrupa Komisyonu tarafından siyasi nedenlerle ülkemize ayrılan IPA fonlarında kesintiler yapılmış ve güncel tahsisat miktarı 3 milyar 230 milyon Avro olmuştur.

Tahsisatın politika alanları ve sektörler itibarıyla dağılımı aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

2014-2020 Politika Alanları ve Sektörlere Göre Tahsisat Tablosu (milyon Avro)			
	İlk Tutar	Kesintiler Sonrası Tutar	Kesinti Oranı (%)
a. Birliğe üyelik için hazırlayıcı reformlar	1.581,4	1.328,0	16
Demokrasi ve yönetim	956,5	877,3	8,3
Hukukun üstünlüğü ve temel haklar	624,9	450,6	27,9
b. Sosyo-ekonomik ve bölgesel kalkınma	1.525,3	985,7	35,4
Çevre ve iklim eylemi	644,6	335,4	48
Ulaştırma	442,8	350,4	20,9
Enerji	93,5	61,7	34
Rekabet edebilirlik ve yenilikçilik	344,4	238,1	30,9
c. İstihdam, sosyal politikalar, eğitim, cinsiyet eşitliğinin teşviki ve insan kaynaklarının geliştirilmesi	435	275,1	36,8
d. Tarım ve kırsal kalkınma	912,2	640,9	29,7
TOPLAM	4.453,9	3.229,7	27,5

2014-2020 Uygulamadan Sorumlu Kurumlar ve Sektörlere Göre Tahsisat Tablosu (milyon Avro)	
Sorumlu Kurum ve Sektör	Toplam Tahsisat
Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Eğitim İstihdam ve Sosyal Politikalar Sektörü	275,1
Adalet Bakanlığı Yargı Sektörü	64,1
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Çevre ve İklim Sektörü	335,4
Dışişleri Bakanlığı - AB Başkanlığı	830,6
Sivil Toplum Sektörü	124,2
Temel Haklar Sektörü	41,3
Diğer Tekil Projeler	54,7
Birlik Programları Katılım Payları	610,4
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Enerji Sektörü	67,7
İçişleri Bakanlığı İçişleri Sektörü	345,2
Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Rekabetçilik ve Yenilik Sektörü	238,1
Tarım ve Orman Bakanlığı	640,9
Tarım ve Kırsal Kalkınma Programı (IPARD)	601
Tarım ve Kırsal Kalkınma Kurumsal Kapasite Geliştirme Alt Sektörü	39,9
Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Ulaştırma Sektörü	350,4
TOPLAM	3.229,7 ⁴³

IPA-II döneminde ilk dönemdeki yapılar ve sorumlu kurumlar korunmuş, ancak sektörel bir yaklaşıma geçilerek bütüncül bir programlama ile toplam etkinin artırılması amaçlanmıştır. Bu yolla, bir önceki dönemde Geçiş Dönemi Desteği ve Kurumsal Yapılanma bileşeni altında fonlanan tarım, enerji, ulaştırma, çevre, temel haklar, sivil toplum, içişleri ve yargı alanındaki projeler, bu dönemde ilgili sektörler altında programlanmış ve uygulanmaktadır.

⁴³Fonun 88 milyon Avroluk kısmı AB tarafından doğrudan yürütölen Sivil Toplum Fonu bünyesinde kullanılmaktadır.

Eğitim, İstihdam ve Sosyal Politikalar Sektörü altında, iş sağlığı, iş güvenliği, kayıtlı istihdam, genç ve kadın istihdamının desteklenmesi, okul öncesi eğitimin güçlendirilmesi, mesleki eğitimin geliştirilmesi, okullaşma oranının artırılması, yaşlı bakım hizmetlerinin güçlendirilmesi ve tarımda çocuk işçiliğinin engellenmesi gibi alanlarda 24 farklı proje hayata geçirilmektedir.

Yargı sektörü altında, yargı alanındaki yapıların idari ve teknik kapasiteleri ve etkinliklerinin artırılması, yargı mensuplarının eğitim faaliyetlerinin geliştirilmesi, ceza infaz kurumlarının kurumsal kapasitelerinin güçlendirilmesi ve benzeri konularda 17 proje uygulanmaktadır.

Çevre ve İklim sektöründe, bir önceki dönemde olduğu gibi katı atık, su ve atıksu projelerinin yanında, sürdürülebilir kalkınma için çevre yönetimi alanında toplam 37 proje tanımlanmıştır. Bu sektörde uygulanmakta olan projelerle, daha fazla vatandaşımızın AB standartlarında iyileştirilmiş içme suyu temini, atıksu arıtma ve katı atık yönetimi altyapısından faydalanması; iklim eylemi, hava kalitesi, sivil koruma, deniz çevresi, yatay mevzuat ve doğanın korunması alanlarında yasal ve idari kapasitenin geliştirilmesi ve hassas ekonomik sektörlerin ve iklim değışikliğine yönelik altyapıların esnekliğinin artırılması hedeflenmektedir.

Sivil toplum ve temel haklar sektörleri AB Başkanlığı tarafından yönetilmekte olup, her iki sektör kapsamındaki uygulamalara dair detaylı bilgiler bir sonraki bölümde verilmektedir. Diğer sektörlerde yer verilmeyen konularla ilgili sınırlı sayıdaki tekil projelerle beraber, bu başlık altında toplam 58 proje uygulanmaktadır.

Enerji sektörü altında yenilenebilir enerji, enerji verimliliği ve doğalgaz altyapısı alanlarında toplam 12 adet proje yürütölmektedir.

İçişleri sektörü IPA-II döneminde büyük kaynaklar aktarılan sektörlerden olup, sektör altında özellikle sınır güvenliğinin artırılması, düzensiz göçün yönetimi, Geri Kabul Anlaşması'nın uygulanması, entegre sınır yönetimi ve e-pasaport uygulamasının hayata geçirilmesi gibi hususlarda 34 farklı proje fonlanmaktadır.

Rekabetçilik ve Yenilik sektörü ile KOBİ'lerin güçlendirilmesi, inovasyon ve Ar-Ge çalışmalarının desteklenmesi, turizm faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi, dijital dönüşöme öneyak olunması ve ticari ağların geliştirilmesi gibi konularda 43 proje hazırlanmış ve Türkiye'nin farklı illerinde uygulamaya konulmuştur.

2014-2020 (IPARD II) döneminde Tarım ve Kırsal Kalkınma Programı'nın 42 ildeki uygulamasına devam edilmektedir. 2022 sonu itibariyle program kapsamında çiftçilerimizle imzalanan kırsal kalkınma hibe sözleşmesi sayısı 15.000'i aşmıştır. Tarımsal işletmelerin fiziki varlıkları ile tarım ve balıkçılık ürünlerinin işlenmesi ve pazarlanmasına ilişkin yatırımlar, çiftlik faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi ve iş geliştirilme alanlarında desteklenen projelerin yanında, tarım çevre tedbirleri de program kapsamında desteklenmektedir. Ayrıca, Yerel Eylem Grupları (YEG) tarafından geliştirilen tabandan tavana yerel kalkınma stratejilerinin uygulanması olarak

özetlenebilecek LEADER yaklaşımı da bu program kapsamında desteklenmektedir. Bu tedbiri IPARD kullanan aday ülkeler arasında ilk uygulayan ülke Türkiye olmuştur.

Diğer taraftan, Tarım ve Kırsal Kalkınma sektöründe kurumsal kapasite gelişimi alanındaki projeler de IPA-II döneminde devam etmektedir. Bu çerçevede, tarım danışmanlığı, hayvan hastalıkları ve çiftlik muhasebe kayıt sistemi gibi alanlara yönelik 10 proje uygulanmaktadır.

Ulaştırma sektörü altında, AB tarafından desteklenen en büyük bütçeli proje olma özelliği taşıyan Halkalı-Kapıkule Demir Yolu Çerkezköy Kapıkule Kesimi Yapım Projesi uygulanmaktadır. İlaveten, sürdürülebilir kent ulaşımı, ulaşım emniyeti, kombine taşımacılık ve benzeri konularda yürütölen projelerle birlikte Ulaştırma sektörü altındaki toplam proje sayısı 28'i bulmaktadır.

Katılım Öncesi Yardım Aracı 2021-2027 (IPA-III) Dönemi

IPA-III Dönemi (2021-2027) diğer dönemler gibi Türkiye'nin AB müktesebatına uyumuna ve müktesebatın uygulamasına yönelik kapasitesinin geliştirilmesi ile ekonomik ve sosyal uyuma yönelik kapasitelerinin oluşturulması hedefleri çerçevesinde yürütölecektir.

Ülke tahsisatının olmadığı yeni dönemde yararlanıcı ülkeler için toplam 14,2 milyar Avro fon tahsis edilmiştir.

Bu kapsamda aksiyonlar aşağıdaki tematik pencereler altında toplanmıştır:

- (i) Hukukun Üstünlüğü, Temel Haklar
- (ii) İyi Yönetişim, Müktesebat Uyumu
- (iii) Yeşil Gündem ve Sürdürülebilir Bağlantısallık
- (iv) Rekabetçilik ve Kapsayıcı Büyüme
- (v) Bölgesel ve Sınır Ötesi İşbirliği

Avrupa Komisyonu'nca 2021 programlama yılı kapsamında 16 proje ve katılım sağlanan programlar için Türkiye'ye 208,5 milyon Avro fon tahsis edilirken, 2022 yılı için 22 proje ve katılım sağlanan programlar ile bu rakam 221 milyon Avro olarak gerçekleşmiştir.

2023 yılı programlama çalışmaları kapsamında ise proje teklifleri toplanmış ve yapılan değerlendirmeler çerçevesinde Avrupa Komisyonu'na iletilmiştir. Komisyon tarafından yapılacak ilgililik ve olgunluk değerlendirmesi sonuçları beklenmektedir.

AB PROGRAMLARI VE TÜRKİYE

1999 yılı Aralık ayında aday ülke olarak ilan edilen ülkemiz, 2000-2006 döneminde uygulanan, o zamanki adıyla Topluluk Programları'na 2002 yılından itibaren katılmaya başlamıştır. Ülkemizin AB Programları'na katılımına ilişkin şartları düzenleyen temel belge, 26 Şubat 2002 tarihinde imzalanan, "Türkiye Cumhuriyeti ile Avrupa Topluluğu Arasında Türkiye Cumhuriyeti'nin Topluluk Programlarına Katılmasının Genel İlkeleri Hakkında Çerçeve Anlaşma"dır. Bu Anlaşma'ya dayanılarak, her program için ayrı katılım anlaşması imzalanmakta ve ülkemizin programların sunduğu imkânlarla erişimi sağlanmaktadır.

Ülkemizin AB Programları'na katılımı ve Programlar'ın genel eşgüdümü ve izlenmesi görevi AB Başkanlığı tarafından yerine getirilmektedir.

AB Programları'na ve Ajansları'na katılım, farklı ülkelerden proje ortakları arasında işbirliğini güçlendirerek ulusal düzeyde politika reformlarını gerçekleştirmede ve politika hedeflerine ulaşmada destekleyici rol oynamakta, AB üyelik sürecine önemli katkı sağlamaktadır. Ülkemiz söz konusu Programlara ulusal öncelikleri ve bütçe imkanları doğrultusunda AB üyesi ülkelerle eşit platformda ve aynı vizyon çerçevesinde katılmakta ve bu kapsamdaki proje faaliyetlerinde yer almaktadır. Ortak hedefler doğrultusunda, eğitim, bilim, araştırma, spor, girişimcilik, kültür, toplumsal dayanışma, gönüllülük, gümrükler gibi çok geniş alanı kapsayan konularda birlikte çalışma kültürü ve işbirliğinin geliştirilmesi ile ülkemize yönelik önyargılar ve yanlış algıların da bertaraf edilmesi mümkün olabilmektedir.

Öte yandan, AB Programları'nın 30 yılı aşkın geçmişinde ortaya konulan bilgi birikimi ve tecrübe, programlara katılım sayesinde ülkemize transfer edilebilmekte ve ulusal kalkınma hedeflerimize ulaşılmasına katkı sunulabilmektedir. Ülkemizin uluslararası işbirliklerinin geliştirilmesi hedefi de programlara katılım sağlanması ile desteklenmektedir.

Ülkemizin Ajans ve Programlar'a ödemekte olduğu mali katkının bir kısmı AB Başkanlığı'nca koordine edilen IPA kapsamında finanse edilmektedir. Bu şekilde ülkemizdeki kurumların Ajans ve Programlar'a katılımı nedeniyle üstlendikleri mali yük paylaşılmakta, diğ er kurumlarımızın da yeni programlara katılımı teşvik edilmektedir.

Türkiye 2014-2020 döneminde Erasmus+, Avrupa Dayanışma Programı, Ufuk 2020, Yaratıcı Avrupa, COSME, Gümrükler 2020, Vergilendirme (Fiscalis) 2020, İstihdam ve Sosyal Yenilik (EaSI), Sivil Koruma Mekanizması Programları'na katılım sağlamıştır. 2021-2027 dönemi için 4 Ekim 2019 tarihinde yayımlanan "AB'den Sağlanacak Katılım Öncesi Fonların ve AB Birlik Programlarına Katılımın Yönetimi ile İlgili 2019/20 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi" ile ilgili kurumların üst düzey yöneticilerinin yer aldığı AB Başkanı başkanlığında faaliyet gösterecek olan AB Programları ve Ajansları Kurulu (ABPK) oluşturulmuştur.

ABPK'nın çalışmalarına destek olmak üzere kurulan alt çalışma gruplarının çalışmalarını tamamlamasını müteakip, ABPK düzenli olarak toplanarak AB Programları'na katılım ve müzakere süreçlerine ilişkin kararlar almaktadır.

Ülkemizin 2021-2027 döneminde en az 13 Birlik Programı'na katılımı öngörülmektedir.

ABPK, 27 Ekim 2020 tarihli toplantısında ülkemizin 2021-2027 döneminde Ufuk Avrupa, Erasmus+, Avrupa Dayanışma Programı, Gümrükler, Sivil Koruma Mekanizması, Yaratıcı Avrupa Programları'na katılım kararı almıştır. 27 Ekim 2021'de Ufuk Avrupa, Erasmus+, Avrupa Dayanışma Programları katılım anlaşmaları imzalanmıştır.

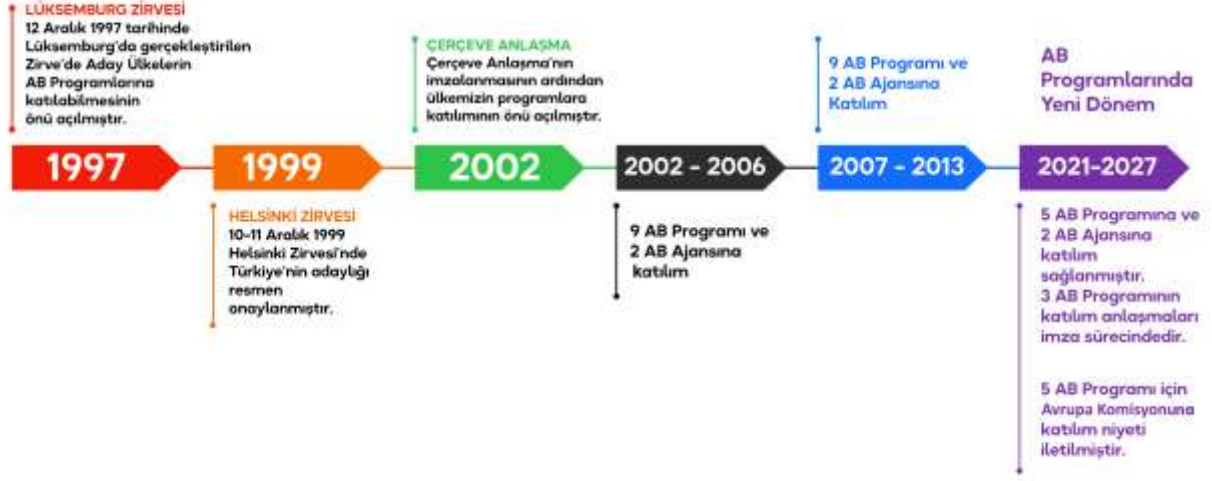
Gümrükler Programı Katılım Anlaşması 15 Kasım 2022 tarihinde imzalanmış olup, Program geriye dönük olarak 2021 yılı başından itibaren uygulanmaya devam etmektedir. 2023 yılının ilk yarısında, Tek Pazar Programı KOBİ'lerin Rekabet Gücü ve Sürdürülebilirliği Bileşeni, Yaratıcı Avrupa Programı Kültür Bileşeni ve Dijital Avrupa Programı için katılım anlaşmalarının imzalanması beklenmektedir.

ABPK toplantılarında alınan karar doğrultusunda ülkemizin İltica, Göç ve Entegrasyon Fonu, Entegre Sınır Yönetimi Fonu (Sınır Yönetimi ve Vize Enstrümanı) ile AB Uzay Programı'na katılım niyeti Avrupa Komisyonu'na bildirilmiş, ancak müzakere süreci henüz başlamamıştır.

Ülkemizin YatırımAB Programı ve Çevre ve İklim Eylemi'ne (LIFE) katılımına ilişkin nihai karar henüz alınmamış olup, değerlendirme süreci devam etmektedir.

Ayrıca ülkemizin AB Sivil Koruma Mekanizması, Avrupa Çevre Ajansı ile Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi'ne (EMCDDA) üyeliği devam etmektedir.

AB Programları ve Ajanslarına Katılım Açısından Mihenk Taşları

2021-2027 YILLARINDA TÜRKİYE'NİN KATILDIĞI ve KATILMAYI ÖNGÖRDÜĞÜ AB PROGRAMLARI

Katılım Anlaşması İmzalanan AB Programları

1. Ufuk Avrupa Programı
2. Erasmus+ Programı
3. Avrupa Dayanışma Programı
4. Sivil Koruma Mekanizması Programı
5. Gümrükler Programı

Katılım Anlaşması 2023 Yılında İmzalanması Öngörülen AB Programları

1. Tek Pazar Programı (KOBİ'lerin Rekabet Gücü ve Sürdürülebilirliği Bileşeni)
2. Yaratıcı Avrupa Programı (Kültür Bileşeni)
3. Dijital Avrupa Programı

UFUK AVRUPA PROGRAMI ve TÜRKİYE

Hedefi: Ufuk Avrupa Programı, araştırmacıların, bilginin ve teknolojinin serbestçe dolaştığı “Avrupa Araştırma Alanı” oluşturulmasını, AB’nin bilimsel ve teknolojik temelini güçlendirmeyi ve rekabet edebilirliğini artırmayı amaçlamaktadır. Programın stratejik öncelikleri yeşil, sağlıklı, dijital ve kapsayıcı bir Avrupa’nın inşası olarak ortaya koyulmuştur.

Öngörülen Bütçesi: 95,5 milyar Avro

Uygulama Dönemi: 2021-2027

Hedef Kitlesi: Sanayi Kuruluşları, KOBİ’ler, araştırmacılar, üniversiteler, araştırma merkezleri, kamu kurumları, STK’lar, uluslararası kuruluşlar

Uygulama Bölgesi: AB üyesi ülkeler, aday ülkeler, potansiyel aday ülkeler, üçüncü ülkeler (bu alanda ileri seviyede olan ülkelerin katılımı için getirilmiş bir istisnadır)

Türkiye’nin Ufuk Avrupa Programı’na Katılım Anlaşması 27 Ekim 2021 tarihinde imzalanmıştır.

AB’nin araştırma, teknolojik gelişme ve yenilik programlarına ülkemizin katılımı, kalkınma hedeflerine ulaşılması ve uluslararası düzeyde bilim, teknoloji ve yenilik konularında işbirliklerinin geliştirilmesi bakımından önemli olup, programa katıldığımız 2002 yılından bu yana ülkemiz kayda değer kazanımlar elde etmiştir. Ufuk Avrupa Programı, ülkemizin kalkınma hedefleri çerçevesinde ele alınan Ar-Ge ve yenilik alanında politika ve hedeflerin gerçekleştirilmesi için gerekli kapasitelerin oluşturulması ve nitelikli insan kaynağının geliştirilmesi bakımından önemli fırsatlar sunmaktadır.

Ufuk Avrupa Programı kapsamında teklif çağrıları merkezi olarak yürütölmekte olup, başvurular doğrudan Avrupa Komisyonu’na yapılmaktadır.

Koordinatör Kuruluş: Ülkemizde Program’ın yürütücüsü Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu’dur (TÜBİTAK).

Ayrıntılı bilgi için: ufukavrupa.org.tr/tr, ipa.gov.tr

Ufuk Avrupa Programı'nın Yapısı

Ufuk Avrupa Programının yapısı 3 bileşen altında toplanmaktadır. Bu 3 bileşen Bilimsel Mükemmeliyet, Küresel Sorunlar ve Endüstriyel Rekabet, Yenilikçi Avrupa olarak belirlenmiştir. Alt programların birbiri ve diğer AB Programları ile uyumlu ve bütünleyici olması amaçlanmaktadır.

ERASMUS+ (EĞİTİM, GENÇLİK VE SPOR PROGRAMI) ve TÜRKİYE

Hedefi: Yaşlarına ve eğitim geçmişlerine bakılmaksızın, bireylerin becerilerinin ve istihdam edilebilirliklerinin artırılması ile eğitim, öğretim, gençlik ve spor alanlarında işbirliğinin geliştirilmesi, öğrenme hareketliliğinin sağlanması ve yenilikçi faaliyetler yoluyla politika ve sistemlerin modernleştirilmesi hedeflenmektedir.

Öngörülen Bütçesi: 28,4 milyar Avro

Uygulama Dönemi: 2021-2027

Hedef Kitle: Her seviyede ve her alandaki eğitim kurumları, gençler, araştırma merkezleri, özel kuruluşlar (şirketler, fabrikalar gibi), STK'lar

Uygulama Bölgesi: AB üyesi ülkeler, AEA ülkeleri (İzlanda, Lihtenştayn, Norveç), aday ülkeler, "Batı Balkan" ülkeleri, Komşuluk Politikası ülkeleri ve bazı faaliyetler için tüm dünya ülkeleri

Türkiye'nin Erasmus+ Programı'na Katılım Anlaşması 27 Ekim 2021 tarihinde imzalanmıştır.

Erasmus+ Programı Türkiye'de eğitim, gençlik ve spor sektörlerinin kapasitelerinin geliştirilmesine nitel ve nicel katkı sağlamaktadır. Erasmus+ Programı kapsamında her yıl kurum ve kuruluşlarımızdan 12.000'e yakın proje başvurusu alınmaktadır. Yılda 1.500'den fazla projeye, 100 milyon Avronun üzerinde hibe desteği verilmektedir. Bu projeler ile yaklaşık 20.000'i yükseköğretim programı öğrencisi ve personeli olmak üzere, yılda 60.000 vatandaşımız yurt dışındaki staj, öğrenim, gönüllülük, işbirlikleri kapsamındaki hareketlilikler, kurslar vb. faaliyetlerden faydalanmaktadır.

Koordinatör Kuruluş: Ülkemizde Program'ın yürütücüsü AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı'dır (Türkiye Ulusal Ajansı). Türkiye Ulusal Ajansı, Dışişleri Bakanlığı AB Başkanlığı'nın ilgili kuruluşudur.

Ayrıntılı bilgi için: ua.gov.tr

Erasmus+ Yararlanıcılarının Profili

Eğitim, gençlik ve spor politikalarını desteklemeye devam edecek olan Program, yeni dönemde daha fazla sayıda faaliyet sunarak, imkânları kısıtlı kişiler ve küçük ölçekli kuruluşlar için daha basit ve daha erişilebilir aynı zamanda daha yeşil, daha dijital olmayı hedefleyen kapsayıcılık ve çeşitlilik odaklı bir yaklaşım benimsemektedir.

Teklif çağrılarını ülke merkezli ve merkezi olarak ikiye ayrılmaktadır. Ülke merkezli teklif çağrılarına başvurular Türkiye Ulusal Ajansı'na yapılmakta, merkezi teklif çağrılarını ise Brüksel merkezli Avrupa Komisyonu Yürütme Ajansı tarafından yönetilmektedir.

AVRUPA DAYANIŞMA PROGRAMI (GÖNÜLLÜLÜK, TOPLUMSAL DAYANIŞMA VE GENÇLİK) ve TÜRKİYE

Hedefi: Gençlerin kişisel, eğitimsel, sosyal, sivil ve mesleki gelişimlerini teşvik ederken, kendi ülkelerinde veya yurtdışında topluma yarar sağlayan projelerde gönüllü olmaları, çalışmaları veya ağ kurma faaliyetlerinde bulunmaları için fırsatlar yaratılması, toplumsal sorunlara çözüm üreten faaliyetler içinde yer almalarının desteklenmesi hedeflenmektedir.

Avrupa Dayanışma Programı 2014-2018 yılları arasında uygulanan gönüllülük projelerinin devamı niteliğinde olup 2019 yılından beri uygulanmaktadır.

Öngörülen Bütçesi: 1,1 milyar Avro

Uygulama Dönemi: 2021-2027

Hedef Kitlesi: Gençler, gençlik STK'ları, gönüllülük ve dayanışma alanında faaliyet gösteren kamu/özel kurum ve kuruluşlar ve gençlik grupları

Uygulama Bölgesi: AB üyesi ülkeler, AEA ülkeleri (İzlanda, Lihtenştayn, Norveç), aday ülkeler, "Batı Balkan" ülkeleri, Komşuluk Politikası ülkeleri ve bazı faaliyetler için tüm dünya ülkeleri

Türkiye'nin Avrupa Dayanışma Programı'na Katılım Anlaşması 27 Ekim 2021 tarihinde imzalanmıştır.

Avrupa Dayanışma Programı 2021-2027 döneminde gençlerin kendi ülkelerinde veya ülkeleri dışında gönüllülük ve toplumsal dayanışma faaliyetlerine katılarak topluma fayda sağlamalarına ve kişisel potansiyellerini açığa çıkarmalarına destek olmaya devam etmektedir.

Teklif çağrıları ülke merkezli ve merkezi olarak ikiye ayrılmaktadır. Ülke merkezli teklif çağrılarına başvurular Türkiye Ulusal Ajansı'na yapılmakta, merkezi teklif çağrıları ise Brüksel merkezli Avrupa Komisyonu Yürütme Ajansı tarafından yönetilmektedir.

Koordinatör Kuruluş: Ülkemizde Programın yürütücüsü Türkiye Ulusal Ajansı'dır.

Ayrıntılı bilgi için: ua.gov.tr

Erasmus+ ve ESC Programları Profili

TEK PAZAR PROGRAMI (İŞLETMELERİN VE KOBİ'LERİN REKABET EDEBİLİRLİĞİ BİLEŞENİ) ve TÜRKİYE

Hedefi: Tek Pazar Programı, “İşletmelerin ve KOBİ’lerin Rekabet Edebilirliği” bileşeni 2021-2027 döneminde işletmelere, özellikle KOBİ'lere çeşitli şekillerde destek sağlayacaktır. Program ile işletmelerin pazara erişimini kolaylaştırmak, girişimciliği ve girişimcilik becerilerinin kazanılmasını teşvik etmek, sanayinin modernizasyonunu sağlamak ve küresel ve toplumsal zorlukları ele almak hedeflenmektedir. Böylelikle, turizm sektörü dâhil olmak üzere işletmelerin rekabet güçlerinin ve sürdürülebilirliklerinin artırılması amaçlanmaktadır.

Program, Avrupa İşletmeler Ağı vasıtasıyla KOBİ'lere uluslararası alanda nasıl yenilik yapacakları ve büyüyecekleri konusunda tavsiyeler sağlayan bütüncül bir paket sunmaktadır. Program ayrıca YatırımAB Fonu vasıtasıyla “KOBİ Penceresi” kapsamında borç ve öz sermaye finansmanı sağlayacaktır. Kapasite geliştirilmesi, gelişmiş araçlar vasıtasıyla güçlendirilmiş uygulamalar ve ulusal otoriteler ile işbirliği de” İşletmelerin ve KOBİ’lerin Rekabet Edebilirliği” bileşeninin önemli bir parçasını oluşturmaktadır.

Öngörülen Bütçesi: 4,2 milyar Avro (Tek Pazar Programı’nın 2021-2027 dönemi için belirlenen toplam bütçesi 4,2 milyar Avro olup, bütçenin %24’ü “İşletmelerin ve KOBİ’lerin Rekabet Edebilirliği” bileşenine tahsis edilmiştir).

Uygulama Dönemi: 2021-2027

Hedef Kitle: Girişimciler, KOBİ’ler, merkezi, yerel ve bölgesel düzeyde işletmeleri destekleyen kurum ve kuruluşlar

Uygulama Bölgesi: AB üyesi ülkeler, AEA ülkeleri, aday ülkeler, İsviçre, Komşuluk Politikası ülkeleri, üçüncü ülkelerde yerleşik kuruluşlar (AB şirketlerinin üçüncü ülke piyasalarına girebilmeleri amacıyla)

Tek Pazar Programı kapsamında teklif çağrıları merkezi olarak yürütölmekte, başvurular doğrudan Avrupa Komisyonu’na yapılmaktadır.

2021-2027 dönemine ait 4,2 milyar Avroluk bütçeye ilave olarak KOBİ Penceresi çerçevesinde YatırımAB Fonu altında sağlanacak 2 milyar Avroluk tutar Program’ın hedeflerine önemli katkı sağlayacaktır.

Türkiye'nin Tek Pazar Programı'na Katılım Anlaşması'nın 2023 yılında imzalanması öngörülmekte olup, Program 2021 yılından itibaren geriye dönük olarak uygulanacaktır.

Koordinatör Kuruluş: Ülkemizde Program'ın yürütücüsü Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı'dır (KOSGEB).

Ayrıntılı bilgi için: cosme.kosgeb.gov.tr

GÜMRÜKLER PROGRAMI ve TÜRKİYE

Hedefi: Gümrük Birliği'nin düzgün işleyişini sağlamak amacıyla gümrüklerde bilgi teknolojileri kapasitesinin güçlendirilmesi, gümrüklerin ticareti kolaylaştırıcı ve ekonomik büyümeyi hızlandırıcı etkilerinin artırılması ile gümrük personeli arasındaki iletişim ağının ve personelin yetkinliklerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Öngörülen Bütçesi: 843 milyon Avro

Uygulama Dönemi: 2021-2027

Hedef Kitle: Gümrükler alanında faaliyet gösteren merkezi, yerel ve bölgesel idareler (Bu program çerçevesinde düzenlenen faaliyetlerden sadece ilgili kamu kurumları istifade edebilmektedir.)

Uygulama Bölgesi: AB üyesi ülkeler, aday ülkeler, potansiyel aday ülkeler

Türkiye'nin Gümrükler Programı'na Katılım Anlaşması 15 Kasım 2022 tarihinde imzalanmış olup, Program geriye dönük olarak 2021 yılından itibaren uygulanmaktadır.

Koordinatör Kuruluş: Ülkemizde Program'ın yürütücüsü Ticaret Bakanlığı'dır.

Ayrıntılı bilgi için: ticaret.gov.tr

AB SİVİL KORUMA MEKANİZMASI ve TÜRKİYE

Hedefi: Afetleri önleme, afetlere hazırlık ve müdahalenin geliştirilmesi için katılımcı devletler arasında sivil koruma alanında işbirliğinin güçlendirilmesi ve AB içinde ve dışında meydana gelen afet ve acil durumlarda beşerî, çevresel ve kültürel mirasın korunmasına yönelik olarak aynı yardım, teçhizat, personel ve uzman desteğinin sağlanması hedeflenmektedir.

Öngörülen Bütçesi: 3,3 milyar Avro

Uygulama Dönemi: 2021-2027

Hedef Kitle: AB üyesi ülkeler, katılımcı Devletler, Mekanizmaya katılmayan IPA yararlanıcısı ülkeler ve/veya bir sınırı paylaşan Avrupa Komşuluk Politikası ülkelerindeki sivil koruma otoriteleri, vatandaşlar ve diğer paydaşlar

Uygulama Bölgesi: 27 AB üyesinin yanı sıra Arnavutluk, Bosna-Hersek, İzlanda, Karadağ, Kuzey Makedonya, Norveç, Sırbistan ve Türkiye

Türkiye'nin AB Sivil Koruma Mekanizması'na Katılım Anlaşması 6 Mayıs 2015 tarihinde imzalanmıştır. Program 2021-2027 döneminde Katılım Anlaşması'nın yeniden imzalanması gerekmeksizin uygulanmaktadır.

Mekanizma yoluyla Avrupa Komisyonu, Avrupa ve ötesindeki afetlere müdahaleyi koordine etmektedir. Bir acil durumun etkisi bir ülkenin müdahale kapasitesini aştığında sözkonusu ülke, Mekanizma aracılığıyla yardım talep edebilmekte ve ihtiyaç duyulan yardımı ve uzmanları harekete geçirebilmektedir.

Mekanizma kapsamında, afet önleme projeleri, erken uyarı sistem ve analizleri, sivil koruma tatbikatları, geçici eksiklerin tamamlanması, hazırlık projeleri, uzman değişimi programı, farkındalık artırılması ve iyi uygulama örneklerinin yaygınlaştırılması gibi eylemler hayata geçirilmektedir.

Koordinatör Kuruluş: Ülkemizde Program'ın yürütücüsü Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'dır (AFAD).

Ayrıntılı bilgi için: afad.gov.tr

YARATICI AVRUPA PROGRAMI (KÜLTÜR BİLEŞENİ) ve TÜRKİYE

Hedefi: Program ile Avrupa'nın kültürel, dilsel çeşitliliğini ve mirasının korunması, geliştirilmesi ve teşvik edilmesi ve başta sanatçılar olmak üzere, kültürel ve yaratıcı sektörlerin kapasitelerinin güçlendirilerek rekabet edebilirliklerinin ve sosyal ve ekonomik potansiyellerinin artırılması hedeflenmektedir.

Yaratıcı Avrupa Programı ülkemizde yalnızca 2015-2016 yılları arasında uygulanmıştır.

Öngörülen Bütçesi: 2,44 milyar Avro (Yaratıcı Avrupa Programı'nın toplam bütçesi)

Uygulama Dönemi: 2021-2027

Hedef Kitle: Kültürel ve yaratıcı sektörlerde faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlar ve çalışanlar

Uygulama Bölgesi: AB üyesi ülkeler, aday ülkeler, potansiyel aday ülkeler, üçüncü ülkeler, uluslararası kuruluşlar

Yaratıcı Avrupa Programı kapsamında teklif çağrıları merkezi olarak yürütölmekte olup, başvurular doğrudan Avrupa Komisyonu'na yapılmaktadır.

Yaratıcı Avrupa Programı kültürel çeşitliliğin teşvik edilmesi, kültürel ve yaratıcı sektörlerin desteklenmesi, sanatçıların hareketliliğinin sağlanması, mimari, tasarım, edebiyat, müzik, kültürel mirasın korunması vb. alanlarda sanatçıların ödüllendirilmesi gibi geniş bir yelpazede faaliyet gösterecektir.

Koordinatör Kuruluş: Ülkemizde Program'ın yürütücüsü Kültür ve Turizm Bakanlığı'dır.

Ayrıntılı bilgi için: ktb.gov.tr

Ülkemizin programa katılımı müzakerelerinde son aşamaya gelmiş olup, 2023 yılı itibariyle uygulanmaya başlaması öngörülmektedir.

DİJİTAL AVRUPA PROGRAMI ve TÜRKİYE

Hedefi: Dijital Avrupa Programı'nın genel hedefi, Avrupa ekonomisinin ve toplumunun dijital dönüşümünü desteklemek ve dijital dönüşümün faydalarını Avrupa vatandaşlarına ve işletmelerine sunmaktır.

Bu çerçevede,

- AB vatandaşlarının, kamu kurumlarının ve işletmelerin dijital dönüşümden yararlanması,
- Küresel dijital ekonomide AB'nin rekabetçiliğinin sağlanması,
- Dijital teknoloji ve altyapılarda AB'nin dışa bağımlılığının azaltılması ve stratejik özerkliğinin sağlanması,
- Birlik içerisindeki dijital bölünmenin azaltılmasına destek olunması amaçlanmaktadır.

Öngörülen Bütçesi: 7,5 milyar Avro

Uygulama Dönemi: 2021-2027

Hedef Kitlesi: Sanayi kuruluşları, KOBİ'ler, araştırmacılar, üniversiteler, araştırma merkezleri, kamu kurumları, STK'lar, uluslararası kuruluşlar

Uygulama Bölgesi: AB üyesi ülkeler, aday ülkeler, potansiyel aday ülkeler, üçüncü ülkeler

Koordinatör Kuruluş: Ülkemizde Program'ın yürütücüsü Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'dır.

Dijital Avrupa Programı kapsamında teklif çağrıları merkezi olarak yürütölmekte olup, başvurular doğrudan Avrupa Komisyonu'na yapılmaktadır.

Ayrıntılı bilgi için: cbddo.gov.tr, www.sanayi.gov.tr

Programa Türkiye'nin katılımı müzakerelerinde son aşamaya gelinmiş olup, 2023 yılı itibarıyla uygulanmaya başlaması öngörülmektedir.

TÜRKİYE'NİN KATILDIĞI AJANSLAR

1. Avrupa Çevre Ajansı
2. Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (EMCDDA)

AVRUPA ÇEVRE AJANSI (AÇA)

**Avrupa
Çevre
Ajansı**

Avrupa Çevre Ajansı'nın (AÇA) görevi çevre hakkında güvenilir ve bağımsız bilgi sağlamaktır. Ajans, katılım sağlayan ülkelerin politika geliştiren birimlerine ve kamuoyuna zamanında, hedefe yönelik, konuyla ilgili ve güvenilir bilgi temin etmektedir.

Avrupa Çevre Bilgi ve Gözlem Ağı (EIONET), AÇA'nın ortaklık ağı olup Ajans'a katılan ve işbirliği yapan ülkelere açıktır. AÇA, EIONET aracılığıyla ülkelere gelen çevresel bilgileri bir araya getirerek, zamanında ve yüksek kalitede veri sunmaktadır.

Ülkemiz AÇA'ya "Türkiye Cumhuriyeti'nin Avrupa Çevre Ajansı ve Avrupa Bilgi ve Gözlem Ağına Katılımı Anlaşması" ile 1 Mayıs 2003 tarihinde üye olmuştur.

Ajans ile ilişkilerimizi Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı yürütmektedir.

AVRUPA UYUŞTURUCU VE UYUŞTURUCU BAĞIMLILIĞI İZLEME MERKEZİ (EMCDDA)

**European Monitoring Centre
for Drugs and Drug Addiction**

Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (EMCDDA), Avrupa'nın uyuşturucu sorunlarının niteliğini anlamasına ve bunlara daha iyi yanıt vermesine yardımcı olmak için, bilgi üretilmesi amacıyla bağımsız şekilde kurulmuştur.

Merkez, katılan ülkelerin politika yapıcılarına, uyuşturucu mevzuatı ve stratejilerinin oluşturulması için ihtiyaç duyulan veriyi sunmaktadır. Ayrıca, uzmanlar ile bu alanda çalışan uygulayıcıların yeni araştırma alanları saptamalarına iyi uygulamaların paylaşılması yöntemiyle yardımcı olmaktadır.

Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı Avrupa İzleme Merkezinin Çalışmalarına Türkiye Cumhuriyeti'nin katılımı ile ilgili olarak Avrupa Topluluğu ve Türkiye Cumhuriyeti arasında yapılan uluslararası anlaşma, 30 Ekim 2007 tarihinde taraflarca imzalanmış ve 2014 yılında yürürlüğe girmiştir. Bu doğrultuda Türkiye, EMCDDA çalışmalarına tam üye sıfatıyla katılım sağlamaya başlamıştır.

Ülkemizin EMCDDA ile ilişkileri, İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (TUBİM) tarafından yürütülmektedir. TUBİM aynı zamanda EMCDDA'nın Yönetim Kurulu'nda da yer almaktadır.

SINIR ÖTESİ İŞBİRLİĞİ PROGRAMLARI ve TÜRKİYE

Sınır Ötesi İşbirliği Programları, AB ülkelerinin ortak sınır bölgelerinde, AB üyesi ülkelerle sınırları bulunan üçüncü ülkelerin sınır bölgeleri arasında ve Birliğin kendi içindeki bölgeleri arasında dengeli bir kalkınma için işbirliğini öngörmektedir. AB Uyum Politikasının yanı sıra Avrupa Komşuluk Politikasının da araçlarından biri olan Sınır Ötesi İşbirliği Programlarının amacı, sınır bölgelerinde ekonomik ve sosyal kalkınmaya yönelik işbirliğini desteklemektir.

Ülkemizin, 2003-2006 döneminde katılım sağladığı Bulgaristan-Türkiye Sınır Ötesi İşbirliği Programı, 2007-2013 ve 2014-2020 bütçe dönemlerinde iştirak ettiği **Interreg Bulgaristan-Türkiye IPA Sınır Ötesi İşbirliği Programı** ve **ENPI/ENI Karadeniz Havzasında Sınır Ötesi İşbirliği Programı** ile 2021-2027 döneminde ilk kez katılması öngörülen **Interreg NEXT Akdeniz Havzası Sınır Ötesi İşbirliği Programı** kapsamında Ulusal Otorite görevini AB Başkanlığı üstlenmektedir. 2021-2027 dönemi hazırlıkları kapsamında ülkemizin diğer katılımcı ülkelerle ortaklaşa hazırladığı her üç Program'ın program belgeleri Avrupa Komisyonu tarafından kabul edilmiştir.

Üç Sınır Ötesi İşbirliği Programı'nın kapsadığı illeri gösteren harita

- Interreg Türkiye-Bulgaristan SÖI Programı
- Interreg NEXT Karadeniz Havzasında SÖI Programı
- Interreg Akdeniz Havzasında SÖI Programı

Ülkemiz sözkonusu Programlar'ın yönetiminde bulunan program katılımcısı üye ülkelerle aynı kurallara tabidir. Ortak yönetim modeli sayesinde katılımcı ülkelerle eşit yetki paylaşımına

sahiptir. Bu itibarla ölkemiz, bahsekonu Programları katılımcı ölkeler ve Avrupa Komisyonu ile ortaklaşa yönetmekte ve “öye ölkö gibi” hareket etmektedir.

Sınır Ötesi İşbirliği Programları’nın tasarlanması, programlama aşaması, yönetimi ve uygulaması AB Başkanlığı sorumluluğundadır. Ölkemizin kullandığı AB fonları arasında, genel kuralların belirlenmesi, programlama ve uygulamanın her aşamasında sorumluluğun AB Başkanlığı’na ait olduğu tek AB fonu Sınır Ötesi İşbirliği Programları’dır. Sınır Ötesi İşbirliği Programları, Türkiye-AB siyasi ilişkilerinden bağımsız olarak katılımcı ölkeler ile işbirliği içinde başarılı bir şekilde yürütölmektedir.

Programlar kapsamında her iki dönemde, çevrenin korunması, sürdürölebilir turizm, sürdürölebilir kalkınma ile işletmelerin ve girişimciliğin desteklenmesi gibi alanlarda yaklaşık 300 proje uygulanmıştır. 2003’ten bu yana ölkemizde uygulanan Sınır Ötesi İşbirliği Programları aşağıdaki tabloda sunulmaktadır.

Program	Dönem	AB Katkısı	Toplam Bütçe
Ortak Küçük Projeler Fonu Bulgaristan-Türkiye (PHARE SÖİ altında)	2003	500.000	500.000
2004-2006 Bulgaristan-Türkiye SÖİ Programı	2004-2006	30.000.000	40.687.000
Interreg III/A Yunanistan-Türkiye SÖİ Programı (sonlandırıldı)	2004-2006	34.998.000	46.664.004
Bulgaristan-Türkiye IPA SÖİ Programı	2007-2013	27.265.444	32.076.992
ENPI Karadeniz Havzasında SÖİ Programı	2007-2013	35.118.954	38.503.546
Interreg IPA Bulgaristan-Türkiye SÖİ Programı	2014-2020	25.196.460	29.642.894
ENI Karadeniz Havzasında SÖİ Programı	2014-2020	49.038.597	53.942.456
Interreg Bulgaristan-Türkiye Programı	2021-2027	29.252.963	34.415.253
Interreg NEXT Karadeniz Havzasında SÖİ Programı	2021-2027	64.980.000	72.200.000
Interreg NEXT Akdeniz Havzasında SÖİ Programı	2021-2027	219.960.000	244.400.000

Interreg IPA Bulgaristan-Türkiye Sınır Ötesi İşbirliği Programı

Bulgaristan-Türkiye Sınır Ötesi İşbirliği Programı iki ölkeli bir programdır ve alanını Türkiye’de Edirne ve Kırklareli illeri, Bulgaristan’da ise Yambol, Burgaz, Hasköy idari bölgeleri oluşturmaktadır. Programın 2007-2013 dönemindeki toplam bütçesi yaklaşık 32 milyon Avro, tamamlanan proje sayısı ise 136’dır.

Program’ın 2014-2020 döneminde uygulanması için tahsis edilen fon yaklaşık 30 milyon Avro olup, 103 proje tamamlanmış, 1 projenin uygulaması ise halen devam etmektedir. Uygulaması sürmekte olan ve Burgaz Prof. Dr. Asen Zlatarov Üniversitesi ile Trakya Üniversitesi ortaklığında yürütölen “Mavi Kalkınma İçin Sınır Ötesi Bölgelerin İşbirliği” projesi yaklaşık 3,3 milyon Avro tutarındaki bütçesiyle dikkat çekmektedir.

Interreg IPA Bulgaristan-Türkiye Sınır Ötesi İşbirliği Programı kapsamında Türkiye’den Doğal Yaşamı Koruma Vakfı’nın, Bulgaristan’dan Avrupa ve Biz Derneği’nin yararlanıcısı olduğu “Soyu Tükenme Tehlikesi Altındaki Zonal Tür Avrupa Kırmızı Orman Karıncalarının Korunması için Ortak Girişimler” projesi ile Türk ve Bulgar bilim insanları biyoçeşitliliği korumayı amaçlamaktadır. (www.cbc.ab.gov.tr)

Program’ın 2021-2027 dönemi toplam bütçesi 34,4 milyon Avro olup, belirlenen öncelikler arasında;

- Daha yeşil ve karbon tüketimi düşük bir Avrupa,
- Vatandaşlarına daha yakın bir Avrupa
- Daha güvenli ve huzurlu bir Avrupa başlıkları bulunmaktadır.

Interreg NEXT Karadeniz Havzasında Sınır Ötesi İşbirliği Programı

AB'nin Komşuluk Politikası altında yürütölen Program, çok taraflı bir işbirliği programıdır. Program'a Türkiye'nin yanı sıra Bulgaristan, Gürcistan, Moldova, Romanya, Ukrayna ve Yunanistan da katılmaktadır. Program'ın hazırlık çalışmalarına katılan Rusya Federasyonu'nun yer aldığı bütün AB programlarındaki katılımı askıya alınınca ortaya çıkan ilave fon tutarı Ukrayna'nın iştirak ettiği diğer AB programlarına aktarılmıştır. Program alanında İstanbul, Tekirdağ, Edirne, Kırklareli, Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova, Zonguldak, Karabük, Bartın, Kastamonu, Çankırı, Sinop, Samsun, Tokat, Çorum, Amasya, Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane illerimiz yer almaktadır.

Program'ın 2007-2013 yıllarına ait toplam bütçesi yaklaşık 38,5 milyon Avro olup, bu dönemde 39'u Türk ortaklı olmak üzere toplam 62 proje uygulanmıştır.

*Karadeniz Havzasında Sınır Ötesi İşbirliği Programı kapsamında Enez Kaymakamlığı'nın yararlanıcısı olduğu **Ortak Kültürel Miras - Karadeniz Havzasında Girişimciliğin Gelişimi İçin Kaynak (TREASURE)** projesi ile oluşturulan Enez Gençlik Kültür ve Spor Merkezi sunduğu sportif ve kültürel faaliyetler ile bölge turizmine katkı sağlamayı amaçlamaktadır. (www.cbc.ab.gov.tr)*

2014-2020 döneminde Program'a tahsis edilen fon yaklaşık 54 milyon Avrodur. Bu kapsamda, 28'i Türk ortaklı 57 projeye finansman sağlanmış ve Türk ortaklı projelerden 16'sı tamamlanmıştır. 2021-2027 döneminde ise 71 milyon Avro bütçe ayrılan Programın öncelik alanları,

- Daha rekabetçi ve akıllı Avrupa
- Daha yeşil ve karbon tüketimi düşük bir Avrupa

olarak belirlenmiştir.

Interreg NEXT Akdeniz Havzasında Sınır Ötesi İşbirliği Programı

Ülkemizin 2021-2027 döneminde Akdeniz Havzasında Sınır Ötesi İşbirliği Programı'na katılması amacıyla çalışmalar sürdürölmektedir. Sınır ötesi etkisi bulunan projelere finansman sağlayan ve yine çok ölkeli bir yapıya sahip olan bahsekonu Program'a ölkemiz dışında Fransa, Yunanistan, İtalya, Malta, Portekiz, İspanya, GKRY, Cezayir, Mısır, İsrail, Filistin, Ürdün, Lübnan ve Tunus katılım sağlamaktadır.

Program'ın ölkemizdeki faaliyet alanı Tekirdağ, Edirne, Kırklareli, Balıkesir, Çanakkale, İzmir, Aydın, Denizli, Muğla, Manisa, Afyonkarahisar, Kütahya, Uşak, Antalya, Isparta, Burdur, Adana, Mersin, Hatay, Kahramanmaraş ve Osmaniye illerini kapsayacaktır.

2021-2027 bütçesi 281,4 milyon Avro olarak öngörölen Program'ın öncelik alanları,

- Daha rekabetçi ve akıllı Avrupa
- Daha yeşil ve karbon tüketimi düşük bir Avrupa
- Daha sosyal ve katılımcı bir Avrupa
- Daha iyi işbirliği yönetimine yönelik bir Avrupa

olarak kararlaştırılmıştır.

Interreg Bulgaristan-Türkiye IPA Sınır Ötesi İşbirliği Programı, Interreg NEXT Karadeniz Havzasında Sınır Ötesi İşbirliği Programı ve Interreg NEXT Akdeniz Havzası Sınır Ötesi İşbirliği Programı'nın 2021-2027 dönemi uygulamasının 2023 yılının ikinci çeyreği itibariyle başlatılarak ilk teklif çağrılarının yayınlanması öngörülmektedir.

AB BAŞKANLIğI TARAFINDAN YÜRÜTÜLMEKTE OLAN PROGRAMLAR

Sivil Toplum Sektörü

Sivil toplum diyaloğunun güçlendirilmesi, 3 Ekim 2005 tarihli Hükümetlerarası Konferans'ta kabul edilen ve müzakerelerin hangi usul ve esaslar çerçevesinde yürütüleceğini düzenleyen "Müzakere Çerçeve Belgesi"nde, Kopenhag Siyasi Kriterleri'nin uygulanması ve AB müktesebatının üstlenilmesinin yanısıra anılan üç temel unsurdan birini teşkil etmektedir.

Bu çerçevede, müzakere sürecinin önemli aktörlerinden birini teşkil eden sivil topluma yönelik destekler 2014 yılına kadar farklı öncelik alanlarına ve çeşitli hedef kitlelere sağlanmıştır. 2014-2020 yıllarını kapsayan IPA-II döneminde Sivil Toplum, Demokrasi ve Yönetişim başlığı altında kendine ait stratejik hedefleri ve bütçesi olan bir alt sektör olarak tanımlanmıştır. AB Başkanlığı, Sivil Toplum Sektörü'nün programlama ve izlenmesinden sorumlu lider kuruluş olarak yetkilendirilmiştir.

IPA-II döneminde Sivil Toplum Alt Sektörü çerçevesinde "sivil toplum kuruluşlarına (STK) yönelik yasal çerçevenin iyileştirilmesi, kamu-sivil toplum işbirliğinin desteklenmesi, STK'ların kapasitelerinin güçlendirilmesi ve Türkiye-AB arasında sivil toplum diyaloğunun geliştirilmesi" olmak üzere dört öncelik alanına destek verilmiştir. Sektör altında belirtilen öncelik alanları çerçevesinde geliştirilen projeler için yaklaşık 107 milyon Avro tutarında mali kaynak tahsis edilmiştir. IPA-II döneminde, AB Başkanlığı'nın yararlanıcısı olduğu projelerin yanı sıra Kültür ve Turizm Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Yunus Emre Enstitüsü, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği gibi farklı kurum ve kuruluşlar tarafından da sivil toplum alanında çeşitli projeler uygulanmıştır.

2021-2027 yıllarını kapsayan IPA-III döneminde Sivil Toplum, IPA-II dönemine benzer şekilde "Hukukun Üstünlüğü, Temel Haklar ve Demokrasi" başlığı altında bir öncelik alanı olarak tanımlanmıştır. Yeni dönemde, IPA-II dönemine benzer öncelikler çerçevesinde iş dünyası diyaloğunun ve sosyal girişimciliğin geliştirilmesi gibi farklı konularda yenilikçi projeler uygulanmaya devam edilecektir.

Temel Haklar Alt Alanı

Temel hak ve özgürlüklerin korunması ve geliştirilmesi, Siyasi kriterler ve 23 No'lu Yargı ve Temel Haklar Faslı kapsamında müzakere sürecinin önemli bir alanını oluşturmaktadır. Temel Haklar bu yönüyle 2014-2020 yıllarını kapsayan IPA-II döneminde öne çıkan bir alt-alan olmuştur.

IPA-II döneminde Temel Haklar Alt Alanı, Yargı ve Temel Haklar sektörü altında ayrı bir bileşen olarak oluşturulmuştur. AB Başkanlığı, Temel Haklar Alt Alanının programlama ve izlenmesinden sorumlu lider kuruluşur.

Temel Haklar Alt Alanında, "Temel Haklar Alanında Kurumsal Kapasitenin Güçlendirilmesi",

“Temel Haklar Alanında Kurumlar ve Paydaşlar arası İşbirliğinin Güçlendirilmesi” ve “Sosyal Olarak Korunmaya Muhtaç Grupların Desteklenmesi” olmak üzere üç öncelik belirlenmiş ve 16 proje için yaklaşık 55,5 milyon Avro tutarında finansman sağlanmıştır.

Sözkonusu projeler aracılığıyla, temel haklar alanında faaliyet gösteren ilgili kurum ve kuruluşlara kapasite desteği sağlanmaktadır. Bu projeler altında ülkemizin reform sürecine destek verecek şekilde, ifade özgürlüğü, toplanma özgürlüğü gibi Anayasa’da güvence altına alınan temel hakların güçlendirilmesi ile çocuk hakları, kadın hakları, cinsiyet eşitliği, sivil gözetimin güçlendirilmesi gibi alanlarda çalışmalar yürütölmektedir.

Sivil Toplum Diyalogu Programı

Avrupa Komisyonu, 2005 yılında yayımladığı “AB ve Aday Ülkeler arasında Sivil Toplum Diyalogu” başlıklı Bildiri ile AB üye ölkeleri ile aday ölkeler arasında güçlü, derin ve sürekli diyalogu destekleyeceğini belirtmiştir. AB, bu yaklaşımla vatandaşlarını aday ölkelerin farklı kültürleri, siyasi ve ekonomik sistemleriyle tanıştıırarak, karşılıklı anlayış ve bilgi alışverişinin sağlanmasını, böylelikle yeni üyeliklerle ortaya çıkabilecek fırsat ve zorluklar hakkında toplumların bilgi sahibi olmasını hedeflemektedir.

Sivil Toplum Diyalogu Programı	
I. Dönem 2008-2009	“Kentler ve Belediyeler”, “Meslek Örgütleri”, “Üniversiteler” ve “Gençlik Girişimleri” konularında toplam 119 proje, 19,2 milyon avro hibe
II. Dönem 2010-2012	“Tarım ve Balıkçılık”, “Kültür ve Sanat” ve “STK Projeleri için Mikro Hibe” konularında toplam 97 proje, 5,1 milyon avro hibe
III. Dönem 2014-2016	“Siyasi Kriterler” ve “Medya” konularında toplam 51 proje, 6,5 milyon avro hibe
IV. Dönem 2015-2017	“Çevre”, “Enerji”, “Tüketicinin ve Sağliğın Korunması”, “Adalet, Özgürlük ve Güvenlik”, “İş Kurma Hakkı ve Hizmet Sunumu Serbestisi”, “Bölgesel Politika ve Yapısal Araçların Koordinasyonu”, “İşletme ve Sanayi Politikası”, “Tarım ve Balıkçılık” ile “Eğitim” konularında toplam 78 proje, 10,5 milyon avro hibe
V. Dönem 2019-2021	Tüm AB müktesebat başlıklarını konu alan toplam 40 proje, 6,9 milyon avro hibe
VI. Dönem 2021-2022	Tüm AB müktesebat başlıklarını konu alan toplam 33 proje, 4,7 milyon avro hibe

Bu gelişme üzerine, “Sivil Toplum Diyalogu”, Türkiye’nin AB’ye katılım müzakerelerinin önemli bir parçası olarak kabul edilmiş ve 2008 yılında AB’nin mali desteğiyle “Türkiye ve AB Arasında Sivil Toplum Diyalogu Programı” uygulamaya konmuştur.

Sivil Toplum Diyalogu Programı, AB Başkanlığı tarafından Türkiye ve AB üyesi ülkelerden kurumları ortak bir konu veya tema etrafında bir araya getirecek, toplumların birbirini tanımasını, karşılıklı bilgi alışverişinde bulunmasını ve kalıcı diyalog kurmasını sağlayacak bir platform olarak tasarlanmıştır. 10 yılı aşkın süredir yürütülmekte olan Program sayesinde, Türkiye’deki ve AB’deki sivil toplum kuruluşları arasında uygulanan 400’ü aşkın proje ile 700’e yakın ortaklık tesis edilmiş ve yaklaşık 53 milyon Avro destek sağlanmıştır.

Sivil Toplum Destek Programı

“Sivil Toplum”un, IPA-II döneminde “Demokrasi ve Yönetişim” önceliği altında bir sektör olarak tanımlanmasıyla birlikte sivil topluma yönelik çalışmaların tahsis edilmiş bir bütçe çerçevesinde sistematik ve uzun vadeli bir bakış açısıyla programlanmasına zemin oluşturulmuştur.

AB Başkanlığı tarafından yürütülmekte olan Sivil Toplum Destek Programı ile kamu-sivil toplum arasında işbirliğinin güçlendirilmesi, STK’lara yönelik yasal çerçevenin iyileştirilmesi, STK’ların kapasitesinin geliştirilmesi hedeflenmiştir. 2018 yılından beri yürütülmekte olan Program kapsamında 100’den fazla projeye yaklaşık 13 milyon Avro destek sağlanmıştır.

Sivil Toplum Destek Programı	
I. Dönem 2018-2021	STK’ların karar alma süreçlerine daha etkin katılımı, kamu-sivil toplum ilişkilerinin yerel ve ulusal düzeyde geliştirilmesi ve STK’ların yönetim, savunuculuk ve iletişim becerilerinin desteklenmesi amacıyla gerçekleştirilen toplam 48 proje, 6,2 milyon avro hibe
II. Dönem 2019-2021	STK’ların idari ve finansal sürdürülebilirliğinin sağlanması, iletişim ve savunuculuk becerilerinin geliştirilmesi, karar alma süreçlerine katılımlarının desteklenmesi ve aktif vatandaşlığın yaygınlaştırılmasındaki rollerinin artırılması amacıyla gerçekleştirilen toplam 29 proje, 3,7 milyon avro hibe
III. Dönem 2021-2022	STK’lar arası ortaklıkların teşvik edilmesi, karar alma süreçlerine katılımlarının desteklenmesi, aktif vatandaşlığın yaygınlaştırılmasındaki rollerinin artırılması ve aktif vatandaşlık için yasal çerçevenin geliştirilmesi amacıyla gerçekleştirilen toplam 34 proje, 3,2 milyon avro hibe

Jean Monnet Burs Programı

1989 yılında Türkiye Cumhuriyeti ile o zamanki adıyla AET arasında yapılan bir anlaşma ile hayata geçirilen Jean Monnet Burs Programı, Türkiye'nin en köklü projelerinden biri olarak AB Başkanlığı, Merkezi Finans ve İhale Birimi ile AB Türkiye Delegasyonu işbirliğinde yürütölmektedir.

AB üye ölkelerinde öğrenim imkânı sunan Jean Monnet Burs Programı ile Türkiye'nin AB müktesebatı konusunda bilgi sahibi insan kaynağı güçlendirilmekte, böylece müktesebatın etkin bir şekilde uygulanabilmesi için gerekli idari kapasitenin oluşmasına katkı sağlanmaktadır. Burs Programı ile gerek kamu ve özel sektörde gerek akademik camiada, özellikle AB uyum sürecini destekleyecek nitelikli iş gücünün güçlendirilmesi ve böylelikle sürecin hızlandırılması, bursiyerlerin öğrenim gördükleri alanda yetkinliklerinin artırılması ve AB'nin işleyişı ile ilgili bakış açılarının genişletilmesi amaçlanmaktadır.

Aynı zamanda, AB üyesi ölkelerde geçirilen süre zarfında tesis edilen bireysel ilişkiler üzerinden karşılıklı önyargıların aşılmasına da katkıda bulunulması hedeflenmektedir. Jean Monnet Burs Programı sayesinde ayrıca, bursiyerler aracılığıyla Türkiye ve AB arasındaki sivil toplum diyalogunun güçlendirilmesine destek sağlanmakta, ölkelerarası akademik ilişkiler geliştirilmekte ve Türk ve Avrupalı meslektaşlar arasında köprüler kurulmaktadır.

Program'dan yararlanmaya hak kazanan bursiyerlere, en az 3, en fazla 12 ay süreyle AB üye ölkelerinde yerleşik bir üniversite veya eşdeğer kuruluştta araştırma veya lisansüstü öğrenim görme imkânı tanınmaktadır. Burslar, ölkemizin AB'ye uyum süreci kapsamında, AB müktesebatı ile ilgili konularda gerçekleştirilecek akademik çalışmalara tahsis edilmektedir.

Türkiye'nin, uygulama süreci en uzun soluklu projeleri arasında yer alan, münhasıran ölkemize yönelik bir imkân sunan Program'dan, bugüne kadar 2.500'ün üzerinde kişi faydalanarak AB ile ilgili konularda akademik çalışmalar yapmıştır. Program'dan kamu sektöründe ya da özel sektör kuruluşlarında çalışanlar, üniversitelerimizde akademik ya da idari personel olarak görev yapanlar ile lisans son sınıf, yüksek lisans veya doktora öğrencisi olarak öğrenim görenler faydalanabilmektedir.

Burs kapsamında okul ücreti, iâşe ve ibate ile ulaşım masrafları gibi yaşam giderleri karşılanmakta ve bir defaya mahsus vize, sağlık sigortası gibi masraflar için sabit ödenek sağlanmaktadır.

Avrupa Koleji Yüksek Lisans Burs Programı

Avrupa Koleji (College of Europe/Collège d'Europe) 1949 yılında Belçika'nın Brugge şehrinde Avrupa bütünleşme çabalarına eğitsel ve akademik destek vermek amacıyla kurulmuştur. İngilizce ve Fransızca dillerinin her ikisinde birden eğitim veren Kolej, ikinci kampüsünü 1994 yılında Polonya'nın Varşova şehri yakınlarında, Natolin'de açmıştır. AB kurumlarına sayısız bürokrat yetiştiren ve Avrupa çalışmaları alanında en itibarlı eğitim kurumlarından biri olan Avrupa Koleji, yalnızca yüksek lisans diploması vermektedir.

16.281 (2022) kişilik mezun ağına sahip olan Avrupa Koleji'nde günümüzde okuyan öğrencilerin %70'i burslu yüksek lisans öğrenimi görmektedir. Kolej'in ünü ve saygınlığı, başarılı öğrencileri kabul etmesinden, en iyi akademisyenlere ders verme olanağı sağlamasından, AB kurumlarıyla yakın ilişki içinde çalışabilmesinden ve mezunlarının oluşturduğu dayanışma ve iletişim ağından kaynaklanmaktadır.

2010 yılında başlatılan ve AB Başkanlığı eşgüdümünde yürütölen "Avrupa Koleji Yüksek Lisans Burs Programı", Türkiye'nin AB'ye adaylık sürecinde, gerek kamu yönetiminde gerek özel sektörde ihtiyaç duyulan, donanımlı AB uzmanlarını ve geleceğın Türk Avrokratlarını yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Türkiye'nin önde gelen özel sektör ve sivil toplum kuruluşları tarafından sağlanan destekle yürütölen Program, bursiyerlerine Avrupa çalışmaları alanında en saygın adreslerden birinde eğitim imkanı sağlamanın yanı sıra kültürel ve dilsel çeşitliliğe dayanan uluslararası kampüslerde yaşama imkanı sağlamaktadır.

Kurulduğı 1949 yılından bu yana Kolej'de her yıl ortalama 2 Türk öğrenci eğitim görmüştür. Bu rakamı artırmak gayesiyle AB Başkanlığı tarafından başlatılan burs programı kapsamında 2010-2023 yılları arasında toplam 149 öğrenci burs programından yararlanmıştır. Kuruluşundan bugüne kadar Avrupa Koleji'nde 10 aylık yüksek lisans eğitimi alan Türk öğrenci sayısı ise toplam 229'dur. 2022-2023 öğretim döneminde ise Başkanlığımızca 11 öğrenciye burs imkanı sağlanmıştır.

Yerelde Yürütölen Çalışmalar

Yerel yönetimlerin idari ve kurumsal kapasitesinin artırılması, AB'ye katılım süreci kapsamında özel önem atfedilen konular arasındadır. AB'ye üyelik sürecinin getirdiğı yükümlölükler ve bu kapsamda yapılan düzenlemelerin uygulanması, valilikler, belediyeler, il özel idareleri vb. yerel düzeyde faaliyet gösteren kuruluşları da yakından ilgilendirmektedir.

Bu çerçevede, 2010 yılından bugüne kadar yerel yönetimlerin AB ile ilgili konularda kapasitesini artırmak amacıyla AB Başkanlığı tarafından pek çok proje geliştirilmiş ve başarıyla uygulanmıştır. İçişleri Bakanlığı ile 2010 yılında "Valiliklerin AB Sürecinde Etkinliğinin Artırılması Projesi" başlatılmıştır. Bu proje ile her ilimizde bir Vali Yardımcısı "AB Daimi Temas Noktası" olarak belirlenmiştir. 2011 yılında "İllerimiz AB'ye Hazırlanıyor Projesi" ile Valiliklerimize AB ile ilgili

faaliyetleri için mali destek sağlanmıştır. 2012 yılında Türkiye Belediyeler Birliği ile “Belediyeler AB’ye Hazırlanıyor” ve Vilayetler Birliği ile işbirliği içerisinde “İl Özel İdareleri AB’ye Hazırlanıyor” projeleri yürütölmüştür. 2013-2014 yılları arasında uygulanan “Valiliklerde AB İşleri İçin Kapasite Oluşturulması Projesi” kapsamında yerel yönetimlerimize, AB’deki yerel yönetimler ile müktesebat ile ilgili konularda işbirliği yapmaları ve idari kapasitelerini geliştirmeleri amacıyla destek sağlanmıştır.

Başarıyla uygulanan bu çalışmalardan ilham alınarak “Türkiye ve AB Arasında Şehir Eşleştirme Projesi” geliştirilmiştir. 2018-2020 yılları arasında gerçekleştirilen projenin amacı, AB’ye katılım sürecinde yerel düzeyde idari kapasitenin güçlendirilmesi yoluyla Türkiye’deki ve AB’ye üye ölkelerdeki yerel yönetimler arasında bilgi ve deneyim paylaşımını sağlayacak kalıcı köprüler kurmaktır. IPA-II kapsamında desteklenen projenin toplam bütçesi 4,5 milyon Avro olup “kapasite geliştirme” ve “hibe”den oluşan iki bileşeni bulunmaktadır. Hibe bileşeni kapsamında, Türkiye’den yerel yönetimlerin AB’li muadilleriyle ortaklaşa uyguladıkları 23 projeye finansman sağlanmıştır.

"Türkiye ve AB Arasında Şehir Eşleştirme Projesi kapsamında yerel yönetimlerimizin ortaklık geliştirdikleri AB üye ölkeleri"

Proje'nin üç yıla yaklaşan uygulama süreciyle, özellikle yerel yönetimlerimiz arasında şehir eşleştirmeye ilgili farkındalık önemli ölçüde artmıştır. "Türkiye ve AB Arasında Şehir Eşleştirme Projesi"nin birinci fazı sonrasında hazırlanan "Türkiye ve AB Arasında Şehir Eşleştirme-Yeşil Gelecek Projesi" çerçevesinde, ülkemizden ve AB üyesi ülkelerden yerel yönetimlerin çevre ve iklim değişikliği alanlarında yürütecekleri projelere 2,5 milyon Avro hibe desteği sağlanacaktır.

AVRUPA BİRLİĞİ İLETİŞİM STRATEJİSİ (ABİS)

Türkiye'nin Avrupa Birliği (AB) sürecinin en önemli boyutlarından biri iletişimdir. Türkiye'nin AB üyelik sürecinde yürütölen çalışmaları, hem iç hem de AB kamuoyuna doğru ve güncel bir şekilde aktarabilmek amacıyla 2010 yılında Türkiye'nin Avrupa Birliği İletişim Stratejisi (ABİS) hazırlanmış ve uygulamaya konmuştur.

Katılımcı bir anlayışla, ilgili bakanlıklar ve kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları, medya, akademi ve ilgili diğer çevrelerin katkılarıyla hazırlanan AB İletişim Stratejisi iki yönlü bir strateji olarak kurgulanmıştır. **Türkiye'ye Yönelik İletişim Stratejisi** kapsamında i kamuoyuna AB ile ilgili güncel, pratik, somut ve anlaşılır bilgi vermek amaçlanırken, **AB'ye Yönelik İletişim Stratejisi** ile ise AB kamuoyunu Türkiye'deki gelişmeler, gerçekleştirilen reformlar ve Türkiye'nin üyeliğinin AB'ye katkısı konusunda bilgilendirmek hedeflenmiştir.

ABİS kapsamında siyasi reform ve sosyo-ekonomik dönüşüm süreçleri hakkında Türkiye ve AB kamuoylarında farkındalık yaratmak ve bu süreçte elde edilen kazanımların toplumsal tabana yayılmasını sağlamak amacıyla birçok etkinlik ve bilgilendirme faaliyeti düzenlenmektedir. 9 Mayıs Avrupa Günü etkinlikleri, "İl İl AB" ve "AB Sürecimiz ve Gençlere Yönelik Fırsatlar" toplantı serileri, konferanslar, çalıştaylar, yarışmalar, sivil toplum buluşmaları, başarılı AB projelerini anlatan belgeseller, sinema günleri ve yayın çalışmaları ile toplumun farklı kesimlerine ulaşılmaktadır. Düzenlenen bu faaliyetler ile bilgi kirliliği ve yanıltıcı bilginin giderilmesine, aynı zamanda AB ve ölkemizin üyelik süreci ile ilgili temel konulara yalın bir dille açıklık getirilmesine katkıda bulunmaktadır.

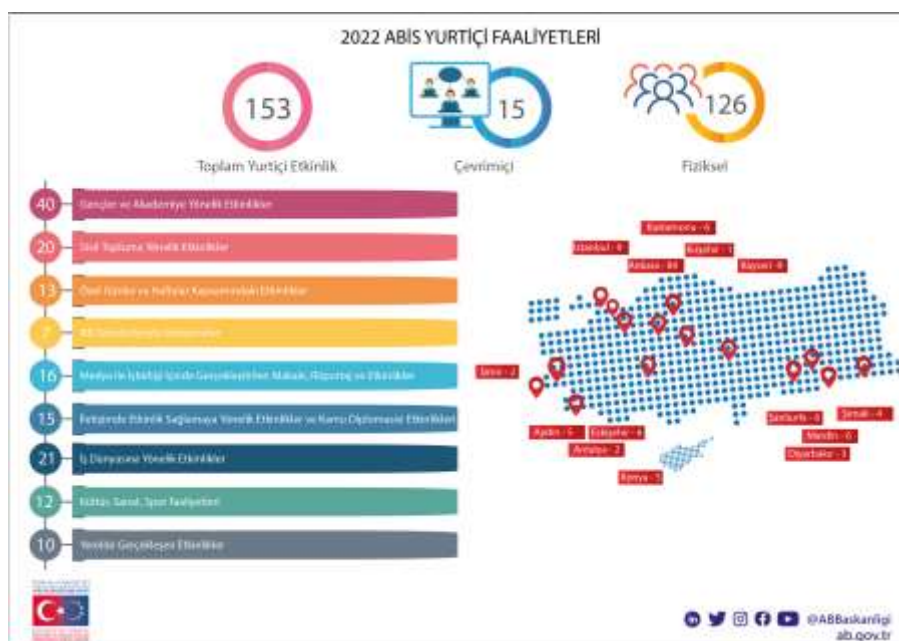
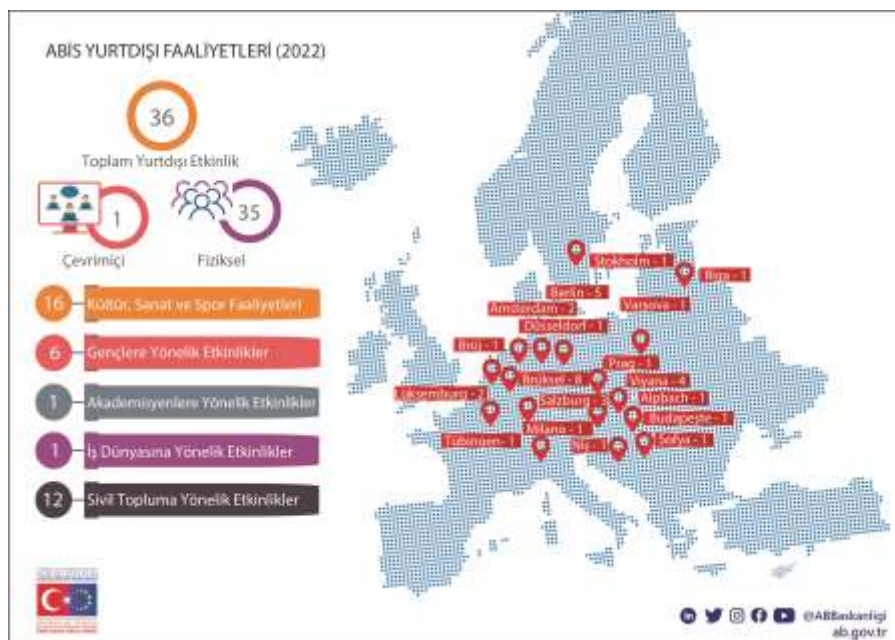
Öte yandan, Türkiye'nin AB üyelik sürecinin daha iyi anlaşılması ve karşılıklı önyargıların giderilmesi için diş misyonlarımızın desteği ile diğer Avrupa ölkelerinde iletişim faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Sportif, kültürel ve akademik nitelikli bu faaliyetler ile Türkiye ve AB kamuoylarında mevcut bilgi eksikliğinin giderilmesi, Türkiye'nin üyeliğine ilişkin AB ve Türkiye'de süregelen tartışmaların somut bilgilere dayandırılması, "algı ve kaygı"ya dayalı görüşlerin "somut bilgi ve gerçek deneyim paylaşımına" dönüştürölmesi amaçlanmaktadır.

Türkiye-AB ilişkilerinde yaşanan dönemsel zorluklardan bağımsız olarak AB ile her zaman diyalog ve iletişim kanallarını açık tutmayı amaçlayan ABİS'in, değişen koşullara göre esnek, güncellenebilir ve katılımcı bir anlayışla yürütölmesine özen gösterilmektedir.

Türkiye-AB ilişkilerindeki konjonktürel zorluklara bağlı olarak Türkiye kamuoyunun AB'ye ilişkin algılarının yıllar içinde değişkenlik göstermesi bu esnek uygulama yaklaşımında etkili olmuştur. Yapılan tüm anketler, Türk halkının, sonuçta AB'ye üye olmayı istemekle (ortalama %75) birlikte, üyeliğin yakın vadede ve mevcut koşullarda gerçekleşmeyeceği kanaatini taşıdığını göstermektedir. Bu algının nedenlerinin ise konjonktüre göre değişkenlik gösterdiği görölmektedir. Şüphesiz Türkiye'nin AB üyeliği mevcut konjonktürde zaman alacak olmakla birlikte, gerçekleştiği takdirde her iki tarafa da azami fayda sağlayacak bir süreçtir.

Bu nedenle, müzakere sürecimiz kapsamında gerçekleştirilen reformların tek tek bireylere dokunduğu ve yaşamlarını değiştirdiğinin vurgulanması, Türkiye ve AB vatandaşları arasında diyalog köprüleri kurulmasına katkıda bulunulması ve daha da önemlisi Ardahan'dan Edirne'ye başarı hikayeleri yazan kişi ve kurumların ön plana çıkartılması, ABİS'in hedefi ve itici gücünü oluşturmaktadır. Bu başarı hikayeleri, Türkiye'nin AB'ye üyeliğini soyut bir amaç olmaktan çıkartıp, gerçek bir hedefe dönüştürmektedir.

İlgili tüm kamu ve özel iletişim aktörlerinin ABİS'i ve faaliyetlerini yakından tanınması, benimsemesi ve sahiplenmesi, yine bu çerçevede ABİS'e kendi alanı itibarıyla katkı sağlaması, iletişim stratejisinin bugüne kadar olduğu gibi gelecekte de başarılı olması bakımından büyük önem taşımaktadır.

This image shows a full page of a document template designed for handwriting practice. It consists of a series of evenly spaced, horizontal dashed lines extending across the entire width of the page. There are no margins, text, or other markings present.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI
AVRUPA BİRLİĞİ BAŞKANLIĞI

Mustafa Kemal Mah. 2082 Cad. No:5 06530 Çankaya / ANKARA

     @ABBaskanligi
www.ab.gov.tr